

**ÜNİVERSİTELERDE ÇOCUK EDEBİYATI ÖĞRETİMİNİN
ÖĞRETİM ELEMANI, DERS KİTABI VE ÖĞRENCİ BAŞARI
DÜZEYİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yağmur Özge UĞURELLİ

DOKTORA TEZİ

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

MART, 2017

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 24 (yirmi dört) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Yağmur Özge

Soyadı : UĞURELLİ

Bölümü : Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı/Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Üniversitelerde Çocuk Edebiyatı Öğretiminin Öğretim Elemanı, Ders Kitabı ve Öğrenci Başarı Düzeyine Göre Değerlendirilmesi

İngilizce Adı : An Evaluation of Teaching Child Literature at Universities in Terms of Lecturer, Course Book and Student Success Level

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazarın Adı Soyadı: Yağmur Özge UĞURELLİ

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Yağmur Özge UĞURELLİ tarafından hazırlanan “Üniversitelerde Çocuk Edebiyatı Öğretiminin Öğretim Elemanı, Ders Kitabı ve Öğrenci Başarı Düzeyine Göre Değerlendirilmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Prof. Dr. Fatma AÇIK

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan : Prof. Dr. Nazım Hikmet POLAT

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye : Prof. Dr. Muammer NURLU

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye : Doç. Dr. Deniz MELANLIOĞLU

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ahmet BALCI

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Mustafa Kemal Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 16. 03. 2017

Bu tezin Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Ad-Soyad: Prof. Dr. Ülkü ESER ÜNALDI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

Araştırma sürecinin tamamlanmasında ve çalışmanın son halini almasında birçok kişinin katkısı olmuştur. Çalışmamın her aşamasında bana en büyük desteği veren, çalışmalarına olan güveniyle beni yüreklendiren, değerli zamanını ve emeğini benden esirgemeyen, öğrencisi olmaktan büyük mutluluk duyduğum saygıdeğer hocam Prof. Dr. Fatma AÇIK'a, çalışmamda yol göstericiliğiyle büyük destek veren, değerli bilgilerinden yararlandığım sayın hocam Prof. Dr. Nazım Hikmet POLAT'a, uygulamalarımı yapmamda yardımlarını gördüğüm değerli hocam Doç. Dr. Deniz MELANLIOĞLU'na, tez jürisinde bulunan ve değerli yorumlarıyla beni yönlendiren sayın hocalarım Yrd. Doç. Dr. Ahmet BALCI'ya ve Prof. Dr. Muammer NURLU'ya, yalnızca akademik çalışmalarımda değil hayatımın her alanında manevi desteğini yanımda hissettiğim kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Mesiha TOSUNOĞLU'na, her konuda büyük bir sabırla bana fikir ve destek veren sevgili arkadaşım Arş. Gör. Buket DEDEOĞLU ORHUN'a ve yetişmemde emeği olan adını sayamadığım tüm hocalarıma saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak hayatımın her anında varlığıyla bana güç veren, bu günlere gelmemi sağlayan, hayattaki en büyük desteğim sevgili anneme, babama ve ağabeyime, çalışmam boyunca büyük sabır gösteren, umutsuzluğa kapıldığım her an yeniden başlama gücü veren sevgili eşim Uğur UĞURELLİ'ye ve varlığıyla geleceğe umutla bakmamızı sağlayan oğlumuz Uygur'a sonsuz teşekkürler.

**ÜNİVERSİTELERDE ÇOCUK EDEBİYATI ÖĞRETİMİNİN
ÖĞRETİM ELEMANI, DERS KİTABI VE ÖĞRENCİ BAŞARI
DÜZEYİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**

(Doktora Tezi)

Yağmur Özge UĞURELLİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MART, 2017

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, Türkçe Eğitimi Bölümlerinde yürütülen çocuk edebiyatı öğretimini, öğretim elemanı, ders kitabı, öğretim programı ve öğrenci başarı düzeyine göre değerlendirmektir. Araştırmada, Türkçe Öğretmenliği Lisans Programında çocuk edebiyatı öğretiminin durumu, öğretim elemanı, öğretmen adayı, ders kitabı ve öğretim programı boyutlarına göre incelenmiştir. Çocuk Edebiyatı öğretiminin ele alındığı bu çalışmada, Türkçe Öğretmenliği Programında Çocuk Edebiyatı dersinin içeriği, ders saati ve kredisi, dersi veren öğretim elemanlarının çocuk edebiyatıyla ilgili akademik donanımları ve dersin işlenişinde kullanılan mevcut ders kitapları ile ilgili durum tespiti yapılarak; Çocuk Edebiyatı ders sürecinin öğretmen adaylarının alanla ilgili kazanımlarında anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığı belirlenmiştir. Araştırmanın modeli nitel ve nicel araştırma tekniklerinin bir arada kullanıldığı karma modeldir. Araştırmada, karma yöntem desenlerinden yakınsayan paralel desen kullanılmıştır. Araştırmanın dört ayrı boyutu bulunmaktadır ve her boyutun incelenmesinde farklı yöntem ve teknikler kullanılarak uygulamalar yapılmıştır. Araştırmanın öğretim elemanı boyutunda, Türkçe Öğretmenliği Programlarında Çocuk Edebiyatı dersi veren öğretim elemanlarının çocuk edebiyatı alanıyla

ilgili akademik geçmişlerini ve Çocuk Edebiyatı dersine yönelik görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaçla, 26 devlet üniversitesinde Türkçe Öğretmenliği Programlarında Çocuk Edebiyatı dersini veren 32 öğretim elemanına anket uygulaması yapılmıştır. Elde edilen nicel veriler SPSS programı kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmanın öğretmen adayı boyutunda, Çocuk Edebiyatı ders sürecinin, Türkçe öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı alanına yönelik kazanımlarında anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığı ortaya çıkarılmıştır. Bu amaçla, Türkçe öğretmen adaylarına Çocuk Edebiyatı dersi ile ilgili başarı testi uygulanmıştır. Başarı testi, Çocuk Edebiyatı dersini alan bir grup öğretmen adayına ve almayan bir grup öğretmen adayına uygulanmış ve gruplar arası başarı durumunda anlamlı bir farklılık olup olmadığı belirlenmiştir. Başarı testi uygulamasıyla elde edilen nicel veriler, bağımsız örneklem t testi uygulamasıyla analiz edilmiştir. Araştırmanın ders kitabı ve öğretim programı boyutlarında, nitel araştırma tekniklerinden doküman analizi kullanılmıştır. Ders kitabı boyutunda, 1950-2010 yılları arasında yayınlanan çocuk edebiyatı ders kitaplarının içerikleriyle ilgili inceleme yapılmıştır. Öğretim programı boyutunda ise, Cumhuriyet'in ilanından itibaren Türkçe öğretmeni yetiştiren eğitim kurumlarının öğretim programları incelenerek bu programlarda Çocuk Edebiyatı dersi ile ilgili durum tespiti yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, Türkçe öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı alanına yönelik kazanım düzeyleri, Çocuk Edebiyatı dersini alma değişkenine göre farklılaşmamaktadır. Cumhuriyet'in ilanından bu yana Türkçe öğretmeni yetiştiren eğitim kurumlarında, Çocuk Edebiyatı dersi yalnızca Eğitim Fakülteleri bünyesinde 1998 yılından sonra tek dönemlik, 2007 yılına kadar 3 kredilik, 2007 yılı itibariyle 2 kredilik bir ders olarak okutulmuştur. Çocuk Edebiyatı dersini veren öğretim elemanlarının büyük bir kısmının, bu dersi lisans düzeyinde (bir dönemde ve haftalık 2 saatlik ders) bir ders olarak aldığı, alanla ilgili daha çok bildiri düzeyinde yayın yaptıkları görülmektedir. Ülkemizde yükseköğretim düzeyinde üniversitelerin hiçbirinde Çocuk Edebiyatı Kürsüsü olmadığı göz önünde bulundurulursa, öğretim elemanlarının ancak bireysel çabalarla bu alanda uzman olabileceklerini söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler : Çocuk Edebiyatı, Çocuk Edebiyatı Öğretimi, Türkçe Öğretmeni, Türkçe Öğretimi, Öğretim Programı

Sayfa Adeti : 239

Danışman : Prof. Dr. Fatma AÇIK

**AN EVALUATION OF TEACHING CHILD LITERATURE AT
UNIVERSITIES IN TERMS OF LECTURER, COURSE BOOK AND
STUDENT SUCCESS LEVEL**

(Ph.D. Thesis)

Yağmur Özge UĞURELLİ

GAZI UNIVERSITY

INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES

MARCH, 2017

ABSTRACT

The purpose of the study was to evaluate teaching child literature at the Departments of Turkish Language Education in terms of lecturer, course book, teaching program and student success level. In the research, the condition of teaching child literature in the Undergraduate Program of Turkish Language was investigated depending on the dimensions lecturers, candidate teachers, course books and teaching program. In the current study investigating teaching child education, a case study was carried out with regard to the content of Child Literature course in the Program of Turkish Language Teaching, the hours and credits of the course, whether the lecturer teaching the course was equipped with the academic skills with regard to child literature and the course books used actively in teaching the course, and whether the process of the course of Child Literature had a significant difference on candidate teachers in the acquisitions in the field was determined. The model of the research is the mixed method research where qualitative and quantitative research techniques are used together. In the study survey model and casual-comparative model was used and some practices were applied. The research has four different dimensions and different methods and techniques were used in the investigation of each dimension. In the lecturer model of the research, it was aimed to examine the backgrounds of the lecturers teaching the course

of Child Literature at the Departments of Turkish Language Education and also their views with regard to the course of Child Literature. In this sense, 32 lecturers teaching the course of Child Literature at the Department of Turkish Language Education at 26 state universities were applied a questionnaire. The data obtained quantitatively was analysed in the software program of SPSS. In the candidate teachers of the research, it was aimed to determine whether the process of the course of Child Literature had a significant difference on the acquisitions of Turkish language candidate teachers in the field of child literature. For that reason, a success test was applied to the candidate teachers concerning the course of child literature. The success test was applied to a group of candidate teachers both having and not having the course of child literature and whether there was a significant difference in terms of their success between the groups was determined. The quantitative data obtained through the success test was analysed in the independent sampling t test application. In the course book and teaching program dimensions of the research, document analysis as a qualitative research technique was used. In the course book dimension, an investigation was carried out into the course book contents of child literature that were published between the years 1950 – 2010. As for the teaching program dimension, the teaching programs used by the educational institution training teachers from the declaration of the Republic onwards were examined and the case of the course of Child Literature in these books were determined. According to the findings obtained in the research, the acquisition levels of the candidate teachers of Turkish language differed in terms of the variable of taking the course of Child Literature. In the educational institutions training Turkish language teachers from the declaration of the Republic onwards, the course of Child Literature was only taught in the faculties of education for one semester and with one credit after 1998. It was found that a great majority of the lecturers teaching the course of Child Literature had this course as a course of undergraduate education (one semester and 2 hours a week) and they mostly made publications at the level of paper in the field. Thinking that there is no chair for child literature at the universities at the level of higher education in our country, it is likely to say that lecturers could only be the specialists of the field on their own individual efforts.

Key Words : Child Literature, Teaching Child Literature, Turkish Language Teacher, Turkish Language Teaching, Teaching Program

Page Number : 239

Supervisor : Prof. Dr. Fatma AÇIK

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	II
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	III
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	IV
TEŞEKKÜR.....	V
ÖZ	VI
ABSTRACT	VIII
İÇİNDEKİLER.....	X
TABLolar LİSTESİ.....	XV
ŞEKİLER LİSTESİ.....	XVIII
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	XIX
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı	8
Araştırmanın Önemi	8
Araştırmanın Sayıtları.....	10
Araştırmanın Sınırlılıkları	10

Tanımlar.....	11
II. BÖLÜM.....	12
KURAMSAL ÇERÇEVE	12
Çocuk ve Çocukluk	12
Çocuk Edebiyatı Kavramı	18
Çocuk Edebiyatı ve Ana Dili Öğretimi.....	22
100 Temel Eser Uygulaması.....	24
Çocuk Edebiyatı Öğretimi.....	31
Türkçe Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Çocuk Edebiyatı Öğretimi.....	36
Çocuk Edebiyatı Dersinin İçeriği.....	41
Çocuk Edebiyatı Dersini Veren Öğretim Elemanları	46
Çocuk Edebiyatı Ders Kitapları.....	48
<i>Türkçe Çocuk Edebiyatı: Kemal Demiray</i>	<i>49</i>
<i>Çocuklar İçin Edebiyat: Enver Naci Gökşen</i>	<i>53</i>
<i>Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız: Enver Naci Gökşen</i>	<i>54</i>
<i>Çocuk Edebiyatı: A. Ferhan Oğuzkan</i>	<i>56</i>
<i>Uygulamalı Çocuk Edebiyatı: İbrahim Kıbrıs</i>	<i>60</i>
<i>99 Soruda Çocuk Edebiyatı: Mustafa Ruhi Şirin.....</i>	<i>65</i>
<i>Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı: Hüseyin Tuncer, Mehmet Yardımcı ...</i>	<i>69</i>
<i>Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı: Ahmet Yaşar Zengin, Nesrin Zengin..</i>	<i>73</i>
<i>Çocuk Edebiyatı: Tacettin Şimşek.....</i>	<i>74</i>
<i>Çocuk Edebiyatı: Alemdar Yalçın-Gıyasettin Aytaş</i>	<i>79</i>
<i>Yaratıcı Çocuk Edebiyatı: Hasan Güleriyüz.....</i>	<i>84</i>
<i>Örneklerle Çocuk Edebiyatı: Recep Nas.....</i>	<i>89</i>
<i>Ana Dili Çocuk Edebiyatı: Yrd. Doç. Dr. Ali Çavuşoğlu</i>	<i>93</i>

<i>Çocuk Edebiyatı: Zeki Gürel-Fahri Temizyürek-Namık Kemal Şahbaz.....</i>	<i>96</i>
<i>Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı: Editör Ömer Yılar-Lokman Turan</i>	<i>99</i>
<i>Çocuk Edebiyatı: Alev Sınar Çalgın</i>	<i>102</i>
<i>Edebi Metinlerle Çocuk Edebiyatı: Şener Demirel, Mehmet Akif Çeçen, Serdal Seven, Necdet Tozlu, Mehmet Emin Uludağ</i>	<i>106</i>
BÖLÜM III	111
YÖNTEM.....	111
Araştırmanın Modeli.....	111
Evren ve Örneklem	115
Verilerin Toplanması.....	118
Veri Toplama Araçları.....	118
Çocuk Edebiyatı Başarı Testi	118
Öğretim Elemanlarına Yönelik Anket Formu	119
Ders Kitabı İncelemesinde Kullanılan Kontrol Listesi	120
Verilerin Analizi	121
BÖLÜM IV	122
BULGULAR VE YORUM.....	122
Araştırmanın Öğretim Elemanı Boyutuna Yönelik Bulgular.....	122
Örneklem Grubunun Genel Yapısına ve Çocuk Edebiyatına Yönelik Akademik Durumuna İlişkin Bulgular	123
Öğretim Elemanlarının Çocuk Edebiyatı Dersine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular	128
<i>Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar</i>	<i>128</i>
<i>İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar</i>	<i>135</i>
<i>Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....</i>	<i>137</i>
<i>Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....</i>	<i>141</i>

<i>Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar</i>	<i>142</i>
Araştırmanın Öğretmen Adayı Boyutuna Yönelik Bulgular	148
Araştırmanın Ders Kitabı Boyutuna Yönelik Bulgular.....	154
Araştırmanın Öğretim Programı Boyutuna Yönelik Bulgular.....	166
Eğitim Enstitüsü Türkçe-Edebiyat Şubesinin Ders Programında Çocuk Edebiyatı Dersi	167
Yüksek Öğretmen Okullarının Türkçe Öğretmeni Yetiştiren Bölümünün Ders Dağılımında Çocuk Edebiyatı Dersi	168
Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Programlarının Ders Dağılımında Çocuk Edebiyat Dersi.....	168
BÖLÜM V	172
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	172
Sonuçlar.....	172
Araştırmanın Öğretim Elemanı Boyutuna Yönelik Sonuçları.....	172
Araştırmanın Öğretmen Adayı Boyutuna Yönelik Sonuçları.....	182
Araştırmanın Ders Kitabı Boyutuna Yönelik Sonuçları.....	183
Araştırmanın Öğretim Programına Yönelik Sonuçları	183
Öneriler	185
KAYNAKÇA	188
EKLER.....	195
Ek 1- Öğretim Elemanlarına Yönelik Anket Formu	196
Ek 2-Çocuk Edebiyatı Başarı Testi	200
Ek 3-Eğitim Enstitüsü Türkçe-Edebiyat Şubesinin Yıllara Göre Ders Programları	213
Ek 4-Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Ders Programı ...	219
Ek 5-Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Programı Ders Programları	220

Ek 6-1950-2010 Yılları Arasında Basılan Çocuk Edebiyatı Ders Kitapları	223
Ek 7-Türkçe Öğretmenliği Programı Bulunan Üniversiteler	225
Ek 8-Çocuk Edebiyatı Başarı Testi Madde Analiz Raporu	228
Ek 9- T Testi Normal Dağılım ve Varyansların Homojenliğinin İncelenmesine İlişkin Analiz Sonuçları	232
Ek 10-İlköğretim Okulları İçin 100 Temel Eser Genelgesi ve Listesi	233

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 . 1998-1999 Öğretim Eğitim Fakültesi Lisans Programlarındaki Çocuk Edebiyatı Dersinin Durumu	4
Tablo 2. 2006-2007 Öğretim Yılında Eğitim Fakültesi Lisans Programındaki Çocuk Edebiyatı Dersinin Durumu	5
Tablo 3. 1998 ve 2007 Güncellemelerine Göre YÖK Tarafından Belirlenen Çocuk Edebiyatı Ders İçerikleri	42
Tablo 4. İncelenen Çocuk Edebiyatı Ders Kitapları (1950-2010 Yılları Arasında Yayımlanan Çocuk Edebiyatı Ders Kitapları)	49
Tablo 5. Çocuk Edebiyatı Ders Kitaplarının Örneklemesi Oluşturan Kitap Listesi	117
Tablo 6. Öğretim Programı Boyutunun Evreni	118
Tablo 7. Veri Türleri, Veri Toplama Araçları ve Uygulama Gruplarına İlişkin Tablo.....	121
Tablo 8. Çocuk Edebiyatı Dersini Okutan Öğretim Elemanlarının Cinsiyet, Eğitim Durumu ve Unvana Göre Dağılımı	123
Tablo 9. Çocuk Edebiyatı Dersini Okutan Öğretim Elemanlarının Mezun Oldukları Lisans Yüksek Lisans ve Doktora Programlarına Göre Dağılımı	124
Tablo 10. Çocuk Edebiyatı Konusunda Eğitim Veren Öğretim Elemanlarının Çocuk Edebiyatı Dersini Aldıkları Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımı	125
Tablo 11. Çocuk Edebiyatı Konusunda Eğitim Veren Öğretim Elemanlarının Çocuk Edebiyatı Konusundaki Yayınlarının Dağılımı	126

Tablo 12. <i>Çocuk Edebiyatı Konusunda Eğitim Veren Öğretim Elemanlarının Çocuk Edebiyatı Dersinin Hangi Lisans Programlarında Okutulması Gerektiğine Yönelik Görüşleri</i>	126
Tablo 13. <i>Çocuk Edebiyatı Konusunda Eğitim Veren Öğretim Elemanlarının Çocuk Edebiyatı Dersini Okuttukları Lisans Bölümüne Göre Dağılımı</i>	127
Tablo 14. <i>Çocuk Edebiyatı Dersinin İçeriği ve Ders Saatine İlişkin İfadelere Öğretim Elemanlarının Katılımına Yönelik Yüzde ve Frekans Dağılımı</i>	129
Tablo 15 . <i>Çocuk Edebiyatı Ders Kitaplarına İlişkin İfadelere Öğretim Elemanlarının Katılımına Yönelik Yüzde ve Frekans Dağılımı</i>	135
Tablo 16. <i>Çocuk Edebiyatı Dersi ve Öğretmen Adaylarının Kazanımlarına Yönelik Yüzde ve Frekans Dağılımı</i>	138
Tablo 17. <i>Türkçe Ders Kitapları ve Çocuk Edebiyatına İlişkin İfadelere Öğretim Elemanlarının Katılımına Yönelik Yüzde ve Frekans Dağılımı</i>	141
Tablo 18. <i>Çocuk Edebiyatı Dersinin Okuma Kültürü Kazandırmasına İlişkin İfadelere Öğretim Elemanlarının Katılımına Yönelik Yüzde ve Frekans Dağılımı</i>	143
Tablo 19. <i>Çocuk Edebiyatı Dersini Alan ve Almayan Öğretmen Adaylarının Çocuk Edebiyatı Dersi Başarı Testinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farka Yönelik İlişkisiz t-testi Sonuçları</i>	149
Tablo 20. <i>Çocuk Edebiyatı Başarı Testi Madde 27'ye Verilen Doğru ve Yanlış Cevap Frekans Dağılımı</i>	151
Tablo 21. <i>Ders Kitaplarında Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı Kavramlarının Durumu</i>	156
Tablo 22. <i>Çocuk Edebiyatı Ders Kitaplarında Çocuk Edebiyatı Tarihinin Ele Alınışı</i>	157
Tablo 23. <i>Ders Kitaplarında Edebi Türlerin Dağılımı</i>	161
Tablo 24. <i>Ders Kitaplarında Bulunan Diğer Edebi Türler</i>	162
Tablo 25. <i>Ders Kitaplarında Okuma ve Okuma Alışkanlığı</i>	163
Tablo 26. <i>Ders Kitaplarında Dil Gelişimi</i>	164
Tablo 27. <i>Çocuk Edebiyatı Ders Kitaplarında Çocuk Yayınlarında Bulunması Gereken Özellikler</i>	165

Tablo 28. <i>Eğitim Enstitülerinin Türkçe-Edebiyat Şubelerinde Çocuk Edebiyatı Dersinin Durumu</i>	168
Tablo 29. <i>Eğitim Fakültelerinin Türkçe Öğretmenliği Programlarının 1998 ve 2007 Yıllarında Düzenlenen Ders Programlarında Çocuk Edebiyatı Dersinin Durumu.....</i>	169
Tablo 30. <i>Öğretim Elemanlarının Anket Maddelerine Katılma Oranları</i>	180

ŞEKİLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> Ailelerin çocuklara hikâye okuma oranı	17
<i>Şekil 2.</i> Yakınsayan bir desen uygulamasındaki ana prosedürler akış şeması.....	112

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

ÇEBT	Çocuk Edebiyatı Başarı Testi
f	Frekans
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
N	Veri Sayısı
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
P	Anlamlılık Düzeyi
SPSS	Statistical Package for Social Sciences
ss	Standart Sapma
TDK	Türk Dil Kurumu
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund
UNESCO	United Nations Educational, Scientific And Cultural Organization
vb	Ve benzeri
Vd	Ve diğerleri
YÖK	Yükseköğretim Kurulu
%	Yüzde

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu; problem cümlesi, alt problemleri, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımlar yer almaktadır.

Problem Durumu

Bireyin doğumdan ergenliğe kadar geçen yaşamına çocukluk denir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesine göre ise “On sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır” (Madde 1) (Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 2004).

Edebiyat; çocuğun zekâ, hayal gücü, muhakeme yeteneği, problem çözme becerisi gibi beyin faaliyetlerini geliştirecek bir unsurdur. Çocuğun zihinsel gelişimini hızlandıran edebiyat, çocuğun somut düşünceden soyut düşünceye geçişinde anlattığı sembollerle ona yardımcı olur (Şahin vd., 2007, s. 30).

Çocuk edebiyatı kavramının ortaya çıkmasında ve bu kavramın gelişmesinde temel etken, çocukların ihtiyaçları olmuştur. Çocuk edebiyatı, çocuğun bedensel, zihinsel ve duyuşsal gelişimi açısından son derece önemli bir etkiye sahiptir. “Bu bağlamda çocuk edebiyatı, çocuklara hayat ve insan gerçeğini sanatsal nitelikli dilsel ve görsel iletilerle sunan, onların duygu ve düşünce dünyalarında etkiler uyandıran eserlerin genel adıdır. Çocuk edebiyatı, okuma ve yazma öğretiminin temel taşıdır ve dil gelişimini kolaylaştırır. Çocuk edebiyatının

genel amacı, çocuklara duyma ve düşünme sorumluluğu vererek onların duyarlılığını işletmek, beğeni düzeylerini yükseltmek, düşünce yetilerini geliştirmektir. Çocukların okuma kültürü edinebilmeleri için bir yaşantı alanı oluşturulması ise çocuk edebiyatının en temel işlevidir” (Sever, 2006, s. 41).

Ana dili, çocuğun konuşmaya başladığı sırada annesinden, aile çevresinden öğrendiği, kuşaktan kuşağa aktarılan, ulusun kültürüyle sıkı sıkıya ilişkili bir bildirişme dizgesi; toplumsal bir kurumdur (Aksan, 2003, s. 51). Ana dilinin belli bir plan ve program dâhilinde öğretilmesi okul süreciyle birlikte başlar. Dilin dört temel becerisi, anlama ve anlatma becerileri olmak üzere iki grup içerisinde ele alınır. Kişinin kendini anlatabilmesi için öncelikle anlama becerilerini kullanabilmesi gerekmektedir. Yani bir şeyi yazarak ya da konuşarak anlatabilmek için öncelikle, o konuyla ilgili okuyarak ya da dinleyerek bilgi edinmek gerekir. Anlama ve anlatma becerilerinin doğru şekilde kullanılması, kişilerin yalnızca eğitim yaşantılarını değil, günlük yaşantılarını da etkilemektedir. Dört temel dil becerisinden dinleme ve konuşma, okul sürecinden önce, okuma ve yazma becerileri ise, okul süreciyle birlikte kazanılır. Duygu ve düşüncelerin doğru bir şekilde aktarılabilmesi için iyi bir bilgi birikimine ihtiyaç duyulur. Bilgi birikimi ise okuyarak ve dinleyerek yani dilin anlama becerileri kullanılarak elde edilir.

İnsan yaşantısının en önemli süreçlerinden biri olan iletişim dahi anlama ve anlatma becerilerinin doğru kullanılmasıyla gerçekleşmektedir. Bu becerilerin geliştirilmesi ise, Türkçe dersinin asli hedefidir. Dil öğretimi metinler aracılığıyla yapılır. Bundan dolayı dil öğretiminin en temel malzemesi metinlerdir ve metinlerin kaynağı da edebiyattır. Bu anlamda, dil öğretiminde metin seçimi önemli bir yere sahiptir. Metin seçiminde dikkat edilmesi gereken pek çok husus vardır. Bu hususlardan en önemlisi ise, metinlerin hedef kitlenin seviyesine, ilgisine, ihtiyaçlarına ve gelişimine uygun olmasıdır. Bu bağlamda, Türkçe öğretiminin amacına ulaşmasında, öğretim sürecinde kullanılan metinlerin büyük etkisi vardır. Öğretmen adaylarının öğrencilerin yaş seviyelerine uygun metinleri tanınması, bu metinleri seçebilme becerisine sahip olması, Türkçe öğretim sürecinin amacına ulaşmasını büyük ölçüde kolaylaştıracaktır. Hedef kitlenin yaş grubu göz önünde bulundurulduğunda, öğretmen adayları bu bilgi ve becerileri çocuk edebiyatı öğretimi sürecinde kazanmalıdır. Diğer yandan, Türkçe öğretiminin en önemli amaçlarından biri de okuma alışkanlığına sahip bireyler yetiştirmektir. Okuma alışkanlığı kazandırmanın yolu da yine öğrencilerin seviyelerine uygun kitapları tanımak ve bu kitaplarla öğrencileri

buluşturmadan geçer. Öğretmen adayları öğrencilerin gerek dil becerilerini geliştirmek için gerek onlara okuma alışkanlığı kazandırmak için çocuk edebiyatı alanında yeterli bilgi ve becerilere sahip olmalıdır. Çocuk edebiyatı alanında yeterli bilgi ve becerileri kazanabilmek ise amacına uygun bir çocuk edebiyatı öğretimiyle mümkündür. Anlama ve anlatma becerileri en üst düzeyde gelişmiş, okumayı alışkanlık haline getirmiş, dil zevkine ve estetiğine sahip bireyleri yetiştirmek ise dil öğretiminde edebiyatın önemini fark etmiş, hedef kitleye seslenen eserlerin dâhil olduğu çocuk edebiyatı alanının Türkçe öğretimi üzerindeki etkisini fark eden öğretmenler yetiştirmekle mümkündür. Bundan dolayı lisans eğitimi sürecinde alınan çocuk edebiyatı öğretiminin önemi dikkate değer durumdadır.

Çocukların erken dönemden başlayarak çocuk edebiyatı kitaplarından etkili bir şekilde yararlanabilmeleri, öncelikle çocuğun eğitiminden sorumlu kişilerin, çocuk-kitap etkileşimi konusunda bilimsel bir yaklaşımla eğitilmesine bağlıdır. Öğretmenler çocuklarla kitapları doğru bir şekilde buluşturduklarında edebiyat öğretiminin amaçlarını yerine getirmiş olurlar. Çocuk edebiyatı öğretiminin temel amacı çocuk edebiyatı kültürünü özümsemiş öğretmenler aracılığı ile gerçekleşir (Celepoğlu ve Çetindağ, 2012, s. 285).

Çocuk edebiyatı, bireylerin yalnızca dil gelişimi açısından değil, aynı zamanda kişisel gelişimi açısından da çok önemli bir işleve sahiptir. Çocuk edebiyatının bu işlevini işler hale getirmek ise, çocuk edebiyatının önemini kavramış öğretmen adaylarıyla mümkün olacaktır. Öğretmenlerin çocuk edebiyatı ile ilgili gerekli bilince ve duyarlılığa sahip olması ise büyük oranda, lisans eğitimi sürecindeki çocuk edebiyatı öğretimi ile gerçekleşmektedir. Ülkemizde öğretmen yetiştiren kurumlardaki çocuk edebiyatı öğretiminin geçmişi çok yeni olmakla birlikte, bugün Eğitim Fakültelerinde çocuk edebiyatı öğretimi, 2 kredilik Çocuk Edebiyatı dersiyle gerçekleşmektedir. Öğretmen adaylarının, 2 kredilik bir dersle, bu alanda gerekli bilgi ve becerilere sahip olabileceği ise tartışmalı bir durumdur.

Çocuk Edebiyatı dersi Türkçe Öğretmenliği Programlarının kuruluşundan itibaren bu programlarda okutulan bir derstir. Ancak yıllar içinde öğretim programlarında yapılan yapılandırmalarla dersin dönemi ve saati azaltılmıştır. Türkçe Öğretmenliği Programı, 1992-1993 öğretim yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümüne bağlı bir lisans programı olarak kurulmuştur (Güzel, 2003b, s. 65). 1994-1995 öğretim yılında uygulanmaya başlanan ders programında Çocuk Edebiyatı dersi, 4. sınıfın iki döneminde de iki saat okutulan bir derstir. Eğitim Fakültelerinde 1998 yılında yapılan yeniden yapılandırma çalışmasıyla birlikte yalnızca Gazi ve Dokuz Eylül Üniversiteleri

Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümlerine bağlı olarak kurulan Türkçe Öğretmenliği Programları, bağımsız bir bölüm haline getirilmiştir ve ülke genelindeki Eğitim Fakültelerinde yaygınlaştırılmıştır. Yeniden yapılandırma çalışmasıyla öğretmenlik programlarında köklü değişimler yapılmıştır. Çocuk Edebiyatı dersi, 1998 yılında Türkiye’deki Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılandırılması projesi kapsamında yapılan yeniliklere bağlı olarak Türkçe Öğretmenliği Programının yanı sıra Okul Öncesi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, İşitme Engelliler Öğretmenliği bölümlerinde de okutulmaya başlanmıştır. Yapılan bu düzenlemeden sonra, Çocuk Edebiyatı dersinin Eğitim Fakültelerinde, bölümlere göre ders dağılımı şu şekildedir:

Tablo 1

1998-1999 Öğretim Eğitim Fakültesi Lisans Programlarındaki Çocuk Edebiyatı Dersinin Durumu

Bölüm	Ders	Okutulduğu Sınıf	Okutulduğu Dönem	Teori Saati- Uygulama Saati- Ders Kredisi
Okul Öncesi Öğretmenliği	Çocuk Edebiyatı I	3. Sınıf	Güz Dönemi/5. Yarıyıl	2-2-3
	Çocuk Edebiyatı II	3. Sınıf	Bahar Dönemi/6. Yarıyıl	
Sınıf Öğretmenliği	Çocuk Edebiyatı	2. Sınıf	Bahar Dönemi/4. Yarıyıl	3-0-3
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (Yan Alan: Türkçe Öğretmenliği)	Çocuk Edebiyatı	3. Sınıf	Güz Dönemi/5. Yarıyıl	3-0-3
Türkçe Öğretmenliği	Çocuk Edebiyatı	3. Sınıf	Bahar Dönemi/6. Yarıyıl	3-0-3
İşitme Engelliler Öğretmenliği (Yan Alan: Türkçe Öğretmenliği)	Çocuk Edebiyatı	3. Sınıf	Bahar Dönemi/6. Yarıyıl	3-0-3

Tablo 1’den anlaşılabacağı üzere Çocuk Edebiyatı dersi Türkçe Öğretmenliği Programında, 3. sınıfın 2. döneminde okutulan 3 kredilik bir derstir. Türkçe Öğretmenliği Programının 1994-1995 öğretim yılında uygulanan ilk ders programında Çocuk Edebiyatı dersi 4. sınıfın her iki döneminde de okutulan ve iki dönemde de 2 kredi olmak üzere toplam 4 kredilik bir derstir. 1998 yılında yapılan değişimle birlikte ders tek dönemde okutulan 3 kredilik bir ders olmuştur. Çocuk edebiyatının dil öğretimi açısından önemi dikkate alındığında, tek dönem haftada 3 saat okutulan bir dersle, öğretmen adaylarının kendilerinden beklenen kazanımlara ulaşmaları oldukça zor görünmektedir. Bir diğer ifadeyle, Çocuk Edebiyatı dersinin öğretmen adaylarına alanla ilgili gerekli kazanımları sağlayarak amacına ulaşması mümkün görünmemektedir.

1998 yılında yapılan düzenlemeden sonra, 2006-2007 yıllarında öğretim programlarının güncellenmesine yönelik yeni bir çalışma yapılmıştır. Programların güncellenmesinin nedeni, “Eğitim Fakültelerinde uygulanan öğretmen yetiştirme programlarının; çağımızın gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip öğretmenler yetiştirmedeki yeterlilikleri tartışılır olmuş ve programlarla ilgili sorunları çözümlmeye yönelik öneriler, bilimsel araştırma verilerine ve alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak ortaya konmuştur” (Yükseköğretim Kurulu [YÖK], 2006, s. 1) şeklinde açıklanmıştır. 2006-2007 akademik yılında öğretmen yetiştirme programlarında yapılan düzenlemelerle ders dağılımları ve içerikleri ile ilgili önemli değişiklikler yapıldığı görülmektedir. Yapılan bu düzenleme sonucunda, Çocuk Edebiyatı dersi bazı bölümlerden kaldırılmış, bazı bölümlerde de dersin kredisi azaltılmıştır. Bölümlere göre Çocuk Edebiyatı dersinin okutulacağı yarıyıllar, teorik ve uygulama saatleri, şu şekilde düzenlenmiştir:

Tablo 2

2006-2007 Öğretim Yılında Eğitim Fakültesi Lisans Programındaki Çocuk Edebiyatı Dersinin Durumu

Bölüm	Ders	Okutulduğu Sınıf	Okutulduğu Dönem	Teori Saati- Uygulama Saati- Ders Kredisi
Okul Öncesi Öğretmenliği	Çocuk Edebiyatı	2. Sınıf	Bahar Dönemi/4. Yarıyıl	3-0-3
Sınıf Öğretmenliği	Çocuk Edebiyatı	2. Sınıf	Bahar Dönemi/4. Yarıyıl	2-0-2
Türkçe Öğretmenliği	Çocuk Edebiyatı	3. Sınıf	Güz Dönemi/5. Yarıyıl	2-0-2

Tablo 1 ve Tablo 2’de de görüldüğü üzere Çocuk Edebiyatı dersinin saatinde bir azalma söz konusudur. Temel kaynağı yazılı materyaller yani edebi metinler olan Türkçe öğretiminde, hitap edilen yaş grubundan dolayı bu metinler çocuk edebiyatı ürünlerinden oluşmaktadır. Bu anlamda Türkçe öğretmeni adayları açısından çocuk edebiyatı alan bilgisine vâkıf olmak, çocuk edebiyatı eserlerini tanımak, bu eserleri dil öğretimi sürecinde kullanabilmek ve yaş gruplarına göre ayırt edebilmek büyük önem taşımaktadır. Çocuk Edebiyatı dersinin amacı, öğretmen adaylarına bu bilgi ve becerileri kazandırmaktır. Ancak tek dönem ve yalnızca haftalık 2 saatlik bir ders aracılığıyla, bu bilgi ve becerilerin kazandırılması mümkün görünmemektedir.

Öğretmen yetiştiren lisans programlarındaki Çocuk Edebiyatı dersinin konumu, Sever (2006, s. 42) tarafından iki temel sebebe bağlamıştır:

1. Ülkemizde, çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuğun gelişim sürecindeki önemini yeterince kavranılamaması, edebiyat yapıtlarının çocuğun eğitim sürecini tümleyen araçlar olarak görülmemesi.
2. Uygulayıcıların çocuk edebiyatı öğretimini amaca uygun etkinliklerle yapılandırmada yaşadıkları-yaşattıkları sorunlar.

Bu iki sorunun çözümü, edebiyatın çocuk gelişimi üzerindeki olumlu etkisini fark etmiş öğretmenler yetiştirmekle mümkündür. Öncelikle lisans programlarında Çocuk Edebiyatı dersini veren öğretim elemanlarının bu konuda gerekli donanıma sahip olması ve derse gereken önemi vermesi gerekmektedir. Öğretmen adaylarının çocuk edebiyatının çocuk gelişimi üzerindeki olumlu etkilerini fark edebilmesi, Çocuk Edebiyatı dersini bu duyarlılıkla yürüten öğretim elemanı ile mümkün olacaktır. Lisans eğitiminde bu farkındalığı kazanan öğretmen adayı meslek hayatında aynı duyarlılıkla davranarak çocuk edebiyatı alanına yönelik bilgilerini uygun şekilde kullanacaktır.

Çocuk edebiyatı öğretimiyle ilgili tek sorun ders saatiyle ilgili değildir. Akman (2013), bu konuyla ilgili yaptığı çalışmasında diğer temel sorunları şu ana başlıklar altında ortaya koymuştur:

1. Dersin adıyla ilgili sorun
2. Dersin öğrencileriyle ilgili sorun
3. Dersin içeriği ve işlenişiyile ilgili sorun
4. Türkçe öğretimi ve çocuk edebiyatı ilişkisi sorunu
5. Çocuk edebiyatı ve tenkit sorunu

Çocuk edebiyatı öğretiminin ele alındığı bu çalışmada, Türkçe Öğretmenliği Programında Çocuk Edebiyatı dersinin içeriği, ders saati ve kredisi, dersi veren öğretim elemanlarının çocuk edebiyatıyla ilgili akademik donanımları ve dersin işlenişinde kullanılan mevcut ders kitapları ile ilgili durum tespiti yapılarak Çocuk edebiyatı ders sürecinin öğretmen adaylarının alanla ilgili kazanımlarında anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırmada Türkçe Öğretmenliği Programında, çocuk edebiyatı öğretimi, dört farklı boyutta ele alınmıştır. Araştırmanın boyutları şu şekildedir:

- Öğretim Programı Boyutu: Araştırmanın bu boyutunda, Türkçe öğretmeni yetiştiren eğitim kurumlarının öğretim programlarında, Çocuk Edebiyatı dersine ne ölçüde yer verildiği incelenerek durum tespiti yapılmıştır.

- Ders Kitabı Boyutu: Araştırmanın bu boyutunda, Türkçe Öğretmenliği Programlarında, Çocuk Edebiyatı dersinde okutulmak üzere hazırlanmış ders kitaplarının içerikleri ile ilgili durum tespiti yapılmıştır.
- Öğretim Elemanı Boyutu: Araştırmanın bu boyutunda, Türkçe Öğretmenliği Programlarında, Çocuk Edebiyatı dersini veren öğretim elemanlarının, çocuk edebiyatıyla ilgili akademik donanımları ve dersle ilgili görüşleri belirlenmiştir.
- Öğretmen Adayı Boyutu: Bu boyutta, Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarıyla, dersi almayan öğretmen adayları arasında kazanımlar açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmanın problem cümlesi, “Türkçe Öğretmenliği Programlarında çocuk edebiyatı öğretiminin durumu nedir?” şeklindedir. Alt problemler ise şu şekildedir:

1. Öğretim elemanlarının Çocuk Edebiyatı dersinin içeriği ve ders saati ile ilgili görüşleri nedir?
2. Öğretim elemanlarının Çocuk Edebiyatı ders kitapları ile ilgili görüşleri nedir?
3. Öğretim elemanlarının, Çocuk Edebiyatı dersinin öğretmen adaylarına sağladığı kazanımlara yönelik görüşleri nedir?
4. Öğretim elemanlarının, ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin çocuk edebiyatıyla ilişkisi konusundaki görüşleri nedir?
5. Öğretim elemanlarının, Çocuk Edebiyatı dersinin okuma kültürü kazandırmasına yönelik görüşleri nedir?
6. Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarıyla, almayan öğretmen adayları arasında, çocuk edebiyatı alanına yönelik kazanımlar açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?
7. 1950-2010 yılları arasında yayımlanan çocuk edebiyatı ders kitapları, içerik açısından Çocuk Edebiyatı dersine uygun mudur?
8. Cumhuriyet döneminde Türkçe öğretmeni yetiştiren kurumların programlarında Çocuk Edebiyatı dersinin konumu nedir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Eğitim Fakültelerinde okutulan Çocuk Edebiyatı dersinin, Türkçe Öğretmenliği Programlarındaki yeri ve dersin öğretmen adaylarına sağladığı kazanımlar üzerinde durulmuştur. Araştırmada, Çocuk Edebiyatı dersinin Türkçe Öğretmenliği Programındaki yeri, öğretim programları, ders kitapları, öğretim elemanlarının donanımları ve öğretmen adaylarının kazanımları açısından incelenmiştir.

Araştırmada, Çocuk Edebiyatı dersinin içeriği, ders saati ve kredisi ile ilgili durum tespiti yapılarak çocuk edebiyatı ders kitaplarının kapsamı, dersi veren öğretim elemanlarının alanla ilgili donanımları ve öğretmen adaylarının dersten elde ettikleri kazanımlar belirlenerek mevcut durum ortaya konmuştur. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulardan hareketle, Eğitim Fakültelerinin Türkçe Öğretmenliği Programlarında okutulan “Çocuk Edebiyatı” dersinin amacına uygun olarak devam ettirilen bir ders olup olmadığı; ders içeriği, ders saati ve kredisi, ders kitabı yeterliliği, öğretim elemanı donanımı gibi etkenlerin öğretmen adaylarının kazanımları üzerindeki etkisi belirlenmiştir.

Araştırmanın Önemi

Çocuklara toplumun ortak değerlerini, kültürel mirasını aktarmak ve öğretmek, toplumun kendilerinden beklediği fizikî, zihnî, ahlâkî, sosyal gerekleri kendilerine kazandırmak öğretmenlerin görevleri arasındadır. Toplumun sürekliliği için böyle asgari ve temel bir eğitimin önemi açıktır. İlköğretimin günümüzde her toplumda zorunlu olmasının asıl nedeni de kuşakların asgari toplumsallaştırılmasının kaçınılmazlığıdır (Akyüz, 2012, s. 5).

Eğitim süreciyle birlikte, toplumun ortak değerlerine sahip insan tipi yetiştirmek amaçlanır. Bir diğer ifadeyle eğitim süreci, sistemli bir şekilde hedefe uygun bireyler yetiştirerek millet olma bilincini vermeyi amaçlar. Toplum, millet olma bilincini edindiği ölçüde sürekliliğini devam ettirir. Bu anlamda öğretmenlik mesleğinin, eğitimin amaçlarını hayata geçirme, gerçekleştirme yolunda önemli görevleri söz konusudur. Söz konusu amaçlara ulaşmak için mesleki sorumluluklarının bilincinde öğretmenler yetiştirmek gerekmektedir. Mesleki sorumluluğunun bilincinde öğretmen yetiştirmek ise büyük oranda yükseköğrenim sürecinde verilen eğitim ile mümkün olmaktadır.

Mesleki sorumluluğun bilincinde olmanın en temel gerekliliklerinden biri, alanında gerekli bilgi ve becerilere sahip olmaktır. Öğretmenler alanlarıyla ilgili donanıma sahip oldukları

ölçüde, öğrencilerine bilgi ve beceri kazandırabilir. Bu anlamda, öğretmenler hizmet öncesi eğitim sürecinde, gerekli akademik donanımına ulaşabilmelidir.

İçinde yaşadığı toplumun beklentilerine uygun, ortak duygu, düşünce ve ruha sahip bireylerin yetişmesinde Türkçe öğretmenlerine, diğer öğretmenlere düşen görevden daha fazlası düşmektedir. Dil, bir toplumu millet yapan, ortak duygu, düşünce ve benliği kendi bütününde yaşatan bir varlıktır. Ortak duygu, düşünce ve yaşayışın ürünü olan kültürü yaşatan ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlayan en temel vasıttır. Bundan dolayı, Türkçe öğretimi, yalnızca dil becerilerinin kazandırılması ve geliştirilmesinden ibaret değildir. Aynı zamanda kültür aktarımı yapma, millî benliğe sahip bireyler yetiştirme sorumluluğu da vardır. “Bu yüzden Türkçe öğretmenlerinin yetiştirilmesi büyük önem arz etmektedir. Çünkü diğer öğretmenlerden farklı olarak Türkçe öğretmenin genel öğretmen niteliklerinin yanında biraz önce sayılan beceri ve donanımları da en üst seviyede kazanması, Türkçeyi hatasız, çocuklara ve topluma örnek olabilecek bir söyleyiş güzelliğiyle kullanması; dört temel dil becerisini kullanma bakımından yetenekli olması gerekir” (Tosunoğlu, 2007, s. 18).

Bir milletin kültürünü, dil aracılığıyla geleceğe taşıması edebî eserlerle mümkün olmaktadır. Aynı zamanda dil öğretimi de yine edebî metinlerle yapılmaktadır. Bu bakımdan, Türkçe öğretmeni dersin temel amacını gerçekleştirebilmek adına edebî metinleri tanıma, seçme ve ders sürecinde kullanma yönlerinden gerekli donanımına sahip olmalıdır. Türkçe öğretmenlerinin, hedef kitlesi göz önünde bulundurulduğunda, özellikle yeterli bilgi birikimine sahip olmaları gereken edebî eserlerin dâhil olduğu edebiyat alanı çocuk edebiyatıdır. “Çocuk edebiyatından yararlanma başarısını gösteren öğretmenler dersi iyi planladıkları, öğrenciye iyi model oldukları, nitelikli çocuk kitabı seçebildikleri, öğrenciyi öğreniminde etkin-aktif duruma getirebildikleri için başarılı olabilirler” (Kaya, 2006, s. 117). Öğretmen adaylarının çocuk edebiyatını tanıması ve bilgi sahibi olabilmesi lisans eğitimi sürecindeki çocuk edebiyatı öğretimi ile mümkün olmaktadır. Öğretmen ve öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı ile ilgili bilgi düzeylerine ve çocuk edebiyatı ürünlerini öğretim sürecinde kullanma durumlarına yönelik yapılan bazı çalışmalar, lisans düzeyinde yapılan çocuk edebiyatı öğretiminin sorunlarını açıkça göstermektedir.

Bu çalışmayla, Türkçe Öğretmenliği Programlarında okutulan Çocuk Edebiyatı dersi öğretim elemanı, ders programı, ders kitabı, öğretmen adaylarının kazanımları açısından incelenerek, mevcut çocuk edebiyatı öğretimine ve sorunlarına dikkat çekilmiştir. Yapılan

literatür araştırması sonucunda, bu konuda çok fazla çalışmanın yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu araştırma, alandaki eksikliğe dikkat çekme açısından önemlidir.

Araştırmanın Sayıltıları

Varsayım kavramının yerine sayıltı kavramı da kullanılmaktadır. “Sayıltı, doğruymuşçasına kabul edilen yargılar, genellemelerdir” (Kaptan, 1998, s. 106).

Bu araştırmanın varsayımları ise şu şekildedir:

1. Araştırmada, katılımcıların veri toplama araçlarına istekli olarak cevap verecekleri varsayılmaktadır.
2. Araştırmada, katılımcıların görüşlerini objektif olarak ortaya koyacakları varsayılmaktadır.
3. Araştırmada, katılımcıların çocuk edebiyatıyla ilgili düzeylerine dair farkındalık içerisinde oldukları varsayılmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Sınırlılık, araştırmanın yapılışını ve yorumlanışını etkileyen bazı etkenlerdir. “Araştırmacının farklı sebeplerle vazgeçmek zorunda kaldığı unsurlar araştırmanın sınırlılıkları olarak belirlenir” (Karasar, 2002, s. 73). Her çalışmanın kendine ait bazı sınırlılıkları mevcuttur. Bu çalışmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Araştırma, uygulamaların yapıldığı 2016-2017 öğretim yılı ile sınırlıdır.
2. Araştırma, çalışma kapsamında ulaşılan Türkçe öğretmen adayları ve Çocuk Edebiyatı dersi veren öğretim elemanlarıyla sınırlıdır.
3. Araştırma, 1950-2010 yılları arasında yayımlanan “Çocuk Edebiyatı” ders kitaplarıyla sınırlıdır.
4. Araştırma, Cumhuriyet tarihi boyunca Türkçe öğretmeni yetiştiren kurumların öğretim programlarıyla sınırlıdır.
5. Araştırma, çalışmada kullanılan veri toplama araçları ve bu araçlar aracılığıyla elde edilen verilerle sınırlıdır.

6. Araştırma, katılımcıların veri toplama sırasındaki tutum ve yaklaşımlarıyla sınırlıdır.

Tanımlar

Çocuk: Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesine göre ise “On sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır” (Madde 1).

Çocuk Edebiyatı: “Erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren ürünlerin genel adıdır” (Sever, 2007, s. 8).

“Çocuk edebiyatı, temel kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun; çocuk bakışını ve çocuk gerçekliğini yansıtan; ölçüde, dilde, düşüncede ve tiplerde çocuğa göre içeriği yalın biçimde ve içtenlikle gerçekleştiren; çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması yanında edebiyat, sanat ve estetik yönden gelişmesine katkı sağlayan, çocuğu duyarlı biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır” (Şirin, 2007b, s. 16).

“Dil gelişimlerine ve anlama düzeylerine uygun, gereksinmelerini de önceleyen bir yaklaşımla çocuklara yaşam ve insan gerçekliğini sanatsal nitelikli dilsel ve görsel araçlarla duyumsatan, onların duygu ve düşünce dünyalarında etkilenimler uyandıran yapıtların genel adıdır” (Sever, 2013, s. 111).

Çocuk Hakları: “Çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlaki bakımlardan özgürlük ve saygınlık içinde, sağlıklı ve normal biçimde gelişebilmesi için hukuk kuralları ile korunan yararları” (Akyüz , 2000, s. 4).

Türkçe Öğretimi: “Türkçe öğretimi; anlama, yorumlama, iletişim kurma becerilerinin gelişmesine yönelik olan dinleme/izleme, konuşma, okuma, anlama, yorumlama ve değerlendirme becerisidir.” (Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı [MEB TTKB], 2006, s. 5).

II. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Çocuk ve Çocukluk

Çocuk edebiyatı kavramıyla ilgili pek çok tanım mevcuttur. Bu tanımın doğru bir şekilde yapılabilmesi için öncelikle “çocuk kimdir?”, “çocukluk nedir?” sorularına cevap verilmelidir.

Çocuk, genel anlamda ergenlik çağına girmemiş bireydir. Bazı tanımlarda, bebeklik ve ergenlik arasındaki insan yavrusu olarak da tanımlanmaktadır. Rousseau, bir çocuk terbiyesi kitabı olan Emile’de, “İnsanın algılaması, ilk hali ve gelişimi” başlığı altında çocuğu şu ifadelerle tanımlamaktadır:

“Öğrenmeye elverişli; fakat hiçbir şey bilmeyerek doğuyoruz. Eksik ve yarı oluşmuş uzuvlar içerisinde zincirli olan ruhta henüz kendi varlığının hissi bile yoktur. Dünyaya gelen çocuğun hareketleri, feryatları, bilgi ve düşünceden yoksun eserlerdir” (Rousseau, 2007, s. 19).

Tüm dünyada kabul gören tanım ise, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesinde yapılmıştır. Bu sözleşmeye göre “On sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır” (Madde 1) (Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 2004).

Çocuk ve çocukluk kavramları birbiriyle bağlantılı ancak birbirinden farklı iki kavramdır. Onur’a (2005, s. 527) göre çocuk doğal bir ürün, çocukluk toplumsal bir yaratıdır. Çocuk, bireyin belli bir yaş dönemine tekabül ederken çocukluk bu sürecin psikolojik boyutunu ifade etmektedir. Bu anlayıştan yola çıkarak diyebiliriz ki çocuğun var olduğu her ortamda

bir de çocukluk algısı vardır ve bu algı, insanlık var olduğundan bu yana mevcuttur. Ancak yaşam serüveninin içinde sürekli var olan, insan hayatının bir parçası halindeki çocuk ve çocukluk durumlarının fark edilmesi ve bir kavram olarak ortaya konulması oldukça yenidir. Çocuk ve çocukluk algısının hayat içerisindeki yeri insanlık tarihiyle yaşıttır. Ancak özel bir konu alanı olarak ele alınması ve üzerine çalışmalar yapılması Aydınlanma Çağı'nda bilginin yaygınlaşmasıyla birlikte olmuştur. Bu kavramlar, tarihsel dönemlere ve toplumlara göre farklılıklar göstermektedir.

Tarihçiler, Yunan ve Roma Uygarlıkları dönemlerini aydınlanmanın yaşandığı dönemler olarak görür ve o dönemde çocuğun sosyal yaşam içerisinde bir yere sahip olduğunu dile getirirler. Bu dönemde, üst tabakaya dâhil olan ailelerin çocukları ciddi anlamda eğitimden geçmektedir. Orta Çağ'da ise çocuk ve çocukluk algıları Antik Çağ'a göre daha geri kalmıştır. Bu dönemde, hayatın her alanında olduğu gibi çocuk hayatı ve çocukluk algısında da dini bakış açısı etkilidir. Çocuğa dair iki farklı görüş mevcuttur. Görüşlerden biri, çocuğun saflığı ve masumluluğu üzerineyken diğeri, çocuğun doğuştan günahkâr ve kötü tabiatlı olduğu üzerinedir. Rönesans ve Reform hareketleriyle birlikte (14-16. yüzyıllar) çocuğa bakış açısı farklılaşmaya başlamıştır. Aydınlanmanın yaşandığı bu yüzyıllardan sonra, 17 ve 18. yüzyıllarda, çocuk gerçekliği, çocuk terbiyesi ve çocukluk çağları konularında, üç önemli düşünür; Descartes, Locke ve Rousseau'nun fikirleri karşımıza çıkar. Rousseau'nun görüşleri 18. yüzyıl Avrupa'sında, diğer görüşlerden bir adım öne çıkar ve büyük destek görür. 20. yüzyılda, Orta Çağ'da çocukluk tarihi araştırmalarıyla Philippe Aries dikkat çeker. Aries, 17. yüzyıla kadar ayrı bir çocukluk anlayışının var olmadığı, klasik çağlarda var olan çocukluk bilincinin, Orta Çağ'da unutulduğunu, yeniden hatırlanmasının ise 17. yüzyıla denk geldiğini ifade eder. Aries her ne kadar çocukluk tarihi araştırmalarının öncüsü olarak kabul edilse de Orta Çağ'da bir çocukluk anlayışının var olmadığı fikrini savunması, ciddi anlamda eleştirilmesine sebep olmuştur. Çünkü çocukluk anlayışının her dönemde farklı şekillerde var olduğu ve geçmiş dönemlerde bugünkü anlamdan farklı olarak var olmasının, hiç olmadığı anlamına gelemediği konusunda eleştirilmiştir (Onur, 2005, s. 24-27).

Geleneksel toplumlarda, çocuk ve yetişkin arasında herhangi bir ayrım söz konusu değildir. Çocuklar, hayatın her alanında yetişkinlere tabii ve yetişkinlerle aynı düşünülmektedirler. Onların algı, duygu ve düşünceleri ayrı bir durum olarak görülmemekte, yetişkinlerin dünyasına aitmişçesine, küçük yetişkinler olarak kabul edilmektedirler. Çocuk ve yetişkinin

birbirinden ayrı düşünülmemesinin temel sebeplerinden biri, çocuk ve yetişkin dünyasını ayıracak bir bilgi birikimi ya da bakış açısına sahip olunmamasıdır. “Orta Çağ’da ne gençler ne de yaşlılar okuyabiliyordu. Bu nedenle çocukluk gibi bir kavramın düşünülmesi gerekmiyordu; çünkü herkes aynı bilgi dünyasının içindeydi ve hepsi aynı toplumsal ve kültürel formasyonu paylaşıyordu” (Neydim, 1998, s. 18). Bu durumun dönüm noktası, matbaanın icadı ve bilginin yaygınlaşmasıdır. Matbaanın icadıyla birlikte, bilginin yaygınlaşması sosyal yaşantıyı değiştirmiştir. Yaşanan sosyal değişiklikler, yetişkinlerin bilgi dünyasını, toplumsal ve kültürel formasyonunu yeni bir boyuta taşımıştır. Bu durum, yetişkin algısının oluşmasını sağlamış ve bu sayede çocuk ve çocukluk, yetişkinler dünyasından ayrılmıştır. Ortaya çıkan bu farkındalıkla birlikte, çocukluk çağı ve çocukluk algısı üzerine bilinçli çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

Aydınlanmayla birlikte Batı’da akılcılık ön plana çıkmış, dogmalara olan inanç zayıflamış ve insanlar doğada ve sosyal yaşamda pek çok şeyi sorgulamaya başlamıştır. Sorgulayan insan aklı sayesinde pek çok yeni bilgi ve bilim alanı ortaya çıkmıştır. Hayatın her alanında yaşanan bu gelişmeler, yetişkinler için eğitimi zorunlu kılmıştır. Çocuklar da geleceğin yetişkini olarak algılanmaya başlandığı için bu dönemde onlar da eğitime tâbi tutulmuştur. “Okul, çocukluğun özne durumuna gelmesine imkân sağladı” (Şirin, 2007a, s. 17-18). Bu dönemde yaşamış olan düşünür Rousseau, bir çocuk terbiyesi kitabı olarak yazdığı Emile adlı eserinde, hayatın yaşanabilir olması için çocukları eğitmenin gerekli olduğunu, çocukların doğduğu gibi bırakılmasının medeniyet kurmaya engel olacağını vurgulamıştır (Rousseau, 2007, s. 11). 18. yüzyıldan itibaren çocuk ve eğitimiyle ilgili yeni görüşler ortaya çıkmaya başlamış, çocuklar yetişkin hayatından bağımsız olarak ele alınmıştır. Çocuğun özne olarak ele alınması ise ancak 20. yüzyılda gerçekleşmiştir. Çocuğun özne konumuna gelmesiyle birlikte, geleceğin yetişkinleri olarak görülen çocuklar, istenen insan modelinin yetiştirilebilmesi adına, eğitim sürecine tâbi tutulmuştur. Değişen dünyada, çocuk, çocukluk algısı ve anlayışı da değişmiştir. Çocuk ve çocukluk anlayışının değişimine uygun olarak eğitim süreci ve yetişen çocuk tipinde de farklılıklar gözlenmiştir. Geleneksel anlamda, yetişkinden farksız olan çocuk algısının yerini, modern çocuk algısının alması Batı’da yaşanan Aydınlanma Çağı’yla birlikte bilginin yaygınlaşmasıyla olmuştur. “Bu nedenle, dünyadaki yeni çocuk tasarımına yönelik hareketlerin yönü Batı merkezlidir (Şirin, 2007a, s. 18).”

Türkiye’de çocukluk tarihinin modernleşme tarihiyle eşdeğer olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de çocukluk modernleşme bağlamında değişmektedir. Türkiye’de çocukluk bir yandan modernleşirken bir yandan da geleneksel öğeler varlığını devam ettirmektedir. Ülkemizde çocukluğun en az modernleştiği alan ise, eğitim olarak karşımıza çıkmaktadır (Onur, 2005, s. 527-528). Çocuk ve çocukluk algısına yönelik çalışmalar, Batı’da 16. yüzyılda başlamış, 18. yüzyılda planlı ve bilinçli bir bakış açısı kazanmıştır. Türkiye’de çocuk ve çocukluk ile ilgili ilk çalışmalar, 19. yüzyılda karşımıza çıkmaktadır.

Türk toplumunun sosyal yaşantısına bakıldığında çocuğa değer verildiği görülmektedir. İslamiyet öncesi Türk destanlarında, çocuğun kendine yer bulması ve bir değer olarak ele alınması, Türk toplumunda çocuğa verilen değer bir göstergesidir. Çocuğun 15 yaşına gelip bir başarı sağlayana kadar adsız bırakılması ise, çocuğun tanımsız bırakıldığının bir göstergesidir. Bu tanımsızlık durumu, değersizlik anlamında değildir (Neydim, 1998, s. 19-20). Aksine çocuğun bir başarı göstermesini beklemek bir nevi olumlu anlamda değer biçmektir. Kişiyi ömrü boyunca bir başarısıyla seslenilmesi, başarının olumlu çağrışımlarını da yanında taşıması anlamına gelmektedir. Osmanlıda çocuğa verilen değeri Julia Pardoe şu sözlerle ifade etmektedir:

Türk karakterindeki diğer bir üstün özellik de ana baba sevgisinin güçlü olması; aslında genel anlamda çocuk sevgisi de diyebilirim. Hiçbir şey bir Türk babanın şefkatinden daha güzel olamaz; çocuğun zekasının gelişmekte olduğunu gösteren bir belirtiyi göklere çıkarır; bebeklere tam anlamak açısından şahit olmayı gerektiren bir keyifle sevecenlik gösterir; çocuğunun her ihtiyacını düşünür, her istediğini yerine getirir ve onun rahatı için kendininkini feda eder (Pardoe’dan aktaran Onur, 2009, s. 184).

Pardoe’nin bu ifadelerinden anlaşılacağı gibi Osmanlı toplumunda da çocuğa karşı büyük sevgi duyulmaktadır. Ancak çocuğa duyulan büyük sevgi, onunla ilgili sistemli çalışmaların yapıldığı anlamına gelmemektedir. Nitekim Türkiye’de çocuk ve çocukluk algısıyla ilgili çalışmaların yapılması, 19. yüzyılın ikinci yarısına, Tanzimat Dönemi’ne denk gelmektedir. Tanzimat’la birlikte başlayan çalışmalar, Cumhuriyet Dönemi’ne kadar devam etmiş, Cumhuriyet’in ilanı ile çocuk ve çocukluk algısıyla ilgili çalışmalar, devlet politikası dahilinde en üst noktaya taşınmıştır.

Modern çocukluk anlayışı ile birlikte çocuk müstakil bir varlık olarak ele alınmış ve yetişkinden farklı görülmeye başlanmıştır. Çocuğa yönelik algıdaki bu değişiklik, çocuk ve çocukluk alanlarında yeni gelişmelerin yaşanmasını sağlamıştır. Çocuk edebiyatı da bu gelişmeler sonucunda ortaya çıkmıştır. “Çocuk edebiyatı, klasik edebiyat eserlerinin

çocuklar tarafından okunmaya başlanması ile gündeme gelmiştir” (Şirin, 2007a, s. 63). Yani çocuk edebiyatı, çocukların okuma ihtiyaçlarının fark edilmesi sonucunda dikkate alınmış ve üzerine çalışmalar yapılmış bir edebiyat alanıdır.

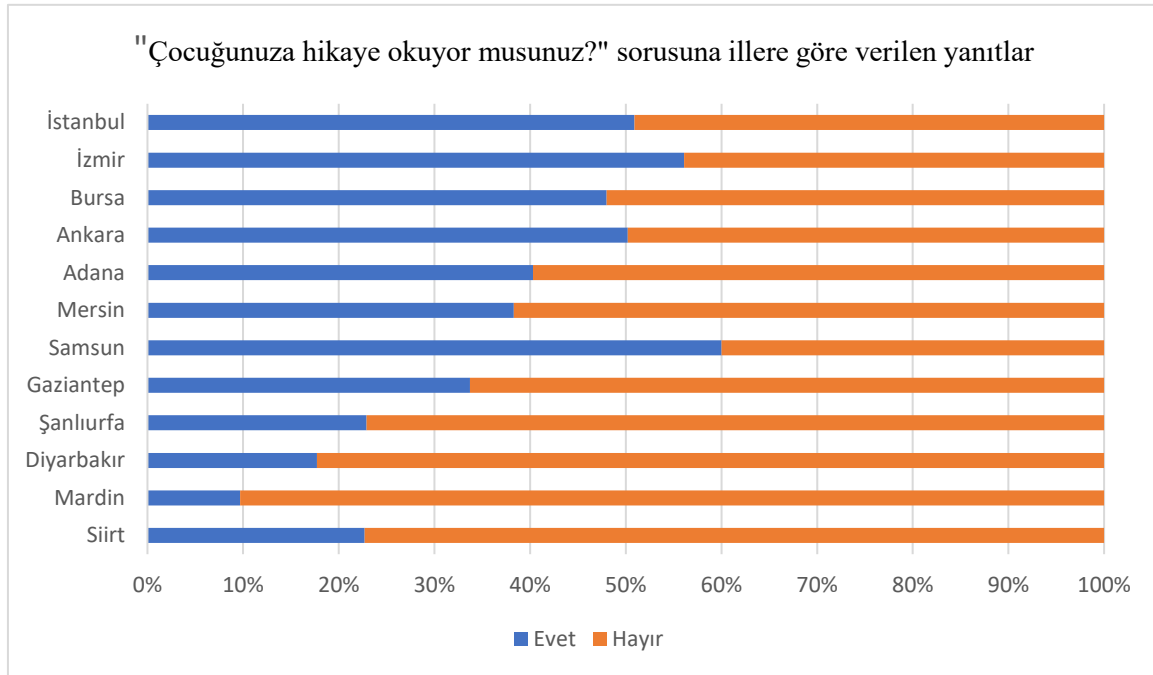
Edebiyatın bir ihtiyaç haline gelebilmesi için bireylerin temel ihtiyaçlarının karşılanması gerekir. Temel ihtiyaçların karşılandığı ortamda edebiyat, sanat gibi kültürel etkinlikler bir ihtiyaç haline gelir. Edebiyatın bir toplumda ihtiyaç olması, o toplumun gelişmişlik düzeyiyle ilgili fikir sahibi olmamızı sağlar. Aynı şekilde çocuk ve çocukluğa verilen önem de gelişmiş toplumlarda ortaya çıkan bir bilinçtir. Buradan anlaşılıyor ki çocuk edebiyatı, temelde gelişmiş toplumlarda ihtiyaç olarak görülen ve üzerine çalışmalar yapılan bir alandır. Sosyal ve ekonomik imkanlar açısından belli bir seviyenin üzerine çıkamamış toplumlarda, sanatın hiçbir dalı ihtiyaç mahiyetinde değildir. ABD’li psikolog Abraham Maslow insan ihtiyaçlarını bir hiyerarşiye göre sıralamıştır. “Güdüleri bir piramide benzeten Maslow, bu güdüleri birbiri üzerine çıkan merdiven basamağı şeklinde belirtmiştir” (Parıltı, 1999, s. 269). Bu hiyerarşiye göre bireyin ihtiyaçları davranışlarını şekillendirir ve bir alt basamaktaki ihtiyaç giderilmeden bir üstte bulunan ihtiyaca güdülenme olmaz. Maslow, ihtiyaçları şu şekilde kategorize etmektedir:

1. Fizyolojik İhtiyaçlar
2. Güvenlik İhtiyaçları
3. Sevgi İhtiyaçları
4. Saygınlık İhtiyaçları
5. Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı (Parıltı, 1999, s. 269).

Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre sanatın bir ihtiyaç olarak görülmesi temel ihtiyaçların karşılanmasına bağlıdır. Fizyolojik ya da güvenlik ihtiyaçlarını karşılayamayan bir kişinin sanatı bir ihtiyaç olarak görmesi mümkün değildir. Buna göre sanatla ilgilenmek üst düzey ihtiyaçlardan biridir. Bu bilgiye dayanarak diyebiliriz ki çocuk ve çocukluk bilincinin oluştuğu, çocuk edebiyatı ile ilgili çalışmaların bilinçli bir şekilde yapıldığı toplumlarda sanat bir ihtiyaçtır ve bu toplumların refah seviyesi üst düzeydedir.

Türkiye’de çocuğun günümüzdeki yerine değinecek olursak birçok alanda çocukla ilgili oldukça olumsuz durumlar karşımıza çıkmaktadır. UNICEF tarafından, 2011 yılında hazırlanan *Türkiye’de Çocukların Durumu Raporu*, ülkemizde çocukların yaşam şartlarıyla ilgili kapsamlı bilgi sağlamaktadır. Birçok ülkede çocuklar, yoksulluktan yetişkinlere göre daha ağır şekilde etkilenmektedir. Bu rapora göre Türkiye’de 2008 yılında, 15 yaşından

küçük 4,6 milyon çocuk ulusal yoksulluk sınırı altındadır. Çocuklar arası göreceli yoksullukla ilgili son OECD verileri, Türkiye’de bu yoksulluğun %24,6 ile OECD ülkeleri arasındaki en yüksek oran olduğunu göstermektedir (UNICEF, 2011). Yoksulluk durumu çocuk yaşantısını her anlamda olumsuz etkilemektedir ki çocuk yoksulluğuna temel olan durum da genel olarak toplumun yoksulluğuyla alakalıdır. Aynı raporda anne-babaların yeterlilikleri üzerine de bir araştırma gerçekleştirilmiştir. “Araştırma kapsamındaki ana babalardan yalnızca %38’i çocuklarına masal/öykü okumakta, ancak ana babaların %62’si bir kitaptaki resimden hareketle çocuğuna öykü anlattırma yolunu denemektedir. Anne ve babaların erken dönem uyarımının öneminden haberdar olmadıkları açıktır (UNICEF, 2011).

Şekil 1. Ailelerin çocuklara hikâye okuma oranı “UNICEF (2008). Okul Öncesi Eğitimde Bilgi, Tutum ve Uygulama Araştırması”

Yukarıdaki grafikte görüldüğü üzere, UNICEF tarafından Türkiye’de 12 ayrı ilde yapılan araştırmaya göre “Çocuğunuza hikâye okuyor musunuz?” sorusuna, “Evet” cevabını en yüksek %66 ile Samsun, en düşük ise %9,7 ile Mardin vermiştir. Grafik genel olarak incelendiğindeyse, bu oranın 8 ilde %50’nin altında kaldığı görülmektedir. Bu durum gösteriyor ki, çocukların aile içerisinde kitap ve edebiyatla tanışma oranı oldukça düşüktür. Bu tanışıklık, yüksek oranda örgün eğitim sürecinin başlamasıyla gerçekleşmektedir. Buna göre çocukları kitaplarla, edebiyatla tanıştırmak, onlara okuma alışkanlığı ve zevki kazandırmak konusunda öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. “İlköğretimin ilk

sınıfından itibaren öğrencilerin Türkçeyi iyi kullanan usta yazarların eserleriyle tanışmaları sağlanarak onların kelime dağarcıklarını geliştirmeleri, düşüncelerini sözlü ve yazılı olarak ifade etmeleri büyük önem taşımaktadır” (Açık, 2010a, s. 5). Öğretmenlerin, okuma alışkanlığı ve zevkini öğrencilere kazandırabilmesi için çocuk edebiyatı alanında belli bir donanımına sahip olmaları gerekir. Çocuk edebiyatı alanında donanım sahibi öğretmenleri yetiştirmek ise lisans eğitimi sürecinde yer alan Çocuk Edebiyatı dersiyle mümkün olmaktadır. Ancak lisans eğitimindeki Çocuk Edebiyatı dersinin ders saati, uygulaması, içeriği, öğretim elemanı gibi birçok konuda sorunlarla ilerlediği, araştırma boyunca ortaya konmuştur.

Türkiye’de çocuğun durumunu özetleyen UNICEF raporunun verileri, Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre değerlendirildiğinde; çocukların ilk iki basamağın (Fiziksel ihtiyaçlar ve barınma-güven ihtiyacı basamakları) üzerine fazlaca çıkamadığı görülmektedir. Ülkemizde çocuğa ve çocuk edebiyatına yönelik çalışmaların sınırlı olması, çocuğa yönelik bir edebiyatın olup olmaması üzerine tartışmaların devam ediyor olması, bu konudaki mevcut durumu anlaşılır kılmaktadır. Çocuğun bir toplumun geleceği açısından önemini idrak edilmesi, çocuk ve çocukla ilgili her alanda dikkatli ve özenli çalışmalar yapılmasını gerektirmektedir. Bundan dolayı, toplumsal ilerleme adına atılacak en önemli adım, çocuğa biçilen değerin gözden geçirilerek, bu alanda ilerlemeyi sağlayacak çalışmalar yapılmasıdır.

Çocuk Edebiyatı Kavramı

Çocuk edebiyatı, iki önemli kavramdan meydana gelmektedir. Çocuk kavramı, bir önceki başlıkta genel hatlarıyla ele alınmıştır. Bu başlık altında edebiyat ve çocuk edebiyatı kavramları üzerinde durulmuştur.

Edebiyat, çağlar boyunca insanoğlunun duyduğu, düşündüğü ve yaptığı her şeyi en zengin ve en etkili biçimde ortaya koyan bir sanattır. Eğitim bakımından değeri, insana çok çeşitli duyma, düşünme ve hareket etme örnekleri vermesidir. İnsan ancak böyle geniş bir ortam içinde kendisine uygun olan yolu seçme özgürlüğü kazanır. Tek bir roman okumak bile bize insanların karakter yapısı, sosyal durumu, duygu ve düşünce bakımından ne kadar farklı olduklarını göstermeye yeter” (Kavcar, 1999, s. 4). Edebiyat, okurlara hiç yaşamadıkları ya da yaşayamayacakları durumları anlama, dâhil olmadıkları mekanları ve zamanları tanıma, farklı duygu ve düşünceleri sezme imkânı sunar. Çocuk edebiyatı, hedef kitlesi çocuklar

olan, edebiyatın içerisinde özel bir alandır. Edebiyatın işlevleri, çocuk edebiyatı için de geçerlidir. Çocuk edebiyatının işlevi yalnızca eğitmek ve öğüt vermek değildir. Yalnızca çocuklara seslenen bir edebiyat alanı değil, öncelikle çocuklara seslenen bir edebiyattır. “Çocuklar için yapılan edebiyat, edebiyatın bütün niteliklerini içermelidir. Çocuklar için yazmak, çocuğa göre olmak yanında, poetik kalabilmeyi başaran bir yazarlık biçimidir. Ancak, çocuk edebiyatı eserlerinin okuru hem çocuk hem de yetişkindir” (Şirin, 2007b, s. 14).

Çocuk edebiyatı, çocuklar için “çocuğa görelik” ilkesine uygun olarak hazırlanan sözlü ve yazılı materyallerin tamamına verilen addır. Çocuk edebiyatıyla ilgili yapılan tanımlamaların bazıları şu şekildedir:

- “Çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır” (Sever, 2007, s. 8).
- Çocuk edebiyatı, temel kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun; çocuk bakışını ve çocuk gerçekliğini yansıtan; ölçüde, dilde, düşüncede ve tiplerde çocuğa göre içeriği yalın biçimde ve içtenlikle gerçekleştiren; çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması yanında edebiyat, sanat ve estetik yönden gelişmesine katkı sağlayan, çocuğu duyarlı biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır (Şirin, 2007a, s. 42).
- Çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsar (Oğuzkan, 2006, s. 3).

Yapılan tanımlardan yola çıkarak çocuk edebiyatı, temel kaynağı çocuk olan, çocuğa göre, onun duygu, düşünce ve hayallerine hitap eden, sanatsal, dilsel ve görsel iletilere sahip yazılı ve sözlü materyallerin tamamını kapsayan edebiyat alanıdır, şeklinde tanımlanabilir.

Çocuk edebiyatının ilk örneklerini ninniler, tekerlemeler ve masallar oluşturmaktadır. Gerek Doğu’da gerekse Batı’da, çocuk edebiyatının ilk ürünleri şifahi (sözlü) edebiyat eserleridir (Bilkan, 2005, s. 9). Geleneksel sözlü çocuk kültüründe, çocuk ve edebiyat ilişkisi kurulurken çocuğa görelik ilkesi göz önünde bulundurulmamıştır. Amaç çoğu zaman çocuğu eğlemektir. Ancak 18. yüzyıldan sonra çocuk ve edebiyat bağı, çocuk gerçekliği merkezinde,

çocuğun ilgi ve ihtiyaçları, duygu ve düşünce dünyası göz önünde bulundurularak kurulmuştur. Bu dönem, yazılı çocuk edebiyatı dönemi olarak ele alınır. Şirin (2007, s. 31-33), yazılı çocuk edebiyatının evrelerini şu üç başlık altında toplamıştır:

1. Çocuklar İçin Yazılmadıkları Halde Çocuk Klasikleri Olarak Adlandırılan Kitaplar Evresi: Çocukların yetişkinler için yazılan eserleri okudukları, 16-18. yüzyıllar arasındaki dönemdir.
2. İlk Okuru Çocuk Olan Kitaplar Evresi: 18. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren kahramanı çocuk olan kitaplar yazılmaya başlansa da çocuk hala nesne konumundadır. Eserler henüz çocuğa görelilik ilkesine göre yazılmamaktadır. Çocuğa üstten bakış söz konusudur.
3. Öznesi Çocuk Olan Yenilikçi Edebiyat Evresi: Çocuk dili, çocuk algılaması, çocuk gerçekliği, çocuk bakışı ve çocuğa görelilik doğrultusunda yapılan çocuk öznenin edebiyatı 20. yüzyılın ikinci evresinden itibaren kendinden söz ettirir.

Yetişkinler edebiyatında eskiden beri ‘çocuk’ bir konu olarak ele alınmıştır. Ne var ki klasik anlayışla kaleme alınan eserlerin çoğu çocuklar için değil, çocuklar üzerinedir (Oğuzkan, 2006, s. 4). Yukarıdaki tasniften de anlaşılacağı üzere, çocuk edebiyatında 20. yüzyıl itibariyle çocuk, özne konumuna yükselmiş ve çocuğa görelilik ilkesine bağlı eserler verilmeye başlanmıştır.

Batı’da aydınlanmanın ürünü olan çocuk edebiyatı, 17. yüzyılın sonlarında başlarken Osmanlı’da, Tanzimat’ın ardından, ancak 19. yüzyılın ikinci yarısında başlayabilmiştir (Neydim, 1998, s. 7). Tanzimat’la birlikte Batı’dan birçok eser Türkçeye çevrilmiştir. “Şinasi (1826-1869), Recaizade Mahmut Ekrem (1847-1924), Ahmet Mithat Efendi (1844-1912), Muallim Naci (1850-1893) gibi o dönemin ünlü yazar ve şairlerinin Fransızcadan çevirdikleri bir takım kısa manzumeler ile kendilerinin yazdıkları fabl türünden bazı şiirler çocuk edebiyatımızın ilk önemli ürünleri arasında yer alır” (Şirin, 2000, s. 83).

Tanzimat döneminde yapılan çeviri çalışmalarıyla çocuk edebiyatı açısından önemli bir gelişme olan çocuk klasiklerinin dilimize çevrilmesi gerçekleşmiştir. Bu çalışmaların ilk eseri, Yusuf Kâmil Paşa’nın Fenelon’dan çevirdiği Tercüme-i Telemak (1862)’tir. Başta Vakanüvis Lütfi ve Şemsettin Sami olmak üzere pek çok yazar tarafından Robinson Crusoe (Daniel Defoe) çevirisi yapılmıştır. Mahmut Nedim tarafından Guliver’in Seyahatnamesi, Mehmet Emin tarafından Merkez-i Arza Seyahat (1883), Beş Hafta Balonla Seyahat (1887) gibi Jules Verne’ e ait eserler dilimize çevrilmiştir (Demiray, 1970, s. 93).

II. Meşrutiyet’le birlikte birçok alanda olduğu gibi çocuk edebiyatı alanında da özgün ve çağdaş fikirler ortaya çıkmıştır. Bu dönemde çocuklar için dergiler basılmış ve bu dergilerde çocuk ve çocukluk üzerine yazılar yayımlanmıştır. 1908 yılında ilk kez çocuk edebiyatının

ele alındığı bir yazı Ali Nusret (1874-1919) tarafından kaleme alınmıştır. Yine bu dönemde, önemli eğitimcilerden Satı Bey (1881-1969) tarafından çocuk edebiyatının konu edildiği bir yazı yazılmıştır. Satı Bey kaleme aldığı yazıda, dönemin yazar ve şairlerine çocuklara yönelik eserler vermeleri için çağrıda bulunmuştur. İbrahim Alaattin Gövsa (1889-1949) “Çocuklara Şiirler” (1911), Ali Ulvi Elöve (1881-1975) “Çocuklarımıza Neşideler” (1912), Tevfik Fikret (1867-1915) “Şermin” (1914) adlı eserlerini, bu dönemde yazmışlardır. (Şirin, 2000, s. 83-84).

Çocuk edebiyatında şiir türünde 1911’de başlayan olumlu gelişmelere rağmen diğer diğer edebî türlerde bir durgunluk söz konusudur. Bu dönemde çocuklar daha çok yetişkinler için yazılan ve kendilerinde ilgi uyandıran eserleri okumuşlardır. Ömer Seyfettin (1884-1920), Ahmet Hikmet (1870) ve Hüseyin Rahmi’nin (1864-1944) eserleri, yetişkinler için yazılmalarına rağmen çocukların okuma ihtiyaçlarını karşılamışlardır (Demiray, 1970, s. 95; Demirel, Çeçen, Seven, Tozlu ve Uludağ, 2010, s. 76; Şirin, 2000, s. 84).

Cumhuriyet’in ilk yılları, çocuk edebiyatı alanında durgunluğun hâkim olduğu bir dönemdir. Uzun yıllar süren savaştan çıkmış bir halk, temelleri yeni atılmış bir Cumhuriyet ve oturmamış bir sosyal düzen mevcuttur. Bu dönemde, Abdullah Ziya Kozanoğlu doğrudan çocuklara seslenen eserler (Kızıltuğ [1923], Atlı Han [1924], Türk Korsanları [1926], Gültekin [1928]) vermiştir. 1928’e kadar yavaş adımlarla ilerleyen çocuk edebiyatı yayınları, yeni Türk alfabesinin kabulüyle birden hızlanmıştır. Halide Nusret Zorlutuna, Şükrü Enis Regü, Mehmet Necati Öngay, Fazıl Hüsnü Dağlarca dönemin önde gelen çocuk şairleridir. Bu yıllarda, daha önce çok fazla örneğine rastlanmayan düz yazı türünde çocuk eserleri hazırlanmıştır. Mahmut Yesari (1895-1945), Rakım Çalapala (1909-1995), Kemalettin Tuğcu (1902-1996), Cahit Uçuk (1911-2004) dönemin düz yazı türünde eser veren önemli yazarlarındandır (Baş, 2015, s. 14-15; Şirin, 2000, s. 86-87).

1960 yılında Türk Dil Kurumu ve Kültür Bakanlığının düzenlediği çeşitli yarışmalardan dolayı çocuk edebiyatı alanında verilen eserlerde artış olmuştur. Rıfat Ilgaz ve Mehmet Seyda bu yıllarda eser verirler (Yalçın ve Aytaş, 2005, s. 26).

Ülkemizde 1970’li yıllardan bu yana çocuk edebiyatı alanında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu yıllarda edebi türlerin tamamına yakınıyla çocuk eserleri verilmeye başlanmıştır. Ayrıca çocuk eserlerinde konu bakımından da bir zenginleşme söz konusudur. Edebiyatı toplumsal gelişmelerden ayrı düşünmek mümkün değildir. Bu durum çocuk edebiyatı için de geçerlidir. 1970’li yıllarda çocuk edebiyatı eserlerine toplumsal olaylar ve

ideolojik yaklaşımlar etki etmeye başlamıştır. Yetmişli yılların çocuk ve çocuk edebiyatı için en önemli gelişmesi ise dünyada 1979 yılının “Dünya Çocuk Yılı” olarak kabul edilmesidir. Bu gelişmeyle ülkemizde ve dünyada çocukla ilgili her türlü konu ön plana çıkmış, çocuk edebiyatı alanında önemli çalışmaların yapılmıştır (Gürel, 1998, s. 7-8).

1980 sonrasında çocuk edebiyatı alanında çocuklar için edebiyat anlayışına yaklaşılmıştır. Bu yıllarda her yıl çocuk edebiyatı alanında yapılan çalışmalar yıllıklar haline getirilmiştir. Çocuk edebiyatı eserleri çok yönlü olarak ele alınmaya başlanmıştır. Çocuk edebiyatı eserleri için disiplinler arası bir çalışma yürütülmesi gerektiği bilinci gelişmiştir. Eğitimciler, yayınevleri, grafikerler, ressamalar ve yazarların birlikte yürüttüğü çalışmalar ortaya çıkmıştır (Gürel, 1998, s. 11-12; Şirin, 2000, s. 96)

Günümüzde çocuk edebiyatı alanında eser veren yüzlerce yazar ve yayınevi mevcuttur. Aytül Akal, Gülten Dayıoğlu, Yalvaç Ural, Muzaffer İzgü, Ayla Çınaroğlu, Mustafa Ruhi Şirin, Hasan Latif Sarıyüce, Hakkı Özkan, Fatih Erdoğan, Gülsüm Cengiz, Sevim Ak, Çetin Öner bu yazarlardan yalnızca birkaçıdır. Diğer taraftan çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı tarafından da bazı çalışmalar yürütülmektedir. Doğrudan çocuk edebiyatı alanında yapılmış çalışmalar olmasa da okumaya teşvik maksatlı olmalarından dolayı çocuk edebiyatı alanını ilgilendiren adımlardır. Önceleri Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine tavsiye niteliğinde eser listeleri duyurulurken, 2004 ve 2005 yılları itibarıyla Ortaöğretim ve İlköğretim Kurumları İçin 100 Temel Eser uygulaması çalışması yapılmıştır (Baş, 2015, s. 19-20).

Çocuk Edebiyatı ve Ana Dili Öğretimi

“Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta; kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık; milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese; seslerden örülmüş muazzam bir yapı; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir” (Ergin, 2002, s. 13).

“Dil, bireyin kapasitesini sonuna kadar geliştirme, karmaşık sorunları çözme, bilimsel düşünme, çeşitli değerlere sahip olma, daha geniş bir dünya görüşü oluşturma gibi özellikleri etkilemektedir” (Güneş, 2011, s. 123). Bundan dolayı dil öğretimi, bilhassa bireyin kişilik gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır.

Dil edinimi, anne karnından itibaren başlayan ve yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Anne karnında dördüncü aydan itibaren dört temel dil becerisinden biri olan dinleme becerisi edinilir. Bundan dolayı dil ediniminin anne karnında başladığını söylemek mümkündür. Dinleme becerisinden sonra kazanılan ikinci dil becerisi konuşmadır. Okuma ve yazma becerileri ise örgün öğretim süreci içerisinde edinilmektedir. Temelde aile ve sosyal çevreden, belli bir sisteme dâhil olmadan öğrenilen ana dili, örgün öğretim süreciyle birlikte sistemli bir şekilde, bir program dâhilinde geliştirilir. Dil becerilerinin gelişimini sağlayarak millî benlik algısıyla birlikte dil bilinci ve zevki oluşturmak ise Türkçe öğretiminin temel amacıdır. Bu amacı yerine getirmede kullanılacak temel malzeme ise edebiyattır. “Dil edebiyat sahasında şekillenir. Dilin en güzel ifadesi edebiyattır. O halde diyebiliriz ki milletlerin karakterini edebiyatlarında görebiliriz. Dolayısıyla ana dili eğitim öğretim programlarında da özellikle edebî eserlerin bu yönleriyle verilmesi gerektiği gerçeği ortaya çıkmaktadır” (Açık, 2010b, s. 2).

“Bireyin ana dilini edinme ve geliştirme süreci doğrudan doğruya o dilin edebiyatı ile bağlantılıdır. Bu sebeple Türkçe öğretiminin niteliği çocuk edebiyatından faydalanma düzeyiyle ilişkilidir. Dil öğretiminde, temel dil becerilerini meydana getiren dinleme, konuşma, okuma ve yazma bunun yanında dil bilgisi öğretimi süreçlerinde, edebiyat ürünlerinden yararlanılır” (Baş, 2015, s. 1). Dil öğretimi sürecinde edebiyat ürünlerinin kullanılması, hedef kitlenin gelişimine bağlı olarak farklılaşan ilgi ve ihtiyaçlarına uygun edebî metinlerin seçilmesi ise Türkçe öğretmenlerinin sorumluluğundadır. Dil becerilerini geliştirerek dil bilinci kazandırmak ancak dil zevkini yansıtan edebî eserlerle mümkündür. Böyle bir öğrenme ortamının gerçekleşmesi için Türkçe öğretmenleri, öğretim ortamına dil zevkini yansıtan yaş seviyesine uygun eserleri dâhil etmelidir. Elbette sözü edilen eserlerin öğrenme ortamına dâhil edilmesi, öğrencilerin bu eserlerle tanışması, öğretmenin alanla ilgili yeterli donanım ve bilince sahip olmasıyla mümkündür.

“Türkçe öğretiminde, eğitim yöntemi ve ders kitaplarının içerikleri, amaç ve işlev açısından belirleyicidir” (Şirin, 2007b, s. 64). Bunun nedeni, Türkçe öğretiminin çoğunlukla ders kitabına bağlı olarak gerçekleştirilmesidir. Türkçe öğretiminin yalnızca ders kitabı üzerinden gerçekleştirilmesi, öğrencilerin dil zevki ve okuma alışkanlığı edinmesi anlamında yeterli bir durum değildir. Türkçe Dersi Öğretim Programı, öğretmenlere ders sürecinde yapacağı uygulamalarla ilgili esneklik sağlamaktadır. Bu anlamda Türkçe öğretmeni gerek ders içi gerek ders dışı etkinliklerle ve uygun çocuk edebiyatı metinlerini kullanarak dil becerilerini

geliştirmeye ve okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik uygulamalar yapmalıdır. “Birey okuma ve dinleme-izleme etkinlikleriyle bilgi girdisi sağlamaktadır. İşte çocuk edebiyatının en önemli sorunu bireyin bilgi girdilerini çoğaltmak ve çeşitlendirmektir. Bu da en yaygın bir ifadeyle dinleme-izleme ve okuma etkinlikleriyle olmaktadır” (Güleryüz, 2006, s. 34).

“Türkçe öğretiminin anlama (konuşma ve dinleme) ve anlatım (okuma ve yazma) becerilerinin kazandırılmasıyla çocuk edebiyatının temel işlevi olan okuma alışkanlığı kazandırmak arasında koşut bir ilişkinin bulunduğu henüz somut biçimde uygulamaya yansıtılamamıştır” (Şirin, 2007b, s. 64). Okuma alışkanlığı kazanmak, bireyin dil becerilerinin gelişimine ve dil bilinci kazanmasına imkân sağlar. Bundan dolayı, çocuk edebiyatı ve okuma alışkanlığı kazandırma arasındaki koşut ilişkinin farkında olan Türkçe öğretmenleri yetiştirmek, Türkçe öğretimi açısından son derece önemlidir. Türkçe öğretmeni yetiştiren lisans programındaki bir dönemlik, haftalık iki ders saati olan Çocuk Edebiyatı dersiyle, öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı eserlerini tanıması, anlaması ve öğretim sürecinde kullanması mümkün olmamaktadır. Bu bağlamda, dil becerilerinin ve okuma alışkanlığının kazandırılmasında, çocuk edebiyatının önemiyle ilgili farkındalık oluşturulmalı ve Türkçe öğretmeni yetiştiren programdaki Çocuk Edebiyatı dersinin mevcut durumu gözden geçirilmelidir.

100 Temel Eser Uygulaması

Okuma, insanların kendi aralarında önceden kararlaştırdıkları özel sembollerin duyu organları yoluyla algılanıp beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi işlemidir (Yalçın, 2002, s. 47). Sembollerin duyu organları tarafından algılanması ve beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi anlama sürecini oluşturmaktadır. “Dört temel dil becerisi içinde okuma, temel bilgi edinme vasıtası olması yönüyle bireylere hayat boyu sürecek bir öğrenme sürecinin kapılarını açmaktadır” (Balcı, 2009, s. 2). Anlama becerilerine dâhil olan okuma, çoğunlukla örgün eğitim sürecinde kazanılan bir dil becerisidir. Anlama süreci, okuma ve dinleme becerileriyle sağlanmaktadır. Okuma becerisi, yalnızca öğrenim sürecinde ya da Türkçe dersi açısından değil, anlamayı gerektiren her durum için büyük önem taşımaktadır.

Okuma becerisi çoğunlukla örgün öğretim süreciyle kazanılmaktadır. Bu beceriyi kazanmak, okuma alışkanlığına sahip olmak değil, yalnızca okuryazar olmak anlamına

gelmektedir. “Okuma alışkanlığı, bireyin bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu okuma eylemini sürekli, düzenli ve eleştirel bir biçimde gerçekleştirmesidir” (Yılmaz, 2004, s. 116). Okuma alışkanlığı, sürekli ve düzenli okumayı gerektirmektedir. Okuma alışkanlığı düzeyini belirlemeye yönelik yapılan bazı araştırmalarda belli kriterler belirlenmiştir. Bu kriterlerden en yaygın kullanılanı Amerikan Kütüphane Derneği’nin kriterleridir. Amerikan Kütüphane Derneği (American Library Association-ALA) okur tiplerini, okuma alışkanlıkları düzeylerine göre sınıflandırmıştır. Bu sınıflama şu şekildedir:

- “Az okuyan okur tipi: Yılda 1-5 arası kitap okuyan,
- Orta düzeyde okuyan okur tipi: Yılda 6-20 arası kitap okuyan,
- Çok okuyan okur tipi: Yılda 21 ve daha fazla kitap okuyan kişidir” (Sağlamtunç, 1990, s. 5).

Okuryazar olma durumu, okuduğunu ya da düşündüğünü yazabilmek ve yazılanı okuyabilmek anlamına gelir. Zira ülkemizde 2013 yılı itibariyle okuryazarlık oranı %95,78 olmasına rağmen okuma alışkanlığına sahip olan insan sayısı oldukça azdır. 2003 yılına kadar 40 yıl boyunca ülkemizde bir yılda satılan kitap sayısı 6.000 civarındadır ki bu sayı okuma alışkanlığının düzeyini de gözler önüne sermektedir (Çocuk Vakfı, 2003, s. 3-6; Okuryazarlık, 2016). Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılan, *Türkiye Okuma Kültürü Haritası* adlı araştırmaya göre ülkemizde yılda ortalama 7,2 kitap okunmaktadır. Aynı araştırmanın yıllık okuma oranlarına yönelik bulguları şu şekildedir:

- Seçici ve düzenli okuyanlar (Yılda ortalama 14.5 kitap okuyor)
- 7-14 yaş grubu bireyler (Yılda ortalama 12 kitap okuyor)
- Kadınlar (Yılda ortalama 7.3 kitap okuyor)
- Erkekler (Yılda ortalama 7.1 kitap okuyor)
- Bekarlar (Yılda ortalama 10.1 kitap okuyor)
- Yaşamının büyük kısmını büyükşehirde geçirenler (Yılda ortalama 7.7 kitap okuyor)
- Aylık 3001 -5000 TL arasında geliri olanlar (Yılda ortalama 10.9 kitap okuyor)
- 4 kişilik aile bireyleri (Yılda ortalama 7.6 kitap okuyor)
- Evinde internet bağlantısı bulunanlar (Yılda ortalama 8.4 kitap okuyor)
- Öğrenciler (Yılda ortalama 11.1 kitap okuyor) (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011, s. 8).

Yukarıda görülen sayısal veriler Amerikan Kütüphane Derneği’nin kriterlerine göre değerlendirildiğinde, Türkiye’de okuma alışkanlığı orta düzeyin alt sınırındadır. Buna göre Türkiye’de güçlü bir okuma alışkanlığı ve okuma kültürü olduğunu söylemek mümkün

değildir. Okuma alışkanlığının güçlendirilmesi ve okuma kültürünün oluşturulmasında pek çok değişken etkili olmaktadır. Bu değişkenler içerisinde en belirgin olanları aile, okul ve çevredir. Okuma becerisi her ne kadar okulda kazanılsa da okuma alışkanlığı temelde ailede kazanılır, okulda güçlendirilir. Çocuğun ailede gözlemlediği ve heveslendiği bir davranışı, okulda pekiştirmek kolay olmaktadır. Bu yüzden okuma alışkanlığının kazandırılmasında aile ve okul faktörleri iş birliği içerisinde olmalıdır.

Okuma alışkanlığı, okuryazarlığın bir ileri aşamasıdır ve okumayı ihtiyaç olarak algılama durumudur. Okumanın ihtiyaç olarak hissedilmesi hem bireysel hem de toplumsal gelişim açısından oldukça önemlidir. “Okuma alışkanlığı, bilgi kullanımının temel aracıdır. Bu bağlamda gerek bireysel gerekse toplumsal düzeydeki bilgi tüketiminin yoğunluğu, toplumun veya bireyin okuma alışkanlığı düzeyi ile yakından ilgili görünmektedir. Bu nedenle okuma alışkanlığının çok küçük yaşlardan itibaren kazandırılması bireysel açıdan olduğu kadar toplumsal açıdan da önem taşımaktadır” (Arıcan ve Yılmaz, 2010, s. 496). Okuma alışkanlığı yalnızca bireysel gelişme anlamında değil aynı zamanda toplumsal gelişme ve ilerleme açısından da önem arz etmektedir. Toplum bireyler oluşturmaktadır ve bireysel gelişim toplumsal gelişimin ilk adımını oluşturmaktadır. “Günümüzde okuma sadece bireysel bir yetenek olmanın ötesinde kişisel olgunluk göstergesi ve ülkelerin gelişmişlik düzeyiyle ilgi kurularak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla bir milletin gelişmişlik düzeyi halkının okuma oranı, bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma seviyeleriyle anlaşılır hâle gelmiştir” (Balcı, 2009, s. 2). Toplumun başta kültürel kalkınmasını sağlamak amacıyla bireylere okuma alışkanlığı kazandırmak ve toplumda bir okuma kültürü oluşturabilmek adına, kişisel ve kurumsal bazı çaba ve çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. “Alışkanlıkların, beğenilerin ve yaşamın hızla değiştiği günümüzde okur ve okuma uğraşısı ile ilgili başta Millî Eğitim Bakanlığı ve ona bağlı diğer birimler olmak üzere çeşitli kurum ve kuruluşların konuyla ilgili hedefleri, programları bu sebeple önem arz etmektedir” (Açık, 2010a, s. 1). Millî Eğitim Bakanlığı, okuma alışkanlığı kazandırılması ve ortak bir okuma geçmişine, kültürüne sahip olunması amacıyla 100 Temel Eser Uygulamasını hayata geçirmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı, 04.08.2005 tarihinde yayımladığı 2005/70 sayılı *İlköğretim Öğrencileri İçin 100 Temel Eser Genelgesi* ile ilköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmaları için tavsiye ettiği 100 Temel Eser listesini duyurmuştur. Genelge’de, bu

uygulamanın dayanağı olarak, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 10. Maddesi gösterilmiştir. Uygulamanın dayanağı ve amacı şu şekilde belirtilmiştir:

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 10. Maddesinde, "Millî birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olan Türk dilinin, eğitimin her kademesinde, özelliği bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan öğretilmesine önem verilir; çağdaş eğitim ve bilim dili halinde zenginleştirilmesine çalışılır ve bu maksatla Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile iş birliği yapılarak Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli tedbirler alınır" denilmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığımızın amaçlarından birisi de öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmak; bu yolla onları düşünen, düşündüğünü doğru ve açık bir şekilde ifade eden, algılama gücü yüksek, yorum yapan, analitik düşünen, sentez kabiliyeti kazanmış; doğruların tek noktadan değil, çeşitli yönlerden bakmak yoluyla ortaya çıkacağını kavramış, güzellik duygusu ve estetik anlayışı gelişmiş, kültürlü, millî ve manevî değere sahip, yüksek karakterli bireyler yetiştirmektir.

Kültür okuma yolu ile, özellikle klasik hale gelmiş eserleri tekrar tekrar okuma yoluyla kazanılır. Bu nedenle Bakanlığımızca her türdeki okulda, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı kazanması amacıyla, çocukluk ve ilk gençlik dönemi edebiyatı üzerine uzman kişilerin yaptığı araştırmalar sonucu belirlenmiş eser isimleri esas alınarak 5, 6, 7 ve 8. sınıflar için bir liste oluşturulmuştur (2005/70 İlköğretim Öğrencileri İçin 100 Temel Eser Genelgesi).

Temelde, öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmayı amaçlayan 100 Temel Eser Uygulaması aracılığıyla, düşünen, düşündüğünü doğru ve açık bir şekilde ifade eden, algılama gücü yüksek, yorum yapan, analitik düşünen, sentez kabiliyeti kazanmış; doğruların tek noktadan değil, çeşitli yönlerden bakmak yoluyla ortaya çıkacağını kavramış, güzellik duygusu ve estetik anlayışı gelişmiş, kültürlü, millî ve manevi değere sahip, yüksek karakterli bireyler yetiştirmek amaçlanmıştır. Bu amaçları gerçekleştirmek adına oluşturulan 100 Temel Eser listesinin belirlenme aşaması, ortaöğretim için hazırlanan listede izlenen yolla aynıdır. Buna göre, hayatta olan yazar ve şairlerin eserlerinden seçme yapılmamış, Türk ve dünya edebiyatının klasik eserlerinden seçme yapılmıştır. Bu tutumun sebebi, yaşayan yazar ve şairlerin değeriyle ilgili değil, onların eserleri arasından seçim yapmanın zorluğu ile açıklanmıştır. Hazırlanan bu liste aracılığıyla ilköğretimden ortaöğretime tüm öğrencilerin Türk ve dünya edebiyatının klasikleşmiş eserleriyle karşılaşması, bu eserlerdeki dil ve muhteva zenginliğini kavraması, dil ve millet varlığı arasındaki bağı anlaması ve onlarda edebiyat ve kültür tarihi fikrinin oluşmasını sağlamak amaçlanmıştır.

Genelge'de kitapların seçiminde, yukarıda belirtilen iki kriter dışında, çocuk kitaplarında bulunması gereken diğer özelliklerin aranıp aranmadığına dair bir açıklama yapılmamıştır. Kriterler yalnızca, yazar ve şairin yaşamaması ve eserlerin klasikleşmiş olması şeklinde belirtilmiştir. Bu iki kritere göre belirlenen kitaplar, uzman görüşleri alınarak listede yerini almıştır. Bakanlık tarafından tavsiye edilen 100 Temel Eser listesinde yer alan kitapların

belirlenmesinde, çocuk kitaplarında bulunması gereken niteliklere ne ölçüde dikkat edildiği, yayımlanan genelgede yeteri kadar açık bir şekilde anlatılmamıştır. Yani Millî Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulan 100 Temel Eser listesinde bulunan eserlerin hangi kriterlere göre seçildiği bilgisi net değildir.

Genelge’de 100 Temel Eser Uygulamasının hayata geçirilmesiyle ilgili kitapların Türkçe dersi müfredatıyla ilişkilendirilerek okutulması; okumaya teşvik etmek amaçlı, kitapların çoğunu okuyan öğrencilerin ödüllendirilmesi; eserlerin tanıtılması için konularıyla ilgili münazara, dinleti, drama gibi etkinliklerin düzenlenmesi; eser tavsiyelerinin, sınıf seviyelerine ve öğretim programlarına uygun olarak öğretmen zümre kurulu kararıyla yapılması gerektiği bildirilmiştir. Ayrıca okuma alışkanlığı kazandırmak amacıyla haftanın bir günü 30 dakikalık Okuma Saati uygulaması yapılmasına karar verilmiştir.

100 Temel Eser çalışmasına, uygulamaya konduğu günden bu yana pek çok eleştiri yapılmıştır. Bu eleştirilerin en başında listelerin oluşturulma şekliyle ilgili sorun gelmektedir. 100 Temel Eser listesinin hazırlanma aşamasında Çocuk Yayınları Danışma ve Yayın Kurulu tarafından altı aylık bir çalışma yapılarak okul öncesi, ilköğretim birinci ve ikinci kademe okuma programıyla ilişkilendirilecek 123 kitaptan oluşan öneri listesi hazırlanmıştır. Ancak listelerin belirlenmesinde kurul tarafından yapılan çalışmalar dikkate alınmamıştır. Buna göre listeler oluşturulurken eğitimcilerin, yazarların, çocuk edebiyatı alanı çalışmacılarının görüşleri dikkate alınmamıştır (Çocuk Vakfı, 2009, s. 12).

100 Temel Eser listeleriyle ilgili bir diğer eleştiri, listede yer alan kitapların belirlenmesinde göz önünde bulundurulmuş kriterlerin bilimsel bir dayanağının olmadığı yönündedir. Listedeki yaşayan yazar ve şairlerin eserlerine yer verilmemesinin sebebi seçim zorluğu olarak belirtilmiştir. Bu sebebin de bir dayanağı olmadığı gerekçesiyle, yaşayan yazar ve şairlerin eserlerine listede yer verilmemesi, büyük bir eksiklik olarak görülmektedir.

Aynı zamanda bu eserlerin belirlenmesinde, hedef kitlenin gelişim özelliklerinin göz önünde bulundurulmaması da önemli bir sorun olarak görülmektedir. Yılmaz (2014, s. 727), listedeki kitaplarının birçoğunun içerik açısından çocukların düzeyine uygun olmadığını belirtmektedir. Bunun sebebi olarak eserlerin yıllar öncesinin okuruna seslenen eserlerden oluştuğu ifade edilmiştir. 100 Temel Eser Listesinde yer alan Türkülerden Seçmeler kitabında yer alan Neşet Ertaş’a ait “Mahpushanelere Güneş Doğmuyor” türküsü, işlediği konu bakımından çocukların düzeyine uygun olmayan bir örnek olarak ifade edilmiştir.

Listedeki eserlerle ilgili herhangi bir seviyelendirme çalışması yapılmamıştır. 5,6,7 ve 8. sınıflar için hazırlanan listede, hangi eserin hangi yaş seviyesine uygun olduğuyla ilgili bir bilgi verilmemiştir. Bunu belirleme görevi öğretmenlere bırakılmıştır. Okuma alışkanlığı kazandırmada yalnızca okul etkili değildir. Ancak uygulamada okuma alışkanlığını kazandırma amaçlanmasına rağmen, sürece okul ve öğretmen dışındaki etkenler dahil edilmemektedir. Sorumluluk yalnızca öğrenci ve öğretmene bırakılmaktadır. Diğer taraftan Genelge’de, 100 Temel Eser uygulaması ile Türkçe dersi müfredatı arasında ilişki kurularak eserlerin okutulması gerektiği dile getirilmesine rağmen, bunun nasıl yapılacağıyla ilgili bir yöntem belirtilmemektedir. Dolayısıyla bu ilişki kurulamamıştır. Bir diğer eleştiri sebebi, listenin zorunluymuşçasına algılanmasına sebep olan uygulamaların varlığı, öğretmen ve öğrencinin okuma evrenini kısıtlamaktadır. Bu durum, okuma alışkanlığı kazandırmada olumsuz bir nitelik taşımaktadır. Yapılan tüm eleştiriler, Çocuk Vakfı tarafından hazırlanan 100 Temel Eser Raporu’nda (2009), 20 maddeden oluşan bir değerlendirmede şu şekilde toparlanmıştır:

1. İlköğretim öğrencileri için belirlenen 100 Temel Eser listesi, orta öğretim listesinde olduğu gibi, yöntem önermeden ve Talim ve Terbiye Kurulu’nun görüşü alınmadan hazırlanmıştır.
2. Zorunlu liste, orta öğretimde okuma ve anlama becerisini nasıl kazandıracağına yönelik uygulama esaslarını belirleyen Okuma programı ilişkisi kurulmadan açıklanmıştır. Bu nedenle, ilköğretimde 100 Temel Eser uygulamasının akademik başarıya etkisi, okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik olumlu tutum ve davranışlara etkisi, okuma becerisi ve davranışı geliştirme ile okul ve hayat başarısı ilişkisini ölçme ve değerlendirme yapılmasına temel teşkil edecek bir yönü tespit edilememiştir.
3. Listedeki eserlerin hangi klasik eser / temel eser ölçütlerine göre seçildiği belli değildir. Listede yer alan yerli eserlerin çoğu klasik eser özelliği içermeyen dönem edebiyatı örneğidir. 4. İlköğretim öğrencileri için 100 Temel Eser listesinde 14 başlık altında hazırlanacağı belirtilen (Dede Korkut Hikâyeleri, Mevlâna’nın Mesnevisi’nden Seçme Hikâyeler, Karagöz ile Hacivat, Necip Fazıl Kısakürek’ten Seçmeler, Tekerlemeler, Türkçede Deyimler, Türk Atasözlerinden Seçmeler, Türk Bilmecelerinden Seçmeler, Türk Ninnilerinden Seçmeler, Türkülerden Seçmeler, Türk Manilerinden Seçmeler, Mehmet Akif Ersoy’dan Seçmeler, Sait Faik Abasıyanık’tan Seçme Hikayeler, Arif Nihat Asya’dan Seçme Şiirler) adlı kitaplar, Bakanlıkça hazırlanmamış, yayınevlerinin hazırladığı ve farklı yöntemlerle ve farklı hacimlerde hazırlanan 100 Temel Eser logosuyla okullara temin edilmiştir.
5. İlköğretim öğrencileri için açıklanan 100 Temel Eser listesinde temel klasik eser niteliği taşımayan; konu, içerik, anlatım ve tema bakımından çocuk gerçekliğine uygun olmayan; yetişkin dil dizgesine göre yazılmış; dönem edebiyatı özelliğinde 22 kitap yer almaktadır: Vatan Yahut Silistre (Namık Kemal), Ömer’in Çocukluğu (Muallim Naci), Gulyabani (Hüseyin Rahmi Gürpınar), Altın Işık (Ziya Gökalp), Yalnız Efe (Ömer Seyfettin), Hep O Şarkı (Yakup Kadri Karaosmanoğlu), Peri Kızı İle Çoban Hikâyesi (Orhan Seyfi Orhan), Uluç Reis (Halikarnas Balıkcısı), Damla Damla (Ruşen Eşref Ünaydın), Bağrıyanık Ömer (Mahmut Yesari), Domaniç Dağlarının Yolcusu (Şukufe Nihal), Akın (Faruk Nafiz Çamlıbel), Bitmeyen Gece (Mithat Enç), Barbaros Hayrettin Geliyor (Feridun Fazıl Tülbentçi), Eşref Saati (Şevket Rado), Tiryaki Sözler (Cenap Şahabettin), Falaka (Ahmet Rasim), Bir Gemi Yelken Açtı (Ali Mümtaz Arolat), Miskinler Tekkesi (Reşat Nuri Güntekin), Tanrı Misafiri (Reşat Nuri Güntekin), Yankılı Kayalar (Yılmaz Boyunağa), Bir Küçük Osmancık Vardı (Hasan Nail Canat). Bu kitapların zorunlu okunacak kitaplar durumuna getirilmiş olması çocuklar için ağır bir iştir ve cezalandırıcı bir yükür. Ayrıca bu kitapların içerikleri nedeni ile edebiyat ve okuma öğretiminde kullanılması,

çocuğun edebiyatla ve kitapla ilişki kurmasını engelleyici özellikler içermektedir. Yukarıda adları belirtilen kitaplar arasında konusu, içeriği ve teması nedeniyle çocukların duygu ve düşünce dünyasına uygun olmayan Gulyabani, Tiryaki Sözler, Miskinler Tekkesi, Tanrı Misafiri gibi sakıncalı eserler de vardır.

6. İlköğretim 100 Temel Eser listesinin birkaçı hariç, çoğunluğu yetişkin edebiyatı örneğidir. Listedeki yerli edebiyat örneklerinin çok azı okuma ilgisi uyandıran, okumayı sevdiren ilk okuma kitabı niteliğine sahiptir.

7. Liste öğrenci, öğretmen ve anne-baba seçimine imkân vermediği gibi, kitap okuma çeşidini ve özgürlüğünü kısıtlayıcı ve zorunlu okuma listesi olarak algılanmaya açık bir listedir.

8. Genelge, Dünya edebiyatından seçilen ve çocuk klasiği olan 29 eserin çevirmen adları verilmeden açıklanmış olması nedeniyle, tahrif edilmiş, edebiyat ve Türkçe değeri olmayan kitapların 100 Temel Eser logosuyla piyasaya sürülmesine neden olmuştur. Uyarlanan çocuk klasiklerinin içeriklerinin değiştirilmesi sonucunda dini içerik ve anlam sapmasına yol açan örnekler (Pinokyo, Heidi, Polyanna, Gülliver'in Gezileri gibi) bu uygulama ile daha da çoğalmıştır.

9. İlköğretim öğrencileri için 100 Temel Eser logosuyla satışa sunulan hazırlama türünde ve çeviri kitaplar dil, anlatım, içerik ve dış yapı özellikleri bakımından sorunlu, niteliksiz ve yayıncılık sektörünün ucuz kitap örnekleridir. Bu kitapları yayınlayan yayınevleri haksız ticari kazançta neden olmaya devam etmektedir.

10. İlköğretimde 100 Temel Eser listesindeki kitaplar arasında çocuk özne için yazılmış birkaç örnek olmasına rağmen, liste, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı öneri listesi içeriğinden de yoksundur.

11. Millî Eğitim Bakanlığı'na incelenmek üzere sunulan ders kitaplarının incelenmesi süreçlerinde "100 Temel Eser okutmayı özendiriyor mu?" sorusunun yer alması, ders kitabı hazırlanmasında 100 Temel Eser'in zorunlu olarak dikkate alınmasına neden olmaktadır ve bu durum ders kitaplarının içeriğini sınırlandırdığı gibi, okunacak kitapların da sınırlandırılmasına neden olmaktadır.

12. İlköğretimde 100 Temel Eser uygulaması, piyasada en ucuz temin edilen 60 kitapla sürdürülmektedir.

13. İlköğretim öğrencilerinin çoğunluğu bu uygulamanın amacını okuyacakları kitap sayısı biçiminde algılamaktadır. Sınıflarda ve kütüphanelerde okunan kitapların kayıt defterlerinin E-Okul sistemine girilmesi, listedeki kitapların zorunlu okunacak kitaplar olarak algılanmaktadır. Okunan kitapların E-Okul sistemine girilmesinde öğretmenler arasında ortak görüş yoktur. Özel okullar bu uygulamayı gereksiz görmektedir.

14. 100 Temel Eser uygulamasının içeriğinden haberdar olan veli sayısı yüzde 5 düzeyindedir. Orta öğretim velileri gibi, ilköğretim velilerinin 100 Temel Eser konusundaki ifadeleri aynı: - Haberim yok!

15. Öğrencilerin 100 Temel Eser'i okuduklarına yönelik hiçbir ölçme ve değerlendirme çalışması yapılmamıştır.

16. Okullara satın alınan 100 Temel Eser listesindeki kitapların çoğunluğu İl Özel İdare, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, il ve ilçe Millî Eğitim Müdürlükleri bütçelerinden satın alınmaktadır.

17. 2005 yılının birinci döneminden bu yana uygulanan ilköğretimde 100 Temel Eser uygulaması, çocuğu yetişkin edebiyatına mahkûm eden, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı ile arasına kalın duvarlar ören bir sonuç ortaya çıkarmıştır.

18. İlköğretimde 100 Temel Eser uygulaması ile Türkçe öğretimi arasında ilişki kurulamamıştır. Yeni Türkçe programına göre Türkçe dersleri Metin Okuma ve Hikâye Değerlendirme başlıkları altında okutulmaktadır. 100 Temel Eser listesinden bir kitabın çok farklı metinlerle ve özgün bağlamlarından kopararak okutulması sürdürülmektedir.

19. Talim ve Terbiye Kurulu'nun 2003 Şubat'ından bu yana kitap tavsiye uygulamasını kaldırması ile Bakanlığın 100 kitaplık zorunlu liste açıklaması birbiriyle çelişmektedir.

20. Ders kitaplarında yaşayan yazarların metinlerine yer verilmesine rağmen, 100 Temel Eser listelerinde yaşayan yazarlara yer verilmemiş olması makul bir ilke değildir. Hazırlanacak Okuma Programı'nda yazar değil eser / kitap odaklı ilkeler tercih edilmelidir (Çocuk Vakfı, 2009, s. 9-12).

Sonuç olarak okuma alışkanlığı kazandırmak adına uygulamaya konan 100 Temel Eser listesi, pek çok nedenden dolayı amacını yerine getiremediği yönünde eleştirilmektedir. Uygulamanın bilhassa hayata geçirme kısmıyla ilgili önemli yöntem sorunları dikkat çekmektedir. Okuma alışkanlığının kazandırılması için yapılması gerekenler belirlenmeden bir kitap listesinin oluşturulması uygulamanın amacına ulaşmasına engel olmaktadır. Bundan dolayı, Çocuk Vakfı tarafından hazırlanan 100 Temel Eser Raporu'nda da belirtildiği üzere, öncelikle okuma programı oluşturulmalı ve bu programın sonucunda kazandırılan okuma alışkanlığını güçlendirmek adına kitap listesi uygulaması yapılmalıdır. Kullanılacak eserler, temel amacı okuma alışkanlığı kazandırmak olan, çocuk edebiyatının seçkin edebi eserlerinden belirlenmesi, nihai amaca ulaşmayı sağlayacaktır.

Çocuk Edebiyatı Öğretimi

Temel dil becerilerinden biri olan okuma, 'yazılı materyalin çözümlenerek anlamlı olarak algılanması' şeklindeki tanımının yanı sıra, bir alışkanlık olarak edinilen okuma uğraşını da kapsamaktadır. Okuma, bir birey olarak insanoğlunun 'kendi farkındalığını' duyumsatan ve 'kendini gerçekleştirme' adına yapılabilecekleri hissettiren özel bir eylemdir" (Açık, 2010a, s. 1). Temel amacı, okuma alışkanlığı ve zevki kazandırmak olan çocuk edebiyatı ise, okuma alışkanlığının edinilmesinde en önemli malzemedir. Dilin anlamaya yönelik becerilerinden biri olan okuma, çoğunlukla örgün öğretim sürecinde edinilmektedir. Bu anlamda, okuma becerisinin kazanılmasında ve bir alışkanlık haline gelmesinde, en önemli etkenlerden biri öğretmen, en etkili malzemelerden biri ise çocuk edebiyatıdır. Örgün öğretim sürecinin nihai amaçlarından biri, okuma alışkanlığına ve zevkine sahip bireyler yetiştirmekse eğer bu durum çocuk edebiyatına hâkim öğretmenler yetiştirerek mümkün olacaktır. "Çocuk edebiyatı kitaplarından, çocuğun etkilice yararlanması çocuk edebiyatı öğretiminde temel özne konumundaki öğretmenlerin bilimsel bir anlayışla eğitilmesini zorunlu kılar" (Kavcar ve Samur İnce, 2014, s. 289).

Okuma becerisinin kazanılması ve bir alışkanlık haline gelmesi, çocuk edebiyatı kültürünü kavramış öğretmenlerinin yetiştirilmesiyle gerçekleşecektir. Çocuk edebiyatı kültürünü

kavramış bir öğretmen yetiştirmenin yolu ise lisans eğitimi sürecinde öğretmen adaylarına yeterli düzeyde çocuk edebiyatı bilgi ve becerisini kazandırmaktan geçmektedir. Günümüzde çocuk edebiyatı öğretimi, Eğitim Fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği programlarında Çocuk Edebiyatı dersi aracılığıyla yürütülmektedir.

Dört temel dil becerisinden biri olan okuma, bireyin öğrenim hayatı boyunca bütün derslerde kullanacağı, hatta hayatının her alanında ihtiyaç duyacağı bir beceridir. Bu beceriyi kazandırmak ve kalıcı hale getirmek, temelde Türkçe öğretiminin görevidir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda okuma becerisine yönelik amaç, "Okuma öğrenme alanıyla, öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaştıkları yazılı metinleri doğru, akıcı bir biçimde ve uygun yöntemleri kullanarak okuyabilmeleri, okuduklarını değerlendirip eleştirel bir bakış açısıyla yorumlayabilmeleri ve okumayı bir alışkanlık hâline getirebilmeleri amaçlanmıştır" (MEB, 2006, s. 6) şeklinde ifade edilmiştir. Okuma becerisini alışkanlık haline getirmeyi amaç edinmiş bir dersin öğretmenine, bu anlamda ciddi görevler düşmektedir. Bundan dolayı Türkçe öğretmenleri, öğrencilerin temel dil becerilerini geliştirmek ve onlara okuma alışkanlığı kazandırmak adına gerekli yeterliliklere sahip olmalıdır. Bu bağlamda, Türkçe öğretmenin dersin bu amaçlarını yerine getirebilmesi için dil öğretiminin temel aracı olan metinleri seçebilmesi ve amaca uygun kullanabilmesi gerekir. Hedef kitlenin yaş faktörü göz önünde bulundurulduğu zaman, Türkçe öğretmenlerin kullanacağı metinlerin ana kaynağını çocuk edebiyatı metinleri oluşturmaktadır. Bundan dolayı, Türkçe öğretmen adayları lisans eğitimi sırasında çocuk edebiyatı alanında gerekli donanımı elde edebilmelidir. Türkçe öğretmen adayları, bu yeterliliklere, Çocuk Edebiyatı dersinde yapılan çocuk edebiyatı öğretimi aracılığıyla ulaşmaktadır.

Çocuk edebiyatı öğretiminin temel amacı, Eğitim Fakültelerinin öğretmen yetiştiren programlarında, öğretmen adaylarına çocuk edebiyatının temel ölçütlerini ve çocuğun yaşamındaki yerini kavratarak çocuk edebiyatı kültürünü özümsemiş öğretmen adayları yetiştirmektir (Sever, 2007, s. 116; Şirin, 2007b, s. 63). Çocuk edebiyatı öğretiminin işlevi ise çocuk edebiyatı öğretimi sürecinde, öğretmen adayını alanla ilgili uygulamalara dâhil ederek çocuk edebiyatı alanına hâkim kılmak ve çocuk edebiyatı-dil öğretimi bağını kurarak çocuk edebiyatı kültürünü özümsemelerini sağlamaktır.

Çocuk edebiyatı öğretiminin amacına uygun bir şekilde yapılmasında, YÖK'ün belirlediği ders içeriği ve saati, dersi yürüten öğretim elemanının alanla ilgili akademik donanımları,

kullanılan ders kitaplarının amaca uygunluğu gibi değişkenler etkili olmaktadır. Ancak bu konuda yapılan kısıtlı sayıdaki çalışmaların neredeyse tamamına yakını göstermektedir ki Türkiye’de çocuk edebiyatı öğretiminde ders verenlerin büyük bir kısmı bu alanda eğitim almamıştır. Çocuk edebiyatının temel amacı okuma alışkanlığı ve zevki kazandırmak olmasına rağmen, henüz öğretmen adaylarına dahi bu yeterlilik kazandırılmamaktadır. Çünkü Çocuk Edebiyatı dersi, türlerin tanıtıldığı bir ders olmaktan öteye geçememektedir. Ders kitaplarının büyük bir kısmı yalnızca kuramsal bilgiye yer vermektedir. Derslerde çocuk edebiyatı ve dil öğretimine yönelik etkinlikler yaptırılmamaktadır. Bu da öğretmen adaylarının dil öğretimi sürecinde çocuk edebiyatından faydalanmak konusunda zorlanmalarına sebep olmaktadır (Celepoğlu ve Çetindağ, 2012; Kolaç, Demir ve Karadağ, 2012; Kuran Büyükkavas ve Ersözlü, 2009; Maltepe, 2009; Uçgun, 2010).

Çocuk edebiyatı öğretimine yönelik yapılan çalışmaların büyük bir kısmı, öğretmen adaylarının ya da mevcut öğretmenlerin Çocuk Edebiyatı dersine yönelik görüş ve beklentilerini belirlemeye yöneliktir. Bu çalışmaların tamamında ders sürecinden elde edilen kazanımların yetersizliğiyle ilgili sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Maltepe (2009), Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yeterlilikleri belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada, kendini yeterli gören öğretmen adayı sayısı, yetersiz gören öğretmen adayı sayısının eşit olduğunu ancak kendini yeterli görenlerin de yeterliliklerini, nitelikli çocuk kitaplarının özelliklerine ilişkin bilgileriyle yansıtamadıklarını belirtmiştir. Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme konusunda kendini yeterli görmeyen öğrencilerden bir kısmı, bunun nedenini Çocuk Edebiyatı dersinin içeriğine ve işlenişine bağlamıştır. Bu araştırmanın sonucu, ders içeriğiyle ilgili sorunun öğretmen adayları tarafından da dile getirilen bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır.

Kuran ve Ersözlü’nün (2009), sınıf öğretmenlerinin çocuk edebiyatına ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik yaptığı araştırmaya göre öğretmenler çocuk edebiyatının eğitim öğretimdeki yerine ve önemine inanmalarına rağmen bu konuda ilgileri istenen düzeyde değildir. Ayrıca çağdaş çocuk edebiyatını takip etmedikleri anlaşılmaktadır. Araştırma sonucuna bir çözüm olarak lisans eğitimindeki Çocuk Edebiyatı dersinin kuramsal boyutta kalmayıp uygulamalı hale getirilmesi önerilmiştir.

Uçgun (2010) tarafından sınıf öğretmeni adaylarının Çocuk Edebiyatı dersine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan araştırmada, öğretmen adaylarının Çocuk Edebiyatı dersini almalarına rağmen nitelikli çocuk eserlerini seçme konusunda yeterli olmadıkları

sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmada da aynı şekilde Çocuk Edebiyatı dersinde uygulamaya ağırlık verilmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur.

Celepoglu ve Cetindağ'ın (2012) bir grup Türkçe öğretmenini ile yaptığı çalışmada, öğretmen görüşlerinden yararlanılarak çocuk edebiyatı öğretiminin nasıl olması gerektiği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmaya göre, lisans eğitiminde Çocuk Edebiyatı dersini alan ve almayan öğretmenlerin okuma alışkanlığını kazandırmaya yönelik yaptıkları uygulamalar hemen hemen aynıdır. Bu sonuca dayanarak Çocuk Edebiyatı dersinin yeterince verimli geçmediği ve hatta fazla önemsenmediği belirtilmiştir. Diğer araştırmalarda da olduğu gibi, çocuk edebiyatı öğretiminin kuramlarla sınırlı kalmaması, uygulamaya yönelik çalışmaların yapılması gerektiği önerisinde bulunulmuştur.

Kolaç vd. (2012) tarafından yapılan, Türkçe öğretmenini adaylarının dil eğitiminde çocuk edebiyatı metinlerinin kullanmasına yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlayan araştırmada; öğretmen adaylarının büyük bölümünün, dil eğitiminde çocuk edebiyatı ürünlerinden bilinçli bir şekilde yararlanılmadığını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adayları günümüzde dil eğitiminde çocuk edebiyatı metinlerinden yararlanma konusunda yaşanan sorunların başında metin seçimini ve lisans eğitiminde kuramsal bilgilere ağırlık verilmesini görmektedirler.

Yılmaz (2016), Türkçe öğretmenini adaylarının Çocuk Edebiyatı dersine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik yaptığı araştırmada dokuz ayrı alt probleme cevap aramıştır. Bu araştırmada, Türkçe öğretmenini adayları, dersin uygulamaya yönelik ve çocuk kitapları üzerinden işlenmesi gerektiği, dersin ölçme ve değerlendirmesinin ezbere dayalı olmaması gerektiği, ders içeriğinin ve saatinin yetersiz olduğu, alanla ilgili ders dışı etkinlikler yapılması gerektiği görüşlerini dile getirmişlerdir.

Çocuk edebiyatı öğretimiyle ilgili adı geçen araştırmaların tamamında, Çocuk Edebiyatı dersinin içerik ve saat bakımından yetersiz olduğu, derste uygulamaya yer verilmediği, dersi veren öğretim elemanlarının uygulamalarının yetersiz kaldığı ve bu bağlamda öğretmen ve öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı alanında gerekli donanımlara sahip olamadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çocuk edebiyatı öğretimiyle ilgili ortaya çıkan bu duruma göre çocuk edebiyatı öğretimi, teorik bilgi ve bu bilgiye dayalı uygulamaların bir arada yürütüldüğü, öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı kaynaklarını amaçlarına uygun olarak nasıl kullanmaları gerektiği becerisini

kazanacağı şekilde yürütülmelidir. Diğer bir deyişle, çocuk edebiyatı öğretiminde kuram ve uygulama bir bütün olarak ele alınmalıdır. Bunun yanı sıra alanda uzman öğretim elemanları yetiştirilmeli, ders içeriği ve saatiyle ilgili düzenlemeler yapılmalıdır.

Şirin (2007a, s. 8-9), bir ülkede çocuk edebiyatı sistemi oluşturmanın programını, salkım biçiminde sekiz koza yaklaşımı ile açıklamaktadır:

1. Modelin ilk kozası çocuk edebiyatı öğretimine yöneliktir.
2. Modelin ikinci kozası aile olmadıkça, sistemin kökleşmesi olanaksızdır.
3. Üçüncü koza örgün eğitimidir ve örgün eğitim okuma öğretimini başarmadıkça ülke ölçekli dönüşümün başlama olasılığı yoktur. Türkçe ve edebiyat öğretiminde çocuk ve gençlik edebiyatından yararlanmanın programı uygulanmadıkça da bu dönüşüm gerçekleşemez.
4. Dördüncü koza ise medya okuryazarlığı ile ilgilidir. Okur yetiştirmekle medya okuryazarı yetiştirmek arasındaki ilişki kurulmadıkça, medyanın suçlu ilan edilmesi kaçınılmaz bir sonuçtur.
5. Beşinci koza, çocuk kitabı yazarlığı ve çizerliği kozası -çocuk edebiyatının merkez üssüdür-Türkiye’de bu koza oluşum halindedir.
6. Altıncı koza, çocuk edebiyatı yayıncılığı ağının (editör, yayıncı, tanıtım, dağıtım ve okur ilişkileri) köprülerinden oluşur.
7. Yedinci koza, çocuk edebiyatı eleştirisi kozasıdır ve çocuk edebiyatının nitelik çıtasının belirleyen barometre görevini yerine getirir. Bizde çocuk edebiyatı eleştirisi bilimsel düzlemde yoksundur.
8. Sekizinci koza, çocuk edebiyatını inceleme ve araştırma kozasıdır. Bu alanda ilk adımların atıldığı söylenebilir.

Sekiz koza yaklaşımına göre bir çocuk edebiyatı sisteminin oluşmasında Türkçe öğretmenlerine, Türkçe öğretmenlerini yetiştiren kurumlara önemli görevler düşmektedir. Salkımın birinci, üçüncü ve yedinci kozaları doğrudan Türkçe öğretmenleri ve onları yetiştiren yükseköğretim kurumlarını ilgilendirmektedir. Birinci koza, üçüncü kozanın gerçekleşmesinin ön koşuludur. Örgün eğitimde okuma öğretiminin başarılması, Türkçe ve edebiyat öğretiminde çocuk edebiyatından yararlanan Türkçe öğretmenleriyle gerçekleşecektir. Son kozada yer alan çocuk edebiyatının araştırılması ve incelenmesi ise yükseköğretim düzeyinde çocuk edebiyatı çalışmalarının yapılmasıyla mümkündür. Bu durum, çocuk edebiyatı üzerine lisans üstü eğitim veren ana bilim dallarının, enstitülerin kurulmasıyla gerçekleşecektir. Sonuçta, bu üç kozanın gerçekleşmesinde, çocuk edebiyatı öğretiminin amacına uygun yapılması ve eğitimin her seviyesinde gerçekleştirilmesiyle mümkün olacaktır.

Yapılan araştırmaların sonuçlarından da anlaşılacağı üzere, ülkemizde çocuk edebiyatı öğretiminde başarılı bir tablo çizilememektedir. Bu bağlamda, çocuk edebiyatı öğretimiyle

ilgili uzman kişilerce yeni bir program oluşturulmalı; bu program dâhilinde alan uzmanları yetiştirmek amacıyla, çocuk edebiyatı ana bilim dalları oluşturulmalı, öğretmenlik programlarında okutulan Çocuk Edebiyatı dersinin içeriği ve ders saati düzenlenmeli ve çocuk edebiyatı alanına hâkim, çocuk edebiyatını dil öğretiminde kullanabilen, öğrencilerin yaş seviyelerine uygun çocuk kitapları seçebilen öğretmen adayları yetiştirilmelidir. “Öğretmen yetiştiren bir yüksek öğretim kurumunda eğitim ve öğretim kalitesinin önemi, öğretmenlerin bir ulusun gelişmesindeki rolü düşünüldüğünde daha iyi anlaşılmaktadır. Öğretmen, bireyin her bakımdan gelişiminde son derece önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle, öğretmen adayının yüksek öğrenim esnasında iyi bir eğitim alması ve bilinçlendirilmesi gerekmektedir” (Gültekin, Çiftçi ve Yetim, 2011, s. 209).

Türkçe Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Çocuk Edebiyatı Öğretimi

Cumhuriyet’in ilanına kadar öğretmenler Darülmuallimin ve Darülmuallimat’tan yetişmişlerdir. Darülmuallimin ve Darülmuallimatlarda bütün branş öğretmenleri tek programla yetiştirilmiştir. Programda dinî dersler ağırlıklıdır. Bunun yanı sıra kurumda Türkçe öğretmenliği yapacak adaylar için söz konusu dönem itibarıyla oldukça önemli dersler okutulmaktadır. Bugün üniversitelerde okutulan Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi dersinin temeli olan Kavâid-i Osmanî dersi dahi okutulmaktadır (Uçgun, 2006, s. 25). Bu okullarda bütün branş öğretmenlerinin tek programda eğitiliyor olması, öğretmenlerin belli bir alanda uzmanlaşmasına engel olmaktadır. Bu sistemle Türkçe öğretmeni de dâhil herhangi bir branş öğretmenin yetiştirildiğini söylemek mümkün değildir.

Cumhuriyet’in ilk yıllarında yeni bir eğitim sistemi kurabilmek adına önemli çalışmalar yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalar kapsamında II. Heyet-i İlmiye kararı ile 1913 yılından beri kesintisiz altı yıl olan ilköğretim, 1924’te beş yıllık ilkokula dönüştürülmüş, lise ile ilkokul arasına 3 yıllık ortaokul süreci eklenmiştir. 22 Mart 1926 tarih ve 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanun ile 3 yıllık köy okulu, 5 yıllık ilkokul, 3 yıllık ortaokul, 3 yıllık lise ve yükseköğretim şeklinde eğitim sistemi şekillendirilmiştir. Bu kararlar sonucunda ortaya çıkan ortaokul süreci için öğretmen yetiştirme ihtiyacı doğmuştur. Ortaokul öğretmenliği ise ilk defa 1924 tarih ve 439 sayılı Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu ile eğitim sistemi içinde yer almaya başlamıştır (Altunya , 2006, s. 13; Uçgun, 2006, s. 27).

Ortaokul öğretmenini ihtiyacını karşılamak üzere, ortaokullara öğretmen yetiştirmek amacıyla Eğitim Enstitüleri kurulmuştur. “Bu ihtiyaca cevap vermek için kurulan ilk eğitim enstitüsü olan "Gazi Eğitim Enstitüsü" 1926-1927 öğretim yılında ortaokullara Türkçe öğretmenini yetiştirmek amacıyla Konya'da "Orta Muallim Mektebi" adıyla kurulmuş (2 yıllık) ve daha sonra Ankara'ya nakledilerek yeni bölümler eklenmiştir (Küçüköğlu, 2006, s. 38).

Eğitim Enstitülerinin ilki, Konya’da kurulan “Orta Muallim Mektebi”dir. “1 Mart 1927”de derslere başlayan Orta Muallim Mektebinin ilk bölümü Türkçe Bölümüdür. Bu önceliğin nedeni, Cumhuriyet yönetiminin, ulusal eğitimin temel aracı olan Türkçe öğretimine verdiği önem olmalıdır” (Altunya, 2006, s. 345). Orta Muallim Mektebi kurulduktan kısa bir süre sonra Ankara’ya taşınmıştır. “Okul Ankara’ya taşındıktan sonra “Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü” adını almıştır. Türkçe Öğretmenliği Bölümü burada ilk mezunlarını 1928 yılında vermiştir” (Güzel, 2003a, s. 64).

Eğitim Enstitülerinin üç yıl süreli olarak ortaokullara branş öğretmenini yetiştirme işlevi 1978-1979 öğretim yılına kadar sürmüştür. Bu yıldan itibaren branş öğretmenini yetiştiren Eğitim Enstitülerinin öğretim süreleri dört yıla çıkarılmış; adları “Yüksek Öğretmen Okulu” olarak değiştirilmiştir (MEB TTKB, 1992, s. 11). Eğitim Enstitüleri, 1978-1979 öğretim yılında Yüksek Öğretmen Okulu adını aldıktan sonra, hem Türkçe öğretmenini hem Türk dili edebiyatı öğretmenini yetiştiren, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün ilk iki yıllık eğitim sürecinde geçici öğretim programı kullanılmıştır. 1980 yılında Yüksek Öğretmen Okulları için geçici çerçeve program hazırlanmış ve uygulanmıştır.

“1982 yılında ise Yüksek Öğretmen Okulları (1978-1979 eğitim-öğretim yılından itibaren öğrenim süresi dört yıla çıkarılarak bu ismi alan Eğitim Enstitüleri) üniversitelere bağlanmış ve Eğitim Fakültesi adını almıştır” (Uçgun, 2006, s. 217). Türkçe öğretmenleri 1927-1978 yılları arasında 3 yıllık Eğitim Enstitülerinden, 1978-1982 yılları arasında Yüksek Öğretmen Okullarından ve 1982 yılından itibaren de üniversitelere bağlı Eğitim Fakültelerinden yetişmişlerdir. Öğretmen yetiştiren kurumların üniversitelere devredilmesiyle öğretmenlerin öğrenim düzeyleri standart hale gelmiş, öğretmenlik mesleğinin icrası için yükseköğrenim düzeyinde öğrenim görme şartı getirilmiştir.

Öğretmen yetiştirme işi üniversitelere devredildikten sonra Türkçe öğretmenini ihtiyacı, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümlerinden karşılanmıştır. “Bölümün Eğitim Enstitüleri dönemine ait kayıtlarda Türkçe Bölümü olarak geçen adı, Yüksek Öğretmen Okulları döneminde Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne dönüştürülmüş ve bu dönemde Türkçe

öğretmeni yetiştirmekten çok Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni yetiştirmeye yönelik programlar uygulanmıştır” (Uçgun, 2006, s. 244). Ortaokullarda okutulan Türkçe derslerini veren öğretmenler, her ne kadar Türkçe öğretimi açısından uygun olmayan bir program olsa da, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümlerinde yükseköğrenimlerini tamamlamışlardır.

Bu dönemde, Türkçe öğretmeni yetiştirmek konusunda yaşanan sorunla ilgili Prof. Dr. Abdurrahman Güzel tarafından önemli girişimlerde bulunulmuştur. Prof. Dr. Abdurrahman Güzel tarafından ilk olarak 1987 yılında bulunan girişim neticesinde 1989 yılında Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Ana Bilim Dalı, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı’nın 1.6.1989 tarih ve EÖ/07.02.003/1752-11714 sayılı kararıyla, yüksek lisans ve doktora programları açılmıştır. Aynı karar doğrultusunda 1992-1993 öğretim yılında ilk kez Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümüne bağlı olarak Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı kurulmuştur. Aynı öğretim yılında, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Ana Bilim Dalına bağlı olarak Türkçe Öğretmenliği Programı kurulmuştur (Güzel, 2003a, s. 15; Uçgun, 2006, s. 275).

Gazi ve Dokuz Eylül Üniversitelerinin Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümlerine bağlı bir ana bilim dalı olarak kurulan Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalları, 1997 yılında “Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırma” çalışması ile bağımsız bir bölüm haline gelmiştir. Ayrıca bu düzenlemeyle birlikte ülke genelindeki Eğitim Fakültelerinde Türkçe Öğretmenliği Programları yaygınlaşmıştır. “Yeniden yapılanma çalışmasına göre ilköğretim okullarına Türkçe öğretmeni yetiştirmek üzere ilköğretim bölümlerinden bağımsız “Türkçe Eğitimi Bölümleri” kurulmuştur. Bu bölüm, Türkçe öğretmeni yetiştirmenin yanı sıra, Eğitim Fakültelerinde temel dersler arasında olan Türk Dili I: Yazılı Anlatım, Türk Dili II: Sözlü Anlatım derslerini de yürütmektedir. Bundan dolayı ilköğretim bölümlerinin çatısı altına alınmak yerine, eğitim bilimleri bölümleri gibi, bağımsız olmaları uygun görülmüştür” (Akyüz , 2003, s. 63).

Cumhuriyet döneminde Türkçe öğretmenleri, 1927-1978 yılları arasında Eğitim Enstitülerinin Türkçe/Edebiyat şubelerinden; 1979-1982 yılları arasında, üç yıllık Eğitim Enstitülerinin 4 yıla çıkarılıp adlarının Yüksek Öğretmen Okuluna dönüştürülmesiyle, Yüksek Öğretmen Okullarının Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinden; 1982’den sonra öğretmen yetiştiren kurumların üniversitelere bağlanmasıyla 1982-1992 yılları arasında Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümlerinden, 1992 yılında yalnızca

iki üniversitenin Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerine bağlı Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalından, 1997 yılı itibariyle Eğitim Fakültelerinin Türkçe Eğitimi Bölümlerinden yetişmişlerdir.

Eğitim Enstitülerinde Türkçe öğretmeni yetiştiren bölümün adı kimi zaman Edebiyat Şubesi, kimi zaman Türkçe Şubesi, kimi zaman da Türkçe-Edebiyat Şubesi olarak değiştirilmiştir (Altunya, 2006, s. 347). 1927-1978 yılları arasında hizmet veren Eğitim Enstitülerinin programlarında 1931, 1941, 1944, 1949, 1957, 1966, 1968 yıllarında değişiklikler yapılmıştır. Bu yıllarda yapılan değişikliklerle birlikte, Türkçe/Edebiyat Şubesinin derslerinde de değişime gidilmiştir.

Eğitim Enstitülerinin 1978-1979 öğretim yılında süreleri 4 yıla çıkarılarak Yüksek Öğretmen Okulu adını aldıktan sonra Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde ilk yıllarda eski program kullanılsa da 1980 yılında geçici çerçeve programında ders dağılımı düzenlenmiştir.

Yüksek Öğretmen Okullarının 1982 yılında Üniversitelere bağlanarak Eğitim Fakültesi adıyla teşkilatlanmasıyla birlikte, ilk olarak 1992’de Gazi ve Dokuz Eylül Üniversitelerinin Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümlerinin bir ana bilim dalı olarak kurulan Türkçe Öğretmenliği Programlarında uygulanan ders programları mevcuttur. Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılandırıldığı 1997 yılında Türkçe Eğitimi Bölümlerinin kurulmasıyla 1997-2007 yılları arasında uygulanan bir ders programı, 2007 yılında yapılan güncellemeyle birlikte değiştirilen ve hala kullanılan bir ders programı daha bulunmaktadır.

Araştırmada Eğitim Enstitülerinin Türkçe/Edebiyat Şubelerinin yıllara göre değişen ders programlarından başlanarak, Yüksek Öğretmen Okullarının ve Eğitim Fakültelerinin Türkçe öğretmeni yetiştiren bölümlerinin ders programları da dahil olmak üzere incelenmiş ve bu programlarda yer verilip verilmediği belirlenmeye çalışılmıştır.

Yapılan inceleme sonucunda Eğitim Enstitülerinin Türkçe/Şubelerinin ders programlarında Çocuk Edebiyatı dersi tespit edilememiştir. Buna göre Eğitim Enstitülerinin Türkçe öğretmeni yetiştiren şubelerinden mezun olan öğretmenlerin hiçbiri Çocuk Edebiyatı dersi almamıştır. Eğitim Enstitülerinin Türkçe/Edebiyat Şubesine ait incelenen ders programları Ek 3’te yer almaktadır. Yüksek Öğretmen Okullarının Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinin ders programında da Çocuk Edebiyatı dersine rastlanmamıştır. Yüksek Öğretmen Okullarının Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün ders programı Ek 4’te yer almaktadır.

Öğretmen yetiştirmenin üniversitelere devrinden sonra 1992-1993 öğretim yılında Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimine bağlı olarak kurulan Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dallarında birbirine yakın olan ancak kısmen farklılıkları olan ders programları uygulanmıştır. 1997-1998 yılında Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılandırılmasıyla Türkçe Öğretmenliği Programı, Türkçe Eğitimi Bölümü olarak yapılandırılmış ve ders programında değişikliğe gidilmiştir. Bu ders programı 1998-2007 yılları arasında Türkçe Eğitimi Bölümlerinde uygulanmıştır. 2007 yılında Eğitim Fakülteleri bir kez daha yapılandırmaya tabi tutulmuş ve bu kapsamda Türkçe Eğitimi Bölümünün ders programında da değişiklik yapılmıştır. Üniversiteler bünyesinde Türkçe Öğretmenliği Programlarında kuruluşlarından bu yana üç farklı ders programı uygulanmıştır.

Çocuk Edebiyatı dersi, 1992-1993 öğretim yılında kurulan Türkçe Öğretmenliği Programının 1994-1995 yılında uygulanmaya başlanan ders programında yer almaktadır. Diğer bir deyişle Çocuk Edebiyatı dersi, Eğitim Fakülteleri bünyesinde Türkçe Öğretmenliği Programının kurulmasıyla birlikte okutulmaya başlanmıştır. Bu programa göre Çocuk Edebiyatı dersi Türkçe Öğretmenliği Programının 4. Sınıfının iki döneminde de okutulan 2 kredilik bir derstir. 1997-1998 yılında yapılan yeniden yapılanmayla birlikte dersin dönem sayısı azaltılmıştır. Çocuk edebiyatı dersi, Türkçe Öğretmenliği Programlarında 1998-2007 yılları arasında 3 kredilik bir ders olarak tek dönemde okutulmuştur. 2007 yılında yapılan yeni bir düzenlemeyle dersin kredisi 2'ye indirilmiştir. 2007 yılından bu yana Çocuk Edebiyatı dersi, tek dönemde okutulan ve 2 krediye sahip bir ders olarak devam etmektedir. Türkçe Öğretmenliği Programlarının yıllara göre ders programları Ek 5'te yer almaktadır.

Çocuk Edebiyatı dersi bu haliyle yalnızca teorik bir ders olarak okutulmaktadır. Oysa öğretmenler açısından uygulamalı eğitim çok daha gereklidir. Bu durum bilhassa Türkçe öğretmenliği açısından ciddi bir sorundur. Çocuk edebiyatı, dil öğretiminin, dolayısıyla Türkçe dersinin en temel malzemesidir. Türkçe dersinin temel kaynağı yazılı materyallerdir ve bu yazılı materyaller, hitap edilen yaş grubundan dolayı çocuk edebiyatı ürünleridir. Türkçe öğretmenleri açısından yükseköğretimde yalnızca teorik olarak eğitim aldıkları çocuk edebiyatını, mesleki hayatlarında derslerinin temel kaynağı olarak kullanmaları oldukça zordur.

Çocuk Edebiyatı Dersinin İçeriği

Eğitim Fakültelerinde, 1998 yılında YÖK ve Dünya Bankası iş birliğiyle yapılan güncellemeyle pek çok alanda değişime gidilmiştir. “Eğitim Fakültelerinde yapılan bu yeni düzenleme ile öncelikle 16.8.1997 tarih ve 4306 sayılı kanunla yürürlüğe giren ve 1997-98 öğretim yılında uygulanmaya başlanan sekiz yıllık zorunlu ilköğretim düzeyindeki sınıf öğretmeni ve branş öğretmeni ihtiyacının karşılanması amaçlanmıştır” (YÖK, 1998, s. 3).

Yapılan bu güncelleme kapsamında, öğretmen yetiştiren programlarda yer alan dersler ve içerikleri de yeniden belirlenmiştir. Ders içeriklerinin yenilenmesinin gerekleri şu şekilde belirtilmiştir:

- (a) içerik, ders sayıları ve kredileri, okullarda uygulamalar gibi çeşitli yönlerden belirli bir standardın olmadığı,
- (b) programlarda yer alan derslerin içeriği ve ilgili okul düzeyindeki öğretim alanının içeriği arasında tutarsızlıkların olduğu,
- (c) dersler arasında aşamalı ve birbirini tamamlayıcı mantıksal bir ilişkisinin kurulamadığı,
- (ç) teorik derslere daha fazla ağırlık verildiği ve uygulamanın geniş ölçüde ihmal edildiği,
- (d) alan derslerinin öğretmen adaylarını ilgili konu alanının bir dalında uzmanlığa yönelttiği (bir örnek vermek gerekirse, bazı Eğitim Fakültelerinin Kimya Öğretmenliği Programında çok sayıda Organik Kimya dalına yönelik derslerin yer alması gibi) ve alanın öğretim yöntemlerine ilişkin derslerin yetersiz olduğu
- (e) programlarda açılan derslerin öğretmen adaylarının ve ilgili okul düzeyinin ihtiyaçlarından çok öğretim elemanlarının yönelimleri ve tercihleri doğrultusunda şekillendiği ve bu nedenle ders sayıları ve zorunlu kredi yükünün çok arttığı,
- (f) öğretmenlik formasyonuna ilişkin derslerin eğitim bilimleri alanındaki bazı teorik derslerden oluşup öğrencileri öğretmenliğin gerektirdiği uygulamaya dönük bilgi, beceri ve bakış açılarını kazandırmaktan uzak olduğu,
- (g) programlardaki zorunlu ders yükünün gereğinden fazla olması nedeniyle öğrencilerin bireysel ilgilerini geliştirmelerine yönelik seçmeli derslere zaman ayıramadığı, ve
- (ğ) programın bütünü ile okullarda yapılan uygulama arasında tutarsızlıklar olduğu görülmüştür (YÖK, 1998, s. 4).

Yukarıda belirtilen tüm bu sorunlardan dolayı öğretmen yetiştiren programlardan mezun olan öğretmen adaylarının, gerekli mesleki yeterliliğe sahip olamadıkları bilinciyle, programlar ve ders içerikleri düzenlenmiştir. Çocuk Edebiyatı dersi de yapılan bu güncellemeyle birlikte 1998 yılından bu yana Eğitim Fakültelerinin çeşitli bölümlerinde ders olarak okutulmaya başlanmıştır. 2007 yılında yapılan yeni bir güncellemeyle birlikte Çocuk Edebiyatı dersinin içeriği, kredisi, okutulduğu bölümler ve dönemlerde değişiklik yapılmıştır.

Dersin okutulduğu bölümler, dönem sayısı, kredi dağılımı ve ders içeriğinin yıllara göre gösterdiği farklılıklar şu şekildedir:

Tablo 3

1998 ve 2007 Güncellemelerine Göre YÖK Tarafından Belirlenen Çocuk Edebiyatı Ders İçerikleri

Programın Adı	Dersin Adı	1998 Güncellemesine Göre Ders İçeriği	2007 Güncellemesine Göre Ders İçeriği
Okul Öncesi Öğretmenliği	Çocuk Edebiyatı I	Çocuğun hayatında kitabın yeri; okul öncesi dönemde dil ve edebiyat zevki; Türkiye'de ve dünyada çocuk edebiyatının gelişmesi; çocuk yayınlarında bulunması gereken özellikler; masal; fabl; destan/efsane; roman; hikaye; biyografi; şiir; tekerleme; bilmece; parmak oyunları; anı; dramatisasyon.	Dünyada ve Türkiye'de çocuk edebiyatının gelişimi. Çocukluk evresinde, nitelikli çocuk kitaplarıyla tanışmanın önemi ve okuma kültürü edinmiş düşünen, duyarlı bireylerin yetiştirilmesinde çocuk edebiyatı yapıtlarının işlevi. Çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken özelliklerin (tasarım, içerik ve eğitsel) örneklerle incelenmesi. Nitelsiz çocuk kitaplarının örneklerle gösterilmesi ve bunların çocukların gelişim özellikleri üzerindeki olumsuz etkilerinin tartışılması. Öğretmen adaylarının, okuduğu-incelediği kitapların yaş gruplarına göre çocuklara uygunluğunun ve bunların çocukların hangi gelişimlerine katkı sağlayacağını belirlenmesine yönelik çalışmalar. Çocuklara seslenen çeşitli yazınsal türlerin (destan, masal, şiir, öykü, roman, v.b.) ve dilsel gereçlerin(sayısmaca, tekerleme, bilmece v.b.) çocukların gelişimlerine olan katkılarının belirlenmesi.
Okul Öncesi Öğretmenliği	Çocuk Edebiyatı II	Çocuğun hayatında kitabın yeri; okul öncesi dönemde dil ve edebiyat zevki; Türkiye'de ve dünyada çocuk edebiyatının gelişmesi; çocuk yayınlarında bulunması gereken özellikler; masal; fabl; destan/efsane; roman; hikaye; biyografi; şiir; tekerleme; bilmece; parmak oyunları; anı; dramatisasyon.	
Sınıf Öğretmenliği	Çocuk Edebiyatı	Çocuk Edebiyatı ile ilgili kaynakların taranması ve tanıtımı; çocukların seviyelerine uygun kitap ve diğer materyallerin seçimi ve değerlendirilmesi; Çocuk Edebiyatına ilişkin örnekler ve incelenmesi; folklor, masal, mit ve efsaneler, gerçek hikayeler, şiir, biyografi incelenmesi.	Dünyada ve Türkiye'de çocuk edebiyatının gelişimi. Çocukluk evresinde, nitelikli çocuk kitaplarıyla tanışmanın önemi ve okuma kültürü edinmiş düşünen, duyarlı bireylerin yetiştirilmesinde çocuk edebiyatı yapıtlarının işlevi. Çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken özelliklerin(tasarım, içerik ve eğitsel) örneklerle incelenmesi. Nitelsiz çocuk kitaplarının örneklerle gösterilmesi ve bunların çocukların gelişim özellikleri üzerindeki olumsuz etkilerinin tartışılması. Öğretmen adaylarının, okuduğu-incelediği kitapların yaş gruplarına göre çocuklara uygunluğunun ve bunların çocukların hangi gelişimlerine katkı sağlayacağını belirlenmesine yönelik çalışmalar. Çocuklara seslenen çeşitli yazınsal türlerin(destan, masal, şiir, öykü, roman, v.b.) ve dilsel gereçlerin(sayısmaca, tekerleme, bilmece v.b.) çocukların gelişimlerine olan katkılarının belirlenmesi.
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Çocuk Edebiyatı	Çocuk edebiyatı ile ilgili kaynakların taranması ve tanıtımı; çocukların seviyelerine uygun kitap ve diğer materyallerin seçimi ve değerlendirilmesi; çocuk edebiyatına ilişkin örnekler ve incelenmesi; folklor, masal, mit ve efsaneler, gerçek hikayeler, şiir ve biyografi incelenmesi.	
Türkçe Öğretmenliği	Çocuk Edebiyatı	Çocuğun tanımı, çocuğun beden, zihin ve dil gelişimi, çocuğun ilgi ve ihtiyaçları, çocuk yayınları ve bu yayınlarda bulunması gereken temel unsurlar, yaş gruplarına göre çocuk yayınları, çocuklarda edebi ilginin ve ihtiyacın gelişmesi, Türk Çocuk	Dünyada ve Türkiye'de çocuk edebiyatının gelişimi. Çocukluk evresinde, nitelikli çocuk kitaplarıyla tanışmanın önemi ve okuma kültürü edinmiş düşünen, duyarlı bireylerin yetiştirilmesinde çocuk edebiyatı yapıtlarının işlevi. Çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken özelliklerin (tasarım, içerik ve eğitsel) örneklerle incelenmesi. Nitelsiz çocuk kitaplarının örneklerle gösterilmesi ve bunların çocukların gelişim özellikleri üzerindeki olumsuz etkilerinin tartışılması. Öğretmen adaylarının, okuduğu-incelediği kitapların yaş

		Edebiyatı, gelişmiş ülkelerde çocuk edebiyatı.	gruplarına göre çocuklara uygunluğunun ve bunların çocukların hangi gelişimlerine katkı sağlayacağını belirlenmesine yönelik çalışmalar. Çocuklara seslenen çeşitli yazınsal türlerin (destan, masal, şiir, öykü, roman, vb.) ve dilsel gereçlerin (sayısmaca, tekerleme, bilmece vb.) çocukların gelişimlerine olan katkılarının belirlenmesi.
İşitme Engelliler Öğretmenliği	Çocuk Edebiyatı	Çocuk edebiyatı ile ilgili kaynakların taranması ve tanıtımı; çocukların seviyelerine uygun kitap ve diğer materyallerin seçimi ve değerlendirilmesi; çocuk edebiyatına ilişkin örnekler ve incelenmesi, folklor, masal, mit ve efsaneler, gerçek hikayeler, şiir ve biyografi incelemesi.	

Yukarıdaki tabloda da görüleceği gibi Türkçe Öğretmenliği Programında kurulduğu tarih 1992’den bu yana okutulan Çocuk Edebiyatı dersi 1998 yılı düzenlemesine göre Okul Öncesi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve İşitme Engelliler Öğretmenliği Programlarında okutulmaktadır. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümünde Çocuk Edebiyatı dersinin okutulmasının sebebi, 2007 yılında yapılan yeni düzenlemeye kadar bu bölümün yan alanı olarak Türkçe öğretmenliğinin kabul edilmesindendir. İşitme Engelliler Öğretmenliğinde ise yan dal birkaç farklı branştan oluşmaktadır. Yan alanı Matematik Öğretmenliği olanlar farklı, Türkçe Öğretmenliği olanlar farklı dersler almaktadır. Bundan dolayı yan alanı Türkçe öğretmenliği olarak seçenlere Çocuk Edebiyatı dersi okutulmuştur. Yan alanla ilgili açıklama YÖK tarafından şu şekilde yapılmıştır (YÖK, 1998, s. 8):

Yeni programların bir kısmında yan alan uygulamasına yer verilmiştir. Örneğin İlköğretim II. kademeye öğretmen yetiştirecek olan Türkçe Öğretmenliği için Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği için Türkçe, Fen Bilgisi Öğretmenliği için Matematik ve Matematik Öğretmenliği için Fen Bilgisi yan alan olarak belirlenmiştir. Benzer şekilde Özel Eğitim Bölümü lisans programlarında da yan alan uygulaması yer almıştır. Yan alan uygulamasına göre, öğretmen adaylarının kendi ana branşları yanında ek bir branşta yetiştirmeleri öngörülmektedir. Bu şekilde ihtiyaç duyulduğunda bir öğretmen iki ayrı branş derslerini öğretebilecektir. Özellikle kırsal kesimdeki ilköğretim kurumlarının II. kademesinde bu ihtiyaç Millî Eğitim Bakanlığı tarafından açık olarak belirlenmiştir. Bu nedenle öğretmen açığının giderilmesinde önemli bir önlem olarak düşünülen yan alan uygulamasının başarılı olması eğitim sistemimiz açısından büyük önem taşımaktadır. Programlarda yan alan için 6-8 ders ayrılmıştır ve bu dersler programlarda açık olarak belirtilmiştir. Bu derslerin verilmesinde ilgili anabilim dallarının ve bölümlerin iş birliği ve koordinasyonu gereklidir.

2007 yılında yapılan güncellemeyle birlikte yan alan uygulaması kaldırılmıştır. Bundan dolayı Çocuk Edebiyatı dersi yalnızca Okul Öncesi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerinde tek dönem okutulan bir ders haline gelmiştir. Yine bu

güncellemeyle birlikte dersin içeriğiyle ilgili de düzenleme yapılmıştır. Daha önce her bölüm için farklı olan ders içeriği, üç bölüm için aynı şekilde oluşturulmuştur.

Okul Öncesi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği Bölümlerinden mezun olan öğretmen adaylarının hitap ettikleri hedef kitlenin yaş aralıkları birbirinden farklıdır. Yaş aralıklarının farklı olması, hedef kitlenin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişiminin birbirinden farklı olduğu anlamına gelmektedir. Bundan dolayı her bir hedef kitleye hitap eden çocuk edebiyatı ürünü, bir diğerinden farklı olacaktır. Aynı zamanda bu durum, öğretmen adaylarının çocuk edebiyatını meslek hayatlarında kullanacakları yer, zaman ve yöntemde de farklılığa sebep olacaktır. Fakat üç bölümde de ders içeriklerinin aynı olması, ders içeriğinin hazırlanmasında bu değişkenlere dikkat edilmediğini göstermektedir.

Üç branşın da hedef kitlesinin yaş ve gelişim seviyeleri birbirinden farklı olduğu için öğretmenlerin çocuk edebiyatından faydalanma biçimleri de birbirinden farklı olacaktır. Öğretmen adaylarının çocuk edebiyatından mesleki hayatlarında verimli ve yeterli biçimde yararlanabilmeleri ise bu alanda gerekli bilgi ve uygulamaları öğrenmeleriyle mümkündür. Ancak mevcut ders içeriği, üç bölüm için de aynı kazanımları içermektedir. Bu durum, alana ait bilgi ve becerilerin öğretmen adayları tarafından doğru şekilde edinilmesine ciddi bir engel oluşturmaktadır.

Eğitim Fakültelerinde 1998 yılında yapılan güncellemeyle birlikte beş ayrı bölümde okutulmaya başlanan Çocuk Edebiyatı dersi, Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve İşitme Engelliler Öğretmenliği Bölümlerinde aynı içeriğe sahiptir. Okul Öncesi Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği Bölümlerinde ise dersin içeriği, diğerlerinin tamamından farklıdır. Ders içeriği ortak olan üç bölümden ikisinde 2007 yılı güncellemesiyle birlikte Çocuk Edebiyatı dersi tamamen kaldırılmış, Sınıf Öğretmenliği Bölümünde okutulmaya devam edilmiştir. Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve İşitme Engelliler Öğretmenliğinde ortak olan Çocuk Edebiyatı ders içeriği şu şekildedir.

- Çocuk Edebiyatı ile ilgili kaynakların taranması ve tanıtımı
- Çocukların seviyelerine uygun kitap ve diğer materyallerin seçimi ve değerlendirilmesi
- Çocuk Edebiyatına ilişkin örnekler ve incelenmesi;
- Folklor, masal, mit ve efsaneler, gerçek hikayeler, şiir, biyografi incelemesi (YÖK, 1998, s. 22).

2007 yılında yapılan güncellemeyle birlikte, bu üç bölümden yalnızca Sınıf Öğretmenliği Bölümünde okutulmaya devam eden Çocuk Edebiyatı dersinin içeriği şu şekilde düzenlenmiştir:

- Dünyada ve Türkiye’de çocuk edebiyatının gelişimi.
- Çocukluk evresinde, nitelikli çocuk kitaplarıyla tanışmanın önemi ve okuma kültürü edinmiş düşünen, duyarlı bireylerin yetiştirilmesinde çocuk edebiyatı yapıtlarını işlevi.
- Çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken özelliklerin (tasarım, içerik ve eğitsel) örneklerle incelenmesi.
- Niteliksiz çocuk kitaplarının örneklerle gösterilmesi ve bunların çocukların gelişim özellikleri üzerindeki olumsuz etkilerinin tartışılması.
- Öğretmen adaylarının, okuduğu-incelediği kitapların yaş gruplarına göre çocuklara uygunluğunun ve bunların çocukların hangi gelişimlerine katkı sağlayacağını belirlenmesine yönelik çalışmalar.
- Çocuklara seslenen çeşitli yazınsal türlerin (destan, masal, şiir, öykü, roman, v.b.) ve dilsel gereçlerin (sayısmaca, tekerleme, bilmece v.b.) çocukların gelişimlerine olan katkılarının belirlenmesi (YÖK, 2007a, s. 33).

Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünde 1998 güncellemesine göre Çocuk Edebiyatı dersi iki dönem (5 ve 6. dönemler) okutulmaktadır. Ayrıca iki dönem okutulan dersin uygulama saati de mevcuttur. Çocuk Edebiyatı I ve Çocuk Edebiyatı II olmak üzere iki dönemde okutulan dersin, her iki dönemde de 2 saat teori, 2 saat de uygulaması bulunmaktadır. İki döneme ayrılan dersin içeriği ise iki dönemde de aynıdır. Çocuk Edebiyatı I ve II’nin ders içeriği şu şekilde belirtilmiştir:

- Çocuğun hayatında kitabın yeri;
- Okul öncesi dönemde dil ve edebiyat zevki;
- Türkiye’de ve dünyada çocuk edebiyatının gelişmesi;
- Çocuk yayınlarında bulunması gereken özellikler;
- Masal; fabl; destan/efsane; roman; hikaye; biyografi; şiir; tekerleme; bilmece; parmak oyunları; anı; dramatizasyon” (YÖK, 1998, s. 17).

2007 yılında yapılan güncellemeyle birlikte Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünde okutulan Çocuk Edebiyatı I ve II dersi, Çocuk Edebiyatı dersi adıyla tek dönemde (5. dönem) verilen bir ders olmuştur. Bunun yanı sıra dersin uygulama saati kaldırılmış ve ders 3 saatlik, yalnızca teorik bilginin aktarıldığı bir ders şeklini almıştır. Yeni güncellemeye göre dersin içeriği ise şu şekildedir:

- Dünyada ve Türkiye’de çocuk edebiyatının gelişimi.
- Çocukluk evresinde, nitelikli çocuk kitaplarıyla tanışmanın önemi ve okuma kültürü edinmiş düşünen, duyarlı bireylerin yetiştirilmesinde çocuk edebiyatı yapıtlarını işlevi.
- Çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken özelliklerin (tasarım, içerik ve eğitsel) örneklerle incelenmesi.
- Niteliksiz çocuk kitaplarının örneklerle gösterilmesi ve bunların çocukların gelişim özellikleri üzerindeki olumsuz etkilerinin tartışılması.

- Öğretmen adaylarının, okuduğu-incelediği kitapların yaş gruplarına göre çocuklara uygunluğunun ve bunların çocukların hangi gelişimlerine katkı sağlayacağını belirlenmesine yönelik çalışmalar.
- Çocuklara seslenen çeşitli yazınsal türlerin (destan, masal, şiir, öykü, roman, v.b.) ve dilsel gereçlerin (sayısmaca, tekerleme, bilmece v.b.) çocukların gelişimlerine olan katkılarının belirlenmesi (YÖK, 2007a, s. 18).

Türkiye’de çocuk edebiyatı öğretimi amacı, işlevi, yöntemi ve ders saati bakımından alanın kültürünü kapsayıcı ve kavratıcı yönelimden uzaktır. Çocuk edebiyatı öğretiminde üç öncelik dikkate alınmalıdır: Bir, okuma öğretimi (okuma alışkanlığı kazandırmak); iki, Türkçe öğretimi (ana dili öğretimini zenginleştirmek); üç, edebiyat öğretimi (edebiyat okuru yetiştirmek). Niçin? Çocuk edebiyatı tarihi ve türlerin tanıtımı anlayışı yerine kitapların okunmasını sağlayan bir yaklaşımı gerçekleştirmek için. Dersin kuram, yöntem ve uygulama ilişkisi içinde öğretimi verecek çok az sayıda alan uzmanı var ülkemizde. Türkiye genelinde Çocuk Edebiyatı dersini verenlerin tamamına yakını alanın eğitimini almamış eğiticilerdir. Yarı dönem ve haftada 2 saatlik uygulama ile dersin amacı ve işlevinin gerçekleşmesi imkansızdır (Şirin, 2012, s. 15).

Çocuk Edebiyatı Dersini Veren Öğretim Elemanları

Türkiye’de bugüne kadar hiçbir üniversitede Çocuk Edebiyatı Kürsüsü, yani bugünkü deyimiyle Çocuk Edebiyatı Ana Bilim Dalı kurulmamıştır (Çıkla, 2005). Bundan dolayı ülkemizde Çocuk Edebiyatı Kürsüsünde lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim almış öğretim elemanı mevcut değildir. Bir alanda uzman olmak için öncelikle o alanla ilgili akademik olarak gerekli eğitimi almak gerekmektedir. Ancak çocuk edebiyatı alanı ne yazık ki akademik anlamda eğitim verecek oluşumlara sahip değildir. Ülkemizde çocuk edebiyatı alanında ders veren öğretim elemanlarının bir kısmı kişisel ilgiden kaynaklı olarak çocuk edebiyatına yönelmekte; bir kısmı ise, çocuk edebiyatıyla ilgili hiçbir ilgisi ve çalışması olmamasına rağmen dersi vermektedir.

Çocuk edebiyatı alanında çalışma yapanların tamamına yakını Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri ya da Türkçe Eğitimi Bölümlerinden yetişmektedir. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde, Türk Dili Ana Bilim Dalı ve Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı mevcuttur. Türk Dili Ana Bilim Dalında, Yeni Türk Dili ve Eski Türk Dili Bilim Dalları; Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalında da Yeni Türk Edebiyatı, Eski Türk Edebiyatı ve Halk Edebiyatı Bilim Dalları bulunmaktadır. Çocuk edebiyatı ise bu bilim dalları arasında kendine yer edinememiştir.

Çocuk edebiyatının bir alan olarak ortaya çıkışı, yeni Türk edebiyatının tarihsel sürecinde gerçekleştiği için çoğu zaman Çocuk Edebiyatı derslerini, yeni Türk edebiyatı alanında çalışanlar vermektedir. Dersi veren öğretim elemanlarının alana yönelik akademik donanımı, derse karşı tutumlarını ve ders içi uygulamalarını da etkilemektedir.

Türkiye’de çocuk edebiyatı öğretiminin başaramamasının temel nedenlerinden biri, Çocuk Edebiyatı dersini veren öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun alan dışı olması olarak görülmektedir. Çocuk Edebiyatı dersini amacına uygun bir şekilde sürdürecektir, gerekli donanımlara sahip öğretim elemanlarını yetiştirecek bir yükseköğretim kurumunun bulunmaması, çocuk edebiyatı öğretiminin en önemli sorunlarından biridir. Ülkemizde çok sayıda Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü olmasına ve her yıl binlerce mezun vermesine rağmen bu bölümlerde çocuk edebiyatı öğretimi yapılmamakta ve bu dersi verecek niteliklere sahip öğretim elemanı bulunmamaktadır. Bu alanda kendini yetiştirmiş az sayıda öğretim elemanı da kişisel ilgileri ve çabalarıyla kendini yetiştirmiş kişilerdir (Gültekin vd., 2011, s. 208; Şirin, 2007b, s. 62).

Araştırmamızda, Çocuk Edebiyatı dersini veren öğretim elemanlarına yapılan anket sonuçlarına göre de öğretim elemanlarının çocuk edebiyatına yönelik akademik çalışmalarının çoğunluğu bildiri düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Çocuk edebiyatı alanında tez yazan öğretim elemanı sayısı dahi oldukça azdır. Araştırmamızda çıkan bu sonuç, dersi veren öğretim elemanlarının alanla ilgili yeterli donanıma sahip olmadıkları konusundaki eleştirileri destekler niteliktedir.

Çocuk edebiyatı öğretiminde başarılı olmak adına atılması gereken adımlardan ilki, Çocuk Edebiyatı dersini verecek akademik yeterliliklere sahip öğretim elemanları yetiştirmektir. Bunun sağlanması için yapılması gereken ise Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde ve Türkçe Eğitimi Bölümlerinde, Çocuk Edebiyatı Ana Bilim Dalı ya da Çocuk Edebiyatı Öğretimi Ana Bilim Dalı kurulmasıdır.

Çocuk Edebiyatı Ders Kitapları

Bu bölümde, 1950-2010 yılları arasında basılan ve Eğitim Fakültelerinin Türkçe Öğretmenliği Programlarında, Çocuk Edebiyatı dersinde kullanılan ders kitaplarının içeriği hakkında bilgi verilmiştir.

Çocuk Edebiyatı dersini birkaç makale ya da alanın içeriğinden yoksun “ticari amaçlı” kaynak kitaplarla öğretmek mümkün olmadığı gibi öğrencinin dersin felsefesini kavraması da mümkün değildir” (Şirin, 2012, s. 15). Lisans eğitiminde okutulan Çocuk Edebiyatı dersine yönelik hazırlanan ders kitaplarıyla ilgili yapılan eleştirilerin en önemlisi birçoğunun ticari kaygıyla ortaya konduğu, Çocuk Edebiyatı ders içeriğine uygun olmadığı ve tür tanıtan kitaplardan öteye gidemediği yönündedir. Bir dersin amacına uygun bir şekilde işlenebilmesinde, alana yönelik kaynakların önemi büyüktür. Gerek öğretim elemanını gerek öğretmen adayını yönlendirme konusunda ders kitaplarının payı yadsınamaz. Bundan dolayı araştırmamızda, çocuk edebiyatı öğretiminin önemli kollarından biri olan çocuk edebiyatı ders kitapları ele alınmıştır. İncelenen ders kitapları 1950-2010 yılları arasında basılan ve Türkçe Öğretmenliği Programına yönelik yazıldığı belirlenebilenlerden oluşmaktadır. Yazarlar kimi kitaplarda ön söz kısmında kimi kitaplarda kitap isminde hangi hedef kitleye yönelik yazdığını belirtmiştir. Bu durum göz önünde bulundurularak Türkçe Öğretmenliği Programlarda okutulması amaçlanan kitaplar belirlenmiş ve inceleme kapsamına dahil edilmiştir. Kitapların belirlenmesinde Altunya (2012) tarafından hazırlanan Türk Çocuk Edebiyatı Kaynakçası’ndan yararlanılmıştır. 1950-2010 yılları arasında yayınlandığı belirlenmiş çocuk edebiyatı ders kitaplarının tam listesi Ek 6’da yer almaktadır. 1950-2010 yılları arasında basıldığı ve Türkçe Öğretmenliği Programlarına yönelik yazıldığı belirlenebilen çocuk edebiyatı ders kitaplarının künyesi Tablo 4’tedir.

Tablo 4

İncelenen Çocuk Edebiyatı Ders Kitapları (1950-2010 Yılları Arasında Yayımlanan Çocuk Edebiyatı Ders Kitapları)

Yazar Adı	Eser Adı	Basım Yılı	Basım Yeri	Yayınevi
Demiray, Kemal	Türkçe Çocuk Edebiyatı	1953	İstanbul	Millî Eğitim Basımevi
Gökşen, Enver Naci	Çocuklar İçin Edebiyat (Fikir ve Sanat Eğitimi. Şiir, Masal, Temsil Üzerine İncelemeler)	1960	İstanbul	Bakış Matbaa ve Kütüphanesi Yayınları
Gökşen, Enver Naci	Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız	1975	İstanbul	Remzi Kitabevi
Oğuzkan, A. Ferhan	Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı	1977	Ankara	Kadıoğlu Matbaası
Kıbrıs, İbrahim	Çocuk Edebiyatı: Yeni Yüzyıl İçin (Tarihçe, Türler, Metinler, Açıklamalar, Etkinlikler)	1999	Ankara	Eylül Kitap ve Yayınevi
Haz. Şirin, Mustafa Ruhi	99 Soruda Çocuk Edebiyatı	2000	İstanbul	Çocuk Vakfı Yayınları
Yardımcı, Mehmet-Tuncer, Hüseyin	Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı	2000	Ankara	Ürün Yayınları
Zengin, A. Y., Zengin, N.	Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı	2000	İstanbul	Truva Yayınları
Yalçın, Alemdar-Aytaş, Gıyasettin	Çocuk Edebiyatı	2002	Ankara	Akçağ Yayınları
Güleryüz, Hasan	Yaratıcı Çocuk Edebiyatı	2002	Ankara	Pegem A Yayınları
Nas, Recep	Örneklerle Çocuk Edebiyatı	2002	Bursa	Ezgi Kitabevi Yayınları
Çavuşoğlu, Ali	Ana Dili Çocuk Edebiyatı	2006	Kayseri	Ufuk Kitabevi
Gürel, Z., Temizyürek, F., Şahbaz, N. K.	Çocuk Edebiyatı	2007	Ankara	Öncü Kitap
Sınar Çılgın, Alev	Çocuk Edebiyatı	2007	İstanbul	Morpa Kültür Yayınları
(Editör)Yılar, Ömer-Turan, Lokman	Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı	2007	Ankara	Pegem A Yayınları
Demirel, Ş.-Çeçen, M.A.-Seven, S.-Tozlu, N.-Uludağ, M. E.	Edebi Metinlerle Çocuk Edebiyatı	2010	Ankara	Pegem A Yayınları

Türkçe Çocuk Edebiyatı: Kemal Demiray

Demiray, K. (1970). Türkçe Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi (Demiray, 1970).

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi kararıyla İlköğretmen Okulları için ders kitabı olarak kabul edilen eser, Kemal Demiray tarafından hazırlanmıştır. Türkçe Çocuk Edebiyatı adlı kitap, Millî Eğitim Basımevi tarafından Öğretmen Okulları Kitapları serisinden yayımlanmış ve ilk baskısı 1953 yılında yapılmıştır. Kitabın 1970 yılında yapılan 12. baskısı incelenmiştir. Eser, öğretmen yetiştiren kurumlarda okutulmak üzere hazırlanan ilk çocuk edebiyatı ders kitabıdır. Dolayısıyla bugünkü çocuk edebiyatı ders kitaplarının ilki

ve yazarlar tarafından referans alınan temel eserdir. Kitapta “Örnekler” bölümünde, 3 adet tekerleme, 24 adet şiir, 5 adet fıkra, 6 adet masal, 8 adet hikâye ve roman, 2 adet gezi yazısı, 1 adet biyografi, 1 adet anı, 1 adet tarih metni olmak üzere toplam 51 adet örnek metne yer verilmiştir. Kitap, 18 bölümden ve 165 sayfadan oluşmaktadır. Her bölüm muhtevasına uygun alt başlıklar içermektedir. Bölümlerin her birinin sonunda “özet” ve “inceleme ve araştırma konuları” alt başlıkları mevcuttur. Bu bölümler sırasıyla şu şekildedir:

1. Okuldan Önce-Okumaya Hazırlık: Bu bölümde, çocukları okul çağından önce okuma becerisine karşı hazırlamaya yönelik uygulamalar ele alınmıştır. Okul öncesi çağıdaki çocukları kitapla tanıştırmmanın, onlara uygun masal ve hikâye anlatmanın faydaları üzerinde durulmuştur. Çocuklara anlatılacak masal ve hikayelerde bulunması gereken özellikler ve nasıl anlatılması gerektiği çok kısa bir şekilde belirtilmiştir. Hikâye ve masal dinlemenin çocuğa kazandıracakları maddeler halinde verilmiştir. Hikâye ve masal anlatmanın çocuğun hem dinleme hem de muhakeme becerisini geliştireceği ifade edilmiştir. Hikâye ve masalın yanı sıra çocuğu manzum (tekerleme, bilmece, ninni vb) eserlerle tanıştırmmanın konuşma becerisine katkısı belirtilmiştir. Son olarak çocukları okumaya hazırlamada kitapların önemi belirtilerek, Avrupa’da çocuklarda okuma alışkanlığı oluşturmak adına yapılan çalışmaların ülkemizde de yapılması temennisiyle bölüm sonlandırılmıştır.
2. Okumanın Öğrenilmesi: Bu bölümde, çocuğun okula başlamasıyla birlikte konuşma dilinden yazı diline geçiş süreci ve okumayı öğrenmesi üzerinde durulmuştur. Okulda çocuğa yalnızca okuma mekanizması değil okuma zevki kazandırılması gerektiği, çocuğun bu sayede serbest okuma alışkanlığı edineceği ve serbest okumanın faydaları anlatılmıştır. Son olarak çocukların okumaktan zevk alacağı kitapların nitelikleri belirtilerek, kitapların çocukların kolayca ulaşabileceği yerlerde muhafaza edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.
3. Okuma Materyallerinin Çeşitleri: Bu bölümde, okuma materyalleri üzerinde durulmuştur. Okuma materyalleri, okuma öğretiminde yararlanılan materyal, çeşitli ders konularında yazılmış materyal ve serbest okumada faydalanılacak materyal olmak üzere üç ana başlıkta ele alınmıştır. Okuma öğretiminde kullanılan materyaller, ana okuma kitabı, yardımcı okuma kitapları, kitaplık kitapları ve dergiler-gazeteler şeklinde dört alt gruba ayrılmıştır. Derslerde kullanılacak kitaplar da ders kitapları, yardımcı kitaplar ve

müracaat kitapları olmak üzere üç alt başlıkta anlatılmıştır. Serbest okuma materyalleri ise zevk için okunacak kitaplar olarak tanımlanmıştır.

4. Çocuk Yayınları ve Çocuk Edebiyatı: Bu bölümde kısa bir şekilde çocuk yayınları ve çocuk edebiyatı kavramları tanımlanmıştır. Çocukların beğendikleri eserler alt başlığında ise çocuk edebiyatı olmalı mı, olmamalı mı? tartışmalarından söz edilerek, çocuklar için kitaplar yazılmalı ancak bu eserler büyüklerin de zevkle okuyabileceği nitelikte olmalıdır açıklaması yapılmıştır.

5. Çocuk Edebiyatı Türleri: Bu bölümde çocuk edebiyatı türleri ele alınmıştır. İlk olarak masal üzerinde durulmuştur. Masal; fabl, halk masalları, destanlar, efsaneler, edebi peri masalları olmak üzere beş alt başlıkta incelenmiştir. Aynı zamanda masallarda aranacak nitelikler ve çocuklara masal anlatılması ile ilgili tartışmalar ele alınmıştır.

İkinci olarak hikâye ve roman türü, çocuk edebiyatı bakımından incelenmiştir. Çocukların sevdikleri hikâye romanlarda bulunması gereken nitelikler belirtilmiştir. Çocuk hikâye ve romanlarının çeşitleri ise yakın çevre ile ilgili hikâye ve romanlar, hissi hikâye ve romanlar, güldürücü hikâye ve romanlar, tarihi hikâye ve romanlar, hayvan hikayeleri olmaz üzere beş başlık altında sınıflandırılmıştır. Üçüncü olarak biyografi, anı ve gezi yazısı türleri çok kısa bir şekilde ele alınmıştır. Dördüncü bölüm, çocuğun ilgisini çeken konularda yazılmış eserlerden oluşmaktadır. Bu eserler, fen ve fennin gelişmesiyle ilgili konuları içermektedir. Genel tabiat kitapları, hayvanları tanıtan kitaplar, dünyayı, gökyüzünü, denizi tanıtan kitaplar, kuşları, böcekleri, sürüngenleri tanıtan kitaplar, çiçekleri, ağaçları tanıtan kitaplar olmak üzere beş grupta ele alınmıştır. Son olarak şiir türü ele alınmıştır. Çocuk şiirinin nitelikleri, kaynakları ve nasıl okunması gerektiğiyle ilgili bilgiler verilmiştir.

6. Çocuk Yayınlarının Seçilmesinde Dikkat Olunacak İlkeler: Bu bölümde, bir çocuk kitabında bulunması gereken dış yapı ve iç yapı özellikleriyle ilgili bilgi verilmiştir.
7. Çocuk Gazete ve Dergileri: Bu bölümde, çocuk gazete ve dergilerinin dünyada ve ülkemizdeki tarihçesi, çocuk gazete ve dergilerinde bulunması gereken özellikler, okul ve sınıf gazete ve dergileri, büyükler için basılan gazete ve dergilerden çocukların nasıl yararlanabileceği ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.
8. Yaşlara Göre Okuma Eğilimleri: Bu bölümde, çocukların okuma eğilimlerine yönelik yapılan iki araştırmaya yer verilmiştir. Birinci araştırma, Viyana'da meşhur psikolog

Charlotte Bühler tarafından yapılan; ikinci araştırma ise, Amerika’da yapılan bir araştırmadır. Bu iki araştırmanın sonuçlarına dayanarak çocukların yaş gruplarına göre okuma eğilimleri ile ilgili bilgi verilmiştir.

9. Çocuk Yayınlarının Seçilme ve Ayarlanmasında Anketlerden Faydalanma: Bu bölümde, çocuklar tarafından tercih edilen kitapların tespit edilme yolları ve bu konu üzerine ülkemizde yapılan üç ayrı araştırma yer almaktadır. Çocuklar tarafından tercih edilen kitapların üç şekilde tespit edileceği belirtilmiştir. Bu tespit yöntemleri şu şekildedir: Çocukların kendilerine sorularak, öğretmen, anne-baba gibi çocukların yakınında bulunan kişilere sorularak ve kitaplıklardan en çok hangi kitapların alındığı belirlenerek. 1944-1945 ve 1945-1946 ders yıllarında Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü öğrencileri tarafından, çocukların fikirlerinden faydalanarak, tercih ettikleri kitapları belirlemeye yönelik bir çalışmaya, Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Kolu öğrencileri tarafından 1952-1953 ders yılında yapılan bir araştırmaya ve son olarak 1962-1963 ders yılı içinde Millî Eğitim Bakanlığı ve Kütüphaneler Genel Müdürlüğü iş birliği ile yapılan bir araştırmaya yönelik bilgi verilmiştir.
10. Çocuklara Edebi Zevkin Kazandırılmasında Elbirliği: Bu bölümde, çocuğa edebi zevk kazandırmada aileye, okula, hükümet teşkilatı ve belediyelere düşen görevler ele alınmıştır.
11. Çocuk Edebiyatının Kaynakları: Çocuk edebiyatını zenginleştirmeye yönelik derleme çalışmaları ele alınmıştır. Bu çalışmalar, folklor, tarih ve büyükler için yazılmış eserler alt başlıklarıyla açıklanmıştır.
12. Okulda Dramatizasyon ve Müsamere: Bu bölümde öncelikle çocuklar için dramatizasyon faaliyetleri ele alınmıştır. Dramatik faaliyetler, çocuk gelişimine göre üç başlık altında incelenmiştir. On yaşına kadar olan çocuklarda, on ile on beş yaş arasındaki çocuklarda ve on beş yaşından sonrakilerde dramatizasyon faaliyetlerinin özellikleri belirtilmiştir. İkinci olarak müsamere ve müsamere programının hazırlanmasıyla ilgili bilgi verilmiştir.
13. Dünya Çocuk Edebiyatı Tarihine Toplu Bakış: Bu bölümde, dünyada çocuk edebiyatının doğuşu ve gelişmesiyle ilgili bilgi verilmiştir. Çocuk edebiyatının Fransa, İngiltere, Almanya, İsveç ve Norveç’teki gelişimi eserler ve yazarlar üzerinden anlatılmıştır. Çocuk edebiyatının 1920’li yıllara kadar olan gelişimi ele alınmıştır.

14. Türk Çocuk Edebiyatı Tarihine Toplu Bakış: Bu bölümde, çocuk edebiyatının ülkemizdeki gelişimi ele alınmıştır. Tanzimat’tan 1908’e kadar, II. Meşrutiyet’ten sonra ve 1928’den sonra başlıklarıyla ülkemizde çocuk edebiyatı tarihi anlatılmıştır.

Çocuklar İçin Edebiyat: Enver Naci Gökşen

Gökşen, Enver Naci (1960). Çocuklar İçin Edebiyat. İstanbul: Bakış Kütüphanesi Yayını (Gökşen, 1960).

İncelenen eser, İstanbul Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Enver Naci Gökşen tarafından, 1960 yılında hazırlanmıştır. Eser, öğretmen adaylarına, öğretmenlere ve çocuk edebiyatına ilgi duyanlara yönelik olarak hazırlanmıştır. Eserin hitap ettiği kitle ve dayandığı temel, şu şekilde ifade edilmiştir:

“Bu kitapçık, öğretmene ve ana-babaya hitap etmekle beraber, öğretmen yetiştiren müesseselerimizde okutulan ‘çocuk edebiyatı’ dersleriyle sıkı sıkıya ilgilidir. Zira buradaki bahisler, çocuk edebiyatı müfredatı esas tutularak hazırlandı” (Gökşen, 1960, s. 4).

Yukarıdaki ifadeden de anlaşılacağı üzere, esere kitapçık denilmektedir. Eser, yazarın 1975’te çıkardığı *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız* kitabından önce hazırlanmış olduğu, daha dar kapsamlı bir çocuk edebiyatı kitapçığı niteliğindedir.

Kitap toplam 10 ana başlık ve 83 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın içeriğini oluşturan ana bölümler ve alt başlıklar sırasıyla şu şekildedir:

Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı

Edebiyatımızda Çocuk

Çocuğun Manevi Gelişme Çağları ve Okuma Eğilimleri

Çocuğa Okuma İhtiyatı Kazandırma

Çocuk Yayınlarının Vasıfları

Çocuk ve Okul Kitaplıkları

Çocuk Dergileri

Çocuk Şiirleri

Masal

Okul Temsilleri (Dramatizasyonu)

Oduncu Oyunu

Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız: Enver Naci Gökşen

Gökşen, Enver Naci (1975). Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız. İstanbul: Hikmet-Dava Çağ Yayınları (Gökşen, 1975).

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi kararıyla İlköğretmen Okulları için ders kitabı olarak kabul edilen eser, İstanbul Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Enver Naci Gökşen tarafından, 1975 yılında hazırlanmıştır. Eser, öğretmen adaylarına, öğretmenlere ve çocuk edebiyatına ilgi duyanlara yönelik olarak hazırlanmıştır. Eserin yazılış amacı şu şekilde ifade edilmiştir:

“Çocuk Edebiyatı”, öğretmen yetiştiren okullarımızın yeni bir ders konusudur. Fakat öğretmen adaylarının ellerinde yeteri kadar gereç ve araç bulunmamaktadır. Bu kitapla, on yıldan beri İstanbul Eğitim Enstitüsünde ve Öğretmen Okulunda okuttuğumuz “Çocuk Edebiyatı” derslerinde gördüğümüz ve sezdiğimiz ihtiyaçları gidermeye, boşlukları doldurmaya çalıştık. Bir yandan da her öğretmene, her ana-babaya, çocuk edebiyatı konusunda, yararlı olmaya çaba gösterdik (Gökşen, 1975, s. 3).

İncelenen kitap toplam 15 bölüm ve 205 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın içeriğini oluşturan ana bölümler şu şekildedir:

1. Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı: Bu bölümde, edebiyat ve çocuk edebiyatı kavramları, çocuk edebiyatı ile ilgili ortaya atılan görüşler, dünyada ve ülkemizde çocuk edebiyatının başlangıcı ele alınmıştır.
2. Çocuğun Tinsel Gelişme Çağları: Bu bölümde çocukların gelişim çağları ve okuma eğilimleri üzerinde durulmuştur. Çocuk gelişim çağları, okul öncesi çağ ve okul çağı olmak üzere iki başlık altında ele alınmıştır. Okul öncesi çağ başlığında, okul öncesinde çocukları okula hazırlamak için ve gelişimlerini desteklemek için yapılacak uygulamalara yer verilmiştir. Okul çağı; masal çağı, serüven ya da robenson çağı, soyut konulara eğilim çağı olmak üzere üçe ayrılmıştır. Her dönemin özelliği ve döneme özel okuma eğilimlerine dair bilgi verilmiştir.
3. Çocuğa Okuma Alışkanlığı Kazandırma: Bu bölümde, çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmada aileye, okula ve öğretmene, resmi makam ve kurumlara düşen görevlerle, okuma çeşitleri ele alınmıştır. Okuma çeşitleri, etüt için okumak, zevk için okumak ve rasgele okumak olmak üzere üçe ayrılmıştır. Okuma alışkanlığını kazandırma araçları;

kitaplıklar, müracaat kitapları, dünya çocuk kitapları haftası ve çocuk kitapları yayınları olmak üzere dört başlıkta incelenmiştir.

4. Çocuk Yayınlarının Nitelikleri: Bu bölümde çocuk yayınlarında bulunması gereken iç ve dış yapı özelliklerine yer verilmiştir.
5. Çocuk Kitaplıkları: Bu bölümde, çocuk kitaplıkları, okul kitaplıkları ve sınıf kitaplıklarının amaçları, çalışma şekilleri, kurulmaları ile ilgili bilgi verilmiştir.
6. Çocuk Edebiyatı Türleri: Bu bölümde, çocuk gazete ve dergileri, masal, fabl, destan, efsane, roman-hikâye, biyografi, şiir ve dramatizasyon türleri ele alınmıştır.

Çocuk gazete ve dergileri başlıca üç bölüme ayrılmıştır: genel çocuk dergileri, ders yardımcısı ya da sınıf dergileri, okulda düzenlenen dergiler. Genel çocuk dergileriyle ilgili Dünya Eğitim Örgütü tarafından belirlenen çocuk dergisi muhteva özelliklerine yer verilmiştir. Bir okul dergisinin nasıl hazırlanacağına dair bilginin yer aldığı ayrı bir başlık açılmıştır. Son olarak edebiyatımızda çocuk gazete ve dergilerinin tarihçesine yer verilmiştir. Bu tarihçede, II. Meşrutiyet dönemine kadar çıkarılan çocuk gazete ve dergileri yer alırken, bu dönemden sonrası için 1944 yılına kadar çıkarılan çocuk gazete ve dergilerinin istatistiki bilgileri verilmiştir.

Masal türü oldukça kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Masalın tanımı, kökleri, çeşitleri, bölümleri, masal anlatma geleneği, eğitim ve öğretimde masal, eğitsel masalın nitelikleri, masal okuma ve anlatma ile ilgili bilgi verilmiştir. Son olarak, manzum ve mensur olmak üzere 10 adet masal örneğine yer verilmiştir.

Fabl türünün tanımı, kökleri, edebiyatımızdaki yeri ele alınmış; manzum ve mensur olmak üzere 11 adet fabl örneğine yer verilmiştir.

Destanın tanımı, önemi ve edebiyatımızdaki yerinin yanı sıra 4 adet destan örneğine yer verilmiştir.

Efsane türüyle ilgili kısa bir bilgi ve 2 adet metin örneği verilmiştir.

Roman ve hikâye türleri de oldukça kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Bu kısımda, çocuk roman ve hikayelerinin nitelikleri, çeşitleri, edebiyatımızda çocuk roman ve hikayeleri, romanlarımızda çocuk ve ilk çocuk romanlarımız ile ilgili bilgi verilmiştir. Çocuk hikâye ve romanları; hayvanlar alemi hikâye ve romanları, serüven hikâye ve romanları, gülünçlü hikâye ve romanlar, çocuk hayatıyla ilgili hikâye ve romanlar, aile

konulu hikâye ve romanlar, sıra ve memleket konulu hikâye ve romanlar, hayali-fenni hikâye ve romanlar, his hikâye ve romanları, tarihsel hikâye ve romanlar, gezi hikâye ve romanları, biyografik hikâye ve romanlar, kahramanlık hikâye ve romanları, kovboy-dedektif vb hikaye ve romanları olmak üzere 13'e ayrılmıştır. Çocuk hikâye ve romanımızla ilgili tarihsel gelişim 1950'li yıllara kadar ele alınmış ve bu süreçte yapılan çeviri faaliyetleri ile yazılan özgün eserlere yer verilmiştir. Son olarak 6 adet metin örneği verilmiştir.

Biyografi türü ile ilgili kısa bir bilgi ve 2 adet metin örneği verilmiştir.

Şiirle ilgili genel bilgiden sonra, şiirin nasıl ezberlenmesi ve nasıl okunması gerektiğiyle ilgili bilgi verilmiştir. Şiir ve masalın ilişkisi, çocuk için şiirin gerekliliği, çocuk şiirinin nitelikleri, edebiyatımızda çocuk şiirleri ve çocuk şiirlerimizin devreleri ile ilgili bilgiye yer verilmiştir. Ayrıca, ulusal günlerde ve öğretimde yararlanılacak başlıca şiir kitapları, basım yıllarına göre sıralanmıştır. Son olarak 23 adet çocuk şiiri örneği verilmiştir.

Dramatizasyon başlığı altında dramatizasyon, müsamere, ders temsilleri ve piyes ile ilgili bilgi verilmiştir. Dramatizasyonun çocukla ilişkisi, çocukta dramatizasyonun devreleri, okul dramatizasyonunun amaç ve yararlarına yönelik bilgi verilmiştir. Müsamere ile ilgili çalışmalar ve yönetmeliğe yer verilmiştir. Edebi türlerin temsiline yönelik bilgi ve bir piyesi sahnelemek için gerekli unsurlara yönelik bilgi verilmiştir. Okul müsamereleri için yararlanılacak teknik bilgi kitaplarının adları, baskı yıllarına göre sıralanmış ve son olarak 4 adet piyes örneği, 1 adet gölge oyunu örneğine yer verilmiştir.

Çocuk Edebiyatı: A. Ferhan Oğuzkan

Oğuzkan, A. F. (1977). Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı. Ankara: Kadioğlu Matbaası (Oğuzkan, 1977).

A. Ferhan Oğuzkan tarafından hazırlanan kitabın ilk baskısı 1977 yılında Kadioğlu Matbaası tarafından yapılmıştır. Kitabın ilk baskısına ait bir örneği incelenmiştir. İncelenen kitap toplam 5 kısım, 13 bölüm ve 336 sayfadan oluşmaktadır. “Birinci bölümde çocuk edebiyatının tanımı, niteliği ve önemi üzerinde durulmakta; ikinci bölümde çocukların okudukları eserler, türleri bakımından incelenmekte; üçüncü bölümde çocukların ilgisini çeken dramatizasyon çalışmaları açıklanmakta; dördüncü bölümde çocuklara güncel olayları

ve bilgileri aktaran çocuk gazete ve dergileri anlatılmakta ve beşinci bölümde de çocuk yayınlarda aranan genel nitelikler belirtilmektedir” (Oğuzkan, 1977, s. 5). Her bölümün sonunda “Tartışma, İnceleme ve Araştırma Ödevleri” başlığı yer almaktadır. Çocuk edebiyatı türleriyle ilgili bölümde her tür sonunda “Okuma Parçası” başlığıyla çok sayıda edebi metne yer verilmiştir. Çocuk edebiyatı türlerinin ele alındığı bölüm “Çocuk ve Kitapları” şeklinde adlandırılmıştır ve türler tasnif edilirken fabl, destan ve efsaneler, “Masalımsı Eserler” başlığı altında sınıflanmıştır. Diğer türlerin hepsi ayrı başlıklar halinde değerlendirilmiştir. Çocuk gazete ve dergileri, “Çocuk ve Güncel Olaylar” başlığı altında bir bölümde incelenmiştir. Kitabın içeriğini oluşturan ana bölümler şu şekildedir:

1. Bölüm/Giriş: Bu bölümde, çocuk edebiyatının tanımı, niteliği ve önemi üzerinde durulmuştur. Bölüm sonunda 3 adet okuma parçasına (Çocuk ve Kitapları/M. Hill Arbuthnot, Çocuk Edebiyatı ve Kitapları/Tahir Alangu, Çocuk ve Kitap/Fevzi Selen, Boş Zamanları Değerlendirmede Okumanın Yeri/Emin Özdemir) yer verilmiştir.
2. Bölüm/Çocuk ve Kitapları: Bu bölümde çocuk edebiyatı türleri ele alınmıştır. Çocuk edebiyatı türleri masallar, masalımsı eserler (fabl, destan, efsane), hikâye ve roman, biyografiler, anılar, gezi yazıları, tabiat ve fen olaylarını anlatan eserler ve şiirlerden oluşmaktadır.

Çocuk edebiyatı türlerinden ilk olarak masallar ele alınmıştır. Masalın tanımı ve başlıca özellikleri, masalın kaynağı, edebiyatımızda çocuk masalı, masal konusunda aykırı görüşler ve çocuk masallarında aranan niteliklerle ilgili bilgi verilmiştir. Masallar, halk masalları ve edebi masallar olarak ikiye ayrılmıştır. Son olarak 7 adet masal türünde (Deli Dumrul, Hırsız Taş, Açgözlü Kurt, Çöpçatan Dede, Kibritçi Kız, Akıllı Evlat, Kül Kedisi) metne yer verilmiştir.

Masalımsı eserler bölümünde, fabl, destan ve efsanelerin özellikleri, kaynakları, edebiyatımızdaki yerleri, özellikleri ve metin örneklerine yer verilmiştir. Örnek metinlerin 9’u fabl (Kaplumbağa ile İki Kaz, Mavi Çakal, Güvercin, Tilki ve Leylek, Tilki ile Oduncu, At, Öküz, Köpek, Bir de İnsan, Ölüm Geldi Kuzuya, İki Yanaşma, Horozla Tilki, Aslanla Fare), 2’si destan (Koroğlu Destanı, Tepegöz), 2’si efsane (Yunus Balığı Sırtındaki Çocuk, Köse Dağı) olmak üzere toplam 13 metne yer verilmiştir.

Hikâye ve roman türünün tanımı ve özellikleri, çocuk hikâye ve romanları, edebiyatımızda çocuk hikâye ve romanının yeri, çocuk hikâye ve romanında aranan

nitelikler, çocuklara hikâye anlatma ile ilgili bilgi verilmiştir. Çocuk hikâye ve romanlarının çeşitleri; yakın çevreyle ilgili hikâye ve romanlar, hayvan hikâye ve romanları, mizahi hikâye ve romanlar, serüven (macera) hikâye ve romanları, duygusal hikâye ve romanlar, tarihi hikâye ve romanlar, gezi hikâye ve romanları olmak üzere 7'ye ayrılmıştır. Okuma parçası olarak verilen metin örneklerinin 4'ü hikâye (Eşek, Kaşığı, Sel, Bir Sürpriz) 6'sı roman (Botanik Bahçesinde, Düşkünler Evinde, Adada Maceralarım Nasıl Başladı, Sevinme Oyunu, Kavga, Ninemin Armağanı) türündedir.

Biyografiler türünün tanımı ve özellikleri, edebiyatımızda biyografi türünde eserler, çocuklar için yazılan biyografilerde aranılan niteliklerle ilgili bilgi verilmiştir. Okuma parçası olarak 4 adet biyografi türünde (Uzun Mehmet, Lambalı Kadın Florance Nightingale, Leonardo Da Vinci, Namık Kemal) metin örneği verilmiştir.

Anı türünün tanımı ve özellikleri, edebiyatımızda anı türünün gelişmesi, çocuklar için anı yazıları, çocuklar için yazılan anılarda aranılan niteliklerle ilgili bilgi verilmiştir. Metin örneği olarak 5 adet anı türünde (Hafız Paşa Okulunda Birinci Gün, Ramazan, Bir Kağrı Yolculuğu, Atatürk Üzerine Anılar, Okul Günleri) okuma parçasına yer verilmiştir.

Gezi yazıları tanımı ve özellikleri, edebiyatımızda gezi yazıları, çocuklar için gezi yazıları, çocuklar için gezi yazılarında aranılan nitelikler ile ilgili bilgi verilmiş; 7 adet gezi yazısı (San Fransisco, Yamyamlar Arasında, Finlandiya'da Üç Gün, Erciyas'ı Gökten Tavaf, Semerkent, Fırtına, Pişmiş adamlar Ülkesinde) örneğine yer verilmiştir.

Doğa ve fen olaylarını anlatan eserlerin ele alındığı bölümde, doğa ve fen olaylarını anlatan eserlerin özellikleri, doğa ve fenle ilgili Türkçe çocuk kitapları, doğa ve fen olaylarıyla ilgili çocuk kitaplarında aranılan nitelikler ile ilgili bilgi verilmiştir. Okuma parçası olarak 6 adet metin örneği (Büyük Nedir? Küçük Nedir?, Toprak Ana, Mikrop, Sis, Önemli Buluşlar, Birkaç İlginç Deney) verilmiştir.

Şiir türünün ele alındığı bölümde, şiirin tanımı ve özellikleri, çocuk ve şiir, çocukların sevdikleri şiirler, edebiyatımızda çocuk şiiri, şiir antolojileri, şiir okuma, çocuk şiirinde aranılan niteliklerle ilgili bilgiler incelenmiştir. Şiir türünde pek çok örnek metine (Tekerlemeler, Toplum, Anneme Verdiğim söz, Taze Taze, Kuşlarla, Bebeğim, Göl, Çocuklar Kardeş Oldu mu, On Kasım, Elma Ağaçları, Bizim Pazar, Akşam Bahar Geldi,

Yağmur Yağıyor, Bizim Bayram, Sabah, Üçgen, Bayrağım, Bahçemiz, Kar, Ilgaz, Bolu Dağları ve Köroğlu, Hırsızlarla Hoca) yer verilmiştir.

3. Bölüm/Çocuk ve Dramatizasyon: Bu bölümde, okullarda yapılan dramatizasyon çalışmaları ile çocuk piyesleri üzerine bilgi verilmiştir.

Okullarda yapılan dramatizasyon çalışmalarıyla ilgili olarak; çocuk eğitiminde dramatizasyon çalışmalarının önemi, anaokulunda dramatizasyon çalışmaları, ilkokulda dramatizasyon çalışmaları, ortaokulda dramatizasyon çalışmaları dramatizasyon çalışmalarında göz önünde bulundurulması gereken esaslar konularına değinilmiştir. Okuma parçası olarak 4 adet (Yavru Ördek/Oscar Weigle, Karabaş/Nimet Erkunt, Coğrafya İle İlgili Konuların Dramatize Edilmesi/Emin Özdemir, Seçilen Oyun Üzerinde Çalışmalar/Baha Dürder-Haydar Ediskun) metin örneğine yer verilmiştir.

Çocuk piyesleri ile ilgili, çocuk piyeslerinin özellikleri, Türkçe çocuk piyesleri kılavuzlar ve antolojiler, çocuk tiyatroları, çocuk piyeslerinde aranılan nitelikler ile ilgili bilgi verilmiştir. Okuma parçası olarak 4 adet (Havada Donan Kedi/Anonim, Kitaplar Arasında/M. Mark-N. McQueen, Cindirella ile Prensin Tanışması/Charles Perrault, Bir Gemi/İlhan Tarus) metin örneği verilmiştir.

4. Bölüm/Çocuk ve Güncel Olaylar: Bu bölümde, çocuk gazete ve dergileriyle ilgili bilgiye yer verilmiştir. Çocuk gazete ve dergilerinin önemi ve özellikleri, çocuk gazete ve dergilerinin geçmişi ve bugünü, okulda çıkarılan gazete ve dergiler çocuk gazete ve dergilerinde aranılan nitelikler, bu bölümde ele alınmıştır. Bu bölümde okuma parçası olarak, çocuk dergilerinde yayımlanmış olan metinler yer almaktadır. (Çilli Horoz/ngin Köseoğlu [Doğan Kardeş'ten], Küpeli Tavşan/Eflatun Cem Güney [Doğan Kardeş'ten], Kuzum/Nahit Nafiz Edgüer [Tomurcuk'tan], Atatürk'ü Anış/Mehmet Necati Öngay [Çocuk Yuvası'ndan], O'nunla O'nun Yolunda 10 Kasımlar/Vedat Demirci [Çocuk Yuvası'ndan], Jules Verne/Enver Naci Gökşen [Çocuk Yuvası'ndan], Buz Üstünde Yolculuk/Gülten Dayıoğlu [Çocuk])

5. Bölüm/Çocuk Yayınlarında Aranılan Nitelikler: Bu bölümde, çocuk yayınlarında bulunması gereken iç ve dış yapı özellikleri ele alınmıştır. Çocuklar için seçilen ve yazdırılan eserlerde bulunması gereken şartlar başlığı altında okullara ve kitaplıklara kitap satın alırken, çocuk kitabı yazma yarışmaları düzenlenirken bazı kurumlar tarafından aranan şartlara yer verilmiştir. Türk Kütüphaneciler Derneği'nin, Okul

Kitaplıklarına Kitap Satın Alma Komitesi'nin, Cumhuriyet'in 50. Yıl dönümü dolayısıyla Millî Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen okul piyesi yazma yarışmasının, Kültür Bakanlığı Çocuk Kitapları Yarışmasının çocuk kitabı ölçütleri de bu bölümde belirtilmiştir. Okuma parçası olarak da çocuk yayınlarının nitelikleriyle ilgili kaleme alınmış metinlere yer verilmiştir (Kitaplarda Çocuğa Görelik/Ömer Yılmaz, Resimli Çocuk Kitapları Üzerine/Mustafa Aslıer, Çocuk Kitapları/Atalay Yörükoğlu, Çocuk Kitapları Nasıl Okunmalı/Milliyet Gazetesi).

Uygulamalı Çocuk Edebiyatı: İbrahim Kıbrıs

Kıbrıs, İ. (2002). Uygulamalı Çocuk Edebiyatı. Ankara: Eylül Kitap ve Yayınevi (Kıbrıs, 2002).

Kitap, İbrahim Kıbrıs tarafından hazırlanmış ve Eylül Kitap ve Yayınevi tarafından 2000 yılında ilk baskısı yapılmıştır. Eserin 2002 yılında yapılan ikinci baskısına ait bir örneği incelenmiştir. İncelenen kitap toplam dört bölümden oluşmaktadır. Her bölüm muhtevasına uygun alt başlıklar içermektedir. Dördüncü bölümün sonunda Ekler kısmı yer almaktadır. Bu bölümde drama ders programı, eğitsel çalışmalar yönetmeliği, eğitsel kollar ve kol içi yönetmeliği, eğitsel kol karar örneği, 15 Mart 1292 Sadakat Gazetesi Önsözü, 20 Mart 1327 Arkadaş Gazetesi Başlığı ve 19. yy çocuk dergilerindeki resimlerden örneklere yer verilmiştir. İncelenen diğer çocuk edebiyatı ders kitaplarından farklı olarak, çocuk edebiyatı türleri için verilen örnek metinler içerisinde yakın zamanda yazılan çocuk edebiyatı ürünlerine de yer verilmiş; fabl, efsane ve destan, masal-hikâye arası anlatı türleri olarak sınıflandırılmış; dramatizasyon ve çocuk dergi ve gazeteleri, çocuklarda yaratıcılığı ve kendini anlatmayı geliştirmeye yönelik yazınsal ve iletişimsel etkinlikler başlığı altında ele alınmıştır. Kitabın ana bölümleri ve içerikleri şu şekildedir:

1. Bölüm/Giriş: Bu bölümde, çocuk ve çocuk edebiyatı kavramları, çocuk edebiyatının Batı ülkelerinde ve Türkiye'deki gelişimi (1. Cumhuriyet Öncesi Dönem 2. Cumhuriyet Dönemi Çocuk Edebiyatı/1923-1940 Arası Dönem/1940-1970 Arası Dönem/1970-1980 Arası Dönem/1980 Sonrası Çocuk Edebiyatı) ve son olarak çocuk edebiyatının hedefleri üzerinde durulmuştur.

2. Bölüm/Çocuk Kitapları ve Kitaplara Duyulan İlgi: Bu bölümde, çocuğun okumaya hazırlık dönemi ve okuma becerisini kazanma dönemi, okuma alışkanlığı kazanması için yapılacaklar ve çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler ele alınmıştır.

Okumaya yönelme açısından çocuğun gelişim evreleri; okul öncesi-masal çağı dönemi ve okul dönemi olmak üzere iki evrede ele alınmıştır. Okul dönemi; masal çağı, düşünle gerçek arası dönem, gerçek konulara ve soyut konulara yönelinen dönem şeklinde üç alt evreye ayrılmıştır.

Çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmada aileye, okula ve öğretmene, okul dışında kalan resmi makam ve kurumlara düşen görevler üzerinde durulmuştur.

Çocuk kitaplarının taşıması gereken dış yapıyla ve iç yapıyla ilgili özellikler belirtilmiştir.

3. Bölüm/Çocuk Edebiyatı Türleri: Bu bölümde çocuk edebiyatı türleri ele alınmıştır. Masal, masal-öykü arası anlatı türleri (fabl, destan,efsane), şiir, öykü ve roman, gezi yazısı, biyografi, anı, bilimsel buluş ve doğa olaylarını anlatan kitaplar ve çizgi kitaplar, bölümün alt başlıklarını oluşturmaktadır.

Masal türü, diğer bütün çocuk edebiyatı ders kitaplarında olduğu gibi oldukça kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Masal nedir? Ne gibi özellikler taşır? masal türleri (halk geleneğiyle oluşmuş folklorik nitelikli masallar, yapay nitelikli -yazınsal- masallar), masalın bölümleri (döşeme bölümü, gövde ya da gelişme bölümü, sonuç bölümü), çocuk masallarının taşıması gereken özellikler, çocuklara masal okuma ve anlatma, Türk edebiyatında masalın yeri konularında bilgi verilmiştir. Ayrıca 11 adet örnek metin (Perili El/Eflatun Cem Güney, Kibritçi Kız/H. C. Andersen, Hayvanlar ve Futbol/Hüseyin Yurttaş, Geceyi Sevmeyen Çocuk/Aytül Akal, İmparatorun Yeni Giysileri/H. C. Andersen, Yoksul Kunderacı/Grimm Kardeşler, Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler/Grimm Kardeşler, Işığını Yitiren Yıldız/Aytül Akal, Çiftçinin Öğüdü/İbrahim Alaaddin Gövsa, Kurt Masalı/Orhan Seyfi Orhon, Kartalın Dalgıçlığı/Ahmet Uysal) verilmiştir.

Masal-öykü arası anlatı türleri kısmında, fabl, destan ve efsanelerin tanımları, özellikleri, kaynakları ve Türk edebiyatındaki yerleriyle ilgili bilgi verilmiştir. Örnek metin olarak 7 adet fabl (Meşe ile Kamış/La Fontaine, Kesik Kuyruklu Tilki/La Fontaine, Güvercin ve Arkadaşları/Beydeba, Horozla İnci/Orhan Veli Kanık, At ile Eşek/Aisopos, Deryaya

Giden Balığın Hikayesidir/Nuhbetülelfal, Ağustos Böceği ile Karınca/Tevfik Fikret), 3 adet destan (Üç Şehitler Destanı/Fazıl Hüsnü Dağlarca, Gizlilik/Orhan Asena, Duha Koca Oğlu Deli Dumrul), 4 adet efsaneye (Sarıkız Efsanesi/İbrahim Kıbrıs, Kız Kulesi/Derman Bayladı, İki Candan Arkadaş: Hermis ile Yunus Balığı/Derman Bayladı, Eşek Kulaklı Kral/Derman Bayladı) yer verilmiştir.

Şiir türüyle ilgili olarak şiir ve çocuk şiiri, şiir ve manzume ilişkisi, içerik yönünden şiiri türleri, çocuk şiirinde bulunması gereken biçim ve içerik özellikleri, şiir okuma çalışmalarında uyulması gereken nitelikler ve Türk edebiyatında çocuk şiirinin yeri üzerine bilgi verilmiştir. Ayrıca çok sayıda çocuk şiiri örneğine yer verilmiştir. (Atatürk-Cumhuriyet/İ. Hakkı Talas, Körebe/Alı Ulvi Elöve, İlkbahar/Yusuf Ziya Ortaç, Anıt/Alı Yüce, Evciler Köyü Öğretmeni/Hüseyin Başaran, Öğretmen Marşı/İsmail Hikmet Ertaylan, Dünyanın Bütün Çiçekleri/Ceyhun Atıf Karsu, Atatürk Gülümsedi/Talat Tekin, Atatürk/İlhan Demiraslan, Rüzgar/Cahit Külebi, Anneler/Ahmet Kutsi Tecer, Oğul/Ahmet Erhan, Çocuk Kuş/F. Hüsnü Dağlarca, Robenson/Cahit Sıtkı Tarancı, Gündüz Rüyası/Mustafa Necati Karaer, Günler Kardan Bir Yumak/M. Ruhi Şirin, Masal/Cahit Sıtkı Tarancı, Küçük Gemi/Ahmet Cevat Emre, Serçe Kuşu/Necati Cumalı, Açlığın da Canı Var/Hasan Akay, Uyku/Ülkü Tamer, Mavi Işık/Behçet Necatigil, Kızılcık/Orvan Veli, Kelimeler ve Çocuk/Hasan Demir, Sokak ve Çocuk/Yalvaç Ural, Uykudaki Gerçekler/Yalvaç Ural, Bölüşülmeyen Oyuncaklar/Yalvaç Ural, Anneme Verdiğim Söz/F. Hüsnü Dağlarca, Ağır Hasta/F. Hüsnü Dağlarca, Siyah ve Karanlık/F. Hüsnü Dağlarca, Allaha ve Bize Dair/F. Hüsnü Dağlarca, Ağacım/Orhan Veli, Düzenli Dünya/Melih Cevdet Anday, Ekmek ve Yıldızlar/Oktay Rıfat, Gözlerim/Orhan Veli, Şükür/Oktay Rıfat, Uyusun da Büyüsün/Rıfat Ilgaz, Zerdali Ağacı/Cahit Külebi, Öğretmen/Adnan Ardağı, Annem/Nazım Hikmet)

Öykü ve roman türleriyle ilgili olarak öykü ve romanın tanımı, benzerlik ve ayrılıkları, çocuk öykü ve romanlarının nitelikleri, çocuklara öykü ve roman anlatılırken dikkat edilmesi gerekenler, çocuk öykü ve romanının Türk edebiyatındaki yerine yönelik bilgi verilmiştir. 13 adet hikaye ve roman örnek metni bulunmaktadır(Gamsızın Ölümü/Reşat Nuri Güntekin, Dağlar Görünmez Oldu/Mustafa Özçelik, Ecel Atı/Sait Faik Abasıyanık, Arabalar Beş Kuruşa/Sabahattin Ali, Bahar Nevruz'la Başlar/Serpil Ural, Balıkçı Ruhu/Oscar Wilde, Babamla Pazara Gittik/Sempe/Goscinnny, Dehşet Verici Bir Felaket/Susanna Tamaro, Çalışmakla Geçirilen Bir Öğleden Sonrası/Enid Blyton,

Yuvadan Kopuş/Gülten Dayıoğlu, Pazar Kuşları/Muzaffer İzgü, Ziller Çalar, Çalar, Çalar.../Gülten Dayıoğlu, Köyde Kış Hazırlıkları/Yakup Kadri Karaosmanoğlu).

Gezi yazısı, biyografi ve anı türlerinin tanımları, genel nitelikleri ve Türk edebiyatındaki yerleri ile ilgili bilgi verilmiştir. Örnek metin olarak 4 adet gezi yazısı (Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Çocuklar Şehrinde Bir Dolaşma/Hikmet Feridun Es, Otel/Reşat Nuri Güntekin, Disneyland/Gülten Dayıoğlu), 3 adet biyografi (Okuma Uğrunda/Booker T. Washington, Roma'ya Dönüş, Albert Üniversiteye Gidiyor), 3 adet anı (Anılarla Atatürk/Oktay Verel [Atatürk Kızı Sabiha Gökçen'in Anılarından], Ziya Gökalp/Yusuf Ziya Ortaç, Yatılı Öğrenci/Ahmet Rasim) olmak üzere, toplam 10 metin mevcuttur.

Bilimsel buluş ve doğa olaylarını anlatan kitaplar kısmında, bu eserlerin genel niteliklerine değinilmiş, bu tip eserler tasnif (Hayvanların Tanıtıldığı Yapıtlar, Bitkilerin Tanıtıldığı Yapıtlar, Yeryüzü, Gökyüzü ve Denizlerin Tanıtıldığı Yapıtlar, Keşiflerin ve Buluşların Tanıtıldığı Yapıtlar) edilmiştir. Çocuklar için yazılmış olan bilimsel buluş ve doğa olaylarıyla ilgili kitaplarda bulunması gereken özellikler belirtilmiş ve bu gruba dahil olan Türkçe çocuk kitapları tanıtılmıştır. Son olarak örnek metinlere (Edison Elektrik Ampülü Yapıyor/Yabancı Meşhur Adamlar Ansiklopedisi, Atmosferdeki Kirlilik/Watt-Wilson, Işık Evreni/David Phillips, Şarbon Aşısı Nasıl Bulundu?, Bir Buluş, Çocuk ve Doğa/Orhan Asena) yer verilmiştir.

Çizgi kitaplar kısmında, bir edebiyat türü olmasa da çocuklar tarafından ilgi gören eserler olduğu için kitaba dahil edildiği belirtilmiştir. İlk olarak çizgi kitap-çizgi roman nedir? sorusu cevaplanmıştır. Sonrasında, çizgi kitapların çocukların dünyasındaki yeri ve önemi, çizgi kitapların Türk yayın dünyasına girişi, çizgi kitapların taşınması gereken özelliklerle ilgili bilgi verilmiştir.

4. Bölüm/Çocuklarda Yaratıcılığı ve Kendini Anlatmayı Geliştirmeye Yönelik Yazınsal ve İletişimsel Etkinlikler: Bu bölümde, dramatizasyon etkinlikleri, piyes, müsamere, okul/sınıf gazete ve dergileri, genel çocuk gazete ve dergileriyle ilgili konulara yer verilmiştir.

Dramatizasyon etkinlikleri genel olarak ilköğretim okullarının öğrencilerine yönelik olarak ele alınmıştır. Dramatizasyonun eğitimle olan ilişkisi açıklanmış, ilköğretim okullarında dramatizasyon etkinlikleri seviyelere göre (Anaokulu Çağı Çocukları İçin Dramatizasyon Etkinlikleri. İlköğretim Çağı Çocukları İçin Dramatizasyon Etkinlikleri)

incelenmiş, dramatizasyonun öğrencilere katkısı ve derslerde nasıl yararlanılacağı üzerinde durulmuştur. Bir de dramatizasyon çalışma örneğine yer verilmiştir.

İlköğretim okullarında yılsonu etkinlikleri, müsamereler ve piyes çalışmaları kısmında, müsamere çalışmaları ile ilgili kısa bir bilgi verildikten sonra, piyes çalışmalarıyla ilgili daha kapsamlı bilgi verilmiştir. Seçilecek piyeslerde bulunması gereken özellikler, oynamak üzere oyun seçimi, bir oyunun sahneye konulmasıyla ilgili çalışmalar, Türk edebiyatında çocuk piyesleri ile ilgili bilgi verilmiştir. Ayrıca piyes çalışmaları için gerekli terimlerin anlamlarının verildiği bir başlık da mevcuttur. Son olarak örnek bir metin verilmiştir.

İlköğretim okullarında çıkarılan gazete ve dergiler, çocuk gazete ve dergileri kısmında öncelikle genel çocuk gazete ve dergilerine değinilmiştir. Genel çocuk gazete ve dergileri üç başlık (Genel Konuları İşleyen Çocuk Dergileri, Ünitelere, Derslere Yardımcı Nitelikteki Sınıf Dergileri, Okullarda Öğrenci-Öğretmen İş Birliğiyle Hazırlanan Dergiler) altında ele alınmıştır. Okul ve sınıf gazetelerinin nitelikleri, bu gazeteleri çıkarırken kaçınılması gereken durumlarla ilgili bilgi verilmiştir. Bir gazete ya da dergi çıkarırken yapılması gerekenlerle ilgili bilgi verildikten sonra, Türk edebiyatında çocuklar için yayımlanan gazete ve dergiler ele alınmıştır.

Ekler kısmında ise şu şekildedir:

1. İlköğretim Okulu 1.2.3. sınıflar Drama Dersi Programı
2. İlköğretim, Lise ve Dengi Okullar Eğitsel Çalışmalar Yönetmeliği
3. Eğitsel Kollar, Kol İçi Yönetmeliği
4. Bir Eğitsel Kol Karar Örneği
5. 15 Mart 1292 Tarihli Sadakat Gazetesi'nin Önsöz Örneği
6. 20 Mart 1327 Tarihli Arkadaş Gazetesi'nin Başlık Örneği
7. 19. yy Çocuk Dergileri Resimlerinden Bir Örnek

99 Soruda Çocuk Edebiyatı: Mustafa Ruhi Şirin

Şirin, M. R. (Haz.) (2000). 99 Soruda Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları (Şirin, 2000).

Kitap, Çocuk Vakfı Yayınları tarafından 2000 yılında yayımlanmıştır. Aynı yıl yapılan 3. baskıya ait bir örnek incelenmiştir. Kitap, Çocuk Vakfının kurucusu Mustafa Ruhi Şirin tarafından hazırlanmıştır. Diğer çocuk edebiyatı kitaplarından farklı bir tarzda hazırlanmış bir eserdir. Eserin adından anlaşılacağı üzere kitapta çocuk edebiyatıyla ilgili 99 soru bulunmaktadır. Mustafa Ruhi Şirin tarafından sorulan sorulara, çocuk edebiyatı alanında çalışmaları olan ve alanın önemli isimlerinden kabul edilen, kendisinin de dâhil olduğu 8 isim (Prof. Dr. İnci Enginün, Can Göknil, Prof. Dr. Mübeccel Gönen, Dr. A. Ferhan Oğuzkan, Prof. Dr. Ayla Oktay, Feridun Oral, Mustafa Ruhi Şirin, Prof. Dr. Nilüfer Tuncer) tarafından cevap verilmiştir. Sorular 10 başlık altında tasnif edilmiştir. Kitabın içeriğini oluşturan bölümler ve bu bölümlere göre sınıflandırılmış sorular şu şekildedir:

ÇOCUK EDEBİYATI

1. Çocuk edebiyatı nedir?/Mustafa Ruhi Şirin
2. Çocuk edebiyatının varoluşunu sağlayan duyarlıklardan söz eder misiniz?/Mustafa Ruhi Şirin
3. Çocuk edebiyatını çocuk edebiyatı yapan özellikler nelerdir?/Mustafa Ruhi Şirin
4. Çocuk edebiyatı çocukların keşfettiği bir edebiyat mıdır?/Mustafa Ruhi Şirin
5. Çocuklar için yapılacak edebiyatın oluşumundaki temel kavramlar ve duyarlıklar olan çocuğa göre, çocuksu ve içimizdeki çocuk kavramlarını çocuk edebiyatı kültürü çerçevesinde açıkla mısınız?/Mustafa Ruhi Şirin
6. Dil, anlatım, tema, tip, ince mizah açısından çocuk kitabı yazarlığı ayrı bir yazarlık biçimi midir?/Mustafa Ruhi Şirin
7. Çocuk edebiyatı edebiyatın dışında bağımsız bir edebiyat mıdır?/ Mustafa Ruhi Şirin
8. Edebiyat ve çocuk ilişkisini çocuk klasikleri ve çocuklar için yazılan kitaplar açısından yorumlar mısınız?/Mustafa Ruhi Şirin
9. İyi çocuk edebiyatı, kötü çocuk edebiyatı nedir?/Mustafa Ruhi Şirin
10. Bir edebi ürünün çocuklara ve büyüklere dönük olması hangi çerçevede gerçekleşiyor? Böyle bir ayırım doğal mıdır, yapay mıdır?/Mustafa Ruhi Şirin
11. Günümüzde oluşan yenilikçi çocuk edebiyatının yöneldiği duyarlıklar nelerdir?/Mustafa Ruhi Şirin

ÇOCUK EDEBİYATI KÜLTÜRÜ

12. Çocuk edebiyatı kavramı üzerine yapılan tartışmaları kısaca değerlendirir misiniz?/Mustafa Ruhi Şirin
13. Dünyada çocuğun ve çocuk edebiyatının gündeme gelmesi hangi dönemde başladı?/Mustafa Ruhi Şirin
14. Çocuk edebiyatı kültürü konusunda temel bilgiler, kavramlardan söz eder misiniz?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer

15. Çocuk edebiyatı konusunda bazı yanlış görüşler nelerdir?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
16. Çocuk edebiyatının hedeflerini kısaca açıkla mısınız?/Doç. Dr. Mübeccel Gönen
17. Çocuk edebiyatında yaratıcılık ve etkilenme deyince ne anlaşılmalıdır?/Doç. Dr. Mübeccel Gönen
18. Çocuk edebiyatında eleştirinin ilkeleri ve öncelikleri nelerdir?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
19. Çocuk edebiyatı araştırmalarında yararlanılacak belli başlı araştırma yöntemlerini kısaca değerlendirir misiniz?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
20. Çocuk edebiyatı alanında son elli yılda gözlenen gelişmeleri özetler misiniz?/Dr. A. Ferhan Oğuzkan
21. Tarih boyunca çocuk edebiyatının özünde gerçekleşen değişimi çocukluğun tarihi ile bağlantılı olarak yorumlar mısınız?/Mustafa Ruhi Şirin

DÜNYA ÇOCUK EDEBİYATI

22. Dünyada bağımsız bir çocuk edebiyatı hareketi ülkeler düzeyinde nasıl başlamış ve gelişmiştir?/Dr. A. Ferhan Oğuzkan
23. Çocuk edebiyatında masal ve masalımsı hikayeler ne zaman önem kazanmaya başlamıştır?/Dr. A. Ferhan Oğuzkan
24. Çocuk edebiyatında temaların, konuların ve yazı türlerinin çeşitlenmesi ne zaman ve nasıl olmuştur?/Dr. A. Ferhan Oğuzkan
25. Çocuk klasiklerinin günümüzdeki konumlarını, çeviri ve uyarlama çalışmalarını da dikkate alarak değerlendirir misiniz?/Mustafa Ruhi Şirin

ÇOCUK EDEBİYATIMIZ

26. Sözlü çocuk edebiyatımızı tarihi süreç açısından tanıtır mısınız? Sözlü gelenek verimlerinden yenilikçi çocuk edebiyatı açısından nasıl yararlanılabilir?/Mustafa Ruhi Şirin
27. Kültürümüzün tarihi seyri içinde çocuklara yönelik edebiyat nasıl bir gelişim göstermiştir?/Mustafa Ruhi Şirin
28. Ülkemizde çocuklara özgü ilk eserler ne zaman yayımlanmaya başlamıştır?/Dr. A. Ferhan Oğuzkan
29. Cumhuriyet döneminde çocuk edebiyatı alanında ne gibi gelişmeler olmuştur?/Dr. A. Ferhan Oğuzkan-Mustafa Ruhi Şirin
30. Ülkemizde çocuk edebiyatının bugünkü durumu nasıldır?/ Dr. A. Ferhan Oğuzkan-Mustafa Ruhi Şirin
31. Yazılı çocuk edebiyatımızın önemli dönemeçlerinden söz eder misiniz?/Mustafa Ruhi Şirin
32. Kaynaklardan yararlanma yoluna gidilerek çağdaş bir çocuk edebiyatı oluşturulabilir mi?/Mustafa Ruhi Şirin
33. Çocuk edebiyatımızın gecikmeli olarak gelişmesi hangi sonuçlardan kaynaklanıyor?/Mustafa Ruhi Şirin

ÇOCUK EDEBİYATI TÜRLERİ

34. Çocuk açısından edebiyatın anlamı nedir?/Mustafa Ruhi Şirin
35. Çocuk şiiri nedir? Çocuk şiirinin estetik değeri ne olmalıdır?/Mustafa Ruhi Şirin
36. Şiirin çocuklara yakın gelmesinin nedenini kısaca açıkla mısınız?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
37. Çocuk şiirinde ne gibi özelliklerin bulunması gerekir ?/Dr. A. Ferhan Oğuzkan
38. Çocuk şiiri alanında son yıllarda nasıl bir gelişme görülmektedir?/Dr. A. Ferhan Oğuzkan
39. Masal edebiyatının çocuk dünyası açısından anlamı nedir?/Mustafa Ruhi Şirin
40. Klasik masal geleneğini günümüz açısından değerlendirir misiniz?/Prof. Dr. İnci Enginün

41. Masal edebiyatı rönesansı ve bu rönesansın çocuk edebiyatına yansması nasıl olmuştur?/Mustafa Ruhi Şirin
42. Klasik masalı sorgulama düşüncesini masal edebiyatı ve çocuk açısından yorumlar mısınız?/Mustafa Ruhi Şirin
43. Klasik masalın ve masal geleneğinin yenilikçi masal edebiyatına dönüşmesi mümkün müdür?/Mustafa Ruhi Şirin
44. Masal edebiyatının en duyarlı türü olan peri masalları günümüzde de geçerliğini koruyor mu?/Mustafa Ruhi Şirin
45. Masal (hikâye) anlatan kişide bulunması gereken özellikler neler olmalıdır?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
46. Biyografik romanların çocuklar açısından önemi nedir?/Prof. Dr. İnci Enginün
47. İyi bir biyografide ne gibi özellikler bulunmalıdır?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
48. Gezi yazılarına çocuklar neden ilgi gösterirler? Bu tür yazılarda ne gibi özellikler aranmalıdır?/Dr. A. Ferhan Oğuzkan

OKUL ÖNCESİ ÇOCUK EDEBİYATI

49. Okul öncesi çocuk edebiyatı deyince ne anlaşılmalıdır?/Can Göknil
50. Okul öncesi çocuk edebiyatı dünyada nasıl gelişti?/Can Göknil
51. Okul öncesi edebiyatında estetik değerlerinin yeri nedir?/Can Göknil
52. Okul öncesi çocuk edebiyatında yerli kitapların önemi ve bu kitapların uluslararası boyutlardaki işlevleri nelerdir?/Can Göknil
53. Okul öncesi çocuk kitabında nitelik anlayışı ne olmalıdır?/Feridun Oral
54. Okul öncesi çocuk kitabı resimlemesinde edebiyat ve resimlemenin ilkelerinden söz eder misiniz?/Feridun Oral
55. Yazar-çizer ilişkisi yanında, sağlıklı ve güzel çocuk kitabı oluşturmak nelere bağlıdır?/Feridun Oral
56. Okul öncesi çocuk kitaplarının özellikleri nelerdir?/Doç. Dr. Mübeccel Gönen
57. Okul öncesi çağındaki çocuklar en çok hangi konulara ve kitaplara karşı ilgi duyarlar?/Dr. A. Ferhan Oğuzkan
58. İşitme özürlü okul öncesi çocuklarının eğitiminde resimli kitaplardan yararlanmak mümkün müdür?/Doç. Dr. Mübeccel Gönen

ÇOCUK EDEBİYATINDAN EĞİTİMDE YARARLANMA

59. Çocuğun dil gelişiminin evreleri ile çocuk edebiyatı ilişkisinden söz eder misiniz?/Prof. Dr. Ayla Oktay
60. Okumaya hazırlıklı olmak ne demektir?/Prof. Dr. Ayla Oktay
61. Kitap çocuğun dünyasına ne zaman girmeye başlar?/Prof. Dr. Ayla Oktay
62. Çocuk eğitiminde edebiyat ürünlerinden nasıl yararlanılır?/Prof. Dr. Ayla Oktay
63. Çocuklara okuduklarını değerlendirebilmeleri için evde, okulda, kütüphanede hangi imkânları sağlayabiliriz?/Prof. Dr. Ayla Oktay
64. Kitle iletişim araçları çocuk edebiyatı ürünlerini en iyi nasıl kullanabilir?/Prof. Dr. Ayla Oktay
65. Çocuk edebiyatının ve çocuk yayınlarının izlenmesinde ne gibi araçlardan yararlanabiliriz?/Prof. Dr. Ayla Oktay

ÇOCUK EDEBİYATINDA İDEOLOJİ

66. Çocuk edebiyatının çocuğun gelişmesi, ahlakı, psikolojisi, eğitim ile doğrudan ilişkili eğitici bir yanı var. Dünyada ve ülkemizde verilen örnekleri bu açıdan çocuk merkezli olarak değerlendirir misiniz?/Mustafa Ruhi Şirin

67. Çocuk edebiyatına gerçekliğin yansıması ve güdümlü çocuk edebiyatı anlayışı deyince ne anlaşılmalıdır?/Mustafa Ruhi Şirin
68. Çocuk edebiyatında ideoloji deyince ne anlaşılmalıdır?/Prof. Dr. İnci Enginün
69. Masalların içerdiği şiddet zararlı mıdır?/Prof. Dr. İnci Enginün

ÇOCUK VE KİTAP

70. Çocukların değişik yaşlarda ilgi duydukları konular ve bunları karşılayabilecek kitap türleri nelerdir?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
71. Bir tür olarak “Resimli Kitap” (Picture Book) nedir? Kaç türlü resimli kitap vardır? Hangi yaşa hangi tür resimli kitap uygundur?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
72. Resimli kitaplarda ne gibi içerik özellikleri bulunur?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
73. Çocukların ruhsal ihtiyaçları ve bunları karşılayabilecek kitapların özelliklerinden söz eder misiniz?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
74. İyi bir çocuk kitabı dil, anlatım, konu bakımından nasıl olmalıdır?/Dr. A. Ferhan Oğuzkan
75. İyi bir çocuk kitabı biçimsel bakımdan ne gibi özellikler taşımalıdır?/Dr. A. Ferhan Oğuzkan
76. İyi bir kitabın çocuğun ruhsal ve düşünsel gelişmesine katkısı var mıdır?/Dr. A. Ferhan Oğuzkan
77. Bilgi kazandırıcı çocuk kitapları ne gibi niteliklere sahiptir?/Dr. A. Ferhan Oğuzkan
78. İyi bir fen kitabının başarısı nelere bağlıdır?/Dr. A. Ferhan Oğuzkan
79. Çocuklar için hazırlanmış müracaat eserleri içerik ve biçim yönüyle nasıl olmalıdır?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
80. Teknik gelişmelerin önemi çocuk kitaplarında nasıl ele alınabilir? Teknik konuların çocuk kitaplarında işlenmesinde iş birliği gerekir mi?/Prof. Dr. İnci Enginün
81. Kitap seçiminde çocuklara nasıl yardım edilebilir?/Dr. A. Ferhan Oğuzkan
82. Çocuklara kitap seçerken nelere dikkat edilmelidir?/Prof. Dr. Ayla Oktay
83. Bir çocuk kitabı nasıl değerlendirilir?/Doç. Dr. Mübeccel Önen
84. Çocuk kitaplarının sanat değerinden söz eder misiniz?/Doç. Dr. Mübeccel Gönen
85. Çocuk-kitap ilişkisinde kütüphanenin yeri nedir?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
86. Ülkemizde çocuk kitapları ile ilgili sorunlar nelerdir? Bu sorunların çözümü için neler yapılabilir?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
87. Dünyada çocuk dergileri ne zaman yayımlanmaya başlamış ve nasıl bir gelişme göstermiştir?/Dr. A. Ferhan Oğuzkan
88. Ülkemizde çocuk dergiciliği ne zaman başlamış ve nasıl bir gelişme göstermiştir?/Dr. A. Ferhan Oğuzkan
89. Çocuk yayınları yönetmeninin (editör) görevi nedir?/Mustafa Ruhi Şirin

ÇİZGİ ROMAN

90. Çocuk edebiyatı ve çizgi roman ilişkisinden söz eder misiniz?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
91. Klasiklerin çizgi romana dönüşmesi nasıl başladı? Önemli örnekler hangileridir?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
92. Çizgi romanın çocukları çeken ne gibi özellikleri vardır?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
93. Çizgi romanı tutku haline getiren bir çocuğa nasıl yaklaşılmalıdır?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
94. Çizgi romanlardan eğitimde yararlanma olabilir mi?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
95. Çizgi romanın başlangıcı nerede ve hangi yıllarda olmuş, nasıl bir gelişme göstermiştir?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer

96. Çizgi romanların ne gibi metin özellikleri vardır?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
97. Çizgi romanların grafik özellikleri nelerdir?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
98. Ülkemizde çizgi roman hangi tarihten beri yayınlanmaktadır ve nasıl bir gelişme göstermiştir?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer
99. Çizgi romanların denetim altına alınabilmeleri için başka ülkelerde neler yapılmıştır? Ülkemizde denetim yapılmakta mıdır?/Prof. Dr. Nilüfer Tuncer (Şirin, 2000, s. 271-280)

Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı: Hüseyin Tuncer, Mehmet

Yardımcı

Yardımcı, Mehmet, Tuncer, Hüseyin (2002). Çocuk Edebiyatı Eğitim Fakülteleri İçin. Ankara: Ürün Yayınları (Yardımcı ve Tuncer, 2002).

Mehmet Yardımcı ve Hüseyin Tuncer tarafından hazırlanan kitabın ilk baskısı 2000 yılında yapılmıştır. Kitabın 2002 yılında yapılan, ikinci baskısına ait bir örnek incelenmiştir. Eğitim Fakültelerinin Okul Öncesi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği Bölümlerinde okutulan Çocuk Edebiyatı dersinde kullanılmak üzere hazırlanmış bir kaynaktır. İncelenen kitap, 8 ana bölümden ve 319 sayfadan oluşmaktadır. Kendinden önceki kitaplardan farklı olarak çocukta dil gelişimi, çocuk ve kütüphane ayrı birer bölüm olarak ele alınmıştır. Çocuk yayınlarında bulunması gereken biçim ve içerik özellikleri ise, basılı yayınlar ve sesli-görüntülü yayınlar bazında ele alınmıştır. Kitabın içeriğini oluşturan ana bölümler şu şekildedir:

1. Bölüm/Çocuk Edebiyatı: Bu bölümde, çocuk edebiyatının sınırları çizildikten sonra, çocuk edebiyatının bir edebiyat türü olarak ortaya çıkması ve gelişim süreci ele alınmıştır.
2. Bölüm/Çocuk ve Çocuğun Özellikleri: Bu bölümde öncelikle çocuğun tanımı yapılmış, daha sonra çocuğun normal gelişimi, çocuğun ihtiyaçları ve çocuğun ilgi alanları ile ilgili bilgi verilmiştir. Bu bölümde, “Çocuğun Normal Gelişimi” adlandırması dikkat çekmektedir. Bu başlık altında kısa bir şekilde, çocuğun doğumdan itibaren bedensel ve ruhsal gelişiminden bahsedilmiş, bebeklikten ergenliğe kadar çocuğun gelişim dönemleri adlandırılmış ve son olarak çocukluk döneminde anne babaların dikkat etmesi gereken hususlara değinilmiştir. Çocuğun ihtiyaçları kısmında, fiziksel ve psikolojik ihtiyaçları ele alınmıştır. Çocuğun ilgi alanları ise, yaş, cinsiyet, sosyal çevre ve özel eğitime muhtaç olma değişkenlerine göre incelenmiştir. Son olarak, kısa bir şekilde çocukla yetişkin arasındaki fark belirtilmiştir.

3. Bölüm/Çocukta Dil Gelişimi: Bu bölümde, çocuğun okul öncesinde ve okul döneminde dil gelişimi ele alınmıştır. Ayrıca çocukta dil ve düşünce gelişimi, dilin gelişiminde çocuk edebiyatının rolü konuları da incelenmiştir.
4. Bölüm/Çocuğa Okuma Alışkanlığı Kazandırmak: Bu bölümde, çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmak için okul öncesi dönemde ve okul döneminde yapılması gerekenler üzerinde durulmuştur.
5. Bölüm/Okuma Çeşitleri: Bu bölümde, ilk olarak sesli ve sessiz okuma türleri anlatılmıştır. Daha sonra noktalaması konmuş bir yazıyı okurken uyulacak kurallar belirtilmiştir. Son olarak çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmada aileye, öğretmene ve kurumlara düşen görevler üzerinde durulmuştur.
6. Bölüm/Çocuk ve Kütüphane: Bu bölümde, çocuğun hayatında kütüphanenin yeri ve önemine değinildikten sonra, kütüphane türleri ele alınmıştır. Kütüphaneler; ev kitaplıkları, sınıf kitaplıkları, okul kütüphaneleri, çocuk kütüphaneleri olmak üzere dörde ayrılmıştır. Her kütüphane türünde bulunması gereken kitapların özellikleri de belirtilmiştir.
7. Bölüm/Çocuk Edebiyatı Yayınlarının Özellikleri: Bu bölümde, çocuk edebiyatı yayınlarında bulunması gereken biçim ve içerik özellikleri, basılı çocuk yayınları ve sesli-görüntülü çocuk yayınları bazında ele alınmıştır.
8. Bölüm/Çocuk Edebiyatı Ürünleri: Bu bölümde, çocuk edebiyatı türleri ele alınmıştır. Çocuk edebiyatı türleri başlığında 27 ayrı edebi türe yer verilmiştir.

İlk olarak ninni türü ele alınmıştır. Ninninin tanımı, sınıflandırılması ve diğer türlerle olan ilişkisine değinilmiştir.

İkinci olarak tekerlemeler üzerinde durulmuştur. Tekerleme çeşitleriyle (Masal tekerlemeleri, oyun tekerlemeleri, tören tekerlemeleri, yanıltmaçlar, bilmece tekerlemeleri, tekerlemeli şiirler, dilek tekerlemeleri, seyirlik oyunlarda söylenen tekerlemeler, mektup tekerlemeleri, pehlivan okşamaları) ilgili kapsamlı bilgi verilmiştir.

Masal türü, diğer bütün ders kitaplarında olduğu gibi oldukça geniş kapsamlı bir şekilde işlenmiştir. Okul öncesi çocukları için seçilen masallarda bulunması gereken özellikler, masal anlatıcılarının özellikleri, masallarda yapı, masalların genel özellikleri, masal

çocuk ilişkisi, çocuk masallarında aranılan özellikler, masalların kaynakları, masal türleri, Türk masallarında tipler ve kahramanlar, masalların anlatmaya dayalı diğer türlerle ilgisi, Türk masalları üzerine yapılan çalışmalarla ilgili bilgi verilmiştir.

Fabl türünün özellikleri, diğer anlatmaya dayalı türlerle ilgisi ve Türk ve Dünya Edebiyatındaki yeri üzerinde durulmuştur.

Bilmecelerin genel özellikleri, sınıflandırılması ve çözümünde dikkat edilecek hususlarla ilgili bilgi verilmiştir.

Fıkraların genel özellikleri, Türk fıkralarının konuları, fıkra tiplerine göre Türk fıkralarının sınıflandırılması (Nasrettin Hoca, Türk boyları arasında tanınan tipler, zümrelerin ortak unsurlarının birleştirilmesinden doğan tipler, Bektaşî, aydınlar arasında doğan tipler, mahalli (yerel) tipler, belli bir devrin kültürü içinde yaratılan tipler, zümre tipleri, azınlık tipleri, bölge ve yöre tipleri, yabancı fıkra tipleri, gündelik fıkra tipleri) ile ilgili kapsamlı bilgiye er verilmiştir.

Mâni türünün biçim ve konu yönünden çeşitleri belirtilmiş ve manilerin çocukları ilgilendiren diğer türlerle ilişkisi üzerinde durulmuştur.

Türküler, ezgilerine, konularına ve yapılarına göre sınıflanarak, her biriyle ilgili genel bilgi verilmiştir.

Çocuk şarkıları da bir edebi tür olarak ele alınmıştır. Çocuk şarkılarıyla ilgili genel bilgi verildikten sonra çocuk şarkı çeşitleri üzerinde durulmuştur. Çocuk şarkısı çeşitleri; ezgisi yabancı sözleri Türkçe olan şarkılar, taklit şarkılar, Türk okul şarkıları, anonim şarkılar olmak üzere dört başlıkta sınıflanmıştır.

Çocuk oyunları da edebi tür bölümünde ele alınmış ve hakkında kısa bilgi verilmiştir.

Destanlar, doğal ve yapay destanlar olmak üzere iki ana başlık altında incelenmiştir. Türk destanları, İslamiyet'in kabulünden önce ve sonra şeklinde ele alınmıştır. Çağdaş Türk edebiyatında destanlar ve halk edebiyatında destanlar da ayrıca işlenmiştir.

Dede Korkut Hikayeleri, edebi türler bölümünde müstakıl bir başlık olarak ele alınmıştır. Hikayelerle ilgili genel bilgiler ve örnek metin olarak Deli Dumrul verilmiştir.

Efsanelerin özellikleri, diğer halk anlatımları ile olan ilişkisi ve Türk efsanelerinin sınıflandırılması ile ilgili bilgi verilmiştir.

Dua-Beddua (Alkış-Kargış) türleri kısa bir şekilde tanıtılmıştır. Ancak çocuk edebiyatıyla olan bağlantısı üzerinde durulmamıştır.

Şiir türüyle ilgili genel bilgi verildikten sonra, çocuk şiiri ve özellikleri, şiir okumak ve ezberlemekle ilgili bilgi verilmiştir.

Hikâye ve roman türleri, ayrı başlıklar halinde ele alınmıştır. Ancak sınıflamaları, “Çocuk Hikâye ve Romanları” adıyla tek başlık altında yapılmıştır.

Hikâye (Öykü) türü ile ilgili ve hikâye anlatma yöntemleri ile ilgili genel bilgi verildikten sonra, edebiyatımızda çocuk hikayelerinin yerine değinilmiştir.

Roman türü bölümünde, romanın edebiyatımızdaki yeri, çocuk romanları, Dünya ve Türk Edebiyatında çocuk romanları konuları üzerinde durulmuştur.

Çocuk hikâye ve romanları; yakın çevre ile ilgili hikâye ve romanlar, duygusal hikâye ve romanlar, serüven hikâye ve romanları, mizahi hikâye ve romanlar, tarihi hikâye ve romanlar, gezi hikâye ve romanları, sıra ve ülke konulu hikâye ve romanlar, hayali-fenle ilgili hikâye ve romanlar, hayvan hikâye ve romanları olmak üzere dokuz ayrılmıştır. Ayrıca çocuk hikâye ve romanlarında aranılan özelliklerle ilgili bilgi verilmiştir.

Düşünce yazısı olarak fıkra, anı ve günlükle ilgili kısa ve genel tür bilgilerine yer verilmiştir.

Gezi yazıları ve biyografilerde aranılan özellikler, edebiyatımızdaki yerleri ve çocuklar için yazılan biyografi ve gezi yazılarında aranılacak özelliklerle ilgili bilgi verilmiştir.

Tabiat ve fen olaylarını anlatan eserlerin içerikleri, tabiat ve fen ile ilgili yayınlar, tabiat ve fen olaylarını anlatan çocuk kitaplarının özellikleri üzerinde durulmuştur.

Çizgi film (Animasyon) de çocuk edebiyatı türleri içerisinde değerlendirilmiştir. Çizgi film ve çizgi romanla ilgili genel bilgilere yer verilmiştir.

Tiyatro ve drama ayrı iki başlık altında ele alınmıştır. Tiyatro başlığı altında, çocuk tiyatrosu hakkında genel bilgi, dünyada ve Türkiye’de çocuk tiyatrosunun yeri üzerinde durulmuştur.

Drama bölümünde, çocuk ve drama ilişkisi, çocuk eğitiminde drama çalışmalarının önemi ve yaş gruplarına göre drama evreleri (Okul öncesi eğitiminde dramanın evreleri, ilköğretim drama çalışmaları, ortaöğretim drama çalışmaları) konuları ele alınmıştır. Son

olarak çalışmalarda göz önünde bulundurulması gereken esaslar, okulda tiyatro çalışmaları ve eğitici kol çalışmaları yönetmeliği ile ilgili bilgi verilmiştir.

Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı: Ahmet Yaşar Zengin, Nesrin Zengin

Zengin, A. Y., Zengin, N. (2009). Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Truva Yayınları.

Ahmet Yaşar Zengin ve Nesrin Zengin tarafından hazırlanan kitabın ilk baskısı, Truva Yayınları tarafından 2000 yılında yayımlanmıştır. Araştırma için kitabın 2009 yılında yapılan 5. baskısına ait bir örnek incelenmiştir. Kitap, on bir ayrı bölümden ve 344 sayfadan oluşmaktadır. Her bölüm muhtevasına uygun alt başlıklar içermektedir. Bölümlerin tamamının başlangıç kısmında, öğrenme hedefleri, konular ve çalışma önerileri başlıkları yer almaktadır. “Çocuklarda Bedensel, Zihinsel ve Dil Gelişimi” ve “Çocuklarda Ruhsal İhtiyaçlar” gibi diğer kitapların büyük bir kısmında bulunmayan yeni bölümler mevcuttur. Ayrıca çocuk edebiyatı tarihinin ele alındığı “Dünyada ve Ülkemizde Çocuk Edebiyatı” bölümünde, “Dünyada Çocuk Edebiyatı, Ülkemizde Çocuk Edebiyatı ve Türk Dünyasında Çocuk Edebiyatı” olmak üzere üç ana başlık altında, teker teker ülkeler bazında çocuk edebiyatı tarihi anlatılmıştır. Kitabın ana bölümleri ve içerikleri şu şekildedir:

1. Bölüm/Çocuk ve Çocukluk Kavramına Bakış: Bu bölümde çocuk ve çocukluk kavramları açıklanmış ve çocuğun gelişim özellikleri üzerinde durulmuştur.
2. Bölüm/Çocuklarda Bedensel, Zihinsel ve Dil Gelişimi: Bu bölümde çocukların beden, zihin ve dil gelişimi ile bu dönemlerin özellikleri üzerinde durulmuştur.
3. Bölüm/Çocukların Ruhsal İhtiyaçları: Bu bölümde tek başlık altında çocukların ruhsal ihtiyaçları üzerinde durulmuştur.
4. Bölüm/Dünyada ve Ülkemizde Çocuk Edebiyatı: Bu bölümde, dünyada, ülkemizde ve Türk dünyasında çocuk edebiyatı tarihi ele alınmıştır. Dünyada çocuk edebiyatı tarihi, Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, Almanya, Rusya, İsveç, Norveç, Danimarka, İngiltere olmak üzere 8 ülke çevresinde ele alınmıştır. Ülkemizde ve Türk dünyasında çocuk edebiyatı ayrı ayrı iki başlık altında değerlendirilmiştir.

5. Bölüm/Çocuk Edebiyatı Kavramına Bakış: Bu bölümde çocuk edebiyatı kavramı ele alınmıştır.
6. Bölüm/Çocuk Edebiyatının Hedefleri, Kaynakları ve Çocukların Okumaya Hazır Olma Durumları: Bu bölümde, çocuk edebiyatının hedefleri, çocuk edebiyatının kaynakları, okumaya hazırlık, çocuklarda edebi ihtiyacın giderilmesi konuları ele alınmıştır.
7. Bölüm/Değişik Yaşlardaki Çocukların Özellikleri ve Okuma Eğilimleri: Çocukların yaş seviyelerine göre okuma eğilimleri ele alınmıştır. Önce yaş gruplarına göre çocukların özellikleri üzerinde durulmuş, daha sonra bu yaş gruplarının okuma eğilimleri değerlendirilmiştir.
8. Bölüm Çocuk Kitaplarının Fiziksel Özellikleri ve Türleri: Bu bölümde, çocuk kitaplarının fiziksel özellikleri, çocuk yayınlarının nitelikleri ve çocuklara kitap tavsiye ederken dikkat edilmesi gereken hususlarla ilgili bilgi verilmiştir.
9. Bölüm/Çocuk Edebiyatı Türleri: Bu bölümde çocuk edebiyatı türleri üzerinde durulmuştur. Çocuk edebiyatı türlerinden ninni, tekerleme, bilmece, masal, hikâye ve roman, fabl-efsane-destan, fıkra, biyografi, anı ve gezi yazısı, günlük, şiir, dramatizasyon (oyunlaştırma), çocuk oyunları, drama, çocuk gazete ve dergileri, çizgi romanlar ele alınmıştır. Ayrıca fen kitapları ve resimli kitaplar da bir tür olarak değerlendirilmiş ve bu bölümde ele alınmıştır.
10. Bölüm/Çocuk Kitapları İnceleme ve Değerlendirme Planı: Bu bölümde çocuk kitaplarını değerlendirmek için bir plan verilmiş ve bu plan dahilinde çocuk kitabı incelemelerine yer verilmiştir. Son olarak, çocuklar tarafından yazılan masal örnekleri verilmiştir.
11. Bölüm/Kaynakça

Çocuk Edebiyatı: Tacettin Şimşek

Şimşek, Tacettin (2007). Çocuk Edebiyatı. Gümüşhane: Suna Yayıncılık (Şimşek, 2007).

Tacettin Şimşek tarafından hazırlanan kitabın ilk baskısı 2002 yılında yapılmıştır. Kitabın 2007 yılında yapılan dördüncü baskısına ait bir örnek incelenmiştir. “Bu çalışma, özellikle Eğitim Fakültelerinin Türkçe, Sosyal Bilgiler, Okul Öncesi ve Sınıf Öğretmenliği bölüm ya da ana bilim dallarında okutulan çocuk edebiyatı dersleri için kaynak kitap olarak düşünülmüş; anne-babalar için de başucu kitabı olmasına özen gösterilmiştir” (Şimşek,

2007, s. 10). Kitapta yer alan metin örneklerinde, çağdaş yazar ve şairlerin eserlerine de yer verilmiştir. İncelenen kitap 4 ana bölümden ve 238 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın içeriğini oluşturan ana bölümler şu şekildedir:

1. Bölüm/Çocuk ve Gelişim: Bu bölümde 8 ana başlık yer almaktadır. İlk olarak “çocuk kimdir, kime çocuk denir?” sorularına cevap aranmış ve çocuk kavramı tanımlanmıştır. İkinci ana başlıkta çocuğun beden, zihin ve dil gelişimi, dil gelişimi üzerinde rol oynayan etkenler üzerinde durulmuştur. Üçüncü ana başlıkta, çocuğun ilgi ve ihtiyaçları ele alınmıştır. Dördüncü ana başlıkta, edebiyat ve çocuklar için edebiyat konusu incelenmiştir. Bu ana başlık altında, edebiyatın tanımı ve işlevi, çocuklarda edebi ilgi ve ihtiyacın gelişmesi, çocuğun hayatında kitabın yeri, çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak, okuma alışkanlığı kazandırmada anne babaya, okula ve kitle iletişim araçlarına düşen görevler, okul öncesi dönemde dil ve edebiyat zevki ile ilgili bilgi verilmiştir. Beşinci ana başlıkta çocuk yayınları ele alınmıştır. Çocuk yayınları; basılı yayınlar (sürelili yayınlar, kitaplar, resimli kitaplar), sesli ve görüntülü yayınlar olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Altıncı ana başlıkta, biçim ve içerik yönünden çocuk yayınlarında bulunması gereken temel unsurlara; yedinci ana başlıkta, yaş gruplarına göre çocuk yayınlara yer verilmiştir. Sekizinci ve son ana başlıkta, çocuk edebiyatı kavramı, çocuk edebiyatının doğuşu ve hedefleri üzerinde durulmuştur.

2. Bölüm/Çocuk Edebiyatının Kaynakları: Ninni, mâni, tekerleme, yanılmaca, bilmece, yakıştırmaca, türkü ve şarkı, marş, masal ve masalımsı eserler, çocuk edebiyatının kaynakları şeklinde sınıflanmıştır.

Ninnilerle ilgili genel bilgi, Batı’da ve Türk edebiyatında ninnin yeri ve özgün ninni besteleri ele alınmıştır.

Tekerleme türüyle ilgili genel bilgi ve tekerleme çeşitleri işlenmiştir. Tekerleme türleri masal tekerlemeleri ve oyun tekerlemeleri (ebe seçmece/sayışmaca, oyun içi tekerlemeler, tören tekerlemeleri) olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Yanıltmacalar, maniler, bilmeceler ve yakıştırmalar ile ilgili ve genel bilgi ve örnek metinlere yer verilmiştir.

Türkü ve Şarkılar kısmında, türküler ve şarkılar, çocuk şarkıları ve marşlarla ilgili genel bilgiye ve örneklere yer verilmiştir.

Masalın tanımı, kelime kökeni, ortaya çıkışıyla ilgili bilgi verilmiştir. Daha sonra, masalların biçim ve içerik özellikleri ele alınmıştır.

Son olarak masalımsı eserler kısmında, mitler, efsaneler ve destanlarla ilgili bilgi verilmiştir.

3. Bölüm/Çocuk Edebiyatında Türler: Bu bölümde, masal, fabl, öykü, roman, şiir, gezi yazısı, anı (hatıra), deneme, fıkra, biyografi (yaşam öyküsü), bilgi yazısı, mektup türleri ile ilgili genel bilgiye yer verilmiştir.

Masal türüyle ilgili, çocuklara sağladığı kazanımlar, çocuklara masal anlatmak/okumak ve Türk edebiyatında masalın yeri konuları ele alınmıştır. Tasa Kuşu/Eflatun Cem Güney, Küçük Ay/Feridun Oral, Geceyi Sevmeyen Çocuk/Aytül Akal, Dediğimi Anladın mı?/Fahredden Bozdağ, Yağmurlu Şehirdeki Adam/Mevlana İdris metinleri, düz yazı şeklinde yazılmış masal türünün örnekleri olarak verilmiştir. ala Geyik/Ziya Gökalp, Toprak Kız Masalı/Fazıl Hüsnü Dağlarca, Ceviz Ağacı/Ahmet Efe, Balcı Dede/Mustafa Ruhi Şirin metinleri de manzum masal örnekleri olarak verilmiştir.

Hayvan Masalı (Fabl) türünde eserlerin amacı, ortaya çıkışı, Türk edebiyatındaki örnekleri ile ilgili bilgi verildikten sonra metin örneklerine yer verilmiştir. Öykünmeci Karga/Kelile ile Dimne, Cakacı Sivrisinek Aslanı Nasıl Yendi?/Ezop Masalları, Güvercin ile Karıncanın Masalı/Tarık Dursun K., Yengeç ile Kızı/Ezop Masalları, Horozla Tilki/La Fontaine, Şehir Faresiyle Tarla Faresi/La Fontaine örnekleri, bölüm sonunda verilmiştir.

Öykü (Hikâye) türüyle ilgili genel bilgi, çocuklar açısından faydası ve önemine değinildikten sonra; çocuklara öykü anlatmak/okumak, çocuk öykülerinde bulunması gereken özellikler ve öykünün Türk çocuk edebiyatındaki yeri ile ilgili bilgi verilmiştir. Uçurtma/Gülten Dayıoğlu, Papatya Gelin/Necati Güngör, Onu Seviyorum/Fatih Erdoğan, Dedemin Pili Bitmesin/Üzeyir Gündüz, Ulu Çınar/Gökhan Özcan, Şakacı İki Dev/Mustafa Ruhi Şirin, Yeşil Gözlü Kardan Adam/Tacettin Şimşek metinleri, hikâye türünde örnek metin olarak verilmiştir.

Roman türünün tanımı, genel özellikleri, dünyada ve Türkiye'deki temsilcileri, çocuk romanında önemli birkaç eser ile ilgili bilgi verilmiştir. Çocuklara roman okutmak, dünyada çocuk romanı ve Türk çocuk edebiyatında romanın yeri konuları ele alınarak örnek metinlere yer verilmiştir. Küçük Prens/Antoine de Saint Exupery, Nils

Holgersson'un Serüvenleri/Selma Lagerlöf, Tanrı Misafiri/Kemalettin Tuğcu, Yurdumu Özledim/Gülten Dayıoğlu metinleri, roman örneği olarak verilmiştir.

Şiir türünün tanımı, çocukta şiire karşı ilgi, çocuk şiiri, çocuk şiirinde bulunması gereken özellikler, Türkiye'de çocuk şiirinin yeri ve şiir korosu ile ilgili bilgi verilmiştir. Melek/Faruk Nafiz Çamlıbel, Uyku/Ülkü Tamer, Yüzükoyun/Fazıl Hüsnü Dağlarca, Dua/Gökhan Akçiçek, Kız Çocuğu/Nazım Hikmet, Şaka/Ali Akbaş, Bizimkiler/Cahit Sıtkı Tarancı, Bir Yer Düşünüyorum/Ziya Osman Saba, Ekmek ve Yıldızlar/Oktay Rıfat, Kaplumbağa/Aziz Sivaslıoğlu, Ağacım/Orhan Veli Kanık, Denizden Toplanan Umut/Mevlana İdris, Anne Sevgisi/İbrahim Alaaettin Gövsa, Her Taraf Bembeyaz/Fahreddin Bozdağ, Yurdum/Cahit Külebi, Düzenli Dünya/Melih Cevdet Anday, Attaya/Ahmet Efe, Babam Para Kazanıyot/Hasan Demir, Kelebek/Hasan Ali Yücel, Yurt Türküsü/Vasfi Mahir Kocatürk, Babam/Cahit Zarifoğlu, Ay ve Çocuklar/Bahaettin Karakoç, Papatya/Tevfik Fikret, Atatürk/Behçet Necatigil, Bebeğin Duası/Mustafa Ruhi Şirin, Gün Batımı/Yalvaç Ural, Ay Dede/İdris Aydın, Sayıklama/Sadettin Kaplan, Kovboy/Arif Bozacı, Bayrağın Sesi/Emin Recep Gürel, Işıkları Sevmek/Selami Şimşek, En Güzel Karne/Yusuf Dursun, Benzer Şiir/Hasan Mercan, Anne/Ali Coşkun Hirik, Sana Gelirim/Tacettin Şimşek şiirleri, örnek metin olarak bölüm sonunda yer almaktadır.

Gezi yazısı türünün tanımı, özellikleri, edebiyatımızdaki örnekleri ile ilgili bilgi verildikten sonra örnek metinler ele alınmıştır. Japon Halkı/Gülten Dayıoğlu, Kalkandelen/Yavuz Bülent Bakiler, Gitmişsin Almanya'ya Almışsın Bir Araba!/Rıdvan Canım metinleri, örnek olarak verilmiştir.

Anı (Hatıra) türünün tanımı, özellikleri, edebiyatımızdaki örnekleri ile ilgili bilgi verildikten sonra örnek metinler ele alınmıştır. Falaka/Ahmet Rasim, Selim/Halide Nusret Zorlutuna metin örnekleridir.

Deneme türünün tanımı, özellikleri, ortaya çıkışı, edebiyatımızdaki örnekleri ile ilgili bilgi verildikten sonra örnek metinler ele alınmıştır. Türk Nineleri/Anna Masala, Öğretmen Amcalara Duyurulur/Yusuf Çağlar, Altı Kitap/Cemal Süreya, Nasrettin Hoca'nın Güneş Gözlüğü/Yalvaç Ural, Her Gün Herkesin Olsun/Tacettin Şimşek metinleri, türe örnek olarak verilmiştir.

Fıkra türünün ele alındığı kısımda, düşünce yazısı olan fıkraya da güldürücü işlevi olan fıkraya da değinilmiştir. Ancak çocuk edebiyatı açısından güldüren fıkra türünün ele alınacağı belirtilmiştir. Fıkranın özellikleri, bu türe dair yapılan araştırmalar ve çocuklar için sağladığı kazanımlar ile edebiyatımızdaki örnekleriyle ilgili bilgi verildikten sonra örnek metinlere yer verilmiştir. Havuç Suyu Var mı?, Kulağı Cebimde, Arkadaşlar Kısaca Kevser Der, Ben de Ahmet Rasim, Utandım da Saklandım fıkraları, örnek olarak sunulmuştur.

Biyografi (Yaşam Öyküsü) türünün tanımı, özellikleri, edebiyatımızdaki örnekleri ve çocuk edebiyatı açısından önemi ile ilgili bilgi verildikten sonra örnek metinlere yer verilmiştir. Eflatun Cem Güney ve “Kent Ozanı” Barış Manço biyografileri örnek metin olarak sunulmuştur.

Bilgi yazısının tanımı, özellikleri, edebiyatımızdaki örnekleri ile ilgili bilgi verildikten sonra örnek metinler ele alınmıştır. Bilgi yazısının tanımı, bilimsel ya da deneysel bilgilerin aktarılmasına yönelik yazılardır şeklinde yapılmıştır. Uzeyir Hünkarın O Yeri/Helen Sharman, Bir Arının Hatıra Defteri/Ümit Şimşek metinleri, bilimsel yazı örneği olarak verilmiştir.

Mektup türünün tanımı, özellikleri, mektup yazarken dikkat edilmesi gereken hususlar ile ilgili bilgi verilmiştir. Babamın Mektubu/Mustafa Ruhi Şirin ve Sevgili Kızlarım/Emre Kongar adlı iki mektup örneğine yer verilmiştir.

Çizgi romanın özellikleri ve çocuklar açısından önemi ile ilgili bilgi verilmiştir. Ayrıca çocuk edebiyatı açısından çizgi romanların olumsuz olduğuna dair görüşler belirtilerek, bugün eğitimde çizgi romandan faydalanmanın yollarının hala araştırıldığı bilgisi verilmiştir. Son olarak, Türkiye’de çizgi romanın tarihsel gelişim süreci ele alınmıştır.

Ayrı bir tür olarak ele alınan çizgi filmin tanımı, ortaya çıkışı, gelişimi ve örneklerine dair bilgi verilmiştir.

Bir tür olarak dramının (canlandırma) ele alındığı kısımda, dramının tanımı, oyun ile arasındaki ilişki ve drama uygulamalarına yer verilmiştir. Drama uygulaması başlığındaki örnek, ders sürecinde yapılabilecek bir uygulama şeklinde düzenlenmiştir.

Tiyatro türünün ele alındığı bölümde, türün tanımı, geleneksel tiyatronun çocuklara yönelik türleri (Karagöz, kukla), piyes, çocuk tiyatrosu, yaş gruplarına göre çocuk tiyatroları, Türk edebiyatında çocuklar için yazılan piyesler, tiyatro ve canlandırmanın

çocuklar açısından yararları, okullarda tiyatro çalışmaları, okullarda yapılan tiyatro çalışmalarında oyun seçimi ve bu oyunlarda bulunması gereken özellikler, oyunu sahneleme ve rol dağıtımı konularında bilgi verilmiştir. Gül Kokardı Babaannem/Tacettin Şimşek, La Fontaine/Ülker Köksal metinleri, tiyatro türüne örnek olarak verilmiştir.

Monologun incelendiği kısımda, türün tanımı ve çocuk eğitime katkısı üzerinde durulmuştur. Besinler ve Biz/Aziz Sivaslıoğlu, R Derim Roman Olur/Tacettin Şimşek metinleri, türe örnek olarak verilmiştir.

Okullarda çıkarılacak gazete ve dergiler kısmında, Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinin 24. maddesindeki, okullarda çıkarılacak gazete ve dergilerle ilgili bilgiye yer verilmiştir. Bu maddeye göre okul gazete ve dergilerinin hazırlanmasında dikkat edilecek hususlara yer verilmiştir.

4. Bölüm/Çocuk Edebiyatı Tarihi: Bu bölümde, çocuk edebiyatının dünyada, Türk dünyasında ve Türkiye'deki tarihsel gelişimi üzerinde durulmuştur. Türk dünyasında çocuk edebiyatı kapsamında, Balkanlarda ve Türk Cumhuriyetlerinde Türk çocuk edebiyatı tarihi ele alınmıştır. Türkiye'de çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi; Klasik dönemde, Tanzimat'tan bugüne, Türkiye'de süreli çocuk yayınları, Meşrutiyet Döneminde ve Cumhuriyet döneminde Türk çocuk edebiyatı başlıkları altında değerlendirilmiştir. Bu bölümde son olarak gelişmiş ülkelerde çocuk edebiyatı konusuna değinilmiştir.

Çocuk Edebiyatı: Alemdar Yalçın-Gıyasettin Aytaş

Yalçın, A., Aytaş, G. (2005). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Akçağ Yayınları (Yalçın ve Aytaş, 2005).

Alemdar Yalçın ve Gıyasettin Aytaş tarafından hazırlanan kitabın ilk baskısı Akçağ Yayınevi tarafından 2002 yılında yapılmıştır. Kitabın 2005 yılında yapılan 3. baskısına ait bir örnek incelenmiştir. Kitabın sunuş kısmında, eserin Eğitim Fakültelerinin Sınıf ve Türkçe öğretmenliği bölümlerindeki öğretmen adaylarına, çocuk edebiyatı alanındaki yenilikleri sunmak amacıyla hazırlandığı belirtilmektedir. Kitap, 7 yedi bölüm ve 278 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta çocuk edebiyatı kavramı, biçim bakımından, konu bakımından ve okuyucu zümreleri bakımından incelenerek kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Kitapta çocuk

edebiyatı türleri üç ana bölümde incelenmiştir. Çocuk edebiyatında halk edebiyatı ürünleri bir bölümde, çocuk öykü ve romanları kendi başına bir bölümde ve biyografi, gezi, deneme, şiir, tiyatro türleri de diğer çocuk edebiyatı türleri başlığı altında ayrı bir bölümde ele alınmıştır. Kitapta çocuk gazete ve dergileriyle ilgili kapsamlı bilgiye yer verilmiştir. Diğer birçok kitaptan farklı olarak ülkemizde çıkan çocuk dergilerinin kronolojisi ve her derginin içeriğiyle ilgili bilgi bulunmaktadır. Aynı zamanda ülkemizde çıkarılan çocuk dergileri tasnif edilmiştir. Kitabın içeriğini oluşturan ana bölümler şu şekildedir:

1. Bölüm/Çocuk Edebiyatı: Bu bölümde, çocuk edebiyatının tanımı, kapsamı, nitelikleri, dünyada ve Türkiye'deki gelişimine yönelik bilgi verilmektedir.
2. Bölüm/Çocuk Edebiyatının Genel Nitelikleri: Çocuk edebiyatının genel niteliklerinin ele alındığı bu bölümde; çocuk edebiyatı biçim bakımından, konu bakımından ve okuyucu zümreleri açısından incelenmiştir.

Biçim bakımından çocuk edebiyatı kısmında, yaş gruplarına uygun olarak çocuk kitaplarında bulunması gereken biçim özellikleri ele alınmıştır. Ayrıca, çocuğun yaş grubuna göre hazırlanan kitaplar sınıflanmış ve bu kitapların biçim bakımından özellikleriyle ilgili bilgi verilmiştir. Çocuğun yaş grubuna göre hazırlanan kitaplar; tanıma ve algılama kitapları, özel nitelikli kitaplar, tekerleme ve yuva şarkısı kitapları, abc kitapları, sayı kitapları, kavram kitapları, resimli kitaplar, okul öncesi kitapları, okumaya başlangıç kitapları olmak üzere on başlık altında ele alınmıştır.

Konu bakımından çocuk edebiyatı kısmında, çocuk edebiyatı eserlerinde işlenen konuların çocuk gelişimi açısından önemine ve işlenen konuların çocukların psikolojileri üzerindeki etkilerine dair bilgi verilmiştir.

Okuyucu zümreleri açısından çocuk edebiyatı kısmında, çocukların gelişim dönemlerine uygun olarak çocuk edebiyatı eserlerinin taşınması gereken özelliklerle ilgili bilgi verilmiştir. Okuyucu zümreleri ve bu zümrelere hitap eden eser nitelikleri, 0-5 Yaş Grubu (Okul Öncesi), 6-8 Yaş Grubu (1. Kademe 1. Devre), 9-12 Yaş Grubu (1. Kademe 2. Devre), 13-15 Yaş Grubu (İlk Gençlik Çağı) başlıkları altında ele alınmıştır.

Bu bölümde son olarak, çocukların söz dağarcığı ile ilgili sınırlılıkları ile ilgili bilgi verilmiştir.

3. Bölüm/Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler: Bu bölümde, çocuk kitaplarında bulunması gereken iç yapı özellikleri ve çocuk kitaplarının hazırlanmasında göz önünde bulundurulması gereken eğitim ilkeleri ilgili bilgi verilmiştir.
4. Bölüm/Edebi Türler Açısından Çocuk Edebiyatı: Bu bölümde, çocuk edebiyatında yararlanılan halk edebiyatı türleri ele alınmıştır. Çocuk edebiyatında yararlanılan halk edebiyatı ürünleri, düz yazı ve manzum türler olmak üzere iki başlık altında değerlendirilmiştir.

Düz yazı geleneğine bağlı olan halk edebiyatı türleri kısmında, masal, destan, söylence, fabl ve bilmece türleri yer almaktadır.

Masalın tanımı, kaynağı ve ortaya çıkışıyla ilgili genel bilgi verilmiştir. Masalların sınıflandırılması (Hayvan masalları, olağanüstü yaratık masalları, saf insan masalları, sihir, büyü, olağanüstülüklerden söz eden masallar), masalların İncelenmesi (Anonim Halk Masalları, Edebi Masallar) ve halk masallarının, Batı masallarının, Türk masallarının yapısal özellikleri ile ilgili bilgi verilmiştir. Son olarak, Delibalta/Şevket Beysanoğlu, Babam Düştü Beşikten/Semiha Türkyılmaz masallarının incelenmesine yer verilmiştir.

Destanın tanımı, kaynağı ve ortaya çıkışı, genel özellikleri, Türk edebiyatındaki yeri, sözlü ve edebi destanların özellikleri ve çocuk edebiyatında destanlardan yararlanma yolları ile ilgili bilgi verilmiştir. Metin örneği olarak, Oğuz Kağan Destanı, Ergenekon Destanı, Göç Destanı ve incelemelerine yer verilmiştir.

Söylencenin tanımı, kaynağı ve ortaya çıkışı, genel özellikleri, anlatım şekillerine göre tasnifi, çocuk edebiyatında söylenceden yararlanma yolları ile ilgili bilgi verilmiştir. Metin örneği olarak, Ağrı Dağları/Mehmet Önder-Anadolu Efsaneleri, Sütbeyaz'ın Özgürlüğü ve incelemesine yer verilmiştir.

Fablların genel özellikleri ve Suda Kendini Gören Geyik/La Fontaine, Fil ile Çalığışu/Beydeba metinleriyle incelemelerinde yer verilmiştir.

Bilmeceler, menşesine göre, anonim bilmeceler, ferdi bilmeceler; yapısına göre, şiir halinde yazılan bilmeceler, düz yazı halinde yazılan bilmeceler şeklinde sınıflandırılarak incelenmiştir. Bilmece türünün çocuklara sağladığı kazanımlardan kısaca bahsedilmiş ve bilmece örneklerine yer verilmiştir.

Çocuk edebiyatında halk şiirinden yararlanma kısmında, halk türküleri, maniler ve ninniler ele alınmıştır. Halk türküleri, mâni ve ninnilerin genel özellikleri ve çocukların dil becerilerine katkıları üzerinde durulmuştur. Üç türe yönelik metin örnekleri verilmiştir. (Yemen Türküsü, Uzun İnce Bir Yoldayım)

5. Bölüm/Çocuk Öykü ve Romanları: Bu bölümde, öykü, roman ve çizgi romanlar ele alınmıştır.

İlk olarak öykü türü incelenmiştir. Öykünün genel özellikleri, çocuklara seslenen öykülerde bulunması gereken özellikler, çocuk öykülerinin kimler tarafından yazılması gerektiği ile ilgili bilgi verilmiştir. Sonrasında çocuk öyküleri yaş gruplarına göre sınıflanmış (Okul Öncesi, İlköğretimin Birinci Devresi, İlk Gençlik Devresi) ve yaş gruplarının gelişim özelliklerine uygun olarak öykülerde bulunması gereken özellikler belirtilmiştir. Örnek metin olarak; Akıllı Kuş/Asiye Duman, Gül Hanımın Annesi/Memduh Şevket Esenal, Çulluk/Mahmut Yesari, O Çocuk/Sevinç Çokum, Gizli Mabet/Ömer Seyfettin öykülerine ve incelemelerine yer verilmiştir.

Roman türünün incelendiği kısımda ilk olarak çocuk ve roman ilişkisi ele alınmıştır. Çocuk romanı anlayışının ortaya çıkışı ve romanların çocuklara sağladığı kazanımlar belirtilerek, “çocuk romanı nedir?” sorusuna cevap verilmiş ve çocuk romanlarında bulunması gereken özellikler ifade edilmiştir. Daha sonra, çocuk klasiği olan belli başlı romanlarla ilgili bilgi verilerek, öğretmenlerin bu romanları nasıl kullanacakları ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. Bu kısımda, Don Quixote (Kışot), Robenson Cruseo, Guliver’in Seyahatleri, Alice Harikalar Diyarında, Poul ve Virgini, Tom Sawyer’in Serüvenleri, Huckleberrey Finn’in Serüvenleri, Denizler Altında 20 Bin Fersah romanları ele alınmıştır. Son olarak Türk edebiyatında çocuk romanlarının yeri ile ilgili bilgi verilmiştir.

Bu bölümde son olarak çizgi romanlarla ilgili bilgi verilmiştir. Çizgi romanın dünyada ve Türkiye’deki tarihsel gelişimi, çocuklar tarafından sevilen bir tür olmasının nedenleri, çocuklar için hazırlanan çizgi romanlarda bulunması gereken özellikler ve çizgi romanların çocuk gelişimine olan katkıları ele alınmıştır.

6. Bölüm/Diğer Çocuk Edebiyatı Türleri: Diğer çocuk edebiyatı türleri bölümünde, biyografi, gezi gözlem yazıları, deneme, köşe yazısı, sohbet, şiir, tiyatro ve dramatizasyon türleri ele alınmıştır.

Biyografi hakkında genel bir bilgi verilmiş ve çocuk edebiyatı açısından önemine değinilmiştir. Daha sonra yapıları bakımından biyografiler ele alınmıştır. Yapıları bakımından biyografiler; özgün biyografiler, hikâyeleştirilmiş biyografiler, kişinin bütün hayatını anlatan biyografiler, kişinin hayatının bir bölümünü anlatan biyografiler olmak üzere dörde ayrılmıştır. Sonrasında çocuklar için yazılan biyografilerde dikkat edilmesi gereken ölçüler belirtilmiştir. İbn-i Sina/Abdülhakim Koçim, Adını Göklere Yazdıran Çocuk/Vehbi Belgil, Atatürk'ün Çocukluğu/Atatürk Hayatı ve Eserleri metinleri örnek olarak verilmiştir.

Gezi gözlem yazıları, çocuk gelişimine katkıları açısından değerlendirilmiş, edebiyatımızda bulunan gezi gözlem yazılarının çocuklar için düzenlenerek onlara sunulabileceği önerisi getirilmiştir. İstanbul'dan Bursa'ya/Evliya Çelebi, Torosları Aşarken/Falih Rıfki Atay, Eski Ankara Evleri/Pınar Yetimoğlu metinleri örnek olarak verilmiştir.

Deneme, köşe yazısı ve sohbet türleri çocuk edebiyatı ve Türkçe öğretimi açısından değerlendirildikten sonra, çocuklara hitap edecek deneme, sohbet ve köşe yazısı metinlerinde aranacak özellikler belirtilmiştir. Okumak/Hasan Ali Yücel (Deneme), Bir Gece Yarısı/Suut Kemal Yetkin (Deneme), Üzüm/Ercüment Ekrem Talu (Sohbet) metinleri örnek olarak verilmiştir.

Şiir türü kısmında, çocuk şiirinin dünya ve Türk edebiyatındaki gelişimi ile ilgili bilgi verilmiş ve çocuk şiirinin genel özellikleri üzerinde durulmuştur. Tüy-Can/Saadettin Kaplan, Kanarya/Orhan Seyfi Orhon, Çocukluk Aşkı/Ceyhun Atuf Kansu, Bizim Köy/Vasfi Mahir Kocatürk, Çocuk/Arif Nihat Asya, Nasihat/Fazıl Hüsnü Dağlarca, Bayram Mektubu/Şükrü Enis Regü, Analar/Yavuz Bülent Bakiler, İnsanla Güzel/İlhan Geçer, Vatan/Halide Nusret Zorlutuna şiirleri, örnek metin olarak verilmiştir.

Tiyatro ve dramatizasyonun çocuk gelişimi ve eğitimi açısından önemi açıklanarak, çocukların yaş gruplarına göre tiyatro çalışmalarında dikkat edilmesi gerekli kurallar belirtilmiştir. Öğretimde dramatizasyon; anaokullarında dramatizasyon, ilköğretim birinci kademedede dramatizasyon, ilköğretim ikinci kademedede dramatizasyon başlıkları altında ele alınmıştır. Karagöz/İlhan Güleç, Koçyiğit Köroğlu/Ahmet Kutsi Tecer metinleri, örnek olarak verilmiştir.

7. Bölüm: Çocuk Gazete ve Dergileri: Bu bölümde, çocuk gazete ve dergilerinde bulunması gereken özellikler; okul içi etkinlikler olarak çocuk gazete ve dergileri, eğitim amaçlı çocuk gazete ve dergileri başlıkları altında ele alınmıştır. Çocuk gazete ve dergilerinin sayfa düzenlemesi ve içeriği ile ilgili bilgi verilmiştir.

Son olarak ülkemizde çıkan çocuk dergilerinin açıklamalı kronolojisi, cumhuriyet döneminde yayınlanmış bazı dergilerin çocuk edebiyatı ve eğitim bilimleri açısından değerlendirilmesi ve çocuk dergilerinin toplu değerlendirilmesine yer verilmiştir.

Kitabın son kısmında “Cumhuriyet Döneminde Yazılmış Çocuk Romanlarından Bazıları” adlı bir bölüme yer verilmiştir.

Yaratıcı Çocuk Edebiyatı: Hasan Güleriyüz

Güleriyüz, H. (2006). Yaratıcı Çocuk Edebiyatı. Ankara: Pegem A Yayıncılık (Güleriyüz, 2006).

Kitap, Pegem A Yayıncılık tarafından 2002 yılında yayımlanmıştır. Kitabın 2006 yılında yapılan 3. baskısına ait bir örneği incelenmiştir. İncelenen kitap, 5 bölümden ve 332 sayfadan oluşmaktadır. İncelenen diğer çocuk edebiyatı ders kitaplarından farklı olarak her bölümün başında bölümün girdileri (ders, süre, düzey, amaçlar), içeriği, başvuru kaynakları ve araç-gereçleri, kullanılacak strateji, yöntem ve tekniklerle ilgili bilgi verilmiştir. Yine her bölüm sonunda “Kendi Kendini Değerlendirme” başlığı altında, bölümde işlenen içerikle ilgili sorulara yer verilmiştir. Çocuk edebiyatı tarihi çağlara (İlk Çağ, Orta Çağ, Yeni Çağ, Yakın Çağ) göre tasnif edilmiş ve ona göre bilgi verilmiştir. Kitap ve Okuma Materyali başlığıyla bir bölüm oluşturulmuş ve kitapların dün, bugün ve geleceğiyle ilgili kapsamlı bilgiye yer verilmiştir. Kitabın içeriği şu şekildedir:

1. Bölüm/Çocuk ve Edebiyat: Bu bölümde, çocuğun gelişimi ve edebiyat kavramları üzerinde durulmuştur. İlk olarak bölümde ele alınan konuya yönelik olarak “Girdiler” başlığı altında, amaçlar, konu içeriği, başvuru kaynakları ve araç-gereçler, strateji-yöntem ve tekniklerle ilgili bilgi verilmiştir. İkinci olarak “İşleniş (Eğitim Yaşantıları)” başlığına yer verilmiştir. Bu başlıkla birlikte, öğrencilerde konuyla ilgili bir çağrışım, öngörü oluşturmak amacıyla “İçimizdeki Çocuğun Keşfi” başlığı altında iki soru yöneltilmiş, bir de konuyla ilgili bir metin sunulmuştur. Bunun devamında “Çocuk

Kimdir?” sorusuna cevap verilmiş ve çocuğun gelişim aşamaları ile ilgili bilgi verilmiştir.

Çocuğun gelişim aşamaları kısmında, bilişsel gelişim (Duyusal-Motor Dönemi (0-2 Yaş), İşlem Öncesi Dönem (3-7 Yaş), Somut İşlemler Dönemi (7-11 Yaş), Ergenlik Dönemi), dil gelişimi, duyuşsal gelişim ve devinişsel gelişim ile ilgili bilgi verilmiştir.

Ulusal ve evrensel kültürümüzde çocuk kısmında, deyim ve atasözlerimizde, edebi eserlerimizde (Dede Korkut Hikayeleri, Kabusname, Kutadgu Bilig) ve düşünürlerimizin görüşlerinde çocuğa bakış açısını ortaya koyacak örnekler verilmiştir. Sonrasında, Çocuk Hakları Evrensel Bildirgesi ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin maddelerine yer verilmiştir.

Edebiyat kavramının ele alındığı kısımda öncelikle “Edebiyat nedir?” sorusuna cevap verilmiştir. Daha sonra, edebiyat ve sanat, sözlü edebiyat (konuşma, dinleme), yazılı edebiyat (yazma, okuma) konularına işlenmiştir. Sözlü edebiyatı işlenirken, sözlü edebiyat geleneğine ait Alp Er Tunga Sagusu örnek olarak verilmiştir. Konuşma ile ilgili bilgi verilen başlıkta, Ceyhun Atuf Kansu'ya ait Yürü Bre Bolkar Dağı metnine yer verilmiştir. Son olarak, “Kendi Kendini Değerlendirme I” başlığı altında 10 adet açık uçlu soruya yer verilmiştir.

2. Bölüm/Yaratıcı Çocuk Edebiyatı: Bu bölümde, yaratıcı çocuk edebiyatı kavramı üzerinde durulmuştur. İlk olarak bölümde ele alınan konuya yönelik olarak “Girdiler” başlığı altında, amaçlar, konu içeriği, başvuru kaynakları ve araç-gereçler, strateji-yöntem ve tekniklerle ilgili bilgi verilmiştir. İkinci olarak “İşleniş (Eğitim Yaşantıları)” başlığına yer verilmiştir. Bu başlıkla birlikte, öğrencilerde konuyla ilgili bir çağrışım, öngörü oluşturmak amacıyla “Okumak Uçmak Gibidir/S. Dilidüzgün” başlıklı kısa bir alıntıya ve “Sürpriz Bir Yolculuğa Ne dersiniz?” başlığıyla, öğrencilere bölümde ele alınacak konu ile ilgili kısa bir bilgilendirme ve bu bölümü okumadan önce yapmaları gereken bazı yönlendirmelere yer verilmiştir. Bunun devamında, çocuk edebiyatı ve ana dili öğretiminde çocuk edebiyatı konuları ele alınmıştır.

Ana dili öğretimi ve çocuk edebiyatı ilişkisinin ele alındığı kısımda, ana dili öğretiminde girdiler, ana dili öğretiminde zihinsel işlemler, ana dili öğretiminde çıktılar, ana dili öğretiminde dönüt konuları ile ilgili bilgi verilmiştir.

Çocuk edebiyatının beslendiği alanları ele alan “Çocuk Edebiyatının Boyutları” kısmında, çocuk edebiyatının toplumsal, doğal, bireysel, felsefi ve evrensel boyutlarıyla ilgili bilgi verilmiştir.

Yaratıcı çocuk edebiyatının işlendiği kısımda, öncelikle “Yaratıcılık nedir?” sorusuna cevap verilmiştir. Sonrasında, çocuk ve yaratıcılık, yaratıcı eğitimin ilkeleri konuları ele alınmıştır.

Çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Tarih öncesi dönemden başlanarak yirminci yüzyıla kadar çocuk edebiyatı alanında yaşanan gelişmeler ortaya konmuştur. Tarih öncesi dönemde çocuk edebiyatı ile ilgili verilen kısa bilginin ardından, İlk Çağ’da Sümer, Hindistan, Mısır, Çin, Eski Yunanistan ve Anadolu medeniyetlerinde görülen çocuk edebiyatı alanına dair gelişmeler; Orta Çağ’da çocuk edebiyatı alanında gelişmeler (Binbir Gece Masalları [Elf Leyle ve Leyle]); Yeni Çağ’da Fransa, Almanya ve İngiltere’de çocuk edebiyatı gelişmeleri; Yakın Çağ’da çocuk edebiyatı ve yirminci yüzyılda çocuk edebiyatı ile ilgili bilgi verilmiştir.

Türkiye’de çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi, Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası çocuk edebiyatı olmak üzere iki dönemde ele alınmıştır. Cumhuriyet öncesi çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi içerisinde Hunlar, Göktürkler, Uygurlar dönemlerinde ve Türklerin Müslüman oldukları dönemlerde çocuk edebiyatı alanındaki gelişmeler ele alınmıştır. Son olarak “Kendi Kendini Değerlendirme II” bölümünde 15 adet açık uçlu soruya yer verilmiştir.

3. Bölüm/Okuma ve Yaratıcı Yazma: Bu bölümde, okuma ve yaratıcı yazma kavramı üzerinde durulmuştur. İlk olarak bölümde ele alınan konuya yönelik olarak “Girdiler” başlığı altında, amaçlar, konu içeriği, başvuru kaynakları ve araç-gereçler, strateji-yöntem ve tekniklerle ilgili bilgi verilmiştir. Bu bölümde amaçlar kısmı, duyuşsal alan hedefleri, bilişsel alan hedefleri, devinişsel hedefleri ve davranışları şeklinde hazırlanmıştır. İkinci olarak “İşleniş (Eğitim Yaşantıları)” başlığına yer verilmiştir. Bu başlıkla birlikte, öğrencilerde konuyla ilgili bir çağrışım, öngörü oluşturmak amacıyla “Okumak Dünyaya Hatta Yıldızlara Açılmaktır” başlıklı kısa bir alıntıya ve “Dilbilgisi Kızı, Okuma Yazma ve Özgür Toplum” adlı üç metne ve “Okuma Günlüğü” başlıklı, öğrencileri okuma günlüğü tutmaya davet eden bir yönergeye yer verilmiştir. Bunun devamında, okuma, okuma türleri, okumanın boyutları (bilişsel boyutu, duyuşsal boyutu, devinişsel boyutu) ele alınmıştır. Okuma alışkanlığı, okumanın aşamaları

(bilgilendirmek için okuma, kavramak için okuma, okumayı sürekli hale getirme, eleştirel okuma, yaratıcı okuma), okumada amaç-yöntem ilişkisi, okuma ile ilgili görevlerimiz konuları işlenmiştir. Okuma ile ilgili görevlerimiz kısmı, Kültür Bakanlığına, Millî Eğitim Bakanlığına, Millî Savunma Bakanlığına, İçişleri ve Maliye Bakanlığına, üniversitelere, Diyanet İşleri Başkanlığına, Kitapçı ve Yayıncılar Birliğine, anne ve babaya, okul yönetimi, sınıf ve branş öğretmenlerine düşen görevler olmak üzere 9 başlıktan oluşmaktadır. Yağmurlu Bir Kasım Günüyü, Neden Okumuyoruz? /Kemal Ateş adlı 2 adet okuma metnine yer verilmiştir.

Yaratıcı yazmanın incelendiği kısımda öncelikle yazının tarihsel gelişimi ile ilgili bilgi verilmiştir. Yazmak ve yaratmak, yazma, yazmanın büyüü, yazınsal iletişim, yaratıcı yazı yazma uygulamaları, yaratıcı yazıları değerlendirme konuları ele alınmıştır. Kendi Kendini Değerlendirme III kısmında 15 adet açık uçlu soruya yer verilmiştir.

4. Bölüm/Kitap ve Okuma Materyalleri: Bu bölümde, kitap ve okuma materyalleri üzerinde durulmuştur. İlk olarak bölümde ele alınan konuya yönelik olarak “Girdiler” başlığı altında, amaçlar, konu içeriği, başvuru kaynakları ve araç-gereçler, strateji-yöntem ve tekniklerle ilgili bilgi verilmiştir. Bu bölümde amaçlar kısmı, hedef ve davranış şeklinde hazırlanmıştır. İkinci olarak “İşleniş (Eğitim Yaşantıları)” başlığına yer verilmiştir. Bu başlıkla birlikte, öğrencilerde konuyla ilgili bir çağrışım, öngörü oluşturmak amacıyla “Kitapların Gözyaşı” başlıklı bir metne yer verilmiştir. Kitabın konu edildiği kısımda, kitabın dünü, bugünü, geleceği ve kitaplıklar ile ilgili bilgi verilmiştir.

Okuma ve dinleme araçlarının (materyalleri) işlendiği kısımda, çocuk dergileri, çocuk gazeteleri, okul gazeteleri, sınıf gazeteleri, cd’ler, disket ve kasetler, okuma kartları, müzik aletleri ve edebiyat ürünleri, belirli gün ve haftaların kutlanması, okul kitaplıkları, sınıf kitaplıkları başlıkları ele alınmıştır.

Çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler, biçimsel (dış yapı) içerik (iç yapı) özellikleri olmak üzere iki başlıkta ele alınmıştır. Yaşlara göre kitaplar kısmında, yaş gruplarına göre birkaç kitabın tanıtımı yapılmıştır. Kitap değerlendirmeleri kısmında ise, Küçük Prens/Antoine De Saint Exupery, Gülibik/Çetin Öner, Şeker Portakalı/Jose Mauro de Vasconcelos adlı kitaplar değerlendirilmiştir.

Son olarak Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yayın Programı, 100 Temel Eser Listesi (İlköğretim), 100 Temel Eser Listesi (Ortaöğretim) ve Kendi Kendini Değerlendirme IV (17 soru) bölümlerine yer verilmiştir.

5. Bölüm/Çocuk Edebiyatında Türler: Bu bölümde, çocuğun gelişimi ve edebiyat kavramları üzerinde durulmuştur. İlk olarak bölümde ele alınan konuya yönelik olarak “Girdiler” başlığı altında, amaçlar, konu içeriği, başvuru kaynakları ve araç-gereçler, strateji-yöntem ve tekniklerle ilgili bilgi verilmiştir. İkinci olarak “İşleniş (Eğitim Yaşantıları)” başlığına yer verilmiştir. Bu bölümden sonra ilk olarak, çocuk gelişim süreçleri ve tür ilişkileri (masal çağı, gerçeklere yönelme çağı, serüven çağı, soyut düşünme çağı) incelenmiş ve çocuk edebiyatı türleri ele alınmıştır.

Masallarla ilgili genel bilgi verildikten sonra, masal türleri (halk masalları, sanatsal (yaratı) masallar), masalların yapısı, çocuk masallarının özellikleri, masallar nasıl anlatılması gerektiği ile ilgili bilgi ve masal örneklerine yer verilmiştir.

Masal öykü arası türler kısmında, öykünce (fabl), destan, söylence (efsane) türlerine yer verilmiştir. Fabl örnekleri, destan çeşitleri ve örnekleri, efsane örnekleri verilmiştir.

Şiir türünün ele alındığı kısımda, şiirin özellikleri, çocuk edebiyatı açısından önemi, şiir masal ilişkisi, manzume şiir ilişkisi, şiir türleri ve şiirde içerik, şiir okumanın yararları, çocuk şiirlerinin nitelikleri, şiir okuma konuları incelenmiş, örnek metinlere yer verilmiştir.

Öykü türünün işlendiği bölümde, öykünün tanımı ve özellikleri verildikten sonra, öykünün öğeleri, öyküde plan, öykü yazmak, çocuk öykülerinde aranan nitelikler ele alınmıştır.

Roman türünün işlendiği bölümde, romanın tanımı, özellikleri, çocuk edebiyatı türü olarak romanla ilgili bilgi verilmiştir.

Gezi yazısı türünün işlendiği bölümde, gezi yazısının tanımı, özellikleri, çocuk edebiyatı türü olarak gezi yazısı ile ilgili bilgi verilmiştir. Ayrıca gezi yazıları okuma ve yazma konuları da işlenmiştir.

Yaşam ve öz yaşam öyküsünün tanımı ve özellikleri ile ilgili bilgi verildikten sonra, yaşam öyküsünün nasıl yazılacağı üzerinde durulmuştur.

Tiyatronun ele alındığı kısımda, eğitici drama, yaratıcı oyun (drama), müsamere çalışmaları ile ilgili bilgi verilmiştir.

Halk bilgisi (Folklor) alanına dahil olan türküler de çocuk edebiyatı alanında ele alınmıştır. Türküler, türkü türleri, türkü söylemek, türkülerimizden seçmeler, türkülerini yaşamak ve türkülere öykü yazmak konuları işlenmiştir.

Bilimsel buluşlar ve keşif yazıları, tekerleme, gülmece, bilmece, fıkra, anı ve mektup türlerinin tanımları, özellikleri ve çocuk edebiyatı açısından değerlendirilmeleri ile ilgili bilgi ve örnek metinlere yer verilmiştir.

Bu bölümde son olarak çizgi kitap ve romanlar üzerinde durulmuştur. Çizgi kitapların yayın dünyasına girişi, çizgi romanların çeşitleri (yazısız çizgi roman, yarı yazılı çizgi roman, yazılı çizgi roman) ve yaratıcı çizgi roman çalışmalarının nasıl yapılacağı ile ilgili bilgi verilmiştir. Kendi Kendini Değerlendirme V kısmında 15 adet açık uçlu soruya yer verilmiştir.

Örneklerle Çocuk Edebiyatı: Recep Nas

Nas, R. (2014). Örneklerle Çocuk Edebiyatı. Bursa: Ezgi Kitabevi (Nas, 2014).

Üçüncü baskısı yapılan kitap, Ezgi Kitabevi tarafından 2002 yılında yayımlanmıştır. Kitabın 2014 yılında yapılan üçüncü baskısına ait bir örneği incelenmiştir. Recep Nas tarafından hazırlanan kitap, 5 bölüm ve toplam 516 sayfadan oluşmaktadır. Her bölüm muhtevasına uygun alt başlıklar içermektedir. Kitabın ana bölümlerinin içeriği şu şekildedir:

1. Bölüm I/Çocuk ve Edebiyat: Bu bölümde, çocukluk, Türklerde çocukluk algısı ile ilgili bilgi verilmiştir. Okul öncesi ve okul dönemindeki çocuğun özellikleri belirtilerek, edebiyat ve çocuk edebiyatı kavramları ele alınmıştır. Okuma parçası olarak, Çocuk Edebiyatında İkinci Boyut adlı yazıya yer verilmiştir.
2. Bölüm/Ana dili Eğitiminin Etkinlikleri: Bu bölümde dört temel dil becerisi üzerinde durulmuştur.
3. Bölüm/Çocuk Kitaplarının Özellikleri: Bu bölümde çocuk kitapları, yazınsal olmayan kitaplar, edebiyata hazırlayan kitaplar, yazınsal kitaplar olmak üzere üç ana başlık altında toplanmıştır. Ayrıca okul öncesi kitaplarında ve okul dönemi kitaplarında olması gereken biçim, içerik ve dil-anlatım özellikleri üzerinde durulmuştur. Çocuğa göre hazırlanmış

metinle çocuksu metnin özellikleri belirtilmiştir. Son olarak gazete ve dergisi ele alınmıştır.

4. Bölüm/Okuma Alışkanlığı: Bu bölümde, temel okuryazarlık, işlevsel okuma ve eleştirel okuma düzeyleri ile ilgili bilgi verildikten sonra okuma alışkanlığı kazandırmak için oku öncesi ve okul döneminde yapılması gerekenler ele alınmıştır. Neden Okumuyoruz? Sorusuna cevap aranmış ve çocuklarda okuma eğilimleri ile nitelikli kitap seçilmesi ya da seçerek okuma konularına değinilmiştir. Son olarak kitaplık türleri (çocuk kitaplığı, okul kitaplığı, sınıf kitaplığı) ele alınmış ve 4 adet okuma parçasına (Çocuğa Okuma Alışkanlığı Verirken, Okuma Kültürü ve Medya, Kitap Okumak, Okuma Parçası: Virgülü Yitirmeden) yer verilmiştir.

5. Bölüm/Çocuk Edebiyatı Türleri: Bu bölümde edebi türler işlenmiştir.

Masal türü kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Masal özellikleri ve ortaya çıkışı ile ilgili bilgi verilmiş ve masallar halk masalları ve sanat masalları olmak üzere iki kategoride incelenmiştir. Halk Masalları da Olağanüstü Masallar (Yer-Altı Diyarının Kartalı, Gökbulut, Keloğlan), Gerçekçi Masallar (Derviş Baba, Elma Yanaklı Kız, Hiç), Hayvan Masalları (Ayı İle Tilki, Çobanın Fendi Tilkiyi Yendi, Kuyruğu Zilli Tilki) olarak üçe ayrılmıştır. Sanat Masalları; Geleneksel Biçemi Korunarak İşlenmiş Halk Masalları (Perili El, Külkedisi, Keloğlan, Kocakarı İle Tilki, Boyu Bir Karış Sakalı Üç Karış, Keloğlanın Tokmağı, Yoksul Değirmenci Çırağıyla Küçük Kedi, Arılar ve Kara Sinek), Çağdaş (Yazınsal) Masallar (Torba Dolusu Altın, Papatya, Kuş Ağacı, Kucak Dolusu Sevgi) olarak ikiye ayrılmıştır. Daha sonra halk masallarının biçim özellikleri ile ilgili bilgi verilmiştir. Son olarak, çocuk ve masal ilişkisi üzerinde durularak; masalın çocuk için yararları, çocuk edebiyatı için masallardan nasıl yararlanılabilir?, çocuğa masal, öykü anlatmak konularına değinilmiştir.

Masalımsı öyküler kısmında, Fabl, söylence ve destan türleri ele alınmıştır. Türlerin özellikleri ile ilgili bilgi verilmiş ve sonrasında metin örneklerine yer verilmiştir. Fabl türüne örnek olarak; Yengeç Ana İle Kızı, Yalancı Güzel, Kuyruklu Olmak Mı, Kuyruksuz Olmak Mı?, Tavşandan Kim Korkar?, Tavşanlar Kartallara Savaş Açmış, İyiliğe Karşı Kötülük, Kral İsteyen Kurbağalar, Karga İle Tilki, Meşe ile Kamış, Şakacı Çoban, Kurtla Kuzu, Fil İle Serçe, Koçlarla Çakal, Aslanla Tavşan, Çiftçi İle Çocukları, Tilki Boynuz Mu Takmış? metinleri verilmiştir. Söylence (Efsane) türüne örnek olarak; Yunusbalığının Sırtındaki Çocuk, Şahitler Kayası metinlerine yer

verilmiştir. Destan türüne örnek olarak da Oğuz Kağan Destanı'ndan, Üç Şehitler Destanı ve Kuvayi Milliye Destanı'ndan bölümler verilmiştir.

Öykü-Roman kısmında, öykü ve romanın özellikleri ile ilgili bilgi verildikten sonra öykü ve roman çeşitleri (serüven öykü ve romanları, gülmece (mizah) ağırlıklı öykü ve romanlar, çocuk yaşamına ilişkin öykü ve romanlar, hayvanların yaşamlarına ilişkin öykü ve romanlar, duygusallığı işleyen öykü ve romanlar, tarihsel olayları işleyen öykü ve romanlar, gezi öykü ve romanları, düşsel (fantastik) öykü ve romanlar, sorun odaklı öykü ve romanlar, bilimkurgusal öykü ve romanlar) ele alınmıştır. Metin örneği olarak; Benim, Falaka, Sağ, Elim, Anne Ben Çocuk Değilim! Yeni Arkadaş, Dayım Balon Olmuş, Prensi Olmayan, Masal Kitabı, Bir Soru Bin Yanıt metinlerine yer verilmiştir.

Yaşamöyküsü-Özyaşamöyküsü, gezi yazısı ve anı türlerinin özellikleri ile ilgili bilgi ve örnek metinlere yer verilmiştir. Yaşamöyküsüne örnek olarak, Köprülü Hamdi Bey, Seni Sokakta Bulduk; gezi yazısına örnek olarak, Kangurular Ülkesi Avustralya'ya Yolculuk, Hiroşima'lar Olmasın, Kuyruklu Yalan; anı türüne örnek olarak, Annemle Baş Başa Ağladık, Bir Film Anısı, Oyun Özlemi, Hocayı Uyutuyoruz, Haylazlığın Sonu Falaka, Ömer'in Çocukluğu, Gizli Kitaptapınağım, Kızılıklar Arasında Bir Çocukluk, Sekizinci Sınıfta Öğretmen Oldum metinleri verilmiştir.

Şiir türünün ele alındığı kısımda, şiir türünün özellikleri, çocuk ve şiir, çocuğa şiir okutulurken dikkat edilecek noktalarla ilgili bilgi verilmiştir. Örnek metin olarak; Bulduklarımız/Fazıl Hüsnü Dağlarca, Kaçak/Fazıl Hüsnü Dağlarca, İlk Gün İlk Oturum/Fazıl Hüsnü Dağlarca, Kuş Çanta/Fazıl Hüsnü Dağlarca, Şapır Şupur/Fazıl Hüsnü Dağlarca, Ana Okulu/Fazıl Hüsnü Dağlarca, Gürültü Yapmak/Fazıl Hüsnü Dağlarca, Çocuk Kuş/Fazıl Hüsnü Dağlarca, Çok Gündüz/Fazıl Hüsnü Dağlarca, İki Kuş/Fazıl Hüsnü Dağlarca, Masalların Masalı/Nazım Hikmet, Kız Çocuğu/ Nazım Hikmet, Bulutlar Adam Öldürmesin/Nazım Hikmet, Sevmek İşimiz/Tekin Sönmez, Çocuk Ve Oyun/İsmail Uyaroğlu, Sanki Yalan Söylüyorum/Necdî Neydim, Emek Ve Yıldızlar/Oktay Rifat, Kırdı Uyku/Yalvaç Ural, Dedem Ve Kuşlar/Yalvaç Ural, Okudukça/Abdullah Rıza Ergüven, Ne İstiyorlardı?/Abdullah Rıza Ergüven, Bilmeyi Bilmek/Abdullah Rıza Ergüven, Öğretmenim Söylesene/Sennur Sezer, Bay Bilgin'e Mektup/Sennur Sezer, Serçe Kuşu/Necati Cumalı, Ana Öğüdü/Tahsin Saraç, Dünya Çocukların Olacak/Menemencioğlu, Uçan Bir Kuşa Bakınca/Mustafa Ruhi Şirin, Ben Bir Çocuğum/Mevlana İdris Zengin, Sevgi Ne Yandan Gelirse Gelsin/Cengiz Bektaş,

Kuşla Kuş/Cengiz Bektaş, Bir Çocuğun Rüyası İçin Şiir/Ataol Behramoğlu, Sevginin Önünde/Ataol Behramoğlu, Selim'in Ayağı/Gülten Akın, Harita-1/Aytül Akal, Öğretmenim/Mavisel Yener, Korkum/Mavisel Yener-Aytül Akal, Balık Avcıları/Mavisel Yener-Aytül Akal, Düz Şiir/Haydar Ergülen, Ördek/Haydar Ergülen, Çocuk Gülüşleri/Ziya Osman Saba, Sonsuz Ve Öbürü/Turgut Uyar, Fotoğraf/Cemal Süreya, Erik Ağacı/Özdemir İnce, Çocuk Ve Öğretmen/Seyyit Nezir, At/Ülkü Tamer, Minare/Sunay Akın, Her Şeyin Yüreği Vardır/Erdal Alovera, Darı/Özdemir Asaf, Türkçenin Öğrencisi/Abdükadir Budak, Çocuktan Al Haberi/Hasan Hüseyin, Memleket İsterim/Cahit Sıtkı Tarancı, Çocuk/Orhan Murat Arıburnu, Atatürk Ve Çocuk/Recep Nas, Konuşmaya Susamak/Recep Nas, Neden/Recep Nas, Okul/Recep Nas, İlk Gün/Recep Nas, Cumhuriyet Bayramı/Recep Nas, Çocukça/Recep Nas, Atatürk/Recep Nas, Çocuk İnsandır/Recep Nas şiirlerine yer verilmiştir.

Tekerlemeler, masal tekerlemeleri, tören tekerlemeleri, oyun-sayısmaca tekerlemeleri, yanıltmaca tekerlemeleri olmak üzere dörde ayrılmıştır. Tekerleme ve bilmece türüyle ilgili kısa bilgi ve örnek metinlere yer verilmiştir.

Çizgi film bölümünde, televizyon ve çizgi filmlerin çocuklar üzerindeki etkileri örneklerle birlikte açıklanmıştır.

Çizgi romanın ele alındığı bölümde, kısaca tarihsel gelişimi ile ilgili bilgi verilmiştir. Sonrasında çizgi romanı eleştiren ve savunanların görüşlerine ve eğitimde çizgi romandan nasıl yararlanılacağı ile ilgili görüşlere yer verilmiştir.

Çocuk Tiyatrosu-Okul Tiyatrosunun ele alındığı kısım kitabın son bölümünü oluşturmaktadır. Bu bölümde, oyun ve çocuk tiyatrosu, çocuklar için tiyatronun önemi, çocuk oyunu metinlerinde çocuğa bakış konuları işlenmiştir. Son olarak, okulda oyun sahneye konulurken dikkat edilmesi gerekenler ve çocuklara tiyatroyu sevdirmek için okulda yapılması gerekenler ile ilgili bilgi verilmiştir. Okul tiyatrosuna örnek olarak, Mutsuz Çocuk, Haylaz Çocuk-Uslu Çocuk, Kahraman Çocuk, Saf Çocuk, Canlı, Neşeli, Akıllı, Becerikli Çocuk metinlerine yer verilmiştir.

Ana Dili Çocuk Edebiyatı: Yrd. Doç. Dr. Ali Çavuşoğlu

Çavuşoğlu, Ali (2006). Ana Dili Çocuk Edebiyatı. Kayseri: Ufuk Kitabevi Yayınları (Çavuşoğlu, 2006).

Ali Çavuşoğlu tarafından hazırlanan kitabın ilk baskısı 2006 yılında Ufuk Kitabevi tarafından yapılmıştır. Kitabın 2006 yılında yapılan ilk baskısına ait bir örnek incelenmiştir. İncelenen kitap toplam 4 bölüm, 18 alt başlık ve 278 sayfadan oluşmaktadır. Her bölüm muhtevasına uygun alt başlıklar içermektedir. “Birinci bölümde dil edinimi, ana dili, dil bilinci üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde çocuk edebiyatında amaç, ideoloji ve çocuk edebiyatı kavramı, kapsamı, yaş dönemlerine göre yapılabilecek etkinlikler, çocuk kitaplarının özellikleri ve okuma alışkanlığı üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde, dünya ve Türkiye’de geçmişten günümüze çocuk edebiyatı konusu üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölümde ise, çocuk edebiyatının kaynak ve türleri tanıtılmış, özellikleri belirtilmiş ve örneklendirilmiştir. Konuların sonunda “Konuşunuz” ve “Okuyunuz” başlıkları altında, çeşitli öneriler sunulmuştur. Kitabın içeriğini oluşturan ana bölümler şu şekildedir:

Eğitim-Öğretim Etkinliği Açısından Çocuk Edebiyatı Önemi, Çocuk Edebiyatı Dersinin İçeriği ve Türler

1. Bölüm/Ana Dili, Edinimi, Önemi ve Geliştirilmesi: Bu bölümde, ana dili, dil edinimi, ana dilin önemi üzerinde durulmuş ve ana dili bilinci nasıl kazandırılır ve dil nasıl geliştirilir? Sorularına cevap aranmıştır. Bölüm sonunda okuyunuz kısmına yer verilmiştir.
2. Bölüm/Çocuk Edebiyatında Amaç, İdeoloji, Çocukların Okuyacakları Kitapların Özellikleri, Gelişimine Uygun Okuma Etkinlikleri: Bu bölümde öncelikle çocuk edebiyatı kavramı ve çocuk edebiyatının amacı ile ilgili bilgi verilmiştir. Bu kısımdan sonra iki adet okuyunuz başlığına yer verilmiştir.

İkinci olarak çocuk edebiyatında ideoloji konusu ele alınmış ve çocuk metinlerinin ideolojik olması ile ilgili bilgi verilmiştir. Çocuk edebiyatında ideoloji ile ilgili yargılar ve tartışma cümleleri kısmında, bu konuyla ilgili mevcut durum incelenmiştir. Bölüm sonunda konuşunuz başlığına yer verilmiştir.

Üçüncü olarak, çocuk edebiyatının kapsamı ele alınmış ve çocuk gelişimi, gelişime uygun etkinlikler ve önerilebilecek edebi ürünler üzerinde durulmuştur. Çocuk gelişim dönemleri; bebeklik dönemi (0-2 yaş), birinci çocukluk devresi (2-6 yaş), ikinci çocukluk

devresi (6-9 yaş), üçüncü çocukluk devresi (9-12 yaş), son çocukluk dönemi-ergenlik (12-14 yaş) olmak üzere beş dönemde ele alınmıştır. Bölüm sonunda okuyunuz başlığına yer verilmiştir.

Diğer bir kısımda, çocuk kitaplarında bulunması gereken içyapı ve dış yapı özellikleri ile ilgili bilgi verilmiştir.

Bir sonraki kısımda, okuma sevgisini ve alışkanlığını nasıl geliştirebiliriz? sorusuna cevap aranmıştır. Ayrıca okuma alışkanlığı ile ilgili mevcut bir anketin sonuçlarına yer verilmiştir.

Son olarak, çocuklara hikâye ve masal gibi türler nasıl okunur ve bu türleri okumadaki ve okutmadaki amaç nedir sorularına cevap verilmiştir. Bölüm sonunda okuyunuz başlığına yer verilmiştir.

3. Bölüm/Dünya Çocuk Edebiyatı: Bu bölümde ilk olarak çocuk edebiyatının dünyadaki gelişimi üzerinde durulmuştur. Daha sonra Türk çocuk edebiyatı ele alınmıştır. Türk çocuk edebiyatı; Tanzimat'a kadar çocuk edebiyatı, Tanzimat yıllarında çocuk edebiyatı, Servet-i Fünun, Millî Edebiyat ve sonrasında çocuk edebiyatı, Cumhuriyet dönemi ve sonrasında çocuk edebiyatı olmak üzere dört dönemde ele alınmıştır. Bölüm sonunda Konuşunuz başlığıyla konuşma konusuna yer verilmiştir.
4. Bölüm/Çocuk Edebiyatının Kaynakları ve Türleri: Bu bölümde çocuk edebiyatı türlerine yer verilmiştir.

İlk olarak masal türü ele alınmıştır. Masalların özellikleri ve Türk masalları ile ilgili bilgi verildikten sonra, masal örnekleri ve Konuşunuz, Okuyunuz başlıklarıyla konuşma ve okuma konuları verilmiştir.

İkinci olarak efsane türü ele alınmıştır. Efsanelerin özelliklerine ve efsane örneklerine yer verilmiş ve Konuşunuz, Okuyunuz başlığıyla okuma ve konuşma konuları verilmiştir.

Üçüncü çocuk edebiyatı türü olarak menkıbelere yer verilmiştir. Menkıbelerin özellikleri ve menkıbe örnekleri verildikten sonra, Konuşunuz ve Okuyunuz başlıklarıyla konuşma ve okuma konularına yer verilmiştir.

Daha sonra destan türü, özellikleri ve metin örneklerine yer verilmiştir. Konuşunuz ve Okuyunuz başlıklarıyla konuşma ve okuma konuları verilmiştir.

Bir diğ er  ocuk edebiyatı türü olarak k ssa ele alınmıştır. K ssaların  zellikleri, k ssa  rnekleri, Konu unuz ve Okuyunuz başlıklarıyla konuşma ve okuma konuları verilmiştir.

Hikâye ve roman türleri, diğ er kitaplarda olduğu gibi aynı başlık altında değerlendirilmiştir. Hik yenin  zellikleri, romanın özellikleri, hikâye ve roman örneklerine yer verilmiştir. Konu unuz ve Okuyunuz başlıkları altında okuma ve konuşma konuları verilmiştir.

Biyografi, anı, gezi yazısı ve fıkra ile ilgili genel bilgiler ve metin örneklerine yer verilmiştir. Her türün anlatıldığı kısmın sonunda, o türle ilgili okuma ve konuşma konuları bulunmaktadır.

 iir türünün ele alındığı kısımda önce türle ilgili genel bilgiye, daha sonra  ocuk  iirleri hakkında bilgiye yer verilmiştir. Okuyunuz ve Konu unuz başlıkları altında okuma ve konuşma konuları verilmiştir.

Halk edebiyatının çocuksu ve şiirsel ürünleri kısmında,  ocuk edebiyatının kaynakları ele alınmıştır. Bu kısımda ninni, tekerleme, bilmece türleri hakkında bilgi verilmiş ve bölüm sonunda okuma ve konuşma konularına yer verilmiştir.

Dramatizasyon ve okul piyesleri hakkında bilgi verildikten sonra konuşma konusuna yer verilmiştir.

 ocuk edebiyatı türleri kapsamında “Geleneksel  ocuk Oyunları” da ele alınmıştır. Bu kısımda  ocuk oyunlarının genel özellikleri hakkında bilgi verilmiştir.  ocuk oyunları zihinsel etkinliğe dayanan  ocuk oyunu örnekleri ve bedensel etkinliğe dayanan  ocuk oyunları olmak üzere ikiye ayrılm   ve haklarında bilgi ve örnekler verilmiştir. Bölüm sonunda konuşma ve okuma konularına yer verilmiştir.

 ocuk gazeteleri ve dergileri ile okul, sınıf gazete ve dergileri ayrı ayrı ele alınmış ve türlerle ilgili genel bilgilere yer verilmiştir

 ocuk edebiyatı türleri bölümünde son olarak çizgi roman, çizgi filmler ve bilgisayar oyunları ele alınmıştır. Bölüm sonunda konuşma konusu verilmiştir.

Çocuk Edebiyatı: Zeki Gürel-Fahri Temizyürek-Namık Kemal Şahbaz

Gürel, Z., Temizyürek, F., Şahbaz, N. K. (2007). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Öncü Kitap (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz, 2007).

Zeki Gürel, Fahri Temiz Yürek ve Namık Kemal Şahbaz tarafından hazırlanan kitap, Öncü Basımevi tarafından 2007 yılında yayımlanmıştır. Araştırma için kitabın ilk baskısına ait bir örnek incelenmiştir. “Bu eser, bir grup öğretim üyesi tarafından Eğitim Fakültelerinin ilgili bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarına ve öğretmenlere yararlı olacağı düşüncesiyle 2005-2006 eğitim öğretim yılında uygulamaya konulan öğretim programına uygun olarak hazırlanmıştır” (Gürel vd., 2007, s. IV). Kitap, beş bölümden ve 318 sayfadan oluşmaktadır. “Birinci bölümde çocuk edebiyatının tanımı, niteliği ve önemi üzerinde durulmakta; ikinci bölümde çocuk yayınları ile çocuk yayınlarında bulunması gereken fiziksel ve içeriksel özellikler üzerinde bilgiler verilmekte; üçüncü bölümde çocuk edebiyatındaki türler örneklerle ele alınmakta; dördüncü bölümde çocuk edebiyatının tarihi gelişimi başlığı altında Türk ve dünya çocuk edebiyatının gelişim safhaları ve Türk çocuk dergilerinin Tanzimat’tan günümüze tarihi seyri ele alınmıştır; beşinci bölümde de çocuk edebiyatı türleri içerisinde önemli bir yere sahip olan masal tahlili konusu işlenmiş ve örnek masal inceleme planı çıkartılarak masal tahliline yer verilmiştir” (Gürel vd., 2007, s. V). Çocuk edebiyatı türlerinin ele alındığı bölümde, türlerin Türkçe eğitiminde kullanımına yönelik bilgiye yer verilmiştir. Çocuk Kitaplarını İnceleme ve Değerlendirme başlıklı son bölümde, dış kaynaklı masalların dilimize çevrilmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar üzerinde durulmuştur. Ancak genel anlamda çeviri sorunu ele alınmamıştır. Kitabın içeriğini oluşturan ana bölümler şu şekildedir:

1. Bölüm/Çocuk ve Edebiyat: Bu bölümde öncelikle çocuk kavramı, çocuğun beden, zihin, dil gelişimi ve ruhsal ihtiyaçları (Sevme ve sevilme ihtiyacı, kabul edilme ihtiyacı, güven ihtiyacı, öğrenme ihtiyacı, başarılı olma ihtiyacı, başkaları tarafından onaylanma ihtiyacı, saygı duyulma ihtiyacı, oyun oynama ihtiyacı, taklit ihtiyacı) ele alınmıştır. Daha sonra “Edebiyat Nedir?” sorusuna cevap verilmiş, sözlü ve yazılı anlatım üzerinde durulmuştur. Son olarak çocuk edebiyatı kavramı ve ana dili öğretimi açısından çocuk edebiyatı konuları ele alınmıştır.
2. Bölüm/Çocuk Yayınları: Bu bölümde çocuk yayınları edebi olmayan çocuk kitapları (ABC Kitapları), okul öncesi çocuklar için hazırlanan kitaplar (Resimli Kitaplar) ve okul çağı çocuklar için hazırlanan kitaplar olmak üzere üç başlıkta ele alınmıştır. Okul öncesi

ve okul çağı kitaplarının taşınması gereken iç yapı ve dış yapı özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. Son olarak çocuk dergileri ve nitelikleri üzerinde durulmuştur.

3. Bölüm: Çocuk Edebiyatı Türleri: Bu bölümde, belli başlı çocuk edebiyatı türleri hakkında bilgi verilmiştir.

İlk olarak masal ve başlıca özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra, ilk masal örnekleri, masalların kaynakları, masal türleri, masal konusunda aykırı görüşler, çocuk masallarında aranacak nitelikler ve Türkçe eğitiminde masallardan yararlanma konuları ele alınmıştır. Son olarak masal örnekleri verilmiştir.

Efsane türüyle ilgili genel bilgi verildikten sonra, konularına göre efsaneler (dünyanın yaratılışı ile ilgili efsaneler, doğaüstü varlıklarla ilgili efsaneler, gök cisimleriyle ilgili efsaneler, dini efsaneler, ermiş kişilerle ilgili efsaneler, kahramanlıklarla ilgili efsaneler, dağ-göl-ırmak vs. ile ilgili efsaneler, hayvanlarla ilgili efsaneler) ve efsanelerin yararları ele alınmış ve efsane örneklerine yer verilmiştir.

Destan türüyle ilgili genel bilgi verildikten sonra destan türleri (tabii destanlar, edebi destanlar) ve destan örneklerine yer verilmiştir.

Hikâye ve roman türleri aynı başlık altında ele alınmıştır. Hikâye ve roman türlerinin özellikleri verildikten sonra, hikâye ve roman türünün temel unsurları, çocuk hikâye ve romanlarında anlatım teknikleri, çocuk hikâye ve romanlarında konular ile ilgili bilgi verilmiştir. Hikâye ve roman türünde örneklere yer verilmiştir.

Tiyatro türünün ele alındığı kısımda, tiyatro ve çocuk tiyatrosunun tanımları verildikten sonra, drama sanatı-tiyatro sanatı, tiyatro eseri ve özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra çocuğun sanatla ve oyunla ilişkisine değinilmiş, çocuğun oyun dönemleri (Alistırmalı Oyun [İşlevsel Oyun-Duyusal-Motor ya da Duyusal-Devinim Dönemi], Sembolik Oyun Dönemi, Kurallı Oyun) hakkında bilgi verilmiştir. Çocuk oyunlarında yaş gruplarına göre (I. Yaş Grubu [5-7 Yaşlarındaki Çocuklar], II. Yaş Grubu [7-12 Yaşlarındaki Çocuklar], III. Yaş Grubu [12-15 Yaşlarındaki Çocuklar]) bulunması gereken özellikler ele alınmıştır. Son olarak, dramatizasyon çalışmalarında dikkat edilmesi gereken hususlara, dramatizasyon çalışmalarında öğretmenler için ilkelere ve tiyatro metni örneklerine yer verilmiştir.

Gezi yazısı, anı, fıkra ve tekerleme türleriyle ilgili genel bilgilere ve metin örneklerine yer verilmiştir.

Şiir türünün ele alındığı bölümde, önce türün genel özellikleri, daha sonra çocuk şiirinin özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. Çocuk şiirinin unsurları; söyleyiş özellikleri ve tema olmak üzere iki başlıkta ele alınmıştır. Çocuk şiirinde bulunması gereken söyleyiş özellikleri; çocuk şiiri içten olmalıdır, çocuk şiiri çocuğun hayal gücünü geliştirmelidir, çocuk şiiri ahenkli ve hareketli olmalıdır, çocuk şiirinde betimleme ve diyalog maddeleriyle belirtilmiştir. Son olarak şiir örneklerine yer verilmiştir.

Bilmeceler, manzum bilmeceler ve mensur bilmeceler olmak üzere iki gruba ayrılmış ve bu bilmecelerle ilgili bilgi verilmiştir. Ayrıca her iki grup bilmeceye uygun örnekler verilmiştir.

4. Bölüm/Çocuk Edebiyatının Tarihi Gelişimi: Bu bölümde dünyada ve ülkemizde çocuk edebiyatı tarihi ele alınmıştır.

Dünya çocuk edebiyatının tarihi gelişimi; İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, Almanya, Sovyetler Birliği (Rusya), İsveç, Danimarka, Finlandiya çerçevesinde anlatılmıştır.

Ülkemizde çocuk edebiyatının tarihi gelişimi; Tanzimat'tan Cumhuriyet Dönemine kadar çocuk edebiyatı, Cumhuriyet Dönemi çocuk edebiyatı olmak üzere iki bölümde ele alınmıştır.

Son olarak, çocuk dergilerinin tarihçesi işlenmiştir.

5. Bölüm/Çocuk Kitaplarını İnceleme ve Değerlendirme Planı: Bu bölümde masal türü bazında çeviri ile ilgili bilgi verilmiştir. Dış kaynaklı masalları dilimize çevirirken dikkat edilmesi gereken hususlar verilmiştir. Son olarak, Türkçe öğretimi ve çocuk edebiyatı açısından bir masal incelemesi örneğine yer verilmiştir.

Kaynakça

Dizin

***Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı: Editör Ömer Yılar-Lokman
Turan***

Yılar, Ö., Turan, L. (Editörler) (2007). Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı. Ankara: Pegem A Yayıncılık (Şahin vd, 2007).

Kitap, Pegem A Yayıncılık tarafından 2007 yılında yayımlanmıştır. Kitabın ilk baskısına ait bir örnek incelenmiştir. Kitap, editörler Ömer Yılar ve Lokman Turan olmak üzere on iki kişilik bir yazar komisyonu (Abdullah Şahin, Ali Fuat Arıcı, Ayşegül Celepoğlu, Halit Dursunoğlu, Hıfzı Toz, Kelime Erdal, Lokman Turan, Ömer Yılar. Ruhi Kara, Yasin Kılıç) tarafından hazırlanmıştır. İncelenen kitap toplam beş bölümden, 263 sayfadan oluşmaktadır ve her bölümün yazarı kitabın baş kısmında “Bölümler ve Yazarları” başlığı altında belirtilmektedir. Diğer çocuk edebiyatı kitaplarından farklı olarak “Çocuk Yayınlarında Yer Alan Bazı Olumsuzluklar” başlığıyla bir bölüm yer almaktadır. Çocuk edebiyatı türlerinin ele alındığı bölüm, “Çocuk Edebiyatı Kaynakları” şeklinde adlandırılmıştır. Bu bölümde çocuk edebiyatı türleri üç ana başlıkta sınıflandırılmıştır: Oyuna dayalı türler, merak dayalı türler ve hayale dayalı türler. Her bölüm muhtevasına uygun alt başlıklar içermektedir. Kitabın ana bölümleri ve içerikleri şu şekildedir:

1. Bölüm/Çocuk-Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı (Dr. Abdullah Şahin, Yrd. Doç. Dr. Lokman Turan, Yrd. Doç. Dr. Halit Dursunoğlu, Dr. Ayşegül Celepoğlu): Bu bölümde çocuk ve çocukluk, çocuğun dil ve zihin gelişimi, çocuk ve edebiyat, çocuk dünyasında oyun, hayal ve merak konuları işlenmiştir. Çocuk ve edebiyatın ele alındığı kısımda, edebiyat, çocukta edebi ilgi ve ihtiyaç gelişimi, çocuk edebiyatı konuları ele alınmıştır. Çocuğun dil ve zihin gelişimi kısmında tablolar halinde çocuğun 0-3 yaş ile 11-13 yaş aralığındaki fiziksel (motor), sosyal, duygusal ve zihinsel gelişimi ile ilgili bilgi verilmiştir. Çocuk dünyasında oyun, hayal ve merak kısmında, çoklu zekâ kuramında belirtilen zekâ çeşitleri, oyun, hayal ve merak kavramları kapsamında değerlendirilmiştir.
2. Bölüm/Çocuk Yayınları ve Bu Yayınlarda Bulunması Gereken Temel Unsurlar (Yrd. Doç. Dr. Ömer Yılar, Dr. Ayşegül Celepoğlu): Bu bölümde çocuk yayınları ele alınmıştır. İlk olarak çocuk ve kitap ilişkisi incelenmiş ve çocuklarda okuma alışkanlı kazandırmak için yapılması gerekenlerle ilgili bilgi verilmiştir. Sonrasında çocuk yayınları kapsamında, çocuk kitapları, çocuk gazete ve dergileri, sesli ve görüntülü yayınlarla ilgili bilgi verilmiştir. Çocuk gazete ve dergileri kısmında, çocuk gazete ve dergilerinin dünya ve Türkiye’deki tarihsel gelişimi ele alınmıştır. Daha sonra çocuk

yayınlarında bulunması gereken biçim ve içerik özellikleri işlenerek örnek çocuk kitabı incelemelerine yer verilmiştir. Örnek kitap inceleme kısmında, Aytül Akal'ın Çikolata Çocuk ve Carlo Collodi'nin Pinokyo adlı çocuk kitapları incelenmiştir. Son olarak çocuk kitapları illüstrasyonlarının özellikleri, tarihsel gelişimi ve çocuk kitaplarının resimlenmesinde dikkat edilmesi gereken unsurlara yer verilmiştir.

3. Bölüm/Çocuk Edebiyatının Kaynakları (Dr. Kelime Erdal, Dr. Ayşegül Celepoğlu, Yrd. Doç. Dr. Yasin Kılıç, Yrd. Doç. Dr. Ali Fuat Arıcı, Yrd. Doç. Dr. Ruhi Kara): Bu bölümde çocuk edebiyatı türleri ele alınmıştır. Çocuk edebiyatı türleri oyuna dayalı türler, meraka dayalı türler ve hayale dayalı türler olmak üzere üç ana başlık altında tasnif edilmiştir.

Oyuna dayalı türler kapsamında tekerleme, bilmece, parmak oyunları, dramatizasyon ve çocuk tiyatrosu ile ilgili bilgi verilmiştir. Tekerleme türüyle ilgili genel bilgi verildikten sonra tekerleme türleri (masal tekerlemeleri, oyun tekerlemeleri, tören tekerlemeleri, yanıltmaca tekerlemeleri) ve örneklerine yer verilmiştir. Bilmece türüyle ilgili genel bilgi ve örnekler verilmiştir. Parmak oyunları kısmında, parmak oyunlarının genel özellikleri, yararları ve uygulamada dikkat edilecek unsurlarla, örnek parmak oyunu uygulamaları yer almaktadır. Dramatizasyon, okul öncesi ve ilköğretimdeki önemine ve uygulanmasına göre değerlendirilmiştir. Derslerde dramatizasyondan yararlanma ve uygulamada öğretmenin dikkat etmesi gerekenler üzerinde durulmuştur. Aşure Pişirelim, Benzerini Bul, Öykü Oluşturma başlıklı uygulamalara yer verilmiştir. Çocuk tiyatrosu kısmında, çocuk tiyatrosunun tarihsel gelişimi, çocuk için önemi, okulda tiyatro sahnelenirken dikkat edilmesi gerekenler ve çocukların tiyatroyu sevmesi için yapılması gerekenlerle ilgili bilgi verilmiştir.

Meraka dayalı türler başlığı altında, fen ve tabiat olaylarını anlatan metinler, biyografi, anı (hatıra), deneme, gezi yazısı, mektup türleri ile ilgili bilgi verilmiştir. Fen ve tabiat olaylarını anlatan metinler kısmında genel bilgi ve metin türüne örnekler verilmiştir. Örnek metin olarak Süleyman ile Karınca, Evdeki Denge, Uçaklar Nasıl Uçarlar metinleri verilmiştir. Biyografi türünün özellikleri ve Piri Reis, Namık Kemal biyografilerine yer verilmiştir. Anı türünün özellikleri ile ilgili bilgi verilmiş ve Okula Başlıyorum/Ahmet Rasim-Falaka, Hükümet Şekli Cumhuriyet Olacaktır/Mazhar Müfit Kansu-Başöğretmen örnek metinleri verilmiştir. Deneme türünün özellikleri ve Montaigne'ye ait Alışkanlık metni örnek olarak seçilmiştir. Gezi yazısı türünün özellikleri ve gezi yazısı okumayla ilgili bilgiye yer verildikten sonra Edebiyat

Memuru/Rıfat Ilgaz-Yokuş Yukarı, Avustralya/İhsan Süreyya Sırma-Yalan Dünyayı Adımlarken örnek metinlerine yer verilmiştir. Mektup türü kısmında, tür özellikleri ve konularına ve yazılış amaçlarına göre mektuplar ele alınmıştır. Örnek olarak Hüseyin Rahmi Gürpınar ve Ziya Gökalp'in mektupları verilmiştir.

Hayale dayalı türler kısmında ise masal, fabl, fıkra, destan, efsane, hikâye, roman, çizgi roman, şiir türleri ele alınmıştır. Masal türünün ele alındığı kısımda türün tanımı, tarihçesi, özellikleri ve çeşitlerine yer verilmiştir. Örnek metin olarak Bir Masal İçin Altı Başlangıç/Ülkü Tamer, Tasa Kuşu/Eflatun Cem Güney-Az Gittim Uz Gittim, İyi Yürekli Gelin/Hülya A. Helvacı- Yunan Masalları, Çivi/Jakob ve Wilhelm Grimm-Masallar I, Çiftçi ve Oğulları/Şükrü Aydoğan-LA Fontaine Seçme Hayvan Masalları, Şürelî/Fatma Özkan-Abdullah Tukay'ın Şiirleri yer almaktadır. Fabl türünün tanımı, tarihçesi ve ortaya çıkışıyla ilgili kısaca bilgi verilmiştir. Örnek metin olarak Ayı ile Tilki/Alî Berat Alptekin-Hayvan Masalları, Deniz Kuşu/Beydaba-Kelile ile Dimne, Kuşların Yola Çıkması/Ferdüddin Attar-Mantıku't-Tayr, Aslan ile Fare/Şükrü Aydoğan-LA Fontaine Seçme Hayvan Masalları, The Wolf at the Door/James Thurber-Further Fables for Our Times'a yer verilmiştir. Fıkra türü, güldürücü hikâye olarak ele alınmıştır. Şakadan Hoşlanmam, Peşin Namaz, Paralar, Yapıştım, Sahat Gırk adlı fıkra örneklerine yer verilmiştir. Destan türüyle ilgili genel bilgi verilmiş ve Ergenekon Destanı'ndan bir bölüm örnek metin olarak alınmıştır. Efsane türü ile ilgili bilgi verildikten sonra, Ay ile Güneş ve Lokman Hekim,efsaneleri örnek olarak verilmiştir. Hikâye ve roman türleri ayrı başlıklar altında incelenmiştir. İlk olarak hikâye ile ilgili bilgi verilmiş ve Eskiçi/Refik Halit Karay-Gurbet Hikayeleri, Oyunlu Masal/Stefania Fabri-Periler Şövalyesi Sensin-Mutlu Sona Giden Yolu Bul adlı metin örneklerine yer verilmiştir. Roman başlığı altında, roman nedir sorusuna cevap verilmiş, çocuk romanının Türk edebiyatındaki gelişimi incelenmiş, çocuk romanlarının yararları ve çocuk romanlarında bulunması gereken özellikler üzerinde durulmuştur. Roald Dahl'a ait Çarlı'nın Çikolata Fabrikası adlı çocuk romanı incelenmiştir. Çizgi romanın ele alındığı kısımda öncelikle çizgi öykülerin tarihsel gelişimi, daha sonra çizgi romanların tarihsel gelişimine yer verilmiştir. Çizgi romanın Türkiye'deki gelişimi, çizgi romanın tanımı ve özellikleri, çizgi roman ve çocuk arasındaki ilişki, eğitimde çizgi romandan yararlanma ile ilgili bilgi verildikten sonra şiir türü incelenmiştir. Şiir türü kapsamlı bir şekilde işlenmiştir. Şiir türüne yönelik genel bilgiler verildikten sonra, çocuk şiirinde bulunması gereken özellikler, çocuğa şiir ezberletme, Türk edebiyatında çocuk şiirleri konuları ele

alınmıştır. Çocuk şiirlerine örnek olarak Kitabım/Fazıl Hüsnü Dağlarca, Sabah/Alı Ulvi Elöve, Yazın/Tevfik Fikret, Anne Sevgisi/Elçin, Yeni Yıl/Rakım Çalapala, Anne Sevgisi/İbrahim Alaeddin Gövsa, Kır Şarkısı/Behçet Necatigil, Orman/İlhami Bekir Tez, İki Yuva/Hakkı Sunat, Çocuk Balıklar/Fazıl Hüsnü Dağlarca, On Kasım/Cahit Sıtkı Tarancı, Ana Öğüdü/Tahsin Saraç, Ağacım/Orhan Veli Kanık, Cumhuriyet/Hadi Besleyici, Yüzükoyun/Fazıl Hüsnü Dağlarca, Bir Yer Düşünüyorum/Ziya Osman Saba, Başöğretmenim/Tarık Orhan, Atatürk Kurtuluş Savaşında/Cahit Külebi, Atatürk/Orhan Seyfi Orhon, Aynadaki Kedi/Yalvaç Ural, Çocuk ve Ağaç/Arif Nihat Asya, Biz Yarının Büyükleri/Kenan Akansu metinlerine yer verilmiştir. Son olarak “Çocuklar İçin Yazılan Her Manzumeye Şiir Denir Mi?” başlığı altında, çocuk şiiri nedir, çocuk şiirinin niteliği, çocuk şairlerinin şiir yazma metodları ele alınmıştır.

4. Bölüm/Çocuk Yayınlarında Yer Alan Bazı Olumsuzluklar (Yrd. Doç. Dr. Lokman Turan): Bu bölümde çocuk yayınlarında yer alan olumsuzluk özelliklerden özellikle şiddet üzerinde durulmuştur. Örnek metinler, çocuk kitaplarında aile içi şiddetin olumlanması, öğretmenler tarafından uygulanan şiddetin olumlanması konuları üzerinden verilmiştir. Ayrıca Ömer Seyfettin’in eserlerinde yer alan ölüm ve şiddet unsurları da incelenmiştir.
5. Bölüm/Çocuk Edebiyatı Tarihi (Yrd. Doç. Dr. Hıfzı Toz): Bu bölümde çocuk edebiyatı tarihinin dünyada ve Türkiye’deki gelişimine yer verilmiştir. Çocuk edebiyatının Türkiye’deki gelişimi, Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir. Son olarak çocuk hakları ile ilgili bilgi verilmiştir.

Kaynakça

Tablolar

Çocuk Edebiyatı: Alev Sınar Çılgın

Sınar Çılgın, Alev (2007). Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları (Sınar Çılgın, 2007).

İncelenen kitap Morpa Kültür Yayınları tarafından 2007 yılında yayımlanmıştır. Kitabın ilk baskısına ait bir örnek incelenmiştir. Kitap toplam 7 bölümden ve 231 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın hazırlanış amacı şu şekilde ifade edilmiştir:

Bugün Eğitim Fakültelerinin Okul Öncesi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği, İlahiyat Fakültelerinin İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği gibi bölümlerinde okutulan Çocuk Edebiyatı dersleri öğretmen adaylarına edebiyatın eğitimdeki işlevini göstermek, uygun metin seçiminde dikkat etmeleri gereken noktaları ve eğitim öğretim esnasında edebiyattan nasıl yararlanabileceklerini öğretmek amacıyla müfredata yerleştirilmiştir. Elinizdeki kitap da bu dersi alan öğrenciler ile geleceğimizi şekillendirmek gibi çok hayati bir görevi üstlenmiş ve öğretmenliğin daimi öğrencilik olduğunu bilen öğretmenlerimizin, edebiyat ile çocuk arasındaki ilgi üzerinde düşüncelerini sağlamak amacıyla hazırlanmıştır (Sınar Çılgin, 2007, s. 9).

Kitapta çocuk edebiyatının dünyadaki gelişimi, yüzyıllara göre ele alınmıştır. Ayrıca diğer çocuk edebiyatı kitaplarından farklı olarak çizgi roman ayrı bir çocuk edebiyatı türü olarak ele alınmamış, roman çeşitleri içerisinde değerlendirilmiştir. Her bölüm muhtevasına uygun alt başlıklar içermektedir. Kitabın ana bölümleri ve içerikleri şu şekildedir:

1. Bölüm/Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı: Bu bölümde edebiyat ve çocuk edebiyatı kavramları üzerinde durulmuştur. Çocuk edebiyatı kavramına yönelik öne sürülen görüşlere değinilmiş, çocuk edebiyatı için nelerin konu olacağı üzerinde durulmuş, çocuk edebiyatı ürünlerinin dil öğretimine katkısı işlenmiştir.
2. Bölüm/Çocuğun Gelişimi: Bu bölümde çocuğun dil gelişimi, bilişsel gelişimi, sosyal ve duygusal gelişimi ile ergenlik dönemi konuları incelenmiştir. Dil gelişimi 0-6 ay ile 9 yaş aralığında ele alınmıştır. Bilişsel gelişim 3-4-5 yaş ile 12 yaş aralığında değerlendirilmiştir. Sosyal ve duygusal gelişim 3-4-5 yaş ile 7-11 yaş aralığında incelenmiştir. Ergenlik dönemi ise 13 yaş, 14 yaş, 15 yaş ve 16 yaş özelliklerine göre anlatılmıştır.
3. Bölüm/Çocuğa Kitabı Sevdirmeye ve Okuma Alışkanlığı Kazandırma: Bu bölümde çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak için yapılması gerekenler bir bütün halinde ele alınmıştır.
4. Bölüm/ Dünyada Çocuk Edebiyatının Gelişmesi: Bu bölümde, çocuk edebiyatının dünyadaki gelişimi üzerinde durulmuştur. Çocuk edebiyatının dünyadaki gelişimi yüzyıllara göre ele incelenmiştir. Çocuk edebiyatının 17, 18, 19 ve 20. yüzyıllardaki gelişimi ayrı başlıklar halinde anlatılmıştır.
5. Bölüm/Türkiye’de Çocuk Edebiyatının Gelişmesi: Bu bölümde çocuk edebiyatının Türkiye’deki gelişimi üzerinde durulmuştur. Türkiye’de çocuk edebiyatının gelişimi, Türk edebiyatının tesir sahasına göre üç dönemde incelenmiştir. Bu dönemler, İslamiyet’in kabulünden önceki Türk edebiyatı, İslamiyet’in kabulü ile gelişen Türk edebiyatı ve Batı medeniyetinin etkisi altında gelişen Türk edebiyatı şeklindedir.

6. Bölüm/Çocuk Yayınlarında Bulunması Gereken Özellikler: Bu bölümde çocuk yayınlarında bulunması gereken özellikler üç başlık altında ele alınmıştır. Çocuk yayınlarında şekil açısından, içerik açısından ve anlatım açısından bulunması gereken özellikler üzerinde durulmuştur.
7. Bölüm/Çocuk İçin Kullanılabilecek Edebiyat Türleri: Bu bölümde, 16 çocuk edebiyatı türü incelenmiştir.

İlk olarak resimli kitaplar ele alınmıştır. Yaş gruplarına göre resimli kitaplarda bulunması gereken özelliklerle ilgili bilgi verilmiştir. Resimli kitapların seçiminde dikkat edilmesi gereken unsurlar 9 madde halinde belirtilmiştir. Son olarak resimli kitapların çocuklar açısından önemine değinilmiştir.

Çocuk edebiyatı türlerinden tekerleme ve bilmecelerin genel özellikleri ile ilgili bilgi verildikten sonra her iki türe yönelik örneklere yer verilmiştir.

Masal türü kapsamlı bir şekilde işlenmiştir. Türle ilgili genel bilgi verildikten sonra masalın bölümleri üzerinde durulmuştur. Sonrasında masal anlatımı konusuna değinilmiş ve örnek metinler verilmiştir. Masal türüne örnek olarak Holle Kadın/Grimm Kardeşler, Çof/Tibet Masalı, Tembel Ahmet/Ziya Gökalp, Açıl Sofram Açıl/Eflatun Cem Güney metinleri seçilmiştir.

Fabl türüyle ilgili genel bilgi verildikten sonra Ağustos Böceği ile Karınca/Tevfik Fikret, Şehir Faresiyle Tarla Faresi/La Fontaine, Karga ile Tilki/La Fontaine, Horozla Tilki/La Fontaine, Farenin Arkadaşı Kurbağa/Enver Ercan örnek metinlerine yer verilmiştir.

Destan türünün tanımı, tür özellikleri, çocuklar açısından önemi ile ilgili bilgi verilmiştir. Örnek metin olarak Gılgamış Destanı ve Ergenekon Destanı'ndan parçalar yer verilmiştir.

Efsane türünün tanımı, özellikleri ve çocuklar açısından önemine yönelik bilgiler işlenmiştir. Örnek olarak Kara Şeyh/Bilge Seyidoğlu, Pabuççu Baba/Bilge Seyidoğlu, Çobandede Köprüsü/Bilge Seyidoğlu, Midas/Edith Hamilton efsanelerine yer verilmiştir.

Hikâye ve roman türleri tek bir başlık altında değerlendirilmiştir. Hikâye ve romanın tanımı, özellikleri ve çocuklar açısından önemi üzerinde durulmuştur. Çocuk hikâye ve romanları duygu ağırlıklı hikâye ve romanlar, mizah ağırlıklı hikâye ve romanlar, serüven ağırlıklı hikâye ve romanlar, tarihi hikâye ve romanlar, fantastik hikâye ve romanlar, bilim kurgu hikâye ve romanlar, çizgi romanlar olmak üzere yedi başlık altında toplanmıştır. Hikâye ve roman örneği olarak Bayrağımızın Altında/Halide Edib Adıvar,

Eskici/Refik Halit Karay, Parbat Dağı'nın Esrarı/Gülten Dayıoğlu, Doğanın Armağanı/Cahit Uçuk, Küçük Kadınlar/Loisa May Alcott, Uzun Çoraplı Kız Pippi Issız Köşkte/Astrid Lindgren adlı eserler yer almaktadır.

Biyografi türünün tanımı, özellikleri ve çocuklar açısından önemi ile ilgili bilgi verildikten sonra örnek metin olarak Mustafa Atatürk'ün Romanı/Rakım Çalapala, Büyük Fikir ve Sanat Adamı: Ziya Gökalp/Enver Naci Gökşen adlı biyografilere yer verilmiştir.

Anı türünün tanımı, özellikleri ve çocuklar açısından önemi üzerinde durulmuş ve Ömer'in Çocukluğu/M. Nuri Yardım, Falaka/ Ahmet Rasim, Beni de Tanık Olarak Göster/Ferhan Oğuzkan, Herkesi Dinlemekten zevk alırım/Ferhan Oğuzkan adlı eserler örnek metin olarak verilmiştir.

Mektup türünün tanımı, nitelikleri ve çocuklara olan katkıları belirtilerek mektup metni örnekleri verilmiştir. Namık Kemal ve Ziya Gökalp'in mektuplarıyla, Mustafa Ruhi Şirin'e ait bir mektup örneğine yer verilmiştir.

Gezi yazısı türüne ait genel bilgiler ele alınmış ve Meksika'ya Yolculuk/Gülten Dayıoğlu, Mısır'a Yolculuk/Gülten Dayıoğlu adlı metin örnekleri verilmiştir.

Şiir türü kapsamlı bir şekilde işlenmiştir. İyi bir çocuk şiirinde bulunması gereken özellikler maddeler halinde verilmiştir. Çocuğa şiir ezberletmenin önemi üzerinde durulmuş ve son olarak şiiri örneklerine yer verilmiştir. Kümes Hayvanları/Yaşar Nabi Nayır, Sonbahar Geliyor/Cahit Külebi, Bir Yer Düşünüyorum/Ziya Osman Saba, Pamuk Kedim/Rıfat Necdet Evrimer, Durgun Deniz/Cahit Sıtkı Tarancı, Gün Eksilmesin Pencereyden/Cahit Sıtkı Tarancı, Memleket İsterim/Cahit Sıtkı Tarancı, Uçtu Uçtu/Cahit Sıtkı Tarancı, Saat/Faruk Nafiz Çamlıbel, Ne Kadar Güzel/Orhan Veli Kanık, Ağaç/Orhan Veli Kanık, Evin Halleri/Behçet Necatigil, Ağacım/Orhan Veli Kanık, Ana Öğüdü/Tahsin Saraç, Aile/Behçet Necatigil, Doğru Değil!/M. Halistin Kukul, Okul Türküsü/Hasan Ali Yücel, Türkan'a/Ziya Gökalp, Bayrağım/Hasan Ali Yücel, Çocukla Atatürk/Fazıl Hüsnü Dağlarca, Adım Ne?/Aka Gündüz, Sevgi/Yalvaç Ural, Kuşlar Gibi/Cahit Zarifoğlu şiirlerine yer verilmiştir.

Dramatizasyon ve tiyatro türleri kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Bu türlerin özellikleri, çocuklara sağlayacağı faydalar ve sahnelenirken dikkat edilmesi gerekenler üzerinde durulmuştur. Karagözüm İki Gözüm/Tekin Özertem, Mustafa/Orhan Asena, Yıldızlara Bakmak/Behçet Necatigil örnek metinlerine yer verilmiştir.

Dergi ve gazetelerin ele alındığı kısımda, çocuk gazete ve dergilerinin çocuklara olan katkısı, bu kaynaklarda bulunması gereken nitelikler üzerinde durulmuştur.

Son olarak başvuru kitapları ele alınmıştır. Başvuru kitapları kapsamında ansiklopediler, sözlükler, araştırma ve inceleme kitapları değerlendirilmiştir. Bu kitapların çocuklara sağladığı faydalar ve taşımaları gereken nitelikleri üzerinde durulmuştur.

***Edebi Metinlerle Çocuk Edebiyatı: Şener Demirel, Mehmet Akif Çeçen,
Serdal Seven, Necdet Tozlu, Mehmet Emin Uludağ***

Demirel, Ş., Çeçen, M. A., Seven, S., Tozlu, N., Uludağ, M. E. (2010). Edebi Metinlerle Çocuk Edebiyatı. Ankara: Pegem A Yayıncılık (Demirel vd., 2010).

Kitap, Pegem A Yayıncılık tarafından 2010 yılında yayımlanmıştır. Kitabın ilk baskısına ait bir örneği incelenmiştir. Kitap editörü Şener Demirel olmak üzere beş kişilik bir yazar komisyonu (Doç. Dr. Şener Demirel, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Akif Çeçen, Yrd. Doç. Dr. Serdal Seven, Yrd. Doç. Dr. Necdet Tozlu, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin Uludağ) tarafından hazırlanmıştır. İncelenen kitap yedi bölüm, 366 sayfadan oluşmaktadır ve bu bölümler farklı yazarlar tarafından yazılmıştır. Her bölüm muhtevasına uygun alt başlıklar içermektedir. İncelenen diğer çocuk edebiyatı ders kitaplarından farklı olarak, “Çocuk edebiyatında tema ve sevgi teması bağlamında anne ve baba sevgisi” başlıklı bir bölüme yer verilmiştir. Ayrıca çocuk edebiyatı ürünlerinin Türkçe eğitimi açısından ele alındığı bir bölüm bulunmaktadır. Bu bölüm tüm çocuk edebiyatı türleri açısından değil, yalnızca hikâye türü açısından ele alınmıştır. Kitabın içeriğini oluşturan ana bölümler ve alt başlıklar sırasıyla şu şekildedir:

1. Bölüm/Çocuk, Çocuğun Gelişim Özellikleri, İhtiyaçları ve İlgili Alanları (Doç. Dr. Şener Demirel): Bu bölümde çocuk kavramı, çocuğun gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları üzerinde durulmuştur. Çocuğun gelişim özellikleri kısmında, çocuğun fiziksel gelişim özellikleri, bilişsel/zihinsel gelişim özellikleri, ruhsal/kişilik gelişim özellikleri ve sosyal/toplumsal gelişim özellikleri ele alınmıştır. Çocukta dil gelişimi ayrı bir başlık altında değerlendirilmiş ve dil ile düşünce arasındaki ilişkiye de değinilmiştir. Çocuk ve yaratıcılığın ele alındığı kısımda, çocukta yaratıcılığı geliştirme ilke ve yolları, çocukta yaratıcılığı engelleyen faktörlerle ilgili bilgi verilmiştir. Çocuğun ihtiyaçları ve çocuğun ilgi alanları da iki ayrı başlık altında değerlendirilmiştir.
2. Bölüm/Çocuk Edebiyatı (Doç. Dr. Şener Demirel): Bu bölümde çocuk edebiyatının tanımı, nitelikleri, hedefleri ve ilkeleri üzerinde durulmuştur. Çocuğa görelik ilkesi, dil

ve üslup, konu ve tema, ileti ve iletilerin aktarım biçimleri, kahraman/karakter/varlık kadrosu, resimleme ve eğitsellik bakımlarından değerlendirilerek işlenmiştir. Son olarak Çocuk Edebiyatı Tarihçesine yer verilmiştir. Çocuk edebiyatı tarihçesi dünyada çocuk edebiyatı tarihçesi ve Türkiye’de çocuk edebiyatı tarihçesi olmak üzere iki kısımda incelenmiştir.

3. Bölüm/Çocuk Edebiyatında Tema ve Sevgi Teması Bağlamında Anne ve Baba Sevgisi (Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin Uluğ): Bu bölümde tema ve çocuk edebiyatı açısından temanın önemi ve tema konusunda dikkat edilmesi gereken ilkeler üzerinde durulmuştur. Çocuk edebiyatı ürünlerinde sevgi teması, sevgi temasının kaynakları ve çocuğa yönelik sevgi konuları ele alınmıştır. Çocuğa yönelik sevgiler kısmında, anne sevgisi ve baba sevgisi işlenmiştir.
4. Bölüm/Çocuk Kitapları (Yrd. Doç. Dr. Serdal Seven): Bu bölümde çocuk kitaplarında bulunması gereken biçim ve içerik özellikleriyle ilgili bilgi verilmiştir. Ayrıca içeriklerine ve yaş gruplarına göre hazırlanmış kitaplar kapsamında, tanıma ve algılama kitapları, kabartma ve otomatik fırlayan sayfalı kitaplar, tekerleme ve yuva şarkısı kitapları, resimli ninni kitapları, ABC kitapları, sayı kitapları, kavram kitapları, resimli kitaplar, sesli kitaplar, okul öncesi faaliyet kitapları ve okuma yazmaya hazırlık kitapları ile ilgili bilgi verilmiştir.
5. Bölüm/Çocuklarda Okuma Alışkanlığını Geliştirme Yolları Üzerine (Doç. Dr. Şener Demirel): Bu bölümde okuma alışkanlığı konusu ele alınmıştır. Okuma alışkanlığı kazandırmada aileye, öğretmene, kurum ve kuruluşlara düşen görevlerle ilgili bilgi verilmiştir.
6. Bölüm/Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Türkçe Eğitimi Açısından İncelenmesi (Hikâye Örneği) (Yrd. Doç. Dr. Mehmet Akif Çeçen): Bu bölümde İhtiyar Çilingir/Memduh Şevket Esendal, Çiğdem Der ki/Miyase Sertbarut ve İki İyi İnsan/Enver Naci Gökşen adlı üç hikâye türünde metin, Türkçe eğitimi açısından incelenmiştir. İncelenen eserlerin Türkçe dersi öğretim programıyla olan ilişkileri incelenmiştir. Aynı zamanda Türkçe derdinin genel amaçlarına ne ölçüde hizmet ettiklerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Üç eserin kelime hazinesi; atasözü ve deyimler, ikilemeler, eş anlamlı kelimeler, zıt anlamlı kelimeler kapsamında incelenmiştir. Eserlerin cümle yapısı, yapısına göre cümleler, yüklem yerine göre cümleler, yüklem yerine göre cümleler ve yüklem anlamına göre cümleler şeklinde incelenmiştir. Metinlerin okunabilirlik ve tutarlılıkları ayrı ayrı ele alınmıştır. Son olarak hikayelerin haritaları çıkarılmıştır.

7. Bölüm/Edebi Metinlerle Çocuk Edebiyatında Türler (Doç. Dr. Şener Demirel, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin Uluğ, Yrd. Doç. Dr. Necdet Tozlu, Yrd. Doç. Dr. Serdal Seven, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Akif Çeçen): Bu bölümde çocuk edebiyatı türleri ile ilgili bilgi ve örnek metinlere yer verilmiştir.

Masal türünün ele alındığı kısımda masalla ilgili genel bilgiler verildikten sonra çocuk masallarında aranılan nitelikler, masalın eğitimdeki yeri, masal anlatılmalı mı okunmalı mı? konuları ele alınmıştır. Sonrasında masal örneklerine yer verilmiştir. Güzel ve Çirkin, Martılar, Küçük Deniz Kızı, Keloğlan ve Sihirli Tas, Çirkin Ördek, Tüy-Can/Saadettin Kaplan metinleri örnek olarak bulunmaktadır.

Fabl türüyle ilgili genel bilgi verildikten sonra fablların yapısı ve özellikleri, çocuk eğitimde fabl türünün yeri ve önemi, günümüzde fabl türünden yararlanma yolları ve fabl örneklerine yer verilmiştir. Fabl türünden yararlanma yolları arasında çizgi film ve sinema üzerinde durulmuştur. Metin örneği olarak Martı ile Deniz Perisi, Horoz ile Tilki/La Fontaine, Köle ile Aslan, Tilki ile Kedi fabllarına yer verilmiştir.

Efsane türüyle ilgili bilgi verilmiş, efsanenin özellikleri, konularına göre efsane çeşitleri, efsanelerin kaynağı ve efsane örnekleri ele alınmıştır. Konularına göre efsaneler, dünyanın yaratılışı ve sonu ile ilgili efsaneler, tarihsel efsaneler ve uygarlık tarihi ile ilgili efsaneler, doğaüstü varlıklar ve güçler/mitik efsaneler, dinsel efsaneler olmak üzere dört başlık altında incelenmiştir. Fabl örneği olarak Albat Dağı Ejderhası, Suzan (Suzi) ve Kırklardağı, Halilü'r-rahman ve Aynzeliha Gölü Efsanesi, Lokman Hekim Efsanesi I ve II metinlerine yer verilmiştir.

Destan türünün ele alındığı kısımda, tür ile ilgili bilgi verilmesinin yanı sıra destanların ortak özellikleri ve Türk destanları konularına da değinilmiştir. Destan örneği olarak Hun-Oğuz Destanı, Satuk Buğra Han Destanı ve Köroğlu Destanı yer almaktadır.

Bilmece ve ninni türleriyle ilgili kısa bir şekilde bilgi verilmiş ve örnek metinlere yer verilmiştir.

Hikâye ve Roman türleri aynı başlık altında değerlendirilmiştir. Öncelikle hikâye ve romanla ilgili ayrı ayrı bilgi verilmiştir. Daha sonra hikâye ve romanların yapısı, hikâye ve romanda plan, çocuk hikâye ve roman türleri, çocuk hikâye ve romanlarında bulunması gereken niteliklerle konuları ele alınmıştır. Son olarak hikâye ve roman örneklerine yer verilmiştir. Hikâye türüne örnek olarak Minik Tay/Gülten Dayıoğlu, Babasını Arayan Çocuk/Hasan Latif Sarıyüce, Külâh/Ömer Seyfettin metinleri

bulunmaktadır. Roman türüne örnek olarak ise Beyaz Yele/Rene Guillot, Serçekeş/Cahit Zarifoğlu metinlerine yer verilmiştir.

Deneme ile ilgili tür bilgileri verilmiş, denemenin belirleyici nitelikleri ve özellikleri belirtilmiş, deneme türleri üzerinde durulmuş ve son olarak deneme örnekleri verilmiştir. Deneme türüne örnek olarak Kitaplık ve Okuma/Montaigne, Okuma Üstüne/Françis Bacon, Yarına İnanmak/Suut Kemal Yetkin, İçimizdeki Güzellikler/İpek Ongun metinlerine yer verilmiştir.

Biyografi ile ilgili tür bilgileri verilmiş ve biyografi çeşitleri belirtilmiştir. Biyografi çeşitleri, bilimsel biyografi, biyografik roman ve nekroloji olmak üzere üçe ayrılmıştır. Benzeri türler olarak otobiyografi, monografi ve portre ile ilgili bilgi verilmiştir. Son olarak biyografi türüne örnek olarak Kemal Sunal ve Mehmet Özbek'in hayat hikayelerine yer verilmiştir. Otobiyografi olarak Mustafa Abdülkerim Cemiloğlu'nun kendi ağzından hayat hikayesine yer verilmiştir.

Gezi/Seyahat yazısıyla ilgili genel bilgi ve gezi yazısı örneklerine yer verilmiştir. Gezi yazısı örneği olarak Kırıkkale'ye Giderken/Sadri Ertem, Venedik/Celal Esat Arseven metinleri seçilmiştir.

Anı/hatıra ile ilgili tür bilgileri, anı/hatıra türleri ve anı/hatıra örnek metinleri bulunmaktadır. Anı/Hatıra türleri, askeri ve siyasi içerikli anılar, hariciye ve elçilik içerikli anılar, cezaevi ve avukat anıları, edebiyat ve sanat konulu anılar, tiyatro ve tiyatro sanatçıları ile ilgili anılar, basın anıları, eğitim ve öğretmenlik anıları olmak üzere yedi başlıkta incelenmiştir. Anı türüne örnek olarak Falaka/Ahmet Rasim ve Dağlarda bir Işık Şehri/Mehmet Kaplan metinlerine yer verilmiştir.

Günlükle ilgili tür bilgisi, günlük türleri ve günlük örnekler metinleri bulunmaktadır. Günlük türleri kısmında içe dönük günlükler (özel ruhsal), dışadönük günlükler, edebiyat günlükleri, okuma günlükleri, eleştiri günlükleri, sanatçı günlükleri başlıklarıyla ele alınmıştır. Türk edebiyatında günlüğün yeri ile ilgili bilgi verilmiştir. Günlük örneği olarak Ali Canip Yöntem, Şair Nigâr Hanım, Cahit Zarifoğlu, Hilmi Yavuz ve Cemil Meriç'in günlüklerinden örneklere yer verilmiştir.

Tiyatro kısmında tiyatronun tür bilgileri, tiyatronun unsurları, tiyatronun türleri, geleneksel Türk tiyatrosu, çocuk ve tiyatro konularına değinilmiştir. Tiyatro türleri, trajedi, komedi, dram, opera, operet, opera komik, vodvil, bale başlıklarıyla ele alınmıştır. Geleneksel Türk tiyatrosu ise meddahlık, karagöz, orta oyunu başlıklarıyla incelenmiştir. Çocuk ve tiyatro kısmında 0-6 ile 12-15 yaş aralığındaki üç yaş grubunun

tiyatro ile olan ilişkisi üzerinde durulmuştur. Tiyatro metni örneği olarak Rüya Yorumcusu/Nihal Kuyumcu, Aha O Babo (Monolog), Avukat (skeç-komedi), Bir Sarhoşun Rakıya Tövbesi (Mazlum Bey'den Bir Taklit), Öyle mi Derler?/Ignacz Kunos metinlerine yer verilmiştir.

Şiir türünün ele alındığı kısımda öncelikle şiir türüne yönelik genel bilgiye yer verilmiştir. Daha sonra konularına göre şiir türleri, çocuk şiirleri, çocuk ve şiir, çocuk için şiirin önemi, çocuk şiirlerinde bulunması gereken nitelikler, şiirin çocuğun dil becerisinin gelişimine katkısı, Türk edebiyatında çocuk şiirleri konuları işlenmiştir. Şiir örneği olarak İyilik/Recep Bilginer, Sevgi Çiçeği/Mustafa Ruhi Şirin, Açık Pencereden/Necati Cumalı, Dalgacı Mahmut/Orhan Veli Kanık, Masalların Masalı/Nazım Hikmet Ran, Okumak Gerek/Bülent Özcan, Ben Tutumlu Çocuğum/Celal Sıtkı Gürler, Dünyanın Bütün Çiçeklerini/Ceyhun Atuf Kansu, Ailemiz/Rakım Çalapala, Ben Hayatta En Çok Babamı Sevdim/Can Yücel, Bebeğin Duası/Mustafa Ruhi Şirin, Bir Yer Düşünüyorum/Ziya Osman Saba, Ana Öğüdü/Tahsin Saraç, Taht-ı Revan/İbrahim Aşkî Tanık, Yağmur/Cahit Külebi, Yıldızlar/Oktay Rıfat, İlkbahar/Yusuf Ziya Ortaç, Yazın-Kışın/Tevfik Fikret, Tavşan ile Arslan/ İbrahim Aşkî Tanık, Bizler Özürlüyüz/İbrahim Coşar, Çalışalım/Alı Ulvi Elöve, 10 Kasım Türküsü/Fazıl Hüsnü Dağlarca, Küçük Asker/Tevfik Fikret, Bayrağım/Hasan Ali Yücel, Türk Bayrağı/İbrahim Alaattin Gövsa, Zafer Türküsü/Faruk Nafiz Çamlıbel, Anadolu Toprağı/Orhan Seyfi Orhon, Ses/Fazıl Hüsnü Dağlarca, İstiklal Ordusu Şehitlerine/Kemaleddin Kamu, Türkiye'miz/Ümit Yaşar Oğuzcan, Sevgili Peygamberim/Rıfkı Kaymaz, Çiçekler Çiziyorum/Kemal Özer şiirlerine yer verilmiştir. Bilimsel buluş ve doğa olaylarını işleyen eserlerin ele alındığı kısımda, bu eserlerin nitelikleriyle ilgili bilgi verilmiştir. Bilimsel buluş ve doğa olaylarını anlatan örnek metinler ise Uçak, Yıldırım Nasıl Oluşur, Etkileri Nelerdir?, Kelebek/Thomas C. Emmel şeklindedir.

Çocuk Edebiyatı Süreli Yayınları kısmında çocuk dergiciliği üzerinde durulmuştur. Çocuk dergilerinin eğitsel işlevleri konusu ele alınmıştır.

Kaynakça

BÖLÜM III

YÖNTEM

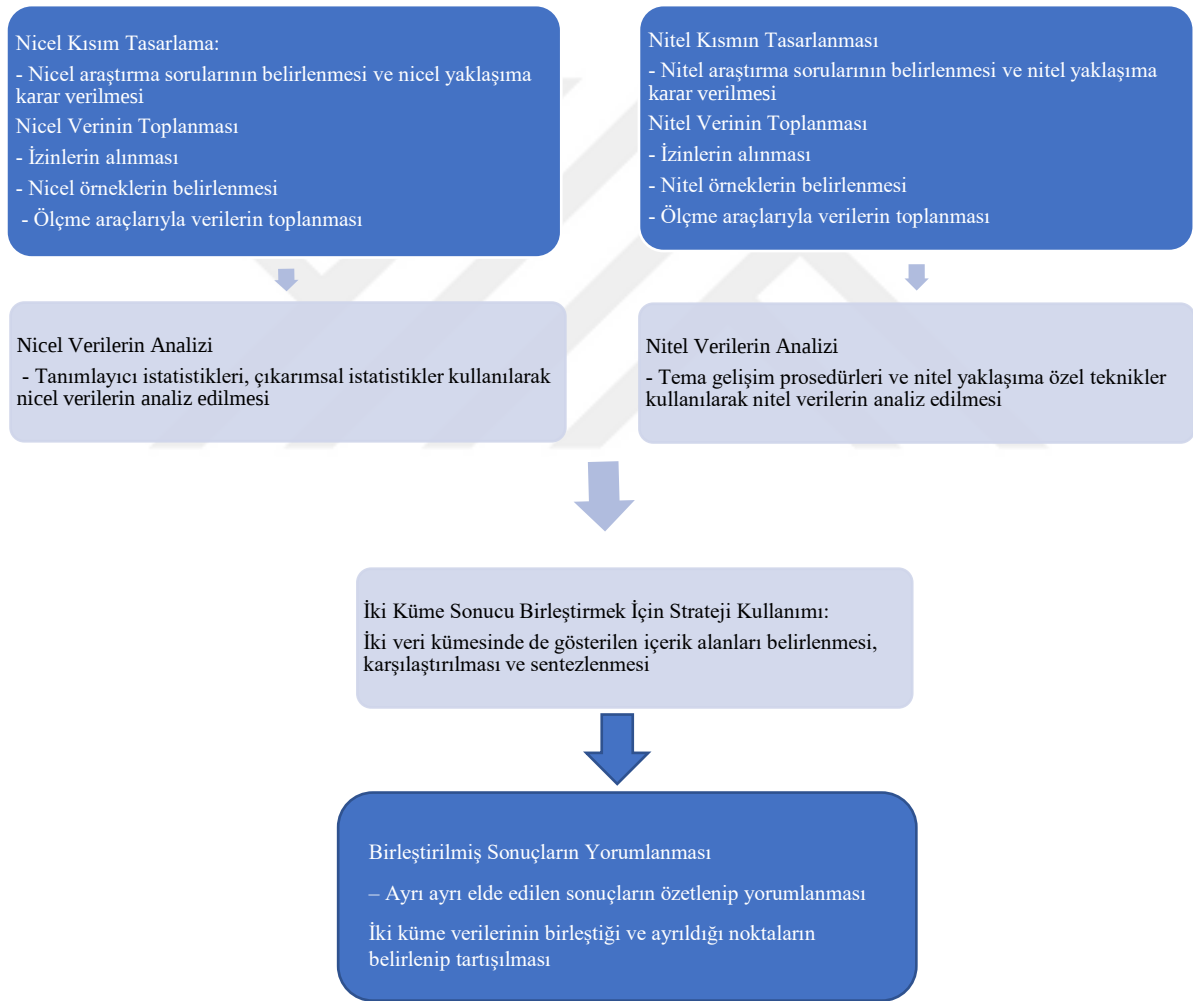
Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizli ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli nitel ve nicel araştırma tekniklerinin bir arada kullanıldığı karma modeldir. “Bir yöntem olarak, tek bir araştırmada veya bir araştırmalar dizisinde hem nitel hem de nicel verilerin toplanmasına, analiz edilmesine ve harmanlanmasına odaklanmaktadır. Temel öncülü, nitel ve nicel verilerin birlikte kullanımı olup, araştırma probleminin tek başına kullanılan herhangi bir yöntemden çok daha iyi bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktadır” (Creswell ve Plano Clark, 2015, s. 6). Karma yöntem, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin gücünü bir arada kullanarak, her iki yöntemin avantajlarından yararlanmayı sağlamaktadır. Karma yöntem terimleriyle ilgili birçok farklı adlandırma bulunmaktadır. Bu araştırmada Creswell ve Plano Clark tarafından yapılan adlandırmalar kullanılmıştır

Araştırmada, karma yöntem desenlerinden yakınsayan paralel desen kullanılmıştır. “Yakınsayan desen, araştırma süresinin aynı aşamasında, araştırmacının hem nitel hem nicel veri topladığı ve analiz ettiği ve ardından da iki sonuç kümesini tek bir yorum halinde birleştirdiği zaman ortaya çıkmaktadır” (Creswell ve Plano Clark, 2015, s. 84). Araştırmada eşzamanlı olarak, birinin diğerinden önceliği gözetilmeksizin nitel ve nicel veri toplama

süreci yürütülmüştür. Yakınsayan paralel desende, bir konu üzerine farklı ancak birbirinin tamamlayıcısı niteliğinde olan veriler toplanır ve bu verilerden elde edilen sonuçlar sayesinde, problem çok yönlü olarak anlaşılır. Bu desenin amacı, “nicel sonuçlarla nitel bulguları açıklamak, bir olgunun tam olarak anlaşılmasını geliştirmek için nicel ve nitel sonuçları birbirini tamamlayıcı şekilde sentezlemek ve bir sistemdeki çok sayıda seviyeyi karşılaştırmaktır” (Creswell ve Plano Clark, 2015, s. 84). Yakınsayan paralel desenle yapılan araştırmalarda süreç Şekil 2’de görüldüğü gibi işlemektedir:

Şekil 2. Yakınsayan bir desen uygulamasındaki ana prosedürler akış şeması “Creswell, J. W. ve Plano Clark, V. L. (2015). Karma yöntem araştırmaları. (Y. Dede ve S. B. Demir, Çev.) Ankara: Anı.”

Yakınsayan paralel desene göre hazırlanan çalışmalarda araştırmacı, nitel ve nicel verileri eşzamanlı olarak toplar ve bu verileri birbirinden bağımsız olarak analiz eder, iki grup veri analizinin sonuçları ilişkilendirilerek yorumlar.

Bu araştırmada nicel veriler, anket ve başarı testi aracılığıyla toplanmıştır. “Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama (survey) denir” (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013, s. 14). Araştırmada yapılan anket uygulaması, tarama yöntemine dahil ve betimsel düzeydedir. Araştırmada, Türkçe Eğitimi Bölümlerinde Çocuk Edebiyatı dersi veren öğretim elemanlarının, çocuk edebiyatı alanıyla ilgili akademik geçmişlerini ve Çocuk Edebiyatı dersine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla anket uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Nedensel karşılaştırma yönteminin kullanıldığı araştırmalar ise, insan grupları arasındaki farklılıkların nedenlerini ve sonuçlarını koşullar ve katılımcılar üzerinde herhangi bir müdahale olmaksızın belirlemeyi amaçlayan çalışmalardır (Büyüköztürk vd., 2013, s. 16). Nedensel karşılaştırma yöntemi, ilişkisel düzeyde bir yöntemdir. Araştırmada, Çocuk Edebiyatı dersinin öğretmen adaylarının çocuk edebiyatına dair kazanımlarında anlamlı bir farklılaşma sağlayıp sağlamadığını belirlemek amacıyla yapılan başarı testi uygulaması, nedensel karşılaştırma yöntemine göre gerçekleştirilmiştir. Başarı testinin uygulandığı gruplar üzerinde ve çocuk edebiyatı ders sürecine herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Koşullar ve katılımcılar üzerinde hiçbir müdahalede bulunulmadan uygulanan test, Çocuk Edebiyatı dersini alan ve almayan iki farklı grupta uygulanarak, Çocuk Edebiyatı dersini almanın, alana dair kazanımlarda anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığı belirlenmiştir.

Araştırmanın nitel verileri ise kontrol listesi aracılığıyla incelenmiştir. Çocuk edebiyatı ders kitaplarının ve çocuk edebiyatı ders programlarının incelenmesinde, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi tekniği kullanılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 187).” Doküman analizinde kullanılacak kaynaklar, araştırmanın konusuna göre değişkenlik göstermektedir. “Hangi dokümanın önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabileceği araştırma problemi ile yakından ilgilidir. Örneğin eğitim ile ilgili bir araştırmada, şu tür dokümanlar veri kaynağı olarak kullanılabilir: eğitim alanında ders kitapları, program (müfredat) yönergeleri, okul içi ve dışı yazışmalar vb. (Bogdan ve Biklen 1992; Goetz ve LeCompte’den aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 188).”

Araştırmanın dört ayrı boyutu bulunmaktadır ve her boyutun incelenmesinde farklı yöntem ve teknikler kullanılmıştır. Araştırmanın boyutları ve boyutların incelenmesinde kullanılan yöntem ve teknikler şu şekildedir:

1. Öğretim Elemanı Boyutu: Araştırmanın bu boyutunda, Türkçe Eğitimi Bölümlerinde Çocuk Edebiyatı dersi veren öğretim elemanlarının çocuk edebiyatı alanıyla ilgili akademik geçmişlerini ve Çocuk Edebiyatı dersine yönelik (ders içeriği, ders saati, ders kitapları, diğer ders materyalleri ve dersin kazanımlarına yönelik) görüşlerini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu amaçla, öğretim elemanlarının Çocuk Edebiyatı dersine ilişkin görüşlerini belirlemek için anket uygulaması yapılmıştır. Nicel araştırma tekniklerinden biri olan anket uygulaması, tarama yöntemiyle yapılmıştır. Araştırmada kullanılan anket formu, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.
2. Öğretmen Adayları Boyutu: Bu boyutta, Çocuk Edebiyatı dersinin Türkçe öğretmen adaylarında gerçekleştirdiği kazanım durumu ortaya konmuştur. Bu amaçla, Türkçe öğretmen adaylarına Çocuk Edebiyatı dersi ile ilgili başarı testi uygulanmıştır. Başarı testi, Çocuk Edebiyatı dersini alan bir grup öğretmen adayına ve almayan bir grup öğretmen adayına uygulanmış ve gruplar arası başarı durumunda anlamlı bir farklılık olup olmadığı belirlenmiştir. Başarı testi uygulaması, nedensel karşılaştırma yöntemine uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Bu uygulama, araştırmacı tarafından hazırlanan, nicel veri toplamaya yarayan başarı testi aracılığıyla yapılmıştır.
3. Ders Kitabı Boyutu: Araştırmanın bu boyutunda, Türkçe Eğitimi Bölümlerinde Çocuk Edebiyatı dersinde okutulmak üzere hazırlanmış ders kitaplarının içerikleriyle ilgili inceleme yapılmıştır. Ders kitaplarının incelenmesinde, araştırmacı tarafından hazırlanan kontrol listesi kullanılmıştır. Nitel araştırma tekniklerinden doküman analizi tekniği uygulanmıştır.
4. Öğretim Programı Boyutu: Araştırmanın bu boyutunda, Cumhuriyet'in ilanından itibaren Türkçe öğretmeni yetiştiren eğitim kurumlarının öğretim programlarında, Çocuk Edebiyatı dersine ne ölçüde yer verildiği incelenmiş ve durum tespiti yapılmıştır. Bu kapsamda, öğretim programlarında Çocuk Edebiyatı dersinin içeriği ve dağılımının belirlenmesinde, nitel araştırma tekniklerinden doküman analizi kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bir araştırma için evren (population, universe), soruları cevaplamak için ihtiyaç duyulan verilerin (ölçümlerin) elde edildiği canlı ya da cansız varlıklardan oluşan büyük gruptur (Büyüköztürk, vd. 2013, s. 80). Bilimsel araştırmalarda çoğu zaman araştırmanın konusu olan evrene ulaşmak mümkün olmamaktadır. Bundan dolayı evrenin içinden, araştırmanın gerçekleştirilebileceği, evreni temsil edebilecek yapıda küçük bir grup tercih edilir. Tercih edilen bu grup üzerinde yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen verilerle evrene yönelik genellemeler yapmak amaçlanır. Evren içerisinde seçilen küçük gruba örneklem denir. “Örneklem (sample), özellikleri hakkında bilgi toplamak için çalışılan evrenden seçilen, onun sınırlı bir parçasıdır (Büyüköztürk, vd. 2013, s. 81).”

Araştırma dört ayrı boyutta ele alındığı için her boyutun evren ve örnekleme de ayrı ayrı belirlenmiştir. Araştırmanın evren ve örnekleme, boyutlara göre şu şekildedir:

1. Öğretim Elemanı Boyutu: Araştırmanın bu boyutunda, Türkçe Öğretmenliği Bölümünün bulunduğu 57 adet devlet üniversitesinde, bu bölümlerde Çocuk Edebiyatı dersini okutan öğretim elemanlarının tamamı evreni oluşturmaktadır. Burada örnekleme yöntemine gidilmeyerek, evrenin tamamına ulaşmak hedeflenmiştir. Ancak 26 devlet üniversitesinden, araştırmaya katılmakta gönüllü olan 32 öğretim elemanına ulaşılmıştır. Diğer öğretim elemanları araştırmaya katılmak istememişlerdir.
2. Öğretmen Adayları Boyutu: Bu boyutta evren, Türkiye’de Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalının bulunduğu üniversitelerde, bu bilim dalına kayıtlı olan öğretmen adaylarının tamamından oluşmaktadır. Örneklem ise, Dumlupınar Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Kırıkkale Üniversitesinin Eğitim Fakültelerinin Türkçe Eğitimi Bölümlerindeki 2. ve 3. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Çocuk Edebiyatı dersi, Türkçe Öğretmenliği Bölümünde 3. sınıfın I. döneminde, yani V. yarıyılıda okutulan bir derstir. Çocuk Edebiyatı dersini alan grubun 3. sınıf öğrencilerinden seçilmesinin sebebi, öğrencilerin dersle ilgili bilgilerinin yeni olmasıyla ilgilidir. Çocuk Edebiyatı dersini almayan grubun 2. sınıf öğrencilerinden seçilmesinin nedeni ise, dersi almamış olmalarının yanı sıra Türkçe öğretimi ve edebiyat alanlarına, 1. sınıf öğrencilerine göre daha aşina olmalarıyla ilgilidir. Çocuk Edebiyatı dersini alan gruba dahil 129 öğretmen adayına, Çocuk Edebiyatı dersini almayan öğretmen adayı grubuna dahil 134 öğretmen adayına başarı testi uygulanmıştır.

3. Ders Kitabı Boyutu: Bu boyutun evrenini, Türkçe Eğitimi Bölümlerinde Çocuk Edebiyatı dersinde okutulmak üzere hazırlanmış ders kitaplarının tamamı oluşturmaktadır. Bu evren içerisinde, 1950-2010 yılları arasında basılmış çocuk edebiyatı ders kitapları örneklem olarak belirlenmiştir. 1950-2010 yılları arasında yayınlanan 25 adet çocuk edebiyatı ders kitabına ulaşılmıştır. 1950-2010 yılları arasında yayınlandığı belirlenen çocuk edebiyatı ders kitaplarının tam listesi Ek 6'da yer almaktadır. Yıllara göre ders kitapları belirlenirken katalog taramalarının yanı sıra Altunya (2012) tarafından hazırlanan Türk Çocuk Edebiyatı Kaynakçası adlı kaynaktan da yararlanılmıştır. Bu kitaplardan 1 tanesi Teknik Öğretmen Okullarının Çocuk Gelişimi Bölümünde okutulmak üzere, 5'i Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünde okutulmak üzere, 1'i de Sınıf Öğretmenliği Bölümünde okutulmak üzere hazırlanmıştır. Bu 7 kitap Türkçe Öğretmenliği Programlarına yönelik hazırlanmadığı için araştırma kapsamında ele alınmamıştır. Geriye kalan 18 kitaptan 2 tanesine yapılan tüm katalog taramalarına rağmen ulaşılammıştır. Bundan dolayı araştırmanın bu boyutunda Türkçe Öğretmenliği Programlarının Çocuk Edebiyatı dersinde okutulmak üzere hazırlanmış 16 kitap incelenmiştir. Araştırmanın ders kitabı boyutuna ait örnekleme şu şekildedir:

Tablo 5

Çocuk Edebiyatı Ders Kitaplarının Örneklemeni Oluşturan Kitap Listesi

Yazar Adı	Eser Adı	Basım Yılı	Basım Yeri	Yayınevi
Demiray, Kemal	Türkçe Çocuk Edebiyatı	1953	İstanbul	Millî Eğitim Baimevi
Gökşen, Enver Naci	Çocuklar İçin Edebiyat (Fikir ve Sanat Eğitimi. Şiir, Masal, Temsil Üzerine İncelemeler)	1960	İstanbul	Bakış Matbaa ve Kütüphanesi Yayınları
Gökşen, Enver Naci	Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız	1975	İstanbul	Remzi Kitabevi
Oğuzkan, A. Ferhan	Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı	1977	Ankara	Kadıoğlu Matbaası
Kıbrıs, İbrahim	Çocuk Edebiyatı: Yeni Yüzyıl İçin (Tarihçe, Türler, Metinler, Açıklamalar, Etkinlikler)	1999	Ankara	Eylül Kitap ve Yayınevi
Haz. Şirin, Mustafa Ruhi	99 Soruda Çocuk Edebiyatı	2000	İstanbul	Çocuk Vakfı Yayınları
Yardımcı, Mehmet-Tuncer, Hüseyin	Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı	2000	Ankara	Ürün Yayınları
Zengin, A. Y., Zengin, N.	Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı	2000	İstanbul	Truva Yayınları
Yalçın, Alemdar-Aytaş, Gıyasettin	Çocuk Edebiyatı	2002	Ankara	Akçağ Yayınları
Güleryüz, Hasan	Yaratıcı Çocuk Edebiyatı	2002	Ankara	Pegem A Yayınları
Nas, Recep	Örneklerle Çocuk Edebiyatı	2002	Bursa	Ezgi Kitabevi Yayınları
Çavuşoğlu, Ali	Ana Dili Çocuk Edebiyatı	2006	Kayseri	Ufuk Kitabevi
Gürel vd.	Çocuk Edebiyatı	2007	Ankara	Öncü Kitap
Sınar Çılgın, Alev	Çocuk Edebiyatı	2007	İstanbul	Morpa Kültür Yayınları
(Editör)Yılar, Ömer-Turan, Lokman	Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı	2007	Ankara	Pegem A Yayınları
Demirel vd.	Edebi Metinlerle Çocuk Edebiyatı	2010	Ankara	Pegem A Yayınları

4. Öğretim Programı Boyutu: Bu boyutun evrenini, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından bu yana Türkçe öğretmeni yetiştiren kurumlarda uygulanan öğretim programlarının tamamı oluşmaktadır. Burada örnekleme yöntemine gidilmeyerek, evrenin tamamına ulaşmak hedeflenmiştir. Kurum ve yıllara göre öğretim programları Ek 3, Ek 4 ve Ek 5'te yer almaktadır. Öğretim programı boyutunun evreni Tablo 6'da gösterilmiştir:

Tablo 6

Öğretim Programı Boyutunun Evreni

Öğretim Kurumu	Ders Programı
Eğitim Enstitüleri Türkçe/Edebiyat Şubesi	1931, 1941, 1944, 1949, 1957, 1966, 1968
Yüksek Öğretmen Okulları Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	1980 Geçici Programı
Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Programları	1994-1995, 1998-1999, 2006-2007

Verilerin Toplanması

Araştırmada, çalışmanın boyutlarına göre hem nicel hem de nitel veriler toplanmıştır. Nicel veriler, çalışmanın öğretim elemanları boyutu için geliştirilen anket formu ve öğretmen adayları boyutu için geliştirilen başarı testi kullanılarak toplanmıştır. Nitel veriler ise, doküman analizi yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Öğretim elemanlarına uygulanan anket sonucunda elde edilen veriler, betimsel istatistik tekniklerinden frekans ve yüzde kullanılarak analiz edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan başarı testi aracılığıyla elde edilen veriler, t test kullanılarak analiz edilmiştir. Çocuk edebiyatı ders kitaplarının ve öğretim programlarının değerlendirilmesi ile elde edilen nitel veriler ise, doküman analizi ile betimlenmiştir. Veri toplamak için kullanılan anket formu ve başarı testi, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Çocuk Edebiyatı dersini veren öğretim elemanlarına uygulanmak üzere bir anket formu, Türkçe öğretmen adaylarına uygulanmak üzere bir başarı testi ve çocuk edebiyatı ders kitaplarını incelemek için bir kitap inceleme formu kullanılmıştır. Kullanılan veri toplama araçlarının geliştirilme aşamaları ise şu şekildedir:

Çocuk Edebiyatı Başarı Testi

Türkçe öğretmen adaylarının, Çocuk edebiyatı ders sürecinin sonunda ne gibi kazanımlara ulaştıklarını belirlemek amacıyla uygulanan Çocuk Edebiyatı Başarı Testinin hazırlanma aşamaları şu şekildedir:

- Çocuk Edebiyatı Başarı Testi hazırlanmadan önce mevcut ders kitaplarının içeriği detaylı bir şekilde incelenmiştir.
- Yapılan inceleme sonucunda ders kitaplarında bulunan ortak içerik listelenmiştir. Bu listeleme sonucunda Çocuk Edebiyatı dersi aracılığıyla öğrencilere kazandırılmak istenenlere dair beş ana başlık elde edilmiştir.
- Elde edilen beş ana başlığın altında bulunan kazanımlar belirlenerek bir belirtke tablosu oluşturulmuştur. Belirlenen kazanımlar, Bloom'un taksonomisine göre öğrenme basamaklarına ayrılmıştır.
- Öğrenme basamaklarına ayrılan kazanımların bulundukları öğrenme seviyesine ve kazanımın içeriğine uygun olacak şekilde çoktan seçmeli sorular hazırlanarak ÇEBT tamamlanmıştır.
- ÇEBT'e son halini verebilmek için uzman görüşüne başvurulmuştur. Görüşleri alınan uzmanlar, çocuk edebiyatı dersini veren ve çocuk edebiyatı alanında çalışmaları bulunan öğretim elemanlarından oluşmaktadır.
- ÇEBT'te her bir sorunun madde ayırt ediciliği hesaplanarak soruların bilen öğrenciler ile bilmeyenleri ayırt etme düzeyi t testi ile incelenmiştir. Ek 8'de yer alan analiz sonuçlarına göre üç maddenin (12,17 ve 28. Maddeler) amacına hizmet etmediği belirlenmiştir. Toplam puanın belirlenmesinde bu maddeler dikkate alınmamıştır.

Öğretim Elemanlarına Yönelik Anket Formu

Öğretim Elemanı Anket Formu, Türkçe Eğitimi Bölümlerinde Çocuk Edebiyatı dersi veren öğretim elemanlarının, çocuk edebiyatı alanıyla ilgili akademik geçmişlerini ve Çocuk Edebiyatı dersine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Anket formunun hazırlanma sürecinde izlenen yol şu şekildedir:

- İlgili kaynaklar taranmış ve Sever (2006) tarafından hazırlanan “Çocuk Edebiyatı Öğretimi Nasıl Olmalıdır?” makalesinde yer alan kriterler merkeze alınarak Öğretim Elemanı Anket Formu için 7 amaca yönelik 25 ayrı soru hazırlanarak bir taslak oluşturulmuştur.

- Daha sonra hazırlanan taslaktan yola çıkılarak her bir soru, anket maddesi formunda düzenlemiştir.
- Anket formuna son halini verebilmek için 5 ayrı uzmandan, uzman görüş formu aracılığıyla görüş alınmıştır. Anket maddeleri, uzman görüşlerine göre düzenlenmiş ve anket son haline ulaşmıştır.
- Anket formunda 2 ana başlık altında toplam 39 ayrı madde bulunmaktadır.
- Anketin birinci bölümündeki maddeler, açık uçlu sorulardan oluşmaktadır.
- İkinci bölümündeki maddeler ise derecelendirme sorularından oluşmaktadır. Bu maddeler “Likert Ölçeği” ile değerlendirilmiştir.

Ders Kitabı İncelemesinde Kullanılan Kontrol Listesi

Ders kitaplarının incelenmesinde, ele alınan kitapların içeriklerinden hareketle hazırlanan kontrol listesi kullanılmıştır. Kontrol listesinde, incelenen ders kitaplarının içeriğinden hareketle belirlenen 7 tema yer almaktadır. Bu temalar şu şekildedir:

- Edebiyat ve çocuk edebiyatı
- Çocuk edebiyatı tarihi (dünyada, Türkiye’de)
- Edebi türler
- Çocuk gazete ve dergileri
- Çocuk gelişimi (dil gelişimi)
- Okuma, okuma alışkanlığı
- Çocuk kitaplarının özellikleri (biçim, içerik, eğitsel)

Ders kitaplarının içerikleri, kontrol listesinde yer alan 7 temaya uygunluk açısından değerlendirilmiştir.

Araştırmada kullanılan veri türlerine, veri toplama araçlarına ve uygulama gruplarına yönelik bütünlük bilgisi Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7

Veri Türleri, Veri Toplama Araçları ve Uygulama Gruplarına İlişkin Tablo

Veri	Veri Toplama Aracı	Veri Toplama Aracının Uygulandığı Grup
Nicel Veri	Öğretim Görevlisi Anket Formu	Türkçe Öğretmenliği Programlarında Çocuk Edebiyatı Dersini Okutan Öğretim Elemanları
Nicel Veri	Çocuk Edebiyatı Başarı Testi	Türkçe Öğretmen Adayları
Nitel Veri	Ders Kitabı Kontrol Listesi	1950-2010 Yılları Arasında Yayımlanan Çocuk Edebiyatı Ders Kitapları
Nitel Veri		Cumhuriyet Tarihinde Türkçe Öğretmeni Yetiştiren Kurumların Ders Programlarının Tamamı

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan “Öğretim Elemanı Anket Formu” aracılığıyla elde edilen nicel veriler betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Anket formu ile toplanan veriler, betimsel istatistik tekniklerinden frekans ve yüzde kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmada “Başarı Testi” aracılığıyla elde edilen nicel verilerin çözümlenmesi amacıyla t-testi kullanılmıştır.

Analizlerin yapılmasında SPSS ve MS Excel programları kullanılmıştır.

Nitel verilerin çözümlenmesinde ise doküman analizi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmada toplanan verilerin analizleri sonucunda elde edilen bulgulara ve bulgulara dayalı yorumlara yer verilmiştir. Verilerin analizleri tablolar halinde düzenlenmiştir.

Araştırmanın Öğretim Elemanı Boyutuna Yönelik Bulgular

Bu bölümde, Türkçe Öğretmenliği Programlarında, Çocuk Edebiyatı dersini okutan öğretim elemanlarının, çocuk edebiyatı alanıyla ilgili akademik geçmişlerini ve Çocuk Edebiyatı dersine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanan Öğretim Elemanı Anket Formu aracılığıyla elde edilen verilerin analizlerine ve bu analizlere yönelik yorumlara yer verilmiştir. Türkçe Öğretmenliği Programının bulunduğu 57 adet devlet üniversitesinde, bu programlarda Çocuk Edebiyatı dersini okutan öğretim elemanlarının tamamına ulaşmak hedeflendiyse de toplam 26 devlet üniversitesinde Çocuk Edebiyatı dersini okutan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 32 öğretim elemanına ulaşılabilmektedir. Diğer 31 devlet üniversitesinde Çocuk Edebiyatı dersi veren öğretim elemanları, anket uygulamasına katılmayı kabul etmediklerinden dolayı çalışmaya dâhil olmamışlardır. Anket formunda 2 ana başlık altında toplam 39 ayrı madde bulunmaktadır. Anketin birinci bölümündeki maddeler, öğretim elemanlarının kişisel bilgilerini ve çocuk edebiyatına yönelik akademik durumlarını ortaya koymaya yönelik açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölümündeki maddeler ise öğretim elemanlarının Çocuk Edebiyatı dersine yönelik görüşlerini belirlemeye yönelik derecelendirme sorularından oluşmaktadır.

Öncelikle Çocuk Edebiyatı dersini okutan öğretim elemanlarının kişisel bilgi ve çocuk edebiyatı alanına ilişkin akademik durumlarını belirlemeye yönelik maddelerin bulunduğu anketin birinci bölümünden elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

Örneklem Grubunun Genel Yapısına ve Çocuk Edebiyatına Yönelik Akademik Durumuna İlişkin Bulgular

Araştırmaya, Türkçe Öğretmenliği Bölümünün bulunduğu 26 devlet üniversitesinden 32 öğretim elemanı katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının cinsiyet, eğitim durumu ve unvan değişkenlerine ait dağılımları Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8

Çocuk Edebiyatı Dersini Okutan Öğretim Elemanlarının Cinsiyet, Eğitim Durumu ve Unvana Göre Dağılımı

		f	%
Cinsiyet	Kadın	14	43,8
	Erkek	18	56,2
	Toplam	32	100,0
Öğrenim Durumu	Yüksek Lisans	4	12,5
	Doktora	28	87,5
	Toplam	32	100,0
Unvan	Profesör Doktor	1	3,1
	Doçent Doktor	6	18,8
	Yardımcı Doçent Doktor	19	59,4
	Öğretim Görevlisi	2	6,3
	Okutman	3	9,4
	Araştırma Görevlisi Doktor	1	3,1
	Toplam	32	100,0

Tablo 8’de görüldüğü üzere örneklem grubu, 14’ü (%43,8) kadın, 18’i (%56,2) erkek olmak üzere 32 öğretim elemanından oluşmaktadır. Araştırmaya katılan 32 öğretim elemanı, 26 farklı üniversitede görev yapmaktadır. Bu dağılım evrenin geneline ait özellikleri yansıtmaktadır.

Örnekleme oluşturan öğretim elemanlarının 4’ü (%12,5) yüksek lisans, 28’i ise (%87,5) doktora mezunudur. Öğretim elemanlarının unvanlara göre dağılımı incelendiğinde, 1’i (%3,1) profesör, 6’sı (%18,8) doçent, 19’u (%59,4) yardımcı doçent doktor, 2’si (%6,3)

öğretim görevlisi, 3'ü (%9,4) okutman, 1'i (%3,1) araştırma görevlisi doktordur. Bu dağılıma göre, Çocuk Edebiyatı dersini okutan öğretim elemanlarının çoğunluğu (%59,4), yardımcı doçent doktor unvanına sahiptir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarına, “Lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde hangi bölümlerde eğitim aldıkları” sorusu yöneltilmiştir. Öğretim elemanlarının bu soruya verdikleri cevaplara göre lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde mezun oldukları programların dağılımı Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9

Çocuk Edebiyatı Dersini Okutan Öğretim Elemanlarının Mezun Oldukları Lisans Yüksek Lisans ve Doktora Programlarına Göre Dağılımı

	Lisans		Yüksek Lisans		Doktora	
	f	%	f	%	f	%
Türkçe Öğretmenliği Bölümü	10	31,3	13	40,6	13	46,4
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	5	15,6	4	12,5	4	14,2
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	13	40,6	12	37,5	10	35,8
Sınıf Öğretmenliği Bölümü	3	9,4	2	6,3	1	3,6
Çocuk Gelişimi Bölümü	1	3,1	1	3,1	0	0
Toplam	32	100,0	32	100,0	28	100,0

Tablo 9’dan anlaşılabacağı gibi araştırmada, Çocuk Edebiyatı dersini okutan öğretim elemanlarının lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde mezun oldukları programlar belirlenmiştir. Lisans düzeyinde, öğretim elemanlarının 13’ü (%40,6) Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden, 10’u (%31,3) Türkçe Öğretmenliği Bölümünden, 5’i (%15,6) Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümünden, 3’ü (%9,4) Sınıf Öğretmenliği Bölümünden ve 1’i (%3,1) Çocuk Gelişimi Bölümünden mezun olduğunu belirtmiştir.

Yüksek lisans düzeyinde, öğretim elemanlarının 13’ü (%40,6) Türkçe Öğretmenliği Bölümünden, 12’si (%37,5) Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden, 4’ü (%12,5) Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliğinden, 2’si Sınıf Öğretmenliğinden (%6,3), 1’i (%3,1) Çocuk Gelişimi Bölümünden mezun olduğunu ifade etmiştir.

Doktora düzeyinde ise, 13’ü (%46,4) Türkçe Öğretmenliği Bölümünden, 10’u (%35,8) Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden, 4’ü (%14,2) Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliğinden, 1’i

(%3,6) Sınıf Öğretmenliği Bölümünden mezun olduğunu belirtmiştir. Bu verilere göre Çocuk Edebiyatı dersini okutan öğretim elemanlarının mezun oldukları lisans, yüksek lisans ve doktora programlarının ağırlıklı olarak Türkçe Öğretmenliği ve Türk Dili Edebiyatı Bölümü olduğu görülmektedir.

“Çocuk Edebiyatı dersini, hangi eğitim seviyesinde ders olarak aldınız?” sorusuna öğretim elemanlarının verdiği cevaplara göre elde edilen verilerin analizi sonucunda, eğitim düzeyine göre Çocuk Edebiyatı dersini alma oranlarının dağılımı Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10

Çocuk Edebiyatı Konusunda Eğitim Veren Öğretim Elemanlarının Çocuk Edebiyatı Dersini Aldıkları Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımı

Çocuk Edebiyatı Dersi Aldınız Mı?	Lisans		Yüksek Lisans		Doktora	
	f	%	f	%	f	%
Hayır	10	31,2	22	68,8	19	59,4
Evet	22	68,8	10	31,2	13	40,6
Toplam	32	100,0	32	100,0	32	100,0

Tablo 10 incelendiğinde, lisans düzeyinde öğretim elemanlarının 22’si (%68,8) Çocuk Edebiyatı dersini almış, 10’u (%31,2) Çocuk Edebiyatı dersini almamıştır. Yüksek lisans düzeyinde 10’u (%31,2) Çocuk Edebiyatı dersini almış, 22’si (%68,8) Çocuk Edebiyatı dersini almamıştır. Doktora düzeyinde ise, 13’ü (%40,6) Çocuk Edebiyatı dersini almış, 19’u (%59,4) dersi almamıştır. Bu verilere göre Çocuk Edebiyatı dersini okutan öğretim elemanlarının, bu dersi daha çok lisans döneminde bir ders olarak aldıkları tespit edilmiştir.

Söz konusu öğretim elemanlarının eğitim düzeylerine göre Çocuk Edebiyatı dersini alma oranlarına bakıldığında; lisans düzeyinde öğretim elemanlarının %68,8’i, yüksek lisans düzeyinde %31,2’si, doktora düzeyindeyse %40,6’sı Çocuk Edebiyatı dersini almıştır. Buna göre Çocuk Edebiyatı dersini okutan öğretim elemanlarının büyük bir kısmının, bu dersi lisans düzeyinde (bir dönemde ve haftalık 2 saatlik ders) okuduğu görülmektedir. Bu sonuç dikkate alındığında, dersi veren öğretim elemanlarının ancak bireysel çabalarla bu alanda uzman olabileceklerini söylemek mümkündür.

Öğretim elemanlarına “Çocuk edebiyatı alanında ne tür akademik çalışmalarınız yayınlarınız mevcuttur?” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevaplara göre dersi okutan öğretim elemanlarının çocuk edebiyatı alanında yaptıkları yayın türlerinin dağılımı Tablo 11’de yer

almaktadır. Yapılan analiz sonucunda, öğretim elemanlarının çocuk edebiyatı alanında yaptıkları akademik yayın türlerinin dağılımı şu şekildedir:

Tablo 11

Çocuk Edebiyatı Konusunda Eğitim Veren Öğretim Elemanlarının Çocuk Edebiyatı Konusundaki Yayınlarının Dağılımı

Çocuk edebiyatı alanında ne tür çalışmalarınız mevcut?	Hayır		Evet		Toplam	
	f	%	f	%	F	%
Kitap/Kitap Bölümü	23	71,9	9	28,1	32	100,0
Tez	21	65,6	11	34,4	32	100,0
Makale	11	34,4	21	65,6	32	100,0
Bildiri	11	34,4	21	65,6	32	100,0
Diğer	24	75	8	25	32	100,0

Tablo 11 incelendiğinde, öğretim elemanlarının çocuk edebiyatı alanında daha çok makale ve bildiri türünde yayın yaptıkları ortaya çıkmaktadır.

Öğretim elemanlarına “Çocuk Edebiyatı” dersi, Eğitim Fakültelerinin hangi lisans programları için mutlaka okutulması gereken bir derstir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevaplara göre öğretim elemanlarının, Çocuk Edebiyatı dersinin hangi lisans bölümlerinde okutulması gerektiğine yönelik görüşleri Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12

Çocuk Edebiyatı Konusunda Eğitim Veren Öğretim Elemanlarının Çocuk Edebiyatı Dersinin Hangi Lisans Programlarında Okutulması Gerektiğine Yönelik Görüşleri

Çocuk Edebiyatı dersi, Eğitim Fakültelerinin hangi lisans programları için mutlaka okutulması gereken bir derstir?	Hayır		Evet		Toplam	
	f	%	f	%	F	%
Türkçe Öğretmenliği	0	0	32	100	32	100,0
İşitme Engelliler Öğretmenliği	20	62,5	12	37,5	32	100,0
Okul Öncesi Öğretmenliği	2	6,3	30	93,8	32	100,0
Sınıf Öğretmenliği	0	0	32	100	32	100,0
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	19	59,4	13	40,6	32	100,0
Diğer	27	84,4	5	15,6	32	100,0

Tablo 12’ye göre Çocuk Edebiyatı dersinin, Türkçe ve Sınıf Öğretmenliği Bölümünde okutulması gerektiği konusunda, öğretim elemanları arasında mutlak bir uzlaşma sağlandığı görülmektedir. Ayrıca öğretim elemanlarının %93,8’i Çocuk Edebiyatı dersinin Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünde okutulması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir.

Öğretim elemanlarına “Çocuk Edebiyatı dersini hangi lisans programlarında ve kaç dönem okuttunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevaplara göre Çocuk Edebiyatı dersini okutan öğretim elemanlarının, dersi hangi lisans bölümlerinde okuttuklarının dağılımı Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13

Çocuk Edebiyatı Konusunda Eğitim Veren Öğretim Elemanlarının Çocuk Edebiyatı Dersini Okuttukları Lisans Bölümüne Göre Dağılımı

	Hayır		Evet		Toplam	
	F	%	f	%	f	%
Türkçe Öğretmenliği	2	6,3	30	93,8	32	100,0
Sınıf Öğretmenliği	11	34,4	21	65,6	32	100,0
Okul Öncesi Öğretmenliği	23	71,9	9	28,1	32	100,0
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	26	81,3	6	18,8	32	100,0

Öğretim elemanlarının Çocuk Edebiyatı dersini, Türkçe Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde daha çok verdikleri tespit edilmiştir. Bu sonuç ile öğretim elemanlarının Çocuk Edebiyatı dersinin okutulması gerektiğini düşündüğü bölüm konusundaki bulgu uyumludur. Ancak Öğretim görevlilerinin %93,8’nin Çocuk Edebiyatı dersinin Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünde okutulması gerektiğini söylemesine rağmen, sadece %28,1’i Çocuk Edebiyatı dersini Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünde ders olarak okutmuştur. Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünün birçok üniversitede bulunmamasından dolayı öğretim elemanlarının bu bölümde ders verme oranlarının düşük olduğunu söylemek mümkündür.

Çocuk Edebiyatı dersini kaç dönem okuttukları konusunda, üç öğretim elemanı cevap vermemiştir. Cevap veren 29 öğretim elemanının cevapları doğrultusunda, Çocuk Edebiyatı dersini en az 1 dönem en çok ise 26 dönem boyunca okutan öğretim elemanı olduğu görülmüştür. Çocuk Edebiyatı dersi veren öğretim elemanlarının ortalama olarak bu dersi yaklaşık 8 dönem boyunca okuttukları görülmektedir.

Öğretim Elemanlarının Çocuk Edebiyatı Dersine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde, araştırmaya katılan öğretim elemanlarının Çocuk Edebiyatı dersine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla uygulanan anket formunun ikinci bölümünde bulunan derecelendirme sorularına verdikleri cevapların analizleri ve bu analizlerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Çocuk Edebiyatı dersini okutan öğretim elemanlarına uygulanan anketin ikinci bölümünde bulunan derecelendirme soruları, beş alt probleme yönelik 23 sorudan oluşmaktadır. Öğretim elemanlarından, bu maddelere katılma düzeylerini, kesinlikle katılmıyorumdan (1) kesinlikle katılıyorum (5) doğru, 1 ile 5 arasında puanlamaları istenmiştir. Öğretim elemanlarının, her bir alt probleme yönelik maddelere katılım oranlarının frekans ve yüzde dağılımları ile bu oranların aritmetik ortalaması ve standart sapması tablolar halinde sunulmuştur.

Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Birinci alt problem “Öğretim elemanlarının Çocuk Edebiyatı dersinin içeriği ve ders saati ile ilgili görüşleri nedir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Öğretim elemanlarına, Çocuk Edebiyatı dersinin içeriği ve ders saati ile ilgili altı madde sunulmuştur. Katılımcılardan, bu maddelere katılma düzeylerini kesinlikle katılmıyorumdan (1) kesinlikle katılıyorum doğru, 1 ile 5 arasında puanlamaları istenmiştir. Öğretim elemanlarının bu maddelere katılımıyla ilgili yüzde ve frekans dağılımı ile cevapların aritmetik ortalaması ve standart sapması Tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 14

Çocuk Edebiyatı Dersinin İçeriği ve Ders Saatine İlişkin İfadelere Öğretim Elemanlarının Katılımına Yönelik Yüzde ve Frekans Dağılımı

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ortalama	Standart Sapma
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$	Ss
1. Çocuk edebiyatı alanının kapsadığı bilgiyle YÖK tarafından belirlenen ders içeriği bağdaşmaktadır.	4	12,5	14	43,8	5	15,6	6	18,8	3	9,4	2,69	1,18
2. YÖK tarafından hazırlanan ders içeriği yeterlidir.	5	15,6	17	53,1	4	12,5	6	18,8	0	0	2,43	0,96
3. Çocuk edebiyatı dersinin YÖK tarafından belirlenen ders saati dağılımında, uygulama ve teori kredileri (ders saatleri) genel olarak yeterlidir.	8	25	20	62,5	1	3,1	3	9,4	0	0	1,97	0,81
4. Çocuk edebiyatı dersinin yalnızca teorik açıdan ele alınması uygundur.	17	53,1	14	43,8	0	0	1	3,1	0	0	1,53	0,66
5. Çocuk edebiyatı dersi için uygulama saati gereklidir.	1	3,1	2	6,3	1	3,1	10	31,3	18	56,3	4,31	1,01
6. Çocuk edebiyatı temel kavramlarının adlandırılması ve tanımlanmasında sorun vardır.	4	12,5	8	25	4	12,5	16	50	0	0	3,00	1,12

Tablo 14’te görüldüğü üzere, öğretim elemanlarının en çok katıldıkları ifade “Çocuk Edebiyatı dersi için uygulama saati gereklidir.” maddesidir. Öğretim elemanlarının 1’i (%3,1) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 2’si (%6,3) “Katılmıyorum”, 1’i (%3,1) “Kararsızım”, 10’u (%31,3) “Katılıyorum”, 18’i (%56,3) “Kesinlikle Katılıyorum” cevaplarını vermişlerdir.

Öğretim elemanlarının en çok katıldıkları bir diğer ifade “Çocuk edebiyatı temel kavramlarının adlandırılması ve tanımlanmasında sorun vardır.” maddesidir. Öğretim elemanlarının 4’ü (%12,5) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 8’i (%25) “Katılmıyorum”, 4’ü (%12,5) “Kararsızım”, 16’sı (%50) “Katılıyorum” cevaplarını vermişlerdir.

“Çocuk edebiyatı alanının kapsadığı bilgiyle YÖK tarafından belirlenen ders içeriği bağdaşmaktadır.” ifadesiyle ilgili olarak öğretim elemanlarının 4’ü (%12,5) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 14’ü (%43,8) “Katılmıyorum”, 5’i (%15,6) “Kararsızım”, 6’sı (%18,8) “Katılıyorum”, 3’ü “Kesinlikle Katılıyorum” cevaplarını vermişlerdir. Öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun, bu ifadeye katılmadıkları görülmektedir.

“YÖK tarafından hazırlanan ders içeriği yeterlidir.” ifadesiyle ilgili olarak öğretim elemanlarının 5’i (%15,6) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 17’si (%53,1) “Katılmıyorum”, 4’ü (%12,5) “Kararsızım”, 6’sı (%18,8) “Katılıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarının genel olarak bu ifadeye katılmadıklarını söylemek mümkündür.

“Çocuk Edebiyatı dersinin YÖK tarafından belirlenen ders saati dağılımında, uygulama ve teori kredileri (ders saatleri) genel olarak yeterlidir.” ifadesiyle ilgili olarak öğretim elemanlarının 8’i (%25) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 20’si (%62,5) “Katılmıyorum”, 1’i (%3,1) “Kararsızım”, 3’ü (%9,4) “Katılıyorum” olarak görüş bildirmişlerdir. Öğretim elemanlarının bu ifadeye katılmadıklarını söylemek doğru olacaktır.

“Çocuk Edebiyatı dersinin yalnızca teorik açıdan ele alınması uygundur.” ifadesiyle ilgili olarak öğretim elemanlarının 17’si (%53,1) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 14’ü (%43,8) “Katılmıyorum”, 1’i (%3,1) “Katılıyorum” olarak görüş bildirmişlerdir. Öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun, bu ifadeye katılmadıkları görülmektedir.

“Öğretim elemanlarının Çocuk Edebiyatı dersinin içeriği ve ders saati ile ilgili görüşleri nedir?” şeklinde ifade edilen birinci alt probleme yönelik hazırlanan 6 maddeden 3’ü, öğretim elemanlarının ders saatiyle ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik ifadelerden oluşmaktadır. Bu maddeler şu şekildedir:

- Madde 3: Çocuk Edebiyatı dersinin YÖK tarafından belirlenen ders saati dağılımında, uygulama ve teori kredileri (ders saatleri) genel olarak yeterlidir.
- Madde 4: Çocuk Edebiyatı dersinin yalnızca teorik açıdan ele alınması uygundur.
- Madde 5: Çocuk Edebiyatı dersi için uygulama saati gereklidir.

Öğretim elemanlarının, Çocuk Edebiyatı dersinin saatine yönelik bu üç ifadeye katılma oranları arasında tutarlı bir tablo ortaya çıkmaktadır. Tablo 12’den anlaşılaçağı üzere öğretim elemanları “Çocuk Edebiyatı dersi için uygulama saati gereklidir.” ifadesine çok yüksek oranda katıldıklarını (%87,6) ifade etmişlerdir. Aynı şekilde öğretim elemanları, “Çocuk Edebiyatı dersinin YÖK tarafından belirlenen ders saati dağılımında, uygulama ve teori kredileri (ders saatleri) genel olarak yeterlidir.” ve “Çocuk Edebiyatı dersinin yalnızca teorik açıdan ele alınması uygundur.” ifadelerine de yüksek oranda katılmadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu üç ifade, birbirini destekler niteliktedir. Öğretim elemanlarının Çocuk Edebiyatı dersinin yalnızca teorik olmaması gerektiğini ve YÖK’ün belirlediğı uygulama ve teori ders saatlerini yetersiz bulmaları; Çocuk Edebiyatı dersi için uygulama

saatini gerekli görmeleri fikrini destekler niteliktedir. Bu bağlamda öğretim elemanlarının üç ifadeye verdikleri cevaplar tutarlı ve birbirini destekler niteliktedir. Bu bilgiler göstermektedir ki; öğretim elemanları Çocuk Edebiyatı dersinin mevcut ders saatini yetersiz bulmakta ve bu ders için uygulama saatini bir gereklilik olarak görmektedirler. Yükseköğretimde ders içerikleri ve kredileri YÖK tarafından belirlenmekte ve bütün yükseköğretim kurumlarında, dersler standart olarak bu içerik ve kredilere uygun olarak okutulmaktadır. Çocuk Edebiyatı dersinin de YÖK tarafından belirlenen ders kredisinde uygulamaya yer verilmemiş, ders kredisi yalnızca teori üzerine tanımlanmıştır. Bu durum, Çocuk Edebiyatı dersini birçok anlamda işlevini yerine getiremez hale sokmuştur. Bilhassa Türkçe öğretimi açısından son derece önemli bir yere sahip olan çocuk edebiyatı, Türkçe Öğretmenliği Bölümünde yalnızca bir döneme ve 2 kredilik teorik bir derse sıkıştırılmış durumdadır. Bunun sonucu olarak Çocuk Edebiyatı dersinde yapılması gereken öğretim uygulamaları gerçekleştirilememektedir. Dolayısıyla Türkçe öğretmen adayları, dil öğretiminin ana malzemesi olan çocuk edebiyatı metinlerini, meslek hayatlarında amaca uygun olarak kullanma, yaş seviyelerine uygun olarak seçebilme gibi temel kazanımlara ulaşamamaktadır. Bu noktada, araştırma kapsamında öğretmen adaylarına uygulanan Çocuk Edebiyatı Başarı Testinin sonuçları da bu sorunu gözler önüne sermektedir.

Öğretim elemanları tarafından, Çocuk Edebiyatı dersi için uygulama saatinin gereklilik olarak görülmesi fikri, Sever tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

Çocuk edebiyatı öğretiminde varılması gereken amaç, kitabın tasarım, içerik ve eğitim ilkeleri bağlamında bir bütün olarak çocuğa (seslendiği yaş grubuna) uygunluğunun saptanması olmalıdır. Öğretim bir yandan, çocuklar için hazırlanan kitapların çocuk gerçekliğine uygun olup olmadığını belirlemeye; öte yandan yazınsal türlerin ve dilsel gereçlerin (mani, sayısmaca, tekerleme vb.) niteliğini ve onların çocuğun gelişim sürecindeki yerini saptamaya yönelik uygulamalı çalışmalara dayandırılmalıdır.

Çocuk edebiyatı öğretiminde, lisans öğrencilerinin öğrenme ve öğretme sürecine etkin katılımını sağlamak, onlara yaparak yaşayarak öğrenme olanakları yaratabilmek için bireysel ve küme çalışmaları yaptırılmalıdır. Öğretimde her lisans öğrencisine, en az iki kitabı tasarım, içerik, eğitim ilkelerine uygunluğu açısından inceleme sorumluluğu verilmeli, küme çalışması yaptırılmalıdır” (Sever, 2013, s. 137-138).

Şirin (2012, s. 15), Türkiye’de çocuk edebiyatı öğretiminin amacı, işlevi ve yöntemi bakımından alanın kültürünü kapsayıcı ve kavratıcı yönelimden uzak olduğunu ve yarı dönem 2 saatlik bir dersle dersin amaç ve işlevinin gerçekleşmesinin imkânsız olduğunu dile getirmektedir.

Maltepe (2009), Türkçe öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yeterliliklerini belirlemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmaya göre çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme konusunda kendini yeterli ve yetersiz gören öğretmen adaylarının neredeyse eşit sayıda olduğu; kitap seçimi konusunda kendini yeterli gören öğretmen adaylarının ise yeterliliklerini, nitelikli çocuk kitaplarının özelliklerine ilişkin bilgileriyle yansıtamadıkları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmen adaylarından Çocuk Edebiyatı dersinin kredisinin az olduğu ve yalnızca teorik bir ders olmasının yanlış olduğuyla ilgili görüşler de belirtildiği ifade edilmiştir. Bu araştırma sonucunda, Çocuk Edebiyatı dersinin yalnızca teorik boyutta kalmayıp, uygulamalı bir şekilde yürütülmesi gerektiği belirtilmiştir.

Kuran ve Ersözlü (2009) tarafından, ilköğretim birinci kademedeki öğretmenlerin çocuk edebiyatına duydukları ilginin ve çocuk edebiyatından yararlanma durumlarının belirlenmesi amacıyla yaptığı araştırmada; öğretmenlerin çocuk edebiyatının eğitim öğretimdeki yerine ve önemine inanmalarına rağmen bu konuda ilgilerinin istenen düzeyde olmadığı ve çağdaş çocuk edebiyatını takip etmedikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda, Eğitim Fakültelerindeki Çocuk Edebiyatı derslerinin daha nitelikli işlenmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması, dersin kuramsal boyutta kalmayıp uygulamalı hale getirilmesi ve çocuk edebiyatını diğer derslerle ilişkilendirmeye dair örnek uygulamaları içermesi gerektiği görüşleri belirtilmiştir. Araştırma bu yönüyle, çalışmamızda öğretim elemanları tarafından, Çocuk Edebiyatı dersinin uygulama saati olmasının gerekliliği konusundaki görüşlerine destek olur niteliktedir.

Uçgun (2010) yaptığı araştırmada, Çocuk Edebiyatı dersinin uygulama saati olmadığını, oysa dersin içeriğindeki birçok konunun uygulamalı olarak ele alınması gerektiği görüşlerini ortaya koymuştur.

Kolaç vd. (2012) tarafından yapılan, Türkçe öğretmeni adaylarının dil eğitiminde çocuk edebiyatı metnlerinin kullanılmasına yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlayan araştırmada; öğretmen adaylarına, “Dil eğitiminde çocuk edebiyatı metinlerinden yararlanma konusunda yaşanan sorunların neler olduğu?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı metinlerinden yararlanma konusunda sorun olarak gördükleri ilk dört maddeden ikisi şu şekildedir: Lisans eğitiminde kuramsal bilgilere yoğunlaşılması ve lisans eğitiminde uygulamaya yeterince yer verilmemesidir. Aynı araştırmada öğretmen adaylarına “Dil eğitiminde çocuk edebiyatı metinlerinden yararlanma konusunda yaşanan

sorunlara yönelik çözüm önerileri” sorulmuştur. Öğretmen adaylarının ilk beş çözüm önerisinden biri “lisans eğitiminde Çocuk Edebiyatı derslerinde daha fazla uygulamaya yer verilmesi” şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmancın bu sonuçları ortaya koymaktadır ki öğretmen adayları da tıpkı dersi veren öğretim elemanları gibi lisans eğitimi sürecinde okutulan Çocuk Edebiyatı dersinde uygulamaya ağırlık verilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Maltepe (2009), Kuran ve Ersözlü (2009), Uçgun (2010), Kolaç vd. (2012) tarafından yapılan araştırmaların tamamında, Çocuk Edebiyatı dersinin teorik bir ders olmaktan çıkıp uygulamalı bir şekilde sürdürölmesi gerektiğı, öğretmen adaylarına meslek hayatlarında kullanabilecekleri bilgi ve beceriyi çeşitli örnek uygulamalarla kazandırması nitelikte bir ders olması gerektiğı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretim elemanlarının Çocuk Edebiyatı dersinin ders saatiyle ilgili görüşlerini aldığımız bu araştırmada da öğretim elemanlarının Çocuk Edebiyatı dersi için uygulama saatini bir gereklilik olarak gördüğü bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, yukarıda adı geçen araştırmaların tamamında ulaşılan sonuçlar, bizim araştırmamızda ulaştığımız bulguyu destekler niteliktedir.

“Öğretim elemanlarının Çocuk Edebiyatı dersinin içeriğı ve ders saati ile ilgili görüşleri nedir?” şeklinde ifade edilen birinci alt probleme yönelik hazırlanan 6 maddeden 3’ü, öğretim elemanlarının ders içeriğıyle ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik ifadelerden oluşmaktadır. Bu maddeler şu şekildedir:

- Madde 1: Çocuk edebiyatı alanının kapsadığı bilgiyle YÖK tarafından belirlenen ders içeriğı bağdaşmaktadır.
- Madde 2: YÖK tarafından hazırlanan ders içeriğı yeterlidir.
- Madde 6: Çocuk edebiyatı temel kavramlarının adlandırılması ve tanımlanmasında sorun vardır.

Öğretim elemanlarının, Çocuk Edebiyatı dersinin ders içeriğı yönelik bu üç ifadeye katılma oranları arasında tutarlı bir tablo ortaya çıkmaktadır. Tablo 12’den görölceğı gibi öğretim elemanlarının “Çocuk edebiyatı alanının kapsadığı bilgiyle YÖK tarafından belirlenen ders içeriğı bağdaşmaktadır.” ifadesine yüksek oranda (%56,3) katılmadıkları cevabını vermişlerdir. Aynı şekilde öğretim elemanları, “YÖK tarafından hazırlanan ders içeriğı yeterlidir.” ifadesine de yüksek oranda katılmıyorum (%68,7) cevabını vermişlerdir. Öğretim elemanları bu iki ifadeye yüksek oranda katılmadıklarını bildirerek, çocuk edebiyatı

alanının kapsadığı bilgiyle YÖK tarafından belirlenen ders içeriğinin uyumsuz olduğunu ve YÖK'ün hazırladığı ders içeriğinin yetersiz olduğunu konusunda hemfikir olduklarını ifade etmişlerdir. “Çocuk edebiyatı temel kavramlarının adlandırılması ve tanımlanmasında sorun vardır.” ifadesine %62,5 oranında katıldıkları yönünde görüş bildirerek, çocuk edebiyatı alanında yaşanan temel kavram adlandırması sorununun varlığını kabul etmişlerdir. Bu üç ifade, birbirini destekler niteliktedir ve öğretim elemanlarının verdikleri cevaplar da tutarlı bir görüntü ortaya koymaktadır.

Çocuk Edebiyatı dersi, 1998 yılında YÖK ve Dünya Bankası iş birliğiyle hayata geçirilen Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılandırılması kapsamında; Okul Öncesi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve İşitme Engelliler Öğretmenliği Bölümlerinin öğrenim sürecine dahil edilmiş bir derstir. Çocuk Edebiyatı dersi, bu süreçte Türkçe Öğretmenliği Bölümünde hem teori hem de uygulama kredisi olan bir ders olarak okutulmuştur. Ancak Eğitim Fakültelerinde 2008 yılında yapılan güncellemeyle birlikte, dersin uygulama saati kaldırılarak, yalnızca teori kredisi olan 2 saatlik bir ders haline gelmiştir. Çocuk Edebiyatı dersi ilk haliyle dahi yetersizken 2007 yılında yapılan düzenlemeyle ders içeriği anlamında ciddi sorunlara sahip bir ders olmuştur. Şirin (2007b, s. 63), 2007 yılında yapılan düzenlemeyle, Çocuk Edebiyatı dersinin teorik çerçevede sınırlandırma çalışmasının kaygı verici olduğunu dile getirmektedir. Ayrıca gerek ders saatinin yetersizliği gerek ders içeriği nedeniyle ders sürecinde kuramsal bilgiye ağırlık verildiği bilinmektedir. Buna rağmen, araştırma kapsamında öğretmen adaylarına uygulanan başarı testinde yer alan, birçok bilgi düzeyinde soruya çok yüksek oranda yanlış cevap verdikleri görülmüştür. Maltepe (2009, s. 410) tarafından hazırlanan “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çocuk Edebiyatı Ürünlerini Seçebilme Yeterlilikleri” adlı çalışmada, nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme konusunda kendini yeterli görmeyen öğrencilerden bir kısmı, bunun nedenini Çocuk Edebiyatı dersinin içeriğine ve işlenişine bağlamıştır. Bu araştırmanın sonucu, ders içeriğiyle ilgili sorunun öğretmen adayları tarafından da dile getirilen bir sorun olduğunu ortaya koymakta ve araştırmamızda ortaya çıkan sonucu desteklemektedir. Kolaç vd. (2012) tarafından yapılan, Türkçe öğretmeni adaylarının dil eğitiminde çocuk edebiyatı metinlerinin kullanılmasına yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlayan çalışmada; öğretmen adaylarına, “Dil eğitiminde çocuk edebiyatı ürünlerinden bilinçli bir şekilde yararlanıldığını düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmen adaylarının 27’si evet, 13’ü kısmen, 35’i ise hayır yanıtını vermiştir. Buna göre öğretmen

adaylarının büyük bölümünün, dil eğitiminde çocuk edebiyatı ürünlerinden bilinçli bir şekilde yararlanılmadığını düşünmektedir. Öğretmen adayları günümüzde dil eğitiminde çocuk edebiyatı metinlerinden yararlanma konusunda yaşanan sorunların başında metin seçimini ve lisans eğitiminde kuramsal bilgilere yoğunlaşılmasını görmektedirler. Elde edilen bu sonuç, çalışmamızda çıkan sonucu destekler niteliktedir.

Sonuç olarak, öğretim elemanlarının Çocuk Edebiyatı dersinin YÖK tarafından belirlenen ders saati dağılımının ve ders içeriğinin yeterli olmadığı, aynı zamanda dersin yalnızca teorik olarak devam etmesinin uygun olmadığı konusunda hem fikir olduklarını söylemek mümkündür. Ayrıca standart sapmalarına bakıldığında bu konuda çok homojen yanıt verdikleri görülmektedir.

İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

İkinci alt problem “Öğretim elemanlarının çocuk edebiyatı ders kitapları ile ilgili görüşleri nedir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Öğretim elemanlarına, çocuk edebiyatı ders kitapları ile ilgili iki madde sunulmuştur. Katılımcılardan, bu maddelere katılma düzeylerini, kesinlikle katılmıyorumdan (1) kesinlikle katılıyorduma (5) doğru, 1 ile 5 arasında puanlamaları istenmiştir. Öğretim elemanlarının bu maddelere katılımıyla ilgili yüzde ve frekans dağılımı ile cevapların aritmetik ortalaması ve standart sapması Tablo 15’te gösterilmiştir.

Tablo 15

Çocuk Edebiyatı Ders Kitaplarına İlişkin İfadelere Öğretim Elemanlarının Katılımına Yönelik Yüzde ve Frekans Dağılımı

		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ortalama	Standart Sapma
		f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	$\bar{X}$	ss
7.	Mevcut çocuk edebiyatı ders kitapları, biçim ve içerik yönleriyle, alanla ilgili ders kitabında bulunması gereken kriterlere uygundur.	5	15,6	8	25	10	31,3	8	25	1	3,1	2,75	1,09
8.	Çocuk Edebiyatı dersinde, ders kitabı dışında kaynak kullanımı gereklidir.	2	6,3	1	3,1	0	0	6	18,8	23	71,9	4,46	1,09

Tablo 15’te görüldüğü gibi öğretim elemanlarının en çok katıldıkları ifade “Çocuk Edebiyatı dersinde, ders kitabı dışında kaynak kullanımı gereklidir.” maddesidir. Öğretim elemanlarının 2’si (%6,3) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 1’i (%3,1) “Katılmıyorum”, 6’sı (%18,8) “Katılıyorum”, 23’ü (%71,9) “Kesinlikle Katılıyorum” cevaplarını vermişlerdir. Maddenin ortalamasına bakıldığında ise 4,46 olduğu görülmektedir. Bu durum, öğretim elemanlarının maddeye kesinlikle katıldıkları anlamına gelmektedir. Diğer bir ifadeyle, Çocuk Edebiyatı dersi için ders kitabı dışında kaynak kullanımını, öğretim elemanları gereklilik olarak görmektedir.

“Mevcut çocuk edebiyatı ders kitapları, biçim ve içerik yönleriyle, alanla ilgili ders kitabında bulunması gereken kriterlere uygundur.” ifadesine, öğretim elemanlarının 5’i (%15,6) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 8’i (%25) “Katılmıyorum”, 10’u (%12,5) “Kararsızım”, 8’i (%25) “Katılıyorum”, 1’i (%3,1) “Kesinlikle Katılıyorum” cevaplarını vermişlerdir. Katılım oranlarına göre öğretim elemanlarının, bu madde ile ilgili kararsız oldukları görülmektedir. Mevcut ders kitaplarının, biçim ve içerik yönünden uygunluğu konusunda net bir görüş bildirebilmek için kitapların tamamının incelenmiş olması gerekmektedir. Öğretim elemanlarının bu konudaki kararsızlıklarını, mevcut kitapların tamamını incelememiş olmalarına bağlamak mümkündür.

Öğretim elemanlarının, ders kitabı dışında kaynak kullanımını gerekli görmeleri, öğretmen adaylarının alanla ilgili daha fazla kaynağı tanımaları açısından olumlu bir durumdur. Bir dersin tek bir kaynakla yürütülmesi, bilhassa yükseköğrenim düzeyindeki bir ders açısından sorunlu bir durumdur. Türkçe Öğretmenliği Bölümünde okuyan bir öğretmen adayı açısından değerlendirecek olursak, Türkçe öğretimi sürecinin ana malzemesi metinlerdir ve hedef kitle göz önünde bulundurulduğunda, Türkçe öğretmenin kullanacağı metinler çocuk edebiyatı metinleridir. Bundan dolayı öğretmen adayları, çocuk edebiyatı metinlerini tanıdıkları ve dil öğretimine yönelik kullanabildikleri ölçüde başarılı olacaklardır. Ayrıca öğrenme sürecinde farklı kaynakların kullanılması, öğretim ortamının zenginleştirir. Öğrenim ortamının zenginleşmesi ise kalıcı öğrenmeyi sağlar. Ders kitabı dışında kaynak kullanımını gereklilik kabul eden öğretim elemanlarının, bu kabulü ders süreçlerine yansıtıklarını varsaymak doğru olacaktır. Bu durum, Çocuk Edebiyatı ders sürecinin amacına ulaşmasında önemli bir aşamadır.

Mevcut ders kitaplarının biçim ve içerik yönünden alan bilgisine uygun olup olmadığı konusunda öğretim elemanlarının kararsız olmaları ise çocuk edebiyatı öğretim süreci

açısından bir eksiklik olarak nitelenebilir. Gültekin vd. (2011) tarafından yapılan çalışmada, öğretim elemanlarının mevcut çocuk edebiyatı ders kitaplarını nasıl kullanacaklarını bilmediklerini, bu konuda öğretim elemanları için rehber niteliğinde kitaplar hazırlanması gerektiği dile getirilmiştir. Öğretim elemanları için hazırlanması önerilen rehber kitapla ilgili şu açıklamaya yer verilmiştir:

Yükseköğretim kurumlarında ve özellikle de Eğitim Fakültelerinde çocuk ve gençlik edebiyatı derslerini vermekle görevli öğretim elemanlarının kullanımı için kaleme alınacak söz konusu ders kitaplarının, çocuk ve gençlik edebiyatı ürünleri ile yazarları hakkında bilgi vermek ve tanıtmaktan ziyade çocuk ve gençlere okumayı sevdirmenin, onlara anadil olarak Türkçenin zenginliklerini kazandırmanın, onlarda okuma kültürü oluşturmının, onları yaratıcı ve üretici kılmanın ve onlara eleştirel düşünmenin olanaklarını sağlayacak bilgileri vermesi ve çocuk ve gençlik edebiyatı eğitime yönelik yöntemlerin nasıl kullanılacağı konusundaki bilgileri içermesi gerekmektedir (Gültekin vd., 2011, s. 211)

Araştırmamızda ortaya çıkan durum, öğretim elemanlarının çocuk edebiyatı ders kitaplarını nasıl kullanmaları gerektiğiyle ilgili bir rehber ihtiyaçları olduğunu destekler niteliktedir. Ancak öğretim elemanları tarafından kullanılacak bir rehber kitabın hazırlanabilmesi için öncelikle ders kitaplarının standart olması gerekmektedir. Mevcut ders kitapları arasında bir standart olmadığı için rehber kitabın hazırlanması da mümkün görünmemektedir.

Sonuç olarak öğretim elemanları, çocuk edebiyatı ders kitaplarının alanla ilgili bilgiye uygunluğu konusunda kararsız olmalarının yanında ders sürecinde ek kaynak kullanmanın gerekli olduğu konusunda ortak bir görüşe sahiptirler.

Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Üçüncü alt problem “Öğretim elemanlarının, Çocuk Edebiyatı dersinin öğretmen adaylarına sağladığı kazanımlara yönelik görüşleri nedir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Öğretim elemanlarına, Çocuk Edebiyatı dersinin öğretmen adaylarına sağladığı kazanımlar açısından değerlendirmelerine yönelik beş madde sunulmuştur. Katılımcılardan, bu maddelere katılma düzeylerini, kesinlikle katılmıyorumdan (1) kesinlikle katılıyorduma (5) doğru, 1 ile 5 arasında puanlamaları istenmiştir. Öğretim elemanlarının bu maddelere katılımıyla ilgili yüzde ve frekans dağılımı ile cevapların aritmetik ortalaması ve standart sapması Tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16

Çocuk Edebiyatı Dersi ve Öğretmen Adaylarının Kazanımlarına Yönelik Yüzde ve Frekans Dağılımı

		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ortalama	Standart Sapma
		f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	$\bar{X}$	ss
9.	Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına çocuğa uygun kitap belirleyebilme becerisi kazandırır.	1	3,1	5	15,6	1	3,1	9	28,1	16	50	4,06	1,20
10.	Çocuk Edebiyatı dersi, ders saati, uygulamalar ve ders içeriği açısından öğretmen adaylarının mesleki hayatlarında kullanabilecekleri gerekli bilgi ve yeterliğe ulaşmaları açısından yeterlidir.	4	12,5	17	53,1	5	15,6	4	12,5	2	6,3	2,47	1,06
11.	Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına çocuk edebiyatı ürünlerini biçim ve içerik yönünden değerlendirebilme ve doğru ürünleri belirleyebilme yeterliğini kazandıracak niteliktedir.	1	3,1	8	25	5	15,6	4	12,5	2	6,3	3,41	1,11
12.	Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına “erken çocukluk” ve “çocukluk” dönemlerinin gelişim özelliklerine uygunluk boyutunda bakış açısı kazandıracak niteliktedir.	2	6,3	9	28,1	7	21,9	10	31,3	4	12,5	3,16	1,15
13.	Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına, öğrencilerine çocuk edebiyatıyla ilgili farkındalık kazandıracak niteliktedir.	1	3,1	6	18,8	4	12,5	14	43,8	7	21,9	3,62	1,11

Tablo 16’da görüldüğü üzere, öğretim elemanlarının en çok katıldıkları ifade “Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına çocuğa uygun kitap belirleyebilme becerisi kazandırır.” maddesidir. Öğretim elemanlarının 1’i (%3,1) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 5’i (%15,6) “Katılmıyorum”, 1’i (%3,1) “Kararsızım”, 9’u (%28,1) “Katılıyorum”, 16’sı (%50) “Kesinlikle Katılıyorum” cevaplarını vermişlerdir. Maddenin ortalamasına bakıldığında, 4,06 olduğu görülmektedir. Bu durum, öğretim elemanlarının maddeye kesinlikle katıldıkları anlamına gelmektedir. Diğer bir ifadeyle öğretim elemanları, Çocuk Edebiyatı dersinin öğretmen adaylarına çocuğa uygun kitap belirleme becerisini kesin olarak kazandırdığı görüşündedirler.

Öğretim elemanlarının en çok katıldıkları bir diğer ifade “Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarının meslek hayatlarında, öğrencilerine çocuk edebiyatıyla ilgili farkındalık kazandıracak niteliktedir.” maddesidir. Öğretim elemanlarının 1’i (%3,1) “Kesinlikle

Katılmıyorum”, 6’sı (%18,8) “Katılmıyorum”, 4’ü (%12,5) “Kararsızım”, 14’ü (%43,8) “Katılıyorum”, 7’si (%21,9) “Kesinlikle Katılıyorum” cevaplarını vermişlerdir. Bu maddenin ortalaması, 3,62’dir. Ortalamanın 3,62 olması, öğretim elemanlarının maddeye yüksek oranda katıldıklarını göstermektedir. Öğretim elemanları, öğretmen adaylarının Çocuk Edebiyatı dersi sayesinde, meslek hayatlarında öğrencilerine çocuk edebiyatı farkındalığı kazandırabilecek yeterliliğe eriştiğini düşünmektedirler.

“Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına çocuk edebiyatı ürünlerini biçim ve içerik yönünden değerlendirebilme ve doğru ürünleri belirleyebilme yeterliğini kazandıracak niteliktedir.” ifadesiyle ilgili olarak öğretim elemanlarının 1’i (%3,1) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 8’i (%25) “Katılmıyorum”, 5’i (%15,6) “Kararsızım”, 13’ü (%40,6) “Katılıyorum”, 5’i (%15,6) “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Madde ortalamasının 3,41 olması, öğretim elemanlarının bu maddeye yüksek oranda katıldıklarını göstermektedir. Diğer bir ifadeyle öğretim elemanları, öğretmen adaylarının Çocuk Edebiyatı dersinde edindiği bilgilerle, biçim ve içerik yönünden uygun eseri belirleyebilecek yeterliliğe ulaştıkları görüşündedirler.

“Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına “erken çocukluk” ve “çocukluk” dönemlerinin gelişim özelliklerine uygunluk boyutunda bakış açısı kazandıracak niteliktedir.” ifadesiyle ilgili öğretim elemanlarının 2’si (%6,3) “Kesinlikle Katılmıyorum” 9’u (%28,1) “Katılmıyorum”, 7’si (%21,9) “Kararsızım”, 14’ü (%31,3) “Katılıyorum”, 4’ü (%12,5) “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir. Öğretim elemanları, dersin öğretmen adaylarına çocukluk döneminin gelişim özelliklerini kavratma konusunda yeterliliğiyle ilgili kararsız olduklarını ifade etmişlerdir.

“Çocuk Edebiyatı dersi, ders saati, uygulamalar ve ders içeriği açısından öğretmen adaylarının mesleki hayatlarında kullanabilecekleri gerekli bilgi ve yeterliğe ulaşmaları açısından yeterlidir.” ifadesiyle ilgili öğretim elemanlarının 4’ü (%12,5) “Kesinlikle Katılmıyorum” 17’si (%53,1) “Katılmıyorum”, 5’i (%15,6) “Kararsızım”, 4’ü (%12,5) “Katılıyorum”, 2’si (%6,3) “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir. Öğretim elemanlarının %65’i bu ifadeye katılmadıklarını ifade etmiştir. Maddenin ortalamasına bakıldığında ise 2,47 olduğu görülmektedir. Bu ortalama göre öğretim elemanları, Çocuk Edebiyatı dersinin öğretmen adaylarına meslek hayatlarında kullanacakları gerekli bilgi ve yeterliliği kazandırmadığı görüşündedirler.

Öğretim elemanlarının, Çocuk Edebiyatı dersinin öğretmen adaylarına sağladığı kazanımlara yönelik beş ifadeden üçüne yüksek oranda katıldıkları, bir ifade de kararsız kaldıkları, bir ifadeye ise katılmadıkları görülmektedir. Bu alt probleme yönelik ifadelere katılma oranları arasında bir tutarsızlık söz konusudur. Tablo 14'ten anlaşılabacağı üzere öğretim elemanlarının “Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına çocuğa uygun kitap belirleyebilme becerisi kazandırır.” ifadesine çok yüksek oranda “Katılıyorum” (%28,1) ve “Kesinlikle Katılıyorum” (%50) cevabını vermişlerdir. Aynı şekilde öğretim elemanları, “Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına, öğrencilerine çocuk edebiyatıyla ilgili farkındalık kazandıracak niteliktedir.” ve “Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına çocuk edebiyatı ürünlerini biçim ve içerik yönünden değerlendirebilme ve doğru ürünleri belirleyebilme yeterliğini kazandıracak niteliktedir.” ifadelerine de yüksek oranda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Üç ifade, birbirini destekler niteliktedir. Öğretim elemanları, öğretmen adaylarının Çocuk Edebiyatı dersi aracılığıyla; çocuğa uygun kitap seçme, biçim ve içerik yönünden çocuğa uygun çocuk edebiyatı ürününü belirleme ve öğrencisine çocuk edebiyatı farkındalığı kazandırma yeterliliklerine ulaştığı görüşündedirler. Öğretim elemanlarının üç maddeye verdikleri cevaplar tutarlı ve birbirini destekler niteliktedir. Üç maddeye katılma durumunun yüksek olması göstermektedir ki; öğretim elemanları, Çocuk Edebiyatı dersini öğretmen adaylarına sağladığı kazanımlar açısından yeterli bulmaktadırlar. “Çocuk Edebiyatı dersi, ders saati, uygulamalar ve ders içeriği açısından öğretmen adaylarının mesleki hayatlarında kullanabilecekleri gerekli bilgi ve yeterliğe ulaşmaları açısından yeterlidir.” ifadesine ise %65 oranında katılmamaları, ortaya ciddi bir tezat çıkarmaktadır. Öğretim elemanları, yüksek oranda katıldıkları üç ifadede, dersin öğretmen adaylarına gerekli beceri ve yeterliliği kazandırdığı görüşünü desteklemektedirler. Ancak bu üç ifadeyi kapsayan “Çocuk Edebiyatı dersi, ders saati, uygulamalar ve ders içeriği açısından öğretmen adaylarının mesleki hayatlarında kullanabilecekleri gerekli bilgi ve yeterliğe ulaşmaları açısından yeterlidir.” ifadesine yüksek oranda katılmamaktadırlar. Buna göre öğretim elemanları, ders saati, uygulama ve ders içeriği yönünden öğretmen adaylarına gerekli bilgi ve yeterliliği kazandırmaya yetersiz bulduklarını ifade ettikleri dersin aynı zamanda öğretmen adaylarına çocuğa uygun kitap seçme, biçim ve içerik yönünden çocuğa uygun çocuk edebiyatı ürününü belirleme ve öğrencisine çocuk edebiyatı farkındalığı kazandırma yeterliliklerini kazandırdığı görüşündedirler. Buna göre öğretim elemanları, yüksek oranda katıldıkları, üç maddede destekledikleri Çocuk Edebiyatı dersinin öğretmen adaylarına gerekli yeterlilikleri

kazandırdığı görüşünü; yüksek oranda katılmadıkları yönünde görüş bildirdikleri tek madde ile çürütmüşlerdir. Aynı zamanda, araştırma kapsamında uygulanan başarı testinin sonucu, Çocuk Edebiyatı dersinin öğretmen adaylarına gerekli bilgi ve becerileri kazandırma konusunda yetersiz olduğu görüşünü destekler niteliktedir.

Sonuç olarak, öğretim elemanlarının, Çocuk Edebiyatı dersinin öğretmen adaylarına sağladığı kazanımlarına yönelik görüşlerinin belirlendiği bu alt problemde, maddelere katılma durumları arasında tutarsız bir tablo ortaya çıkmaktadır. Bu tutarsızlığı, Çocuk Edebiyatı dersinden beklenenlerle, gerçekte olanların birbirine uymaması ile açıklamak mümkündür.

Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Dördüncü alt problem “Öğretim elemanlarının, ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin çocuk edebiyatıyla ilişkisi hakkındaki görüşleri nedir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Öğretim elemanlarına, dördüncü alt probleme yönelik bir madde sunulmuştur. Katılımcılardan, bu maddelere katılma düzeylerini, kesinlikle katılmıyorumdan (1) kesinlikle katılıyorduma (5) doğru, 1 ile 5 arasında puanlamaları istenmiştir. Öğretim elemanlarının bu maddelere katılımıyla ilgili yüzde ve frekans dağılımı ile cevapların aritmetik ortalaması ve standart sapması Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17

Türkçe Ders Kitapları ve Çocuk Edebiyatına İlişkin İfadelere Öğretim Elemanlarının Katılımına Yönelik Yüzde ve Frekans Dağılımı

		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ortalama	Standart Sapma
		f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	$\bar{X}$	Ss
14.	5-8. sınıfların Türkçe ders kitaplarında bulunan metinler, çocuk edebiyatı çerçevesinde ele alınabilecek niteliktedir.	4	12,5	9	28,1	11	34,4	6	18,8	2	6,3	2,78	1,08

Tablo 17’de görüldüğü üzere, öğretim elemanlarının, ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin çocuk edebiyatıyla ilişkisine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla ankette “5-8. sınıfların Türkçe ders kitaplarında bulunan metinler, çocuk edebiyatı çerçevesinde ele

alınabilecek niteliktedir.” ifadesine yer verilmiştir. Öğretim elemanlarının 4’ü (%12,5) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 9’u (%28,1) “Katılmıyorum”, 11’i (%34,4) “Kararsızım”, 6’sı (%18,8) “Katılıyorum”, 2’si (%6,3) “Kesinlikle Katılıyorum” cevaplarını vermişlerdir. Maddenin ortalaması, 2,78’dir ve bu değer, öğretim elemanlarının maddeye yüksek oranda katılmadıklarını göstermektedir. Yani öğretim elemanları, 5-8. sınıfların Türkçe ders kitaplarında bulunan metinleri, çocuk edebiyatı çerçevesinde ele alınabilecek nitelikte görmemektedirler.

Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Beşinci alt problem “Öğretim elemanlarının, Çocuk Edebiyatı dersi ve okuma kültürü oluşturma arasındaki ilişkiye yönelik görüşleri nedir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Öğretim elemanlarına, dördüncü alt probleme yönelik bir madde sunulmuştur. Katılımcılardan, bu maddelere katılma düzeylerini, kesinlikle katılmıyorumdan (1) kesinlikle katılıyorduma (5) doğru, 1 ile 5 arasında puanlamaları istenmiştir. Öğretim elemanlarının bu maddelere katılımıyla ilgili yüzde ve frekans dağılımı ile cevapların aritmetik ortalaması ve standart sapması Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18

Çocuk Edebiyatı Dersinin Okuma Kültürü Kazandırmasına İlişkin İfadelere Öğretim Elemanlarının Katılımına Yönelik Yüzde ve Frekans Dağılımı

		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ortalama	Standart Sapma
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$	ss
15.	Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarında okuma kültürü oluşturacak nitelikte bir içeriğe sahiptir.	1	3,1	12	37,5	6	18,8	8	25	5	15,6	3,13	1,17
16.	Çocuk Edebiyatı dersinde, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, zorunlu okuma listeleri oluşturulmalıdır.	1	3,1	2	6,3	3	9,4	18	56,3	8	25	3,94	0,93
17.	Çocuk Edebiyatı dersinde, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, kitap inceleme çalışmaları yaptırılmalıdır.	1	3,1	0	0	0	0	14	43,8	17	53,1	4,44	0,79
18.	Çocuk Edebiyatı dersinde, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, kitaplar hakkında yaratıcı ve eleştirel yazı yazma çalışmaları yaptırılmalıdır.	1	3,1	0	0	1	2,1	11	34,4	19	59,4	4,47	0,83
19.	Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, öğretmen adayları en az iki ay yarı zamanlı olarak, üniversitenin kütüphanesinde görevlendirilmelidir.	1	3,1	9	28,1	9	28,1	8	25	5	15,6	3,22	1,11
20.	Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında, öğretmen adaylarında okuma kültürü oluşturmak amacıyla, öğretmen adayları, çocuk edebiyatı kapsamında hazırlanan bilimsel toplantılara katılmak konusunda teşvik edilmelidir.	0	0	4	12,5	2	6,3	15	46,9	11	34,4	4,03	0,95
21.	Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında öğretmen adaylarına, ders kitapları dışında, edebi eserler okutulmalıdır.	0	0	2	6,3	0	0	10	31,3	20	62,5	4,50	0,79
22.	Çocuk Edebiyatı dersinde, ders kitabı dışında okutulacak edebi eserler, öğretmen adaylarının meslek hayatlarında kullanabilecekleri niteliktedir.	3	9,4	2	6,3	5	15,6	12	37,5	10	31,3	3,75	1,23
23.	Öğretmen adaylarının meslek hayatlarında öğrencilerine okuma kültürü kazandırmaları ile lisans eğitimi sürecinde aldıkları Çocuk Edebiyatı dersi arasında ilişki vardır.	2	1,3	2	1,3	3	9,4	10	31,3	15	46,9	4,06	1,17

Tablo 18’de görüldüğü üzere, öğretim elemanlarının en çok katıldıkları ifade “Çocuk Edebiyatı dersinde, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, kitap inceleme çalışmaları yaptırılmalıdır.” maddesidir. Öğretim elemanlarının 1’i (%3,1) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 14’ü (%43,8) “Katılıyorum”, 17’si (%53,1) “Kesinlikle Katılıyorum” cevaplarını vermişlerdir. Öğretim elemanlarının 1’i dışında tamamı, “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir. Maddeye katılma oranı %96’dır ve bu katılma oranı gösteriyor ki; öğretim elemanları, okuma kültürü kazandırmada kitap incelemesinin gerekliliği konusunda hemfikirler. Maddenin ortalamasına bakıldığında, 4,44 olduğu görülmektedir. Bu durum, öğretim elemanlarının maddeye kesinlikle katıldıkları anlamına gelmektedir. Öğretim elemanları, Çocuk Edebiyatı dersinde öğretmen adaylarına okuma kültürü kazandırmak adına kitap incelemesi yaptırmanın gerekli olduğu görüşündedirler.

Öğretim elemanlarının en çok katıldıkları bir diğer ifade “Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında öğretmen adaylarına, ders kitapları dışında, edebi eserler okutulmalıdır.” maddesidir. Öğretim elemanlarının 2’si (%6,3) “Katılmıyorum”, 10’u (%31,3) “Katılıyorum”, 20’si (%62,5) “Kesinlikle Katılıyorum” cevaplarını vermişlerdir. Bu ifadeye, kesinlikle katılmıyorum ve kararsızım cevapları verilmemiştir. Maddeyi, öğretim elemanlarının 2’si dışında tamamı, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplamışlardır. Maddenin katılma oranı %93,8, ortalaması ise 4,50’dir. Katılma oranı ve ortalama değerlerinden anlaşılıyor ki öğretim elemanları, ders sürecinde edebi eser okutmayı gereklilik olarak görmektedir. Aynı zamanda, öğretim elemanlarının tamamına yakını, bu konuda ortak bir görüşe sahiptir.

Katılma oranının yüksek olduğu ifadelerden biri de “Çocuk Edebiyatı dersinde, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, kitaplar hakkında yaratıcı ve eleştirel yazı yazma çalışmaları yaptırılmalıdır.” maddesidir. Bu ifadeyle ilgili olarak öğretim elemanlarının 1’i (%3,1) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 1’i (%3,1) “Kararsızım”, 11’i (%34,4) “Katılıyorum”, 19’u (%59,4) “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Maddeye, öğretim elemanlarının 2’si dışında tamamı, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Maddenin katılma oranı %93,8, ortalaması ise 4,47’dir. Katılma oranı ve ortalama değerlerinden anlaşılıyor ki; öğretim elemanları, ders sürecinde edebi eserler hakkında yaratıcı ve eleştirel yazma çalışmalarını gereklilik olarak görmektedir. Öğretim elemanlarının tamamına yakını, bu konuda ortak bir görüşe sahiptir.

“Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında, öğretmen adaylarında okuma kültürü oluşturmak amacıyla, öğretmen adayları, çocuk edebiyatı kapsamında hazırlanan bilimsel toplantılara katılmak konusunda teşvik edilmelidir.” ifadesiyle ilgili öğretim elemanlarının 4’ü (%12,5) “Katılmıyorum”, 2’si (%6,3) “Kararsızım”, 15’i (%46,9) “Katılıyorum”, 11’i (%34,4) “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir. Öğretim elemanlarının %81’i bu ifadeye katıldığını ifade etmiştir. Maddenin ortalamasına bakıldığında ise 4,03 olduğu görülmektedir. Katılma oranı ve ortalamaya göre öğretim elemanları, öğretmen adaylarına okuma kültürü kazandırmada, onların çocuk edebiyatıyla ilgili bilimsel toplantılara katılmalarının olumlu etkisi olacağını düşünmektedirler. Öğretmen adaylarının bilimsel toplantılara katılmaları, onlara yeni gelişmeleri takip etmeleri, yazar, şair ve eserleri tanımaları açısından imkân sunacaktır. Bu anlamda, öğretmen adaylarının alanla ilgili bakış açısı kazanmalarını sağlayacaktır. Ayrıca bu yeniliklerle karşılaşma durumu merak duygusunu da etkileyecektir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının bilimsel toplantılara katılmaları okuma kültürlerini olumlu anlamda etkileyecektir.

“Çocuk Edebiyatı dersinde, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, zorunlu okuma listeleri oluşturulmalıdır.” ifadesine, öğretim elemanlarının 1’i (%3,1) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 2’si (%6,3) “Katılmıyorum”, 3’ü (9,4) “Kararsızım”, 18’i (%56,3) “Katılıyorum”, 8’i (%25) “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir. Öğretim elemanlarının %81’i, Çocuk Edebiyatı dersinde okuma kültürü oluşturmak amacıyla zorunlu okuma listesi oluşturulmasını desteklemektedir. Madde ortalamasının 3,94 olması da katılma oranının yüksek olduğu ve öğretim elemanlarının okuma listesi oluşturma yönünde ortak bir görüş bildirdiklerini göstermektedir.

“Öğretmen adaylarının meslek hayatlarında öğrencilerine okuma kültürü kazandırmaları ile lisans eğitimi sürecinde aldıkları Çocuk Edebiyatı dersi arasında ilişki vardır.” ifadesine öğretim elemanları yüksek oranda katılmışlardır. Öğretim elemanlarının 2’si (%6,3) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 2’si (%6,3) “Katılmıyorum”, 3’ü (%9,4) “Kararsızım”, 10’u (%31,3) “Katılıyorum”, 15’i (%46,9) “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir. Öğretim elemanlarının yüksek oranda (%78) katıldıkları maddenin ortalaması 4,06’dır. Maddenin katılma oranı ve ortalaması göz önüne alındığında; öğretim elemanları, Çocuk Edebiyatı dersinin öğretmen adaylarını okuma kültürü kazandırma yeterliliğine ulaştırmada, önemli bir etkiye sahip olduğunu düşünmektedirler.

“Çocuk Edebiyatı dersinde, ders kitabı dışında okutulacak edebi eserler, öğretmen adaylarının meslek hayatlarında kullanabilecekleri niteliktedir.” ifadesine, öğretim elemanlarının 3’ü (%9,4) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 2’si (%6,3) “Katılmıyorum”, 5’i (%15,6) “Kararsızım”, 12’si (%37,5) “Katılıyorum”, 10’u (%31,3) “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir. Öğretim elemanlarının %68,8’i, Çocuk Edebiyatı dersinde ders kitabı dışında okutulan edebi eserlerini öğretmen adaylarının meslek hayatlarında kullanabilecekleri nitelikte olduğunu düşünmektedir. Maddenin katılma oranı %68,8, ortalaması 3,75 olması da katılma oranının yüksek olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifadeyle öğretim elemanları, Çocuk Edebiyatı dersinde okuttukları edebi eserlerin, öğretmen adaylarına meslek yaşantılarında destek olacak nitelikte olduğu konusunda hemfikirlerdir.

Öğretim elemanlarının kararsız olduğunu belirttiği maddelerden biri “Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında, öğretmen adaylarında okuma kültürü oluşturmak amacıyla, öğretmen adayları en az iki ay yarı zamanlı olarak, üniversitenin kütüphanesinde görevlendirilmelidir.” ifadesidir. Bu ifadeye öğretim elemanlarının 1’i (%3,1) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 9’u (%28,1) “Katılmıyorum”, 9’u (%28,1) “Kararsızım”, 8’i “Katılıyorum”, 5’i “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını vermiştir. Öğretim elemanları, öğretmen adaylarını kütüphanede görevlendirmenin, okuma kültürüne katkı sağlayacağı konusunda kararsızdırlar. Aynı şekilde “Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarında okuma kültürü oluşturacak nitelikte bir içeriğe sahiptir.” ifadesiyle ilgili olarak da öğretim elemanlarının kararsız oldukları görülmektedir. Öğretim elemanlarının 1’i (%3,1) “Kesinlikle Katılmıyorum”, 12’si (%37,5) “Katılmıyorum”, 6’sı (%18,8) “Kararsızım”, 8’i (%25) “Katılıyorum”, 5’i (%15,6) “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarının bu maddeye katılma oranında eşit bir dağılım söz konusudur. Çocuk Edebiyatı dersinin, öğretmen adaylarına okuma kültürü oluşturacak nitelikte olduğunu düşünen öğretim elemanı, olmadığını düşünen öğretim elemanı sayısı eşittir. Öğretim elemanlarının 13’ü katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum, 13’ü katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum demiştir. Diğer 6 öğretim elemanı da kararsız oldukları yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu değerlere göre öğretim elemanları, ders içeriğinin okuma kültürü kazandırmada yeterli olup olmadığı konusunda net bir fikre sahip değildirler. Bunun sebebini de ders içeriğiyle ilgili gerekli formasyona sahip olmamaktan kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Çocuk Edebiyatı dersinin okuma kültürü kazandırmaya olan etkisinin değerlendirildiği anket maddelerine, öğretim elemanlarının genel olarak yüksek oranda katıldıkları görülmektedir.

Çocuk Edebiyatı dersi aracılığıyla okuma kültürü oluşturmak adına; zorunlu okuma listesi oluşturulmasını, edebi eser incelemesi yaptırılmasını, edebi eserler üzerine yaratıcı ve eleştirel yazma çalışmaları yapılmasını, ders kitabı dışında kitap okutulmasını gerekli görmektedirler. Çocuk Edebiyatı dersinin içeriğinin okuma kültürü oluşturmak için yeterli olup olmadığıyla ilgili ise kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Çocuk Edebiyatı ders içeriği, okuma kültürü oluşturma konusunda yetersiz dahi olsa, öğretim elemanlarının uygulamalarıyla bu açığı kapatmak mümkündür. Ayrıca çocuk edebiyatının temel amacının okuma alışkanlığı ve zevki kazandırmak olduğu düşünülürse öncelikle öğretmen adayları çocuk edebiyatı alanında yeterli bilgi birikimine ve okuma alışkanlığına sahip olmalı ki, öğrencilerine de bilgi birikimini kullanarak okuma alışkanlığı kazandırmak adına gerekli uygulamaları gerçekleştirebilsin. Öğretmen adaylarının öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırabilmesi için öncelikle çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun eserleri tanınması ve okuması gerekir. Bu anlamda, Çocuk Edebiyatı dersinde öğretmen adaylarına mümkün olduğunca fazla çocuk edebiyatı eseri okutulmalıdır. Öğretmen adaylarına uygulanan başarı testinin sonuçlarına göre öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı yazar ve eserlerini tanımadıkları, çağdaş çocuk yazar ve eserlerle ilgili ise neredeyse hiçbir bilgi ve fikre sahip olmadıkları görülmüştür. Aynı şekilde incelenen ders kitaplarında da çağdaş yazar ve eserlerle ilgili bilgiye yer verilmediği belirlenmiştir. Kuran ve Ersözlü (2009) tarafından, öğretmen adaylarının çocuk edebiyatına ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik yapılan araştırmada; öğrencilerin okuyacağı kitapları dil, imla ve içerik yönünden kontrol ettiğini, yeni yayınları takip ettiğini, sene başında bir okuma listesi hazırladığını, farklı çocuk edebiyatı ürünlerinden örnekler getirdiğini belirten öğretmenlerin sıklıkla yazar adı olarak Ömer Seyfettin ve Kemalettin Tuğcu'yu belirttikleri ve eser adı olarak da sıklıkla Kaşığı'yı belirttikleri görülmüştür. Hatta 5 öğretmen bu soruya, son bir yılda bu tarz bir kitap okumadığı şeklinde cevap vermiştir. Bu anlamda, iki araştırmanın sonucu birbirini destekler niteliktedir. Buna göre öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı alanında gerekli bilgiye sahip olmadığı ve Çocuk Edebiyatı dersinin de bu konuda işlevini yerine getiremediğini söylemek mümkündür. Bu anlamda öğretim elemanlarının da yüksek oranda katıldıkları anket maddelerinde bulunan uygulamaların Çocuk Edebiyatı ders sürecinde gerçekleştirilerek, öncelikle öğretmen adaylarında okuma kültürü oluşturmak gerekmektedir.

Araştırmanın Öğretmen Adayı Boyutuna Yönelik Bulgular

Araştırmanın altıncı alt probleminde “Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarıyla almayan öğretmen adayları arasında, çocuk edebiyatı alanına yönelik kazanımlar açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır.

Çocuk Edebiyatı Başarı Testi, Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarının almayanlardan farkını ortaya koymak amacıyla, dersi alan ve almayan iki farklı gruba uygulanmıştır. Çocuk Edebiyatı Başarı Testi, Dumlupınar Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Kırıkkale Üniversitesinin Eğitim Fakültelerinin Türkçe Eğitimi Bölümlerindeki 2. ve 3. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Çocuk Edebiyatı dersi, Türkçe Öğretmenliği Bölümünde 3. sınıfın I. döneminde, yani V. yarıyılıda okutulan bir derstir. Çocuk Edebiyatı dersini alan grubun 3. sınıf öğrencilerinden seçilmesinin sebebi, öğrencilerin dersle ilgili bilgilerinin yeni olmasıyla ilgilidir. Çocuk Edebiyatı dersini almayan grubun 2. sınıf öğrencilerinden seçilmesinin nedeni ise, dersi almamış olmalarının yanı sıra Türkçe öğretimi ve edebiyat alanlarına, 1. sınıf öğrencilerine göre daha aşina olmalarıyla ilgilidir. Çocuk Edebiyatı dersini alan gruba dahil 129 öğretmen adayına, Çocuk Edebiyatı dersini almayan öğretmen aday grubuna dahil 134 öğretmen adayına başarı testi uygulanmıştır. Uygulamalar sonucunda elde edilen veriler üzerinde t-testi uygulaması yapılmıştır. Çocuk Edebiyatı dersini alan ve almayan öğretmen adaylarının, Çocuk Edebiyatı Başarı Testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığını incelemek için ilişkisiz örneklem t-testi kullanılmıştır. “Bu test, iki bağımsız örneklemde elde edilen ortalamalar arasındaki farkın manidarlığını test etmek üzere kullanılan parametrik bir tekniktir. Deneysel desenlerde ve karşılaştırmalı tarama desenlerinde iki gruba ait ortalamaların karşılaştırılmasında kullanılır” (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2013, s. 159). Analizler yapılmadan önce ilişkisiz örneklem t-testinin varsayımları incelenmiştir. İlişkisiz örneklem t-testinin varsayımları her veri setinin birbirinden bağımsız olması, normal dağılım göstermesi ve varyansların homojenliğinin sağlanmasıdır. Çocuk edebiyatı dersini alan ve almayan öğretmen adaylarının birbirinden ayrı iki grup oluşturması veri setinin bağımsızlığını göstermektedir. Her iki grupta normal dağılım ve varyansların homojenliğinin incelenmesine ilişkin analiz sonuçları Ek 9’da sunulmuştur. Normal dağılım incelenmesinde Kolmogorov-Smirnov testi ve Shapiro-Wilk testi kullanılmış olup manidar bir farklılık gözlenmediği için ($p>0,001$) normal dağılım sergilendiği kabul edilmiştir. Ayrıca çarpıklık ve basıklık katsayılarının standart hatalarına oranının $p=0,05$ için 1,96’dan küçük çıkması

da normal dağılım gösterildiğine kanıt sunmaktadır. Varyansların homojenliği incelemesi için Levene F testi yapılmış ve manidar bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Varyansların homojenliği sağlanmadığı için ilişkisiz örneklem t-testinde varyansların homojen olmama durumuna göre düzenlemeye gidilmiştir. Varsayımların sağlandığı tespit edildikten sonra analize devam edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 19’da sunulmuştur.

H₀: Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarıyla almayan öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı alanına yönelik kazanımları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_a: Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarıyla almayan öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı alanına yönelik kazanımları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 19

Çocuk Edebiyatı Dersini Alan ve Almayan Öğretmen Adaylarının Çocuk Edebiyatı Dersi Başarı Testinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Farka Yönelik İlişkisiz t-testi Sonuçları

Grup	N	Ortalama	ss	T	sd	P
Çocuk Edebiyatı Dersi Alanlar	129	12,19	4,95	1,434	215,840	0,156
Çocuk Edebiyatı Dersi Almayanlar	134	11,46	3,15			

Tablo 19’da görüleceği üzere Çocuk Edebiyatı dersini alan ve almayan öğretmen adaylarının, Çocuk Edebiyatı Başarı Testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t(215,840)=1,434$; $p>0,05$). Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarıyla, almayan öğretmen adaylarının, çocuk edebiyatına dair kazanımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla, dersi alan ve almayan öğretmen adaylarının test puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için ilişkisiz örneklem t-testi uygulanmıştır. Yapılan t testi analizi sonucunda, Çocuk Edebiyatı dersini alan ve almayan öğretmen adaylarının, testten aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t(215,840)=1,434$; $p>0,05$). Buna göre H_a hipotezi reddedilmiştir ($p>0,05$). Çocuk Edebiyatı dersini alma değişkenine göre Türkçe öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı alanına yönelik kazanım düzeyleri 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli bulunmamıştır. Her iki grubun çocuk edebiyatı kazanım düzeylerinin benzer olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre Türkçe öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı alanına yönelik kazanım düzeyleri, Çocuk Edebiyatı dersini alma değişkenine göre farklılaşmamaktadır.

Dil öğretiminin temel aracı edebi metinlerdir ve bu süreçte öğretmenin doğru metni seçebiliyor, kullanabiliyor olması sürecin başarısını önemli ölçüde etkilemektedir. Türkçe öğretmenlerinin hedef kitlesi, 9-14 yaş aralığındaki bireylerdir. Bu yaş aralığına uygun metinler ise çocuk edebiyatı dairesinde yer almaktadır. Hitap edilen yaş aralığı ve bu yaş aralığına uygun metinlerin dahil olduğu alan göz önüne alındığında Türkçe öğretim süreci açısından en önemli durumlardan biri, öğretmenin çocuk edebiyatı alanına dair sahip olduğu bilgi ve becerilerdir. Hedef kitle açısından, ders sürecinde kullanılması gereken metinler çocuk edebiyatı alanına dahildir ve çocuk edebiyatı, Türkçe öğretimi sürecinin temel malzemesini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, Türkçe öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı alanında yeterli bilgi ve beceriye sahip olması için lisans eğitimi sırasında aldıkları Çocuk Edebiyatı dersinden en üst seviyede faydalanmaları gerekmektedir. Ancak uygulanan Çocuk Edebiyatı Başarı Testi verileri üzerinde yapılan t testi sonucu gösteriyor ki, dersi alan öğretmen adaylarının, almayan öğretmen adaylarından, alana yönelik kazanım açısından pek bir farkı yoktur. Dersin içeriği, ders sürecinde yapılan uygulamalar, kullanılan çocuk edebiyatı ders kitapları, dersi veren öğretim elemanının alanla ilgili donanımı gibi faktörler sonucun bu yönde olmasını etkilemektedirler.

1998 ve 2007’de içeriği düzenlenen Çocuk Edebiyatı dersinin içeriğiyle ilgili en önemli sorun, hazırlanan içeriğin, dersin daha çok kuramsal boyutuna vurgu yapmasıdır (Sever, 2013, s. 118; Şirin, 2007b, s. 63). Ders içeriğinde daha çok kuramsal bilgiye öncelik verilmesine rağmen, uygulanan başarı testinde bulunan bazı temel bilgi sorularına dahi öğretmen adaylarının çoğunluğunun yanlış cevap verdiği görülmüştür. Çocuk edebiyatı klasiklerine yönelik, eser yazar eşleştirmesi şeklinde hazırlanan bir soruya öğretmen adaylarının doğru cevap verme oranı şu şekildedir:

Tablo 20

Çocuk Edebiyatı Başarı Testi Madde 27'ye Verilen Doğru ve Yanlış Cevap Frekans Dağılımı

1. I.Noel Şarkısı		
II. Alice Harikalar Diyarında		
III. Tom Sawyer		
IV. David Copperfield		
V. Pinokyo'nun Serüvenleri		
Aşağıdaki yazarlardan hangisi, yukarıda verilen eserlerden biriyle eşleştiremez?		
A. Lewis Carroll		
B. Christophe Schmid		
C. Carlo Collodi		
D. Mark Twain		
E. Charles Dickens		
Doğru Cevap	59	22,4
Yanlış Cevap	204	77,6
Toplam	263	100

Tablo 20’de görüldüğü gibi çocuk edebiyatı alanının temel bilgilerinden biri olan çocuk klasikleriyle ilgili eser yazar eşleştirmesi sorusuna; öğretmen adaylarının 59’u (%22,4) doğru, 204’ü (%77,6) yanlış cevap vermiştir. Bu sonuç gösteriyor ki çocuk edebiyatı alanıyla ilgili temel bilgilerden biri olan çocuk klasikleriyle ilgili bilgi düzeyindeki bir soruya, öğretmen adayları çok yüksek oranda yanlış cevap vermiştir. Ağırlıklı olarak teorik bilginin verilmesi yönünde referans olan ders içeriğinin bu yönünün dahi tam anlamıyla uygulanamadığı görülmektedir. Ayrıca gerek ders saatinin yetersizliği gerek ders içeriği nedeniyle ders sürecinde kuramsal bilgiye ağırlık verildiği bilinmektedir. Buna rağmen öğretmen adaylarının kuramsal bilgi düzeyinde bir soruya doğru cevap verme oranlarının, bu denli düşük olması dikkat çekici bir bulgudur. Maltepe (2009, s. 410) tarafından hazırlanan “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çocuk Edebiyatı Ürünlerini Seçebilme Yeterlilikleri” adlı araştırmada, nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme konusunda kendini yeterli görmeyen öğrencilerden bir kısmı, bunun nedenini Çocuk Edebiyatı dersinin içeriğine ve işlenişine bağlamıştır. Bu araştırmanın sonucu, ders içeriğiyle ilgili sorunun öğretmen adayları tarafından da dile getirilen bir sorun olduğunu ortaya koymakta ve araştırmamızda ortaya çıkan sonucu desteklemektedir. Kolaç vd. (2012) tarafından yapılan, Türkçe öğretmeni adaylarının dil eğitiminde çocuk edebiyatı metnlerinin kullanılmasına yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlayan araştırmada; öğretmen adaylarına, “Dil eğitiminde çocuk edebiyatı ürünlerinden bilinçli bir şekilde yararlanıldığını düşünüyor

musunuz?” sorusu yöneltmiştir. Öğretmen adaylarının 27’si evet, 13’ü kısmen, 35’i ise hayır yanıtını vermiştir. Buna göre öğretmen adaylarının büyük bölümünün, dil eğitiminde çocuk edebiyatı ürünlerinden bilinçli bir şekilde yararlanılmadığını düşünmektedir. Öğretmen adayları günümüzde dil eğitiminde çocuk edebiyatı metinlerinden yararlanma konusunda yaşanan sorunların başında metin seçimini ve lisans eğitiminde kuramsal bilgilere yoğunlaşılmasını görmektedirler. Elde edilen bu sonuç, çalışmamızda çıkan sonucu destekler niteliktedir.

Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarıyla, almayan öğretmen adaylarının çocuk edebiyatına yönelik kazanımları arasında anlamlı bir farklılık olmamasının nedenlerinden biri de dersi veren öğretim elemanlarının çocuk edebiyatı alanına yönelik donanımlarıyla ilgilidir. Şirin’e (Şirin, 2007b, s. 62) göre, Türkiye’de çocuk edebiyatı öğretiminin başarılabilmesinin temel nedenlerinden biri, çocuk edebiyatı öğretiminde ders verenlerin tamamına yakınının bu alanda eğitim almamış olmasıdır. Türkiye’de hiçbir üniversitede Çocuk Edebiyatı Kürsüsü bulunmamaktadır. Bundan dolayı çocuk edebiyatı alanında sistemli bir şekilde eğitim almış ve bu alanda uzmanlık kazanmış elemanlardan söz etmek mümkün olmamaktadır. Çocuk edebiyatı, daha çok dil ve edebiyat alanında akademik anlamda çalışanların özel ilgileri doğrultusunda üzerinde çalışılan bir alan olmuştur. Ders veren öğretim elemanlarının çoğunluğu da ya kişisel ilgi ve istekleri doğrultusunda bu alanda çalışmaları olanlar ya da alanla ilgili hiçbir çalışması olmayanlardan oluşmaktadır. Dersi veren öğretim elemanlarının alana yönelik akademik donanımı, derse karşı tutumlarını ve ders içi uygulamalarını da etkilemektedir. Bu durum, ders sürecinin öğretmen adaylarına gerekli kazanımları sağlama konusunda, ne ölçüde etkili olacağını belirlemektedir.

Ders süreci, YÖK tarafından belirlenen ders içeriği ve öğretim elemanının izlediği yola göre şekillenmektedir. Dolayısıyla ders içeriğinin ve öğretim elemanının alana yönelik donanımının yetersiz olduğu bir ortamda, ders sürecinin verimli bir şekilde ilerleyeceğini söylemek mümkün değildir. Çocuk Edebiyatı dersinin öğretmen adayları açısından en önemli kazanımlarından biri, öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı metinlerini Türkçe öğretim sürecinde doğru şekilde kullanabilmelerini sağlamaktır. Öğretmen adayının bu yeterliliğe sahip olması için ders sürecinde çocuk edebiyatı eserlerinin Türkçe öğretiminde kullanılmasına yönelik uygulamalar yapmasıyla mümkün olacaktır. Ancak ders içeriğinde her ne kadar uygulamaya yönelik kazanımlar bulunsa da ders saati olarak uygulamaya ayrılan süre bulunmamaktadır. Çocuk Edebiyatı dersi, Türkçe Öğretmenliği Bölümünde

yalnızca 2 saat ve teori kredisiyle okutulmaktadır. Bundan dolayı, öğretmen adaylarının mesleki hayatlarında işlerine asıl yarayacak uygulamalar yapılamamaktadır. Araştırma kapsamında Türkçe Öğretmenliği Bölümlerinde Çocuk Edebiyatı dersine giren öğretim elemanlarına uygulanan anket sonuçlarına göre “Çocuk Edebiyatı dersi için uygulama saati gereklidir.” maddesine ait ortalamanın 4,31 olduğu görülmektedir. Buna göre öğretim elemanları, bu maddeye kesinlikle katılmaktadırlar. Bu açıdan bakıldığında Çocuk Edebiyatı dersi için uygulama saatinin olması öğretim elemanları tarafından bir gereklilik olarak görülmektedir. Çocuk Edebiyatı ders sürecinde uygulamaya yer verilmesi gerektiği konusunda, öğretmen adaylarının da öğretim elemanlarıyla hemfikir olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur. Kolaç vd. (2012) tarafından yapılan, Türkçe öğretmeni adaylarının dil eğitiminde çocuk edebiyatı metinlerinin kullanılmasına yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlayan araştırmada; öğretmen adaylarına, “Dil eğitiminde çocuk edebiyatı metinlerinden yararlanma konusunda yaşanan sorunların neler olduğu?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı metinlerinden yararlanma konusunda sorun olarak gördükleri ilk dört maddeden ikisi şu şekildedir: Lisans eğitiminde kuramsal bilgilere yoğunlaşılması ve lisans eğitiminde uygulamaya yeterince yer verilmemesidir. Aynı araştırmada öğretmen adaylarına “Dil eğitiminde çocuk edebiyatı metinlerinden yararlanma konusunda yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerileri” sorulmuştur. Öğretmen adaylarının ilk beş çözüm önerisinden biri “lisans eğitiminde Çocuk Edebiyatı derslerinde daha fazla uygulamaya yer verilmesi” şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmanın bu sonuçları ortaya koymaktadır ki öğretmen adayları da tıpkı dersi veren öğretim elemanları gibi lisans eğitimi sürecinde okutulan Çocuk Edebiyatı dersinde uygulamaya ağırlık verilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Ancak “dersin işlenişinde, amaca uygun etkinlikler yerine, daha çok çocuk edebiyatı tarihi ve çocuk edebiyatı türlerinin öğretilmesine yönelik kuramsal yaklaşımın egemen olduğu bilinmektedir” (Sever, 2013, s. 118). Araştırmada ortaya çıkan Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarının, almayan öğretmen adaylarından anlamlı bir farklılığı olmadığı bulgusunun en temel sebebi, ders sürecinin verimsiz, uygulamadan uzak olmasıdır. Sever (2013, s. 137), çocuk edebiyatı öğretiminde, lisans öğrencilerinin öğrenme ve öğretme sürecine etkin katılımını sağlamak, onlara yaparak yaşayarak öğrenme olanakları yaratabilmek için bireysel ve küme çalışmaları yaptırılması gerektiğini ifade etmektedir.

Sonuç olarak, araştırma kapsamında Türkçe öğretmen adaylarına uygulanan Çocuk Edebiyatı Başarı Testinden elde edilen verilerin analiz sonuçları göstermektedir ki; Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarının ders başarılarıyla, almayan öğretmen adaylarının ders başarıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Ayrıca testte temel bilgileri sorgulayan bazı soruların dahi yüksek oranda yanlış cevaplanmış olması, Çocuk Edebiyatı dersinin genel anlamda öğretmen adaylarına gerekli kazanımları sağlayamadığını göstermektedir. Türkçe öğretimi açısından son derece önemli bir konuma sahip olan çocuk edebiyatı alanına ait bilgilerin öğretmen adayları tarafından özümsemesi ve bu bilgilerin öğretmen adayları tarafından Türkçe öğretiminde kullanılabilmesi, lisans eğitiminde okutulan Çocuk Edebiyatı dersine bağlıdır. Öğretmen adayının, çocuk edebiyatı metinlerini Türkçe öğretiminde nasıl kullanacağını, hangi çocuk edebiyatı türünün hangi dil becerisini en üst derecede geliştireceğini, yaş seviyelerine uygun çocuk edebiyatı metinlerini seçebilmeyi, öğrencilere dil bilinci ve okuma alışkanlığı kazandırabilecek çocuk edebiyatı ürünlerini tanıyıp, bu ürünleri öğrencilerin yaşantılarına dahil edebilmeyi; lisans eğitimi sürecindeki Çocuk Edebiyatı dersinde gerçekleştirilen uygulamalar aracılığıyla kazanması beklenmektedir. Araştırmada elde edilen bulgular ise çeşitli nedenlerden dolayı, Çocuk Edebiyatı dersine yönelik bu beklentilerin uygulamaya geçirilemediğini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın Ders Kitabı Boyutuna Yönelik Bulgular

Araştırmanın ders kitapları boyutunda “1950-2010 yılları arasında yayımlanan ve Eğitim Fakültelerinin Türkçe Öğretmenliği Programlarında okutulan çocuk edebiyatı ders kitapları, içerik açısından Çocuk Edebiyatı dersine uygun mudur?” sorusuna cevap aranmıştır.

Araştırmanın bu kısmında, 1950-2010 yılları arasında, Türkçe Öğretmenliği Programlarında Çocuk Edebiyatı dersinde okutulmak üzere hazırlanmış ders kitaplarının içerikleri incelenmiştir. 1950-2010 yılları arasında yayınlanan 25 adet çocuk edebiyatı ders kitabına ulaşılmıştır. Bu kitaplardan 1’i Teknik Öğretmen Okullarının Çocuk Gelişimi Bölümünde okutulmak üzere, 5’i Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünde okutulmak üzere, 1’i Sınıf Öğretmenliği Bölümünde okutulmak üzere hazırlanmıştır. Bu 7 kitap Türkçe Öğretmenliği Programlarına yönelik hazırlanmadığı için araştırma kapsamında ele alınmamıştır. Geriye kalan 18 kitaptan, 2’si yapılan tüm katalog taramalarına rağmen ulaşılamamıştır. Bundan dolayı araştırmanın bu boyutunda Türkçe Öğretmenliği Programlarının Çocuk Edebiyatı

dersini gözeterek hazırlanmış 16 kitap incelenmiştir. 1950-2010 yılları arasında yayınlandığı belirlenen çocuk edebiyatı ders kitaplarının tam listesi Ek 6’da yer almaktadır.

Ders kitaplarının incelenmesinde, ele alınan kitapların içeriklerinden hareketle hazırlanan kontrol listesi kullanılmıştır. Kontrol listesinde, incelenen ders kitaplarının içeriğinden hareketle belirlenen 7 tema yer almaktadır. Bu temalar şu şekildedir:

- Edebiyat ve çocuk edebiyatı
- Çocuk edebiyatı tarihi (dünyada, Türkiye’de)
- Edebi türler
- Çocuk gazete ve dergileri
- Çocuk gelişimi (dil gelişimi)
- Okuma, okuma alışkanlığı, okuma eğilimi
- Çocuk kitaplarının özellikleri (biçim, içerik, eğitsel)

Ders kitaplarının, kontrol listesinde yer alan 7 temaya uygunluk yönünden incelenmiştir. İlk olarak ders kitaplarında “Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı” kavramlarının ele alınışı durumu incelenmiştir. Edebiyat ve çocuk edebiyatı konularının kitaplardaki dağılımı Tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 21

Ders Kitaplarında Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı Kavramlarının Durumu

Ders kitabı	Edebiyat	Çocuk Edebiyatı
Demiray, K.	X	X
Gökşen, E. N.	X	X
Oğuzkan, A. Ferhan	X	X
Kıbrıs, İ.	X	X
Haz. Şirin, M. R.	X	X
Yardımcı, M.-Tuncer, H.	X	X
Şimşek, T.	X	X
Yalçın, A.-Aytaş, G.	X	X
Güleryüz, H.	X	X
Nas, R.	X	X
Çavuşoğlu, A.	-	X
Gürel vd.	X	X
Zengin, A. Y.- Zengin, N.	-	X
Sınar Çılgın, A.	X	X
(Editör) Yılar, Ö.- Turan, L.	X	X
Demirel vd.	X	X

Tablo 21’de görüldüğü üzere, edebiyat ve çocuk edebiyatı konuları, incelenen kitapların tamamına yakınında ele alınmıştır. “Çocuk edebiyatı” konusu incelenen kitapların tamamında ayrı bir konu başlığı olarak incelenmiştir. “Edebiyat” kavramı ise iki kitap dışında bütün kitaplarda işlenmiştir. “Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı” kavramları, incelenen kitaplarda tek başına bir bölüm olarak ele alınmıştır. Her kitapta, bu konuların işlendiği bölümler hacim ve ele alınış şekilleri bakımından birbirinden farklı olsa da içerik olarak birbirlerine çok yakındırlar.

Ders kitaplarında, çocuk edebiyatının tarihsel gelişimini ele alma durumları Tablo 22’de gösterilmektedir.

Tablo 22

Çocuk Edebiyatı Ders Kitaplarında Çocuk Edebiyatı Tarihinin Ele Alınışı

Ders Kitabı	Dünyada Çocuk Edebiyatı Tarihi	Türkiye’de Çocuk Edebiyatı Tarihi
Demiray, K.	X	X
Gökşen, E. N.	-	-
Oğuzkan, A. F.	-	-
Kıbrıs, İ.	X	X
Haz. Şirin, M. R.	X	X
Yardımcı, M.-Tuncer, H.	-	-
Şimşek, T.	X	X
Yalçın, A.-Aytaş, G.	X	X
Güleryüz, H.	X	X
Nas, R.	-	-
Çavuşoğlu, A.	X	X
Gürel vd.	X	X
Zengin, A. Y., Zengin, N.	X	X
Sınar Çılgın, A.	X	X
(Editörler)Yılar, Ö.-Turan, L.	X	X
Demirel vd.	X	X

Tablo 22’den anlaşılacağı üzere, dünya ve Türkiye’de çocuk edebiyatı tarihi konusuna, incelenen kitaplardan 12’si bir bölüm olarak yer vermiş, 4’ü ise bir bölüm olarak yer vermemiştir. Çocuk edebiyatının tarihsel gelişimini ele alan 12 kitapta da bu bölümlerin hacimleri ve içerikleri kısmen birbirinden farklılık göstermektedir.

Demiray (1970) tarafından hazırlanan *Türkçe Çocuk Edebiyatı* adlı kitapta, çocuk edebiyatının dünyadaki tarihsel gelişimi yazar ve eserlerin yüzyıllara göre incelenmesiyle anlatılmıştır. Çocuk edebiyatının dünyadaki gelişimi, Fransa, İngiltere, Almanya, Amerika, İtalya ve İskandinav ülkeleri kapsamında ele alınmıştır. Fransa’da çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi, Perrault, La Fontaine, Fenelon, Berguin, Comtesse de Segur, Leon Cahun, Jules Verne ve Hector Malot’un yaşadıkları yüzyıllara göre verdikleri eserler üzerinden anlatılmıştır. İngiltere’deki gelişimi; Daniel Defoe, Jonathan Swift, John Newberry, Charles Dickens, Charles Lamb, Lewis Carol, R. Louis, Stevenson, Ruygard Kipling’in yaşadıkları yüzyıllara göre verdikleri eserlere göre incelenmiştir. Almanya, Schmid ve Grimm Kardeşler; Danimarka, Andersen; İsveç, Selma Lagerlöf; İsviçre, Robert Louis Stevenson, Töpffer; İtalya, Carlo Collodi’nin yaşadıkları yüzyıllara göre yazdıkları eserler üzerinden işlenmiştir. Yalnızca Amerika’daki çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi, ülke başlığı altında,

Edgar Allan Poe, Washington Irving, Louisa May Alcott ve Mark Twaine gibi yazarların eserleri ile değerlendirilmiştir. Türkiye’de çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi, Tanzimat’tan 1908’e kadar, II. Meşrutiyet’ten sonra, 1928’den sonra şeklinde üç döneme ayrılarak ele alınmıştır.

Kıbrıs (2002) tarafından hazırlanan *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı* adlı kitapta çocuk edebiyatının dünyadaki tarihsel gelişimi, Batı ülkeleri çerçevesinde ele alınmıştır. İngiltere, Fransa, Almanya, İskandinav ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri’ndeki gelişimine değinilmiştir. Bu ülkelerde çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi “Batı Ülkelerinde Çocuk Edebiyatı’nın Gelişimi” şeklinde, tek başlık altında anlatılmıştır. Çocuk edebiyatının Türkiye’deki tarihsel gelişimi ise Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet dönemi olmak üzere iki dönem haline incelenmiştir. Cumhuriyet dönemi çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi, 1923-1940, 1940-1970, 1970-1980 ve 1980 sonrası şeklinde belli zaman aralıkları verilerek anlatılmıştır.

Şirin (2000) tarafından hazırlanan *99 Soruda Çocuk Edebiyatı* kitabında dünyada ve Türkiye’de çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi, kitabın genelinde olduğu gibi, soru-cevap şeklinde ele alınmıştır. Dünyada çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi, “Dünyada bağımsız bir çocuk edebiyatı hareketi ülkeler düzeyinde nasıl başlamış ve gelişmiştir? /Dr. A. Ferhan Oğuzkan” sorusuna verilen cevapla incelenmiştir. Soru, A. Ferhan Oğuzkan tarafından cevaplanmıştır. İngiltere, Fransa, Almanya, Amerika ve İskandinav (İsveç, Norveç, Danimarka, Finlandiya) ülkeleri bazında çocuk edebiyatı tarihi ele alınmıştır. Çocuk edebiyatının Türkiye’deki tarihsel gelişimi ise, “Sözlü çocuk edebiyatımızı tarihi süreç açısından tanıtır mısınız? Sözlü gelenek verimlerinden yenilikçi çocuk edebiyatı açısından nasıl yararlanılabilir?/Mustafa Ruhi Şirin, Kültürümüzün tarihi seyri içinde çocuklara yönelik edebiyat nasıl bir gelişim göstermiştir?/Mustafa Ruhi Şirin, Ülkemizde çocuklara özgü ilk eserler ne zaman yayımlanmaya başlamıştır?/Dr. A. Ferhan Oğuzkan, Cumhuriyet döneminde çocuk edebiyatı alanında ne gibi gelişmeler olmuştur?/Dr. A. Ferhan Oğuzkan-Mustafa Ruhi Şirin, Ülkemizde çocuk edebiyatının bugünkü durumu nasıldır?/ Dr. A. Ferhan Oğuzkan-Mustafa Ruhi Şirin, Yazılı çocuk edebiyatımızın önemli dönemeçlerinden söz eder misiniz?/Mustafa Ruhi Şirin” sorularına verilen cevaplar aracılığıyla ele alınmıştır.

Şimşek (2007) tarafından hazırlanan *Çocuk Edebiyatı* adlı kitapta çocuk edebiyatı tarihi; dünyada, Türk dünyasında ve Türkiye’de çocuk edebiyatı tarihi şeklinde 3 kısımda incelenmiştir. Dünyada çocuk edebiyatı tarihinin ele alındığı kısımda, Fransa, İngiltere,

İtalya, Almanya, Amerika ve İskandinav ülkeleri dahilinde kısa bilgiler verilmiştir. Türk dünyasında çocuk edebiyatının gelişimi, Balkanlarda ve Türk Cumhuriyetlerinde olmak üzere iki kısımda incelenmiştir. Türkiye'deki tarihsel gelişimi kısmında ise, Klasik Dönem'de, Tanzimat'tan Bugüne, Meşrutiyet Dönemi, Cumhuriyet Dönemi başlıklarıyla anlatılmıştır.

Güleryüz (2006) tarafından hazırlanan *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı* kitabında çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi, tarihi çağlara (tarih öncesi, İlk Çağ, Orta Çağ, Yeni Çağ, Yakın Çağ) göre tasnif edilmiştir. İlk Çağ'da, Sümer, Hindistan, Mısır, Çin, Eski Yunan ve Anadolu'daki gelişimi anlatılmıştır. Orta Çağ'da, Binbir Gece Masalları bazında ele alınmıştır. Yeni Çağ'da, Fransa, Almanya, İngiltere'deki gelişimi incelenmiştir. Yakın Çağ'da çocuk edebiyatının gelişimi edebi eserler bazında ele alınmıştır. Yirminci yüzyıldaki gelişmeler, I. ve II. Dünya Savaşları ekseninde değerlendirilmiştir. Türkiye'de çocuk edebiyatının gelişimi, Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası olmak üzere iki kısımda incelenmiştir. Cumhuriyet öncesi; Hunlarda, Göktürklerde, Uygurlarda gelişimi, Türklerin Müslüman olması ve çocuk edebiyatı gelişimi şeklinde ele alınmıştır. Cumhuriyet sonrası, tek başlık altında ve kısa bilgiler halinde işlenmiştir.

A. Y. Zengin ve Zengin (2009) tarafından hazırlanan *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı* adlı kitapta çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi, dünyada, ülkemizde ve Türk Dünyasında çocuk edebiyatı tarihi olmak üzere üç kısımda ele alınmıştır. Dünyada çocuk edebiyatı tarihi Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, Almanya, Rusya, İsveç, Norveç, Danimarka, İngiltere ülkeleri kapsamında incelenmiştir. Her ülkedeki gelişimi ayrı bir başlıkta, kısa bilgiler halinde değerlendirilmiştir. Ülkemizde çocuk edebiyatı tarihi tek başlık altında işlenmiştir. Türk Dünyasında çocuk edebiyatı tarihi ise Kıbrıs Türklerinde, Batı Trakya Türklerinde, Azeri Türklerinde, Türkmenlerde ve Makedonya'daki gelişimi ile ilgili yazar eser çizgisinde kısa bilgiler halinde incelenmiştir.

Çavuşoğlu (2006), *Ana Dili Çocuk Edebiyatı* adlı kitabında çocuk edebiyatının dünyadaki gelişimini tek başlık altında incelemiştir. Türk çocuk edebiyatını, Tanzimat'a kadar çocuk edebiyatı, Tanzimat yıllarında çocuk edebiyatı, Servet-i Fünun, Milli Edebiyat ve sonrasında çocuk edebiyatı, Cumhuriyet dönemi ve sonrasında çocuk edebiyatı olmak üzere dört dönemde ele alınmıştır.

Gürel vd. (2007) tarafından hazırlanan *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı* adlı kitapta, dünyada çocuk edebiyatının tarihi gelişimi İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri, Fransa,

Almanya, Sovyetler Birliği (Rusya), İsveç, Danimarka, Finlandiya ölkeleri kapsamında değerlendirilmiştir. Çocuk edebiyatının gelişimi, her öлке için ayrı başlık altında işlenmiştir. Ülkemizde çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi ise Tanzimat’tan Cumhuriyet dönemine kadar ve Cumhuriyet dönemi olmak üzere iki dönemde incelenmiştir.

Sınar Çılgın (2007), *Çocuk Edebiyatı* adlı kitabında çocuk edebiyatının dünyada ve Türkiye’deki gelişimini iki ayrı ana bölümde ele almıştır. Dünyada çocuk edebiyatının gelişimi konusunun işlendiği bölümde, çocuk edebiyatının gelişimi diğer çocuk edebiyatı kitaplarından farklı olarak yüzyıllara göre ele alınmıştır. 17 ve 20. yüzyıllar da dahil olmak üzere dört dönemde incelenmiştir. Çocuk edebiyatının ölkelere göre gelişimi, yüzyıllar kapsamında anlatılmıştır. Çocuk edebiyatının Türkiye’deki gelişiminin ele alındığı bölümde ise İslamiyet’in kabulünden önce, İslamiyet’in kabulü ile ve Batı medeniyeti tesirinde olmak üzere üç döneme göre ve tek başlık altında incelenmiştir.

Demirel vd. (2010) tarafından hazırlanan *Edebi Metinlerle Çocuk Edebiyatı* adlı kitapta çocuk edebiyatının dünyadaki gelişimi tek başlık altında ve 15-19. yüzyıllar arasında gösterdiği gelişim kısaca anlatılmıştır. Türkiye’de çocuk edebiyatının gelişimi de tek başlık altında ve Tanzimat’tan başlanarak 1990’lara kadar yaşanan gelişmelerle ilgili kısaca bilgi verilmiştir.

Yılar ve Turan (2007) editörlüğünde hazırlanan *Eğitim Fakölteleri İçin Çocuk Edebiyatı* kitabında, dünyada çocuk edebiyatının gelişimi tek başlık altında ve 16-20. yüzyıllar arasında yaşanan gelişmeler kapsamında ele alınmıştır. Türkiye’de çocuk edebiyatının gelişimi ise Cumhuriyet öncesi ve sonrası olmak üzere iki dönemde anlatılmıştır.

Sonuç olarak, incelenen kitapların 5’inde çocuk edebiyatı tarihi, ayrı bir bölüm ya da başlık olarak işlenmemiştir. Ancak bu kitaplarda da edebi eserler bazında tarihsel gelişimle ilgili bilgi verilmiştir. Tarihsel gelişimin ayrı bir bölüm olarak ele alındığı kitaplarda ise bu bölümlerin kapsamıyla ilgili farklılaşmalar dikkat çekmektedir. İncelenen kitaplarda çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi belli bir ölçüte bağlı olarak değil, yazarın belirlediği sınırlarda ele alınmıştır.

Edebi türler, çocuk edebiyatı kitaplarının genelinde en geniş şekilde işlenen konudur. İncelenen kitaplarda ele alınan edebi tür dağılımı Tablo 23’te gösterilmiştir.

Tablo 23

Ders Kitaplarında Edebi Türlerin Dağılımı

	Masal	Şiir	Hikâye	Roman	Biyografi	Anı	Gezi Yazısı	Destan	Efsane	Fabl	Fıkra	Tekerleme	Bilmece	Ninni	Mâni	Tiyatro/Drama	Çizgi Roman	Çizgi Film	Fen ve Doğa
Demiray	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	X	-	-	X
Gökşen	X	X	X	X	X	-	-	X	X	X	-	-	-	-	-	X	-	-	-
Oğuzkan	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	X	-	-	X
Kıbrıs	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	X	X	-	X
Haz. Şirin	X	X	X	X	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-
Tuncer-Yardımcı	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Şimşek	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-
Yalçın-Aytaş	X	X	X	X	X	-	X	X	X	X	-	X	X	X	X	X	X	-	-
Güleryüz	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	-	X	X	-	X
Nas	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	-	X	X	X	-
Çavuşoğlu	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	X	X	-
Gürel vd.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	X	X	-	-	X	-	-	-
Zengin-Zengin	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	X	-	X
Sınar Çilgin	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	X	-	-	X	-	-	-
Yılar-Turan,	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	-	X	X	-	X
Demirel vd.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	-	X	X	-	X	-	-	X

İncelenen ders kitaplarındaki edebi tür dağılımı, Tablo 23'te görüldüğü şekildedir. Kitaplarda en az 6 en fazla 25 adet edebi tür örneği bulunmaktadır. Gökşen (1975) tarafından hazırlanan kitapta 6 edebi türe, Yardımcı ve Tuncer (2002) ile Şimşek (2007) tarafından hazırlanan kitaplarda 25 edebi türe yer verilmiştir.

İncelenen ders kitaplarının 8 tanesinin edebi tür kısmında, Çocuğun İlgisini Çeken Konularda Yazılmış Eserler, Doğa ve Fen Olaylarını Anlatan Eserler, Bilimsel Buluş ve Doğa Olaylarını Anlatan Kitaplar başlıkları yer almaktadır. Bu üç farklı başlıkta ele alınmış olan metinler genel olarak aynıdır. Edebi türden ziyade, metnin konusuna göre bir sınıflandırma söz konusudur.

İncelenen ders kitaplarında genel olarak edebi türlerin tanımları, özellikleri ve örnek metinlere ver verilmiştir. Türlerin çocuk edebiyatı açısından önemine değinen kitaplar da mevcuttur. Ancak türlerin öğretim sürecinde nasıl kullanılacağına yönelik bilgi veren bir ders kitabı mevcut değildir.

Ders kitaplarında genel olarak çizgi roman, çizgi film, drama ve tiyatro edebi tür kapsamında, bağımsız bir bölüm olarak ele alınmıştır. Çizgi roman tarihsel sıralamaya göre ilk üç çocuk edebiyatı ders kitabında ele alınmamıştır. Ders kitaplarının 10 adetinde çizgi roman konusu ele alınırken, çizgi film yalnızca 4'ünde yer almaktadır. Bu durum, yazarlar

tarafından çizgi romanın bir çocuk edebiyatı türü olarak kabul gördüğü anlamına gelmektedir. Aynı durum çizgi film için geçerli değildir. Çizgi roman ve çizgi film ele alındığı kitapların tamamında edebi türlere dahil edilmiştir. Çizgi film Şimşek (2007), Yardımcı ve Tuncer (2002), Nas (2014) ve Çavuşoğlu (2006) tarafından hazırlanan ders kitaplarında ele alınmıştır. Drama/Tiyatro konusu ise 1 kitap dışında kitapların tamamında ayrıntılı bir şekilde işlenmiştir.

İncelenen ders kitaplarının 9’unda diğer ders kitaplarından farklı bazı edebi türlere yer verilmiştir. Bu edebi türlerin kitaplara göre dağılımı Tablo 24’te gösterilmiştir.

Tablo 24

Ders Kitaplarında Bulunan Diğer Edebi Türler

Ders Kitapları	Diğer Edebi Türler
Tuncer, H.-Yardımcı, M.	Türkü, Şarkı, Çocuk Oyunları, Alkış-Kargış, Günlük, Dede Korkut Hikayeleri
Şimşek, T.	Yanıltmaca, Yakıştırmalar, Türkü ve Şarkılar, Bilgi Yazısı, Mektup, Monolog
Yalçın, A., Aytaş, G.	Deneme, Köşe Yazısı, Sohbet
Güleryüz, H.	Mitoloji, Mektup, Türkü
Çavuşoğlu	Menkıbe, Kıssa, Geleneksel Çocuk Oyunları, Bilgisayar Oyunları
Zengin- Zengin	Günlük, Çocuk Oyunları, Resimli Kitaplar
Sınar Çılgın	Resimli Kitaplar, Mektup, Başvuru Kitapları
Yılar-Turan,	Parmak Oyunları, Deneme, Mektup
Demirel vd.	Deneme

Tablo 24’te görüldüğü üzere Yardımcı ve Tuncer (2002) tarafından hazırlanan kitapta “Türkü, Şarkı, Çocuk Oyunları, Alkış-Kargış, Günlük, Dede Korkut Hikayeleri”; Şimşek (2007) tarafından hazırlanan kitapta “Yanıltmaca, Yakıştırmalar, Türkü ve Şarkılar, Bilgi Yazısı, Mektup, Monolog”; Yalçın ve Aytaş (2005) tarafından hazırlanan kitapta “Deneme, Köşe Yazısı, Sohbet”; Güleryüz (2006) tarafından hazırlanan kitapta “Mitoloji, Mektup, Türkü”; Çavuşoğlu (2006) tarafından hazırlanan kitapta “Menkıbe, Kıssa, Geleneksel Çocuk Oyunları, Bilgisayar Oyunları”; A. Y. Zengin ve Zengin (2009) tarafından hazırlanan kitapta “Günlük, Çocuk Oyunları, Resimli Kitaplar”; Sınar Çılgın (2007) tarafından hazırlanan kitapta “Resimli Kitaplar, Mektup, Başvuru Kitapları”; editörlüğünü Yılar ve Turan’ın (Şahin vd., 2007)yaptığı kitapta “Parmak Oyunları, Deneme, Mektup”; Demirel vd. (2010) tarafından hazırlanan kitapta ise “Deneme” edebi türler bölümlerinde ele alınmışlardır.

İncelenen ders kitaplarının tamamında çocuk gazeteleri ve dergileri ele alınmıştır. Çocuk gazete ve dergileri konusunda, genel çocuk dergileri, okul ve sınıf gazete ve dergileri ele

alınmıştır. Genel çocuk dergilerinin ve gazetelerinin tarihsel gelişimine yer verilmiştir. Bu konuda en detaylı bilgi Yalçın ve Aytaş (2005) tarafından hazırlanan Çocuk Edebiyatı kitabında mevcuttur.

İncelenen ders kitaplarında okuma ve okuma alışkanlığı konularına ne ölçüde yer verildiği Tablo 25’te gösterilmektedir.

Tablo 25

Ders Kitaplarında Okuma ve Okuma Alışkanlığı

Ders Kitaplar	Okuma	Okuma Alışkanlığı
Demiray, Kemal	X	X
Gökşen, Enver Naci	X	X
Oğuzkan, A. Ferhan	-	-
Kıbrıs, İbrahim	X	X
Haz. Şirin, Mustafa Ruhi	X	-
Tuncer, Hüseyin-Mehmet Yardımcı	X	X
Şimşek, Tacettin	-	X
Yalçın, Alemdar, Gıyasettin Aytaş	-	-
Güleryüz, Hasan	X	X
Nas, Recep	X	X
Çavuşoğlu, Ali	-	X
Gürel vd.	-	-
Zengin, A. Y., Zengin, N.	X	X
Sınar Çilgın, Alev	-	X
Yılar, Ömer, Turan, Lokman	-	X
Demirel vd.	X	X

Tablo 25’te görüldüğü üzere “Okuma” ile ilgili bilgi, incelenen 16 kitaptan 9’unda bulunmakta, 7’sinde bulunmamaktadır. “Okuma Alışkanlığı” ise 12 kitapta yer almakta, 4 kitapta yer almamaktadır.

Okuma alışkanlığını işleyen ders kitaplarında öncelikle okuma alışkanlığına yönelik genel bilgi verilmiş, sonrasında okuma alışkanlığı kazandırmada kişilere ve kurumlara düşen görevlere yer verilmiştir. Diğer taraftan okuma alışkanlığı konusunun doğrudan işlenmediği kitaplarda, diğer konular içerisinde okuma alışkanlığı konusuna değinilmektedir.

Oğuzkan (1977) tarafından hazırlanan kitapta doğrudan bir okuma alışkanlığı başlığı olmamasına rağmen, okuma parçası olarak verilen metinlerde okuma alışkanlığına vurgu yapıldığı görülmektedir. *Çocuk ve Kitapları, Çocuk Edebiyatı ve Kitapları, Çocuk ve Kitap, Boş Zamanları Değerlendirmede Okumanın Yeri* adlı metinlerde okuma ve okuma alışkanlığı konularına yer verilmiştir. Yalçın ve Aytaş (2005) tarafından hazırlanan kitapta ise, konu bakımından çocuk edebiyatı ve okuyucu zümreleri açısından çocuk edebiyatı kısımlarında okuma alışkanlığına yönelik bilgiye yer verilmiştir. Yine Şirin (2000) tarafından hazırlanan kitapta, çocuk ve kitap, çocuk edebiyatında eğitimden yararlanma bölümlerinde okuma alışkanlığı konusuna değinilmiştir. Sonuç olarak incelenen ders kitaplarında okuma ve okuma alışkanlığı konularına dolaylı da olsa değinildiği görülmektedir.

Ders kitaplarının büyük bir kısmında dil gelişimiyle ilgili bilgi verildiği görülmektedir. Tablo 26’da ders kitaplarında dil gelişimi konusunun el alınıp alınmadığı gösterilmektedir.

Tablo 26

Ders Kitaplarında Dil Gelişimi

Ders Kitapları	Dil Gelişimi
Demiray, K.	-
Gökşen, E. N.	X
Oğuzkan, A. F.	-
Kıbrıs, İ.	-
Haz. Şirin, M. R.	X
Yardımcı, M.-Tuncer, H.	X
Şimşek, T.	X
Yalçın, A., Aytaş, G.	-
Güleryüz, H.	X
Nas, R.	X
Çavuşoğlu, A.	X
Gürel vd.	X
Zengin, A. Y.-Zengin, N.	X
Sınar Çılgın, A.	X
(Editörler)Yılar, Ö.-Turan, L.	X
Demirel vd.	X

Tablo 26’da da görüldüğü üzere, incelenen ders kitapları içerisinde 12’sinde dil gelişimi konusu ele alınmıştır. Çocuk edebiyatının dil gelişimi üzerine etkisi yadsınamaz. Bundan dolayı ders kitaplarının büyük bir kısmında dil gelişimi ile ilgili bilgi verilmesi yerinde bir

durumdur. Diğer taraftan ders kitaplarında çocukların ilgi ve ihtiyaçları, bedensel, duyuşsal, devinişsel gelişimleri ile ilgili bilgi de verilmektedir. Güleriyüz (2006) tarafından hazırlanan kitapta, tüm gelişim alanlarına yönelik bilgi verilmiştir. Demirel vd. (2010) tarafından hazırlanan kitapta da tüm gelişim alanlarıyla ilgili bilgi yer almaktadır. Şimşek (2007) tarafından hazırlanan kitapta, bedensel, zihinsel ve dilsel gelişime yer verilmiştir. Gürel vd.'nin (2007) kitabında, A. Y. Zengin ve Zengin (2009) tarafından hazırlanan kitapta, çocuğun beden, zihin ve dil gelişimine yönelik bilgi bulunmaktadır. Sınar Çılgın (2007), çocuğun bilişsel, sosyal ve duygusal, dil gelişimi ve ergenlik dönemi özelliklerine yönelik bilgilere yer vermiştir. Yılar ve Turan (Şahin vd., 2007) editörlüğünde hazırlanan kitapta, çocuğun zihin ve dil gelişimine yönelik bilgi bulunmaktadır. Gökşen (1975) tarafından hazırlanan kitapta ise çocuğun tinsel gelişimi başlığıyla bilişsel gelişimle ilgili bilgiye yer verilmiştir.

Çocuk yayınlarında bulunması gereken özelliklere (biçim, içerik, eğitsel özellikler) yönelik bilginin ders kitaplarındaki durumu Tablo 27'de gösterilmektedir.

Tablo 27

Çocuk Edebiyatı Ders Kitaplarında Çocuk Yayınlarında Bulunması Gereken Özellikler

	Biçim Özellikleri	İçerik Özellikleri	Eğitsel Özellikler
Demiray, K.	X	X	-
Gökşen, E. N.	X	X	-
Oğuzkan, A. F.	X	X	-
Kıbrıs, İ.	X	X	-
Haz. Şirin, M. R.	X	X	X
Tuncer, H.-Yardımcı, M.	X	X	-
Şimşek, T.	X	X	-
Yalçın, A.- Aytaş, G.	X	X	X
Güleriyüz, H.	X	X	-
Nas, R.	X	X	-
Çavuşoğlu, A.	X	X	-
Gürel vd.	X	X	-
Zengin, A. Y.- Zengin, N.	X	X	-
Sınar Çılgın, A.	X	X	-
(Editörler)Yılar, Ö.-Turan, L.	X	X	-
Demirel vd.	X	X	X

Tablo 27’den anlaşılaçağı gibi çocuk yayınlarında bulunması gereken biçim ve içerik özellikleri, incelenen ders kitaplarının tamamında yer almaktadır. Ayrıca incelenen kitaplarda yer alan çocuk yayınlarında bulunması gereken biçim ve içerik özelliklerine yönelik bilgiler büyük oranda birbiriyle örtüşmektedir. Çocuk yayınlarında bulunması gereken eğitsel özelliklere yönelik bilgi ise yalnızca 3 kitapta ayrı bir başlık altında ele alınmıştır. Şirin (2000), Yalçın ve Aytas (2005), Demirel vd. (2010) tarafından hazırlanan ders kitaplarında çocuk yayınlarında bulunması gereken eğitsel özellikler üzerinde durulmuştur. Bu özelliklerin yanında incelenen kitapların bir kısmında, çocuk yayınlarında bulunması gereken dil ve anlatım özellikleriyle ilgili bilgi de verilmiştir.

İncelenen ders kitaplarının ilki Demiray (1970) tarafından hazırlanan *Türkçe Çocuk Edebiyatı* adlı ders kitabıdır. Demiray’ın hazırladığı kitap kendinden sonra hazırlananlar için yol gösterici niteliktedir. Zira incelenen kitaplarda, Demiray tarafından oluşturulan temel konu başlıklarına büyük oranda sadık kalındığı görülmektedir. Bu anlamda Demiray tarafından hazırlanan ders kitabının, kendinden sonra hazırlananlara yol gösterici bir rol üstlendiğı söylemek doğru olacaktır.

Akbayır (2005) tarafından yapılan “Çocuk Edebiyatı Dersine Yönelik Hazırlanan Kaynak Kitapların Yöntem ve Örnek Seçimi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmanın sonuçları ile araştırmamızın sonuçları örtüşmektedir.

İncelenen kitapların, ders kitaplarının içeriklerinin ortak konularına göre hazırlanan kontrol listesine uygunluk gösterdiği belirlenmiştir. Ancak kitapların tamamının yalnızca kuramsal bilgi içerdiği tespit edilmiştir. Çocuk edebiyatı alanına ait kuramsal bilgilerin öğretim uygulamalarında nasıl kullanılacağına dair uygulama, etkinlik örneklerine yer verilmemiştir.

Araştırmanın Öğretim Programı Boyutuna Yönelik Bulgular

Araştırmanın bu boyutunda, Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasından bu yana Türkçe öğretmeni yetiştiren kurumlarda uygulanan öğretim programları incelenmiş ve bu programlarda Çocuk Edebiyatı dersinin durumu araştırılmıştır.

Cumhuriyet’in ilk yıllarından itibaren Türkçe öğretmeni yetiştirmede sırasıyla Eğitim Enstitüleri, Yüksek Öğretmen Okulları ve Üniversiteler hizmet vermiştir. Türkçe öğretmenleri, 1927-1978 yılları arasında, Eğitim Enstitülerinde; 1978-1982 yılları arasında

Yüksek Öğretmen Okullarında; 1982’den sonra da Üniversitelerin Eğitim Fakültelerinde yetiştirilmiştir.

Eğitim Enstitülerinin programlarında 1931, 1941, 1944, 1949, 1957, 1966, 1968 yıllarında değişiklikler yapılmıştır. Bu yıllarda yapılan düzenlemelerle birlikte, Türkçe/Edebiyat Şubesinin derslerinde de değişime gidilmiştir. Yıllara göre Türkçe-Edebiyat Şubelerinin ders programları Ek 3’te mevcuttur. 1978-1979 öğretim yılında Eğitim Enstitülerinin öğretim süresi 4 yıla çıkarılıp adlarının Yüksek Öğretmen Okulu şeklinde değiştirilmiş ve bu tarihten 1982’ye kadar Türkçe öğretmenleri Yüksek Öğretmen Okullarında yetiştirilmiştir. Yüksek Öğretmen Okullarının 1980 yılında hazırlanan geçici çerçeve programına dahil olan Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün ders programı bu kapsamda incelenmiştir. Program Ek 4’te yer almaktadır.

1982 yılı itibariyle öğretmen yetiştirme işi üniversitelere devredilmiştir. Üniversitelerin Eğitim Fakültelerinde Türkçe Öğretmenliği Programları 1997 yılından kurulmuştur. Eğitim Fakültelerine bağlı Türkçe Öğretmenliği Programlarında ise bir kez 2007 yılında güncelleme yapılmıştır.

Sekizinci alt problem “Cumhuriyet tarihini boyunca, Türkçe öğretmeni yetiştiren kurumların programlarında Çocuk Edebiyatı dersinin yeri nedir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu bölümde ilk olarak Eğitim Enstitülerinin Türkçe-Edebiyat Şubelerinin 1931, 1941, 1944, 1949, 1957, 1966, 1968 yıllarında düzenlenen programları; Yüksek Öğretmen Okullarının Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinin 1980 programı; daha sonra üniversitelerin Türkçe Öğretmenliği Programlarının 1994, 1998 ve 2006 yıllarındaki ders dağılımları incelenmiştir.

Eğitim Enstitüsü Türkçe-Edebiyat Şubesinin Ders Programında Çocuk Edebiyatı Dersi

Eğitim Enstitülerinde 1931, 1941, 1944, 1949, 1957, 1966, 1968 yıllarında program düzenlemesi yapılmıştır. Yapılan bu düzenlemelerle birlikte Türkçe öğretmeni yetiştiren Türkçe-Edebiyat Şubelerinin ders programlarında da değişimler olmuştur. Eğitim Enstitülerinin 1931, 1941, 1944, 1949, 1957, 1966, 1968 yıllarında düzenlenen programlarında, Türkçe-Edebiyat Şubelerinin ders dağılımında Çocuk Edebiyatı dersinin durumu Tablo 28’de gösterilmiştir.

Tablo 28

Eğitim Enstitülerinin Türkçe-Edebiyat Şubelerinde Çocuk Edebiyatı Dersinin Durumu

Eğitim Enstitülerinin Türkçe-Edebiyat Şubelerinin Programları	Çocuk Edebiyatı Dersi
1931 Yılı Programı	-
1941 Yılı Programı	-
1944 Yılı Programı	-
1949 Yılı Programı	-
1957 Yılı Programı	-
1966 Yılı Programı	-
1968 Yılı Programı	-

Tablo 28’de görüldüğü üzere Eğitim Enstitülerinde 1931, 1941, 1944, 1949, 1957, 1966 ve 1968 yıllarında program düzenlemesi yapılmıştır. Yapılan bu düzenlemelerden dolayı Türkçe öğretmeni yetiştiren Türkçe-Edebiyat Şubelerinin ders programları da düzenlenmiştir. Ancak 50 yıla yakın bir süre Türkçe öğretmeni yetiştiren Eğitim Enstitülerinin Türkçe-Edebiyat Şubelerinde, Çocuk Edebiyatı dersi hiç okutulmamıştır.

Yüksek Öğretmen Okullarının Türkçe Öğretmeni Yetiştiren Bölümünün Ders Dağılımında Çocuk Edebiyatı Dersi

Türkçe öğretmenleri, 1978-1979 öğretim yılında Eğitim Enstitülerinin 4 yıla çıkarılarak Yüksek Öğretmen Okulu adını almasıyla birlikte Yüksek Öğretmen Okullarının Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinden yetiştirilmişlerdir.

14.4.1980 tarihinde kabul edilen Yüksek Öğretmen Okulu Geçici Çerçeve Programında Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne ait ders dağılımına Çocuk Edebiyatı dersi dahil olamamıştır. Yani Türkçe öğretmeni yetiştiren Yüksek Öğretmen Okullarının ders programında da Çocuk Edebiyatı dersi bulunmamaktadır.

Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Programlarının Ders Dağılımında Çocuk Edebiyat Dersi

1982 yılı itibariyle 2547 sayılı kanunla öğretmen yetiştirme işi üniversitelere verilmiştir. Bundan dolayı, öğretmen yetiştiren okulların tamamı üniversitelere bağlanıp Eğitim

Fakülteleri adını almıştır. Öğretmen yetiştirme görevi üniversitelere geçtikten sonra Eğitim Fakültelerinde birbirlerine yakın olan, birbirleriyle ilgili olan bölümler tek bir bölüm altında toplanmıştır. Eğitim Fakültelerinin kurulduğu 1982 yılından 1992 yılına kadar Türkçe öğretmeni ihtiyacı, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü mezunlarından karşılanmıştır. 1992-1993 öğretim yılında kurulan Türkçe Öğretmenliği Programlarından ise 1995-1996 öğretim yılında mezun olan öğrenci sayısı yalnızca 61'dir (YÖK, 2007b, s. 243). 1997 yılında "Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırma" çalışması ile bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeyle birlikte, Eğitim Fakültelerinde yeterli sayıda Türkçe öğretmeni yetiştirmek üzere Türkçe Eğitimi Bölümleri kurulmuş ve ülke genelinde sayıları arttırılmıştır. Üniversite bünyesinde ilk kez 1992-1993 öğretim yılında kurulan Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalının (Gazi Üniversitesi) 1994-1995 öğretim yılında ilk kez uygulamaya konulan ders programı, 1998'de Eğitim Fakültelerinde gerçekleştirilen yeniden yapılandırma ile ciddi anlamda değiştirilmiştir. Yaklaşık 10 yıl boyunca kullanılan bu ders programı, 2007 yılında Eğitim Fakültelerinde YÖK ve Dünya Bankası iş birliği kapsamında yapılan düzenlemelerle ikinci kez değiştirilmiştir. Programların güncellenme nedeni, Eğitim Fakültelerinde uygulanan öğretmen yetiştirme programlarının; çağımızın gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip öğretmenler yetiştirmedeki yeterlilikleri tartışılır olmuş ve programlarla ilgili sorunları çözümlenmeye yönelik öneriler, bilimsel araştırma verilerine ve alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak ortaya konmuştur (YÖK, 2006, s. 1). Türkçe Öğretmenliği Programının 1994, 1998 ve 2007 yılında düzenlenen ders programları Ek 4'te yer almaktadır.

Türkçe Öğretmenliği Programının 1994, 1998 ve 2007 yıllarında hazırlanan ders programlarında Çocuk Edebiyatı dersinin bulunup bulunmadığı Tablo 29'da gösterilmiştir.

Tablo 29

Eğitim Fakültelerinin Türkçe Öğretmenliği Programlarının 1998 ve 2007 Yıllarında Düzenlenen Ders Programlarında Çocuk Edebiyatı Dersinin Durumu

Türkçe Öğretmenliği Programlarının Ders Programları	Ders	Okutulduğu Sınıf	Ders Kredisi
1994 Yılı Programı (Gazi Üni.)	Çocuk Edebiyatı	4. Sınıf (I. ve II. Dönem)	2+2
1998 Yılı Programı	Çocuk Edebiyatı	3. Sınıf	3
2007 Yılı Programı	Çocuk Edebiyatı	3. Sınıf	2

Tablo 29’da görüldüğü üzere Çocuk Edebiyatı dersi 1994 yılı programında Türkçe Öğretmenliği Programının (Gazi Üniversitesi) 4. sınıfının iki döneminde de okutulan, her dönem 2 kredi olmak üzere toplam 4 kredilik bir derstir. 1998 yılında düzenlenen ders programına göre ise Türkçe Öğretmenliği Programının 3. sınıfında okutulan, 3 kredilik bir ders durumundadır. Çocuk Edebiyatı dersi 2007 yılında yapılan güncellemeden sonra 3. sınıfta tek dönemde okutulan ve 2 kredilik bir ders haline gelmiştir. Görüldüğü gibi Türkçe Öğretmenliği Programının yıllara göre değişen ders dağılımında Çocuk Edebiyatı dersinin okutulduğu dönem sayısı ve ders kredisi düzenli olarak azalmıştır. İlk programda 2 dönem ve toplam 4 kredi olan ders, 1998 düzenlemesiyle tek dönemde okutulan ve 3 kredilik bir ders olmuştur. Yapılan son düzenlemeyle 2 kredilik bir ders haline gelmiştir. Türkçe Öğretmenliği Programında uygulanan ilk programdan bu yana dersin dönemi ve kredisi yarıya indirilmiştir. Dersle ilgili bu azalma ders süreci ve ders etkililiği açısından olumsuz bir durum oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarına uygulanan başarı testinin sonucu da dersin etkililiği konusunda yaşanan olumsuz durumu göstermektedir. Başarı testinin sonucuna göre öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı alanına yönelik kazanımlarında, Çocuk Edebiyatı dersini almış olmaları herhangi bir farklılık oluşturmamaktadır. Diğer taraftan dersi veren öğretim elemanları da ders saatinin yetersiz olduğu ve gerekli uygulamaların ders sürecinde yapılamadığı görüşündedirler. Buna göre araştırma kapsamında yapılan diğer uygulamalar, Çocuk Edebiyatı ders saatinin düzenli azalmasının olumsuz bir durum olduğunu destekler niteliktedir.

Eğitim Enstitülerinde 1931-1968 yılları arasında toplam 7 kez program değişikliği yapılmıştır. Yapılan bu düzenlemeler kapsamında, Türkçe öğretmeni yetiştiren Türkçe-Edebiyat Şubelerinin ders programları da düzenlenmiştir. Ancak 50 yıla yakın bir süre Türkçe öğretmeni yetiştiren ve 35 yılda 7 kere program düzenlemesine giden Eğitim Enstitülerinin Türkçe-Edebiyat Şubelerinde, Çocuk Edebiyatı dersi hiç okutulmamıştır.

Eğitim Enstitülerinin 4 yıla çıkarılarak Yüksek Öğretmen Okulu olarak yapılandırıldığı yıllarda da Türkçe öğretmeni yetiştiren Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün ders programında Çocuk Edebiyatı dersi bulunmamaktadır (bkz Ek 4).

Çocuk Edebiyatı, Eğitim Fakültelerine bağlı Türkçe Öğretmenliği Programlarının kurulmasıyla, Türkçe öğretmeni yetiştiren kurumların ders programında ilk kez bir ders olarak görülmektedir. 1998 ve 2007 yıllarında yapılan güncellemede, programdaki yerini koruyan Çocuk Edebiyatı dersinin, ders saatinde yapılan azalma ise, meslek hayatlarında 9-

14 yaş grubuna hitap eden Türkçe öğretmeni adaylarının alan bilgisi açısından olumsuz bir durum oluşturmaktadır.

Çocuk Edebiyatı dersiyle ilgili bu tablo, günümüzde derse karşı sergilenen tutumu da açıklamaktadır. Bugün hala bir üniversitede Çocuk Edebiyatı Kürsüsünün bulunmaması, bu alana yönelik akademik eğitimin verilemiyor olması, çocuk edebiyatının bir bilim alanı olarak kabul edilmeyişiyle alakalıdır. Oysa çocuk edebiyatının Türkçe öğretimi açısından önemi düşünüldüğünde çocuk edebiyatı öğretimine gerekli özenin gösterilmesinin bir gereklilik olduğu fark edilmektedir. “Çocuk ve gençlik edebiyatının bireylerin kişilik, bilişsel ve toplumsal gelişimindeki yeri düşünüldüğünde bu alanın uzmanlarının yetiştirilmesinin ne denli önemli olduğu anlaşılmaktadır” (Gültekin vd., 2011, s. 208).

Kılıç ve Acat (2007, s. 27) tarafından hazırlanan “Öğretmen Adaylarının Algılarına Göre Öğretmen Yetiştirme Programlarındaki Derslerin Gereklilik ve İşe Vurukluk Düzeyi” adlı makalede, Sınıf Öğretmenliği Programında okutulan derslerin gereklilik ve işe vurukluk düzeyleri araştırılmıştır. Bu araştırma sonucunda Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adayları tarafından, tüm dersler arasında en az gerekli görülen dördüncü ders olmuştur. Araştırmanın bu sonucu, öğretmen adaylarının Çocuk Edebiyatı dersine karşı olan tutumlarını ortaya koymaktadır.

Şirin (2012, s. 15), Çocuk Edebiyatı dersinin küçümsenmesinin temel nedeni olarak, bu dersin öğretimini yapanların derse yükledikleri anlamla birebir ilişkili olduğunu dile getirmiştir.

Sonuç olarak Çocuk Edebiyatı dersinin gerek Türkçe öğretmeni yetiştiren kurumların ders programlarında yeteri kadar yer bulamaması gerek öğretim elemanlarının tutumu gerek bir bilim alanı olarak algılanmayışı, çocuk edebiyatı öğretimine gerekli özenin gösterilmesine engel olmaktadır. Bu durum temel malzemesi metinler olan Türkçe öğretimi açısından son derece olumsuz bir sonuç ortaya çıkarmaktadır. Türkçe Öğretmenliği Programlarından mezun olan öğretmen adaylarının, değil çocuk edebiyatına hâkim olmak çocuk edebiyatının mesleki anlamda sahip olduğu önemi dahi fark edememelerine sebep olmaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulguları doğrultusunda ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlara dayalı bazı önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Araştırmanın Öğretim Elemanı Boyutuna Yönelik Sonuçları

Bu bölümde, Türkçe Öğretmenliği Programlarında, Çocuk Edebiyatı dersini okutan öğretim elemanlarının, Çocuk Edebiyatı dersine yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırmanın ortaya koyduğu bulgular aracılığıyla ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir. Ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

1. Araştırmanın birinci alt probleminde “Öğretim elemanlarının Çocuk Edebiyatı dersinin içeriği ve ders saati ile ilgili görüşleri nedir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Bu alt problemin, öğretim elemanlarının Çocuk Edebiyatı ders saatine yönelik görüşlerini belirlemeye yönelik maddeleri şu şekildedir:

- Madde 3: Çocuk Edebiyatı dersinin YÖK tarafından belirlenen ders saati dağılımında, uygulama ve teori kredileri (ders saatleri) genel olarak yeterlidir.
- Madde 4: Çocuk Edebiyatı dersinin yalnızca teorik açıdan ele alınması uygundur.
- Madde 5: Çocuk Edebiyatı dersi için uygulama saati gereklidir.

Öğretim elemanlarının, Çocuk Edebiyatı ders saatine yönelik üç ifadeye katılma oranları arasında tutarlı bir tablo gözlemlenmiştir. Öğretim elemanlarının Çocuk Edebiyatı dersinin yalnızca teorik olmaması gerektiğini ve YÖK'ün belirlediği uygulama ve teori ders saatlerini yetersiz bulmaları; Çocuk Edebiyatı dersi için uygulama saatini gerekli görmeleri fikrini destekler niteliktedir. Bu bilgiler göstermektedir ki; öğretim elemanları Çocuk Edebiyatı dersinin mevcut ders saatini yetersiz bulmakta, dersin yalnızca teorik olarak yürütülmesini uygun bulmamakta ve bu ders için uygulama saatini gerekli görmektedirler.

Birinci alt probleme yönelik hazırlanan 6 maddeden geriye kalan 3 tanesi öğretim elemanlarının ders içeriğiyle ilgili görüşlerini belirlemeye yöneliktir. Bu maddeler şu şekildedir:

- Madde 1: Çocuk edebiyatı alanının kapsadığı bilgiyle YÖK tarafından belirlenen ders içeriği bağdaşmaktadır.
- Madde 2: YÖK tarafından hazırlanan ders içeriği yeterlidir.
- Madde 6: Çocuk edebiyatı temel kavramlarının adlandırılması ve tanımlanmasında sorun vardır.

Öğretim elemanlarının, Çocuk Edebiyatı ders içeriğine yönelik ifadelere katılma oranları tutarlıdır. Öğretim elemanlarının “Çocuk edebiyatı alanının kapsadığı bilgiyle YÖK tarafından belirlenen ders içeriği bağdaşmaktadır.” ve “YÖK tarafından hazırlanan ders içeriği yeterlidir.” ifadelerine katılma oranı düşük düzeydedir. Buna göre öğretim elemanları çocuk edebiyatı alanının kapsadığı bilgiyle YÖK tarafından belirlenen ders içeriğinin uyumsuz olduğunu ve YÖK'ün hazırladığı ders içeriğinin yetersiz olduğu görüşünde olduklarını ifade etmişlerdir. “Çocuk edebiyatı temel kavramlarının adlandırılması ve tanımlanmasında sorun vardır.” ifadesine yüksek oranda katıldıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretim elemanları, çocuk edebiyatı alanında, temel kavram adlandırmasında sorun olduğunu düşünmektedirler. Öğretim elemanları üç ifadeye de tutarlı bir katılım göstermişlerdir. Öğretim elemanlarının ifadelere katılım oranlarına göre çocuk edebiyatı alanının kapsadığı bilgiyle YÖK tarafından belirlenen ders içeriğinin bağdaşmadığını düşünmektedirler. Aynı zamanda YÖK tarafından hazırlanan ders içeriğinin de yeterli olmadığı ve çocuk edebiyatı temel kavramlarının adlandırılması ve tanımlanmasında sorun olduğu görüşündedirler.

2. Araştırmanın ikinci alt probleminde “Öğretim elemanlarının çocuk edebiyatı ders kitapları ile ilgili görüşleri nedir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Öğretim elemanlarının çocuk edebiyatı ders kitapları ile ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik, anket formunda 2 ifadeye yer verilmiştir. Bu ifadeler şu şekildedir:

- Madde 7: Mevcut çocuk edebiyatı ders kitapları, biçim ve içerik yönleriyle, alanla ilgili ders kitabında bulunması gereken kriterlere uygundur.
- Madde 8: Çocuk Edebiyatı dersinde, ders kitabı dışında kaynak kullanımı gereklidir.

“Çocuk Edebiyatı dersinde, ders kitabı dışında kaynak kullanımı gereklidir.” ifadesine, öğretim elemanları, %90,7 oranında; “Mevcut çocuk edebiyatı ders kitapları, biçim ve içerik yönleriyle, alanla ilgili ders kitabında bulunması gereken kriterlere uygundur.” ifadesine de %28,1 oranında katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarının bu iki maddeye katılım oranlarına göre öğretim elemanları, çocuk edebiyatı ders kitaplarının alanla ilgili bilgiye uygunluğu konusunda kararsızdırlar. Ders sürecinde ek kaynak kullanmayı ise ciddi anlamda gerekli görmektedirler.

3. Araştırmanın üçüncü alt probleminde “Öğretim elemanlarının, Çocuk Edebiyatı dersinin öğretmen adaylarına sağladığı kazanımlara yönelik görüşleri nedir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Öğretim elemanlarının, Çocuk Edebiyatı dersinin öğretmen adaylarına sağladığı kazanımlara yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla, anket formunda 5 maddeye yer verilmiştir. Bu ifadeler şu şekildedir:

- Madde 9: Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına çocuğa uygun kitap belirleyebilme becerisi kazandırır.
- Madde 10: Çocuk Edebiyatı dersi, ders saati, uygulamalar ve ders içeriği açısından öğretmen adaylarının mesleki hayatlarında kullanabilecekleri gerekli bilgi ve yeterliğe ulaşmaları açısından yeterlidir.
- Madde 11: Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına çocuk edebiyatı ürünlerini biçim ve içerik yönünden değerlendirebilme ve doğru ürünleri belirleyebilme yeterliğini kazandıracak niteliktedir.

- Madde 12: Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına “erken çocukluk” ve “çocukluk” dönemlerinin gelişim özelliklerine uygunluk boyutunda bakış açısı kazandıracak niteliktedir.
- Madde 13: Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına, öğrencilerine çocuk edebiyatıyla ilgili farkındalık kazandıracak niteliktedir.

Öğretim elemanları “Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına çocuğa uygun kitap belirleyebilme becerisi kazandırır.”, “Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarının meslek hayatlarında, öğrencilerine çocuk edebiyatıyla ilgili farkındalık kazandıracak niteliktedir.”, “Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına çocuk edebiyatı ürünlerini biçim ve içerik yönünden değerlendirebilme ve doğru ürünleri belirleyebilme yeterliğini kazandıracak niteliktedir.” ifadelerine yüksek oranda katıldıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretim elemanları, Çocuk Edebiyatı dersinin öğretmen adaylarına çocuğa uygun kitap belirleyebilme, öğretmen adaylarının meslek hayatlarında çocuk edebiyatından yararlanabilme ve çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yeterliliklerine ulaştıracağı görüşündedirler.

Öğretim elemanlarının “Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına “erken çocukluk” ve “çocukluk” dönemlerinin gelişim özelliklerine uygunluk boyutunda bakış açısı kazandıracak niteliktedir.” ifadesine yönelik görüşlerinde kararsız oldukları görülmektedir. Diğer taraftan, bu alt probleme yönelik bütün maddelerin özeti olan “Çocuk Edebiyatı dersi, ders saati, uygulamalar ve ders içeriği açısından öğretmen adaylarının mesleki hayatlarında kullanabilecekleri gerekli bilgi ve yeterliğe ulaşmaları açısından yeterlidir.” ifadesine katılmadıklarını bildirerek Çocuk Edebiyatı dersinin öğretmen adaylarına meslek hayatlarında kullanacakları gerekli bilgi ve yeterliliği kazandırmadığı görüşünü desteklediklerini ifade etmişlerdir.

Öğretim elemanlarının, bu alt probleme yönelik görüşlerinde tutarsızlık söz konusudur. Öğretim elemanları, öğretmen adaylarının Çocuk Edebiyatı dersi aracılığıyla; çocuğa uygun kitap seçme, biçim ve içerik yönünden çocuğa uygun çocuk edebiyatı ürününü belirleme ve öğrencisine çocuk edebiyatı farkındalığı kazandırma yeterliliklerine ulaştığı görüşündedirler. Diğer taraftan “Çocuk Edebiyatı dersi, ders saati, uygulamalar ve ders içeriği açısından öğretmen adaylarının mesleki hayatlarında kullanabilecekleri gerekli bilgi ve yeterliğe ulaşmaları açısından yeterlidir.” ifadesine düşük oranda katılarak aslında dersin öğretmen adaylarına mesleki anlamda gerekli bilgi ve becerileri sağlayamadığı görüşünü

savunduklarını ifade etmişlerdir. Buna göre ğretim elemanları, yüksek oranda katıldıkları,  maddede destekledikleri ocuk Edebiyatı dersinin ğretmen adaylarına gerekli yeterlilikleri kazandırdığı görüşünü; yüksek oranda katılmadıkları yönünde görüşü bildirdikleri tek madde ile rtmşlerdir.

Sonuç olarak, ğretim elemanlarının, ocuk Edebiyatı dersinin ğretmen adaylarına sağladığı kazanımlarına yönelik grşlerinde tutarsız ve kararsız olduklarını söylemek mümkündür.

4. Araştırmanın dördüncü alt probleminde “ğretim elemanlarının, ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin ocuk edebiyatıyla ilişkisi hakkında grşleri nedir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Öğretim elemanlarının, ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin ocuk edebiyatı kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğine yönelik grşlerini belirlemek amacıyla “5-8. sınıfların Türkçe ders kitaplarında bulunan metinler, ocuk edebiyatı çerçevesinde ele alınabilecek niteliktedir.” ifadesine yer verilmiştir.

Öğretim elemanlarının bu ifadeye katılma oranı %25,1’dir. Maddenin ortalaması ise 2,78’dir. Buna göre ğretim elemanlarının, bu ifadeye katılma oranlarının düşük olduğu görülmektedir. Yani ğretim elemanları, 5-8. sınıfların Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerin, ocuk edebiyatı çerçevesinde ele alınabilecek nitelikte olmadığı grşindedirler.

5. Araştırmanın beşinci alt probleminde “ğretim elemanlarının, ocuk Edebiyatı dersi ve okuma kültürü arasındaki ilişkiye yönelik grşleri nedir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu alt problemde ele alınan okuma kültürü, yalnızca ocuk edebiyatı alanında değil genel anlamda bir okuma kültürü oluşturmak anlamında kullanılmıştır. Öğretim elemanlarının, ocuk Edebiyatı dersi ve okuma kültürü oluşturma arasındaki ilişkiye yönelik grşlerini belirlemek amacıyla, anket formunda 9 ifadeye yer verilmiştir. Bu ifadeler şu şekildedir:

- ocuk Edebiyatı dersi, ğretmen adaylarında okuma kültürü oluşturacak nitelikte bir içeriğe sahiptir.
- ocuk Edebiyatı dersinde, ğretmen adaylarında okuma kltrn oluşturmak amacıyla, zorunlu okuma listeleri oluşturulmalıdır.
- ocuk Edebiyatı dersinde, ğretmen adaylarında okuma kltrn oluşturmak amacıyla, kitap inceleme çalışmaları yaptırılmalıdır.

- Çocuk Edebiyatı dersinde, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, kitaplar hakkında yaratıcı ve eleştirel yazı yazma çalışmaları yaptırılmalıdır.
- Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, öğretmen adayları en az iki ay yarı zamanlı olarak, üniversitenin kütüphanesinde görevlendirilmelidir.
- Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında, öğretmen adaylarında okuma kültürü oluşturmak amacıyla, öğretmen adayları, çocuk edebiyatı kapsamında hazırlanan bilimsel toplantılara katılmak konusunda teşvik edilmelidir.
- Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında öğretmen adaylarına, ders kitapları dışında, edebî eserler okutulmalıdır.
- Çocuk Edebiyatı dersinde, ders kitabı dışında okutulacak edebî eserler, öğretmen adaylarının meslek hayatlarında kullanabilecekleri niteliktedir.
- Öğretmen adaylarının meslek hayatlarında öğrencilerine okuma kültürü kazandırmaları ile lisans eğitimi sürecinde aldıkları Çocuk Edebiyatı dersi arasında ilişki vardır.

“Çocuk Edebiyatı dersinde, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, kitap inceleme çalışmaları yaptırılmalıdır.” ifadesine, öğretim elemanlarının katılma oranları %96,9’dur. Bu sonuca göre, öğretim elemanları bu maddeye kesinlikle katılmakta ve Çocuk Edebiyatı dersinde öğretmen adaylarına okuma kültürü kazandırmak adına kitap incelemesi çalışmalarının kesinlikle yaptırılması gerektiğini düşünmektedirler.

“Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında öğretmen adaylarına, ders kitapları dışında, edebî eserler okutulmalıdır.” ifadesine, öğretim elemanlarının katılma oranı, %93,8’dir. Buna göre öğretim elemanlarının neredeyse tamamı, ders sürecinde edebî eser okutma gerekliliği konusunda ortak bir görüş belirtmiştir.

“Çocuk Edebiyatı dersinde, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, kitaplar hakkında yaratıcı ve eleştirel yazı yazma çalışmaları yaptırılmalıdır.” ifadesine, öğretim elemanlarının katılma oranı, %93,8 olarak belirlenmiştir. Bu katılma oranına göre öğretim elemanlarının tamamına yakını, ders sürecinde edebî eserler hakkında yaratıcı ve eleştirel yazma çalışmasını gerekli görmektedir.

“Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında, öğretmen adaylarında okuma kültürü oluşturmak amacıyla, öğretmen adayları, çocuk edebiyatı kapsamında hazırlanan bilimsel toplantılara katılmak konusunda teşvik edilmelidir.” ifadesine, öğretim elemanlarının katılma oranı, %81’dir. Bu katılım oranına göre öğretim elemanları, öğretmen adaylarına okuma kültürü kazandırmada, onların çocuk edebiyatıyla ilgili bilimsel toplantılara katılmalarının olumlu etkisi olacağını düşünmektedirler.

“Çocuk Edebiyatı dersinde, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, zorunlu okuma listeleri oluşturulmalıdır.” ifadesine, öğretim elemanları, %81 oranında katıldıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre öğretim elemanlarının okuma listesi oluşturma yönünde ortak bir görüş bildirdiklerini göstermektedir.

“Öğretmen adaylarının meslek hayatlarında öğrencilerine okuma kültürü kazandırmaları ile lisans eğitimi sürecinde aldıkları Çocuk Edebiyatı dersi arasında ilişki vardır.” ifadesine, öğretim elemanları, %78 oranında katılmaktadırlar. Katılma oranı göz önüne alındığında; öğretim elemanları, Çocuk Edebiyatı dersinin öğretmen adaylarını okuma kültürü kazandırma yeterliliğine ulaştırmada, önemli bir etkiye sahip olduğunu düşünmektedirler.

“Çocuk Edebiyatı dersinde, ders kitabı dışında okutulacak edebî eserler, öğretmen adaylarının meslek hayatlarında kullanabilecekleri niteliktedir.” ifadesine, öğretim elemanlarının %68,8’i katılmaktadır. Öğretim elemanları, Çocuk Edebiyatı dersinde ders kitabı dışında okutulan edebî eserlerini öğretmen adaylarının meslek hayatlarında kullanabilecekleri nitelikte olduğunu düşünmektedir.

“Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, öğretmen adayları en az iki ay yarı zamanlı olarak, üniversitenin kütüphanesinde görevlendirilmelidir.” ifadesine, öğretim elemanlarının %40’ı katılmaktadır. Öğretim elemanları, öğretmen adaylarını kütüphanede görevlendirmenin, okuma kültürüne katkı sağlayacağı konusunda kararsızdırlar. Aynı şekilde “Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarında okuma kültürü oluşturacak nitelikte bir içeriğe sahiptir.” ifadesine katılım oranı da %40’tır ve bu madde ile ilgili olarak da öğretim elemanlarının kararsız oldukları görülmektedir. Öğretim elemanlarının bu maddeye katılma oranında eşit bir dağılım söz konusudur. Çocuk Edebiyatı dersinin, öğretmen adaylarına okuma kültürü oluşturacak nitelikte olduğunu düşünen öğretim elemanı, olmadığını düşünen öğretim elemanı sayısı eşittir. Öğretim elemanlarının 13’ü katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum, 13’ü katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum demiştir. Diğer 6 öğretim elemanı da kararsız oldukları yönünde

görüş bildirmişlerdir. Bu değerlere göre öğretim elemanları, ders içeriğinin okuma kültürü kazandırmada yeterli olup olmadığı konusunda net bir fikre sahip değildirlir.

Çocuk Edebiyatı dersinin okuma kültürü kazandırmaya olan etkisinin değerlendirildiği bu alt problemin maddelerine, öğretim elemanlarının yüksek oranda katıldıkları görülmektedir. Çocuk Edebiyatı dersi aracılığıyla okuma kültürü oluşturmak adına; zorunlu okuma listesi oluşturulmasını, edebî eser incelemesi yaptırılmasını, edebî eserler üzerine yaratıcı ve eleştirel yazma çalışmaları yapılmasını, ders kitabı dışında kitap okutulmasını gerekli görmektedirler. Çocuk Edebiyatı dersinin içeriğinin okuma kültürü oluşturmak için yeterli olup olmadığıyla ilgili ise kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Öğretim elemanlarının, Çocuk Edebiyatı dersine yönelik ifadelere katılma oranları, %96,9 ile %3,1 aralığındadır. Tablo 30'da öğretim elemanlarının, ifadelere katılım oranları en yüksekten alçağa doğru gösterilmektedir:

Tablo 30

Öğretim Elemanlarının Anket Maddelerine Katılma Oranları

Anket Maddeleri	Katılma Oranı (Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum Toplamı)	Alt Problem
1. Çocuk Edebiyatı dersinde, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, kitap inceleme çalışmaları yaptırılmalıdır.	%96,9	Okuma Kültürü Oluşturma
2. Çocuk Edebiyatı dersinde, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, kitaplar hakkında yaratıcı ve eleştirel yazı yazma çalışmaları yaptırılmalıdır.	%93,8	Okuma Kültürü Oluşturma
3. Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında öğretmen adaylarına, ders kitapları dışında, edebî eserler okutulmalıdır.	%93,8	Okuma Kültürü Oluşturma
4. Çocuk edebiyatı dersinde, ders kitabı dışında kaynak kullanımı gereklidir.	%90,7	Çocuk Edebiyatı Ders Kitapları
5. Çocuk Edebiyatı dersi için uygulama saati gereklidir.	%87,6	Ders İçeriği ve Ders Saati
6. Çocuk Edebiyatı dersinde, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, zorunlu okuma listeleri oluşturulmalıdır.	%81,3	Okuma Kültürü Oluşturma
7. Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında, öğretmen adaylarında okuma kültürü oluşturmak amacıyla, öğretmen adayları, çocuk edebiyatı kapsamında hazırlanan bilimsel toplantılara katılmak konusunda teşvik edilmelidir.	%81,3	Okuma Kültürü Oluşturma
8. Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına çocuğa uygun kitap belirleyebilme becerisi kazandırır.	%78,1	Öğretmen Adaylarının Kazanımları
9. Öğretmen adaylarının meslek hayatlarında öğrencilerine okuma kültürü kazandırmaları ile lisans eğitimi sürecinde aldıkları Çocuk Edebiyatı dersi arasında ilişki vardır.	%78,2	Okuma Kültürü Oluşturma
10. Çocuk Edebiyatı dersinde, ders kitabı dışında okutulacak edebî eserler, öğretmen adaylarının meslek hayatlarında kullanabilecekleri niteliktedir.	%68,8	Okuma Kültürü Oluşturma
11. Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarının meslek hayatlarında öğrencilerine çocuk edebiyatıyla ilgili farkındalık kazandıracak niteliktedir.	%65,7	Öğretmen Adaylarının Kazanımları
12. Çocuk Edebiyatına yönelik temel kavramların adlandırılması ve tanımlanmasında sorun vardır.	%50	Ders İçeriği ve Ders Saati
13. Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına “erken çocukluk” ve “çocukluk” dönemlerinin gelişim özelliklerine uygunluk boyutunda bakış açısı kazandıracak niteliktedir.	%43,8	Öğretmen Adaylarının Kazanımları
14. Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarında okuma kültürü oluşturacak nitelikte bir içeriğe sahiptir.	%40,6	Okuma Kültürü Oluşturma
15. Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, öğretmen adayları en az iki ay yarı zamanlı olarak, üniversitenin kütüphanesinde görevlendirilmelidir.	%40,6	Okuma Kültürü Oluşturma
16. Çocuk edebiyatı alanının kapsadığı bilgiyle YÖK tarafından belirlenen ders içeriği bağdaşmaktadır.	%28,2	Ders İçeriği ve Ders Saati
17. Mevcut çocuk edebiyatı ders kitapları, biçim ve içerik yönleriyle, alanla ilgili ders kitabında bulunması gereken kriterlere uygundur.	%28,1	Çocuk Edebiyatı Ders Kitapları
18. 5-8. sınıfların Türkçe ders kitaplarında bulunan metinler, çocuk edebiyatı çerçevesinde ele alınabilecek niteliktedir.	%25,1	Türkçe Ders Kitapları
19. YÖK tarafından hazırlanan ders içeriği yeterlidir.	%18,8	Ders İçeriği ve Ders Saati
20. Çocuk Edebiyatı dersi, ders saati, uygulamalar ve ders içeriği açısından öğretmen adaylarının mesleki hayatlarında kullanabilecekleri bilgi ve yeterliğe ulaşmaları açısından yeterlidir.	%18,8	Öğretmen Adaylarının Kazanımları
21. Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına çocuk edebiyatı ürünlerini biçim ve içerik yönünden değerlendirebilme ve doğru ürünleri belirleyebilme yeterliğini kazandıracak niteliktedir.	%18,8	Öğretmen Adaylarının Kazanımları
22. Çocuk Edebiyatı dersinin YÖK tarafından belirlenen ders saati dağılımında, uygulama ve teori kredileri (ders saatleri) genel olarak yeterlidir.	%9,4	Ders İçeriği ve Ders Saati
23. Çocuk Edebiyatı dersinin yalnızca teorik açıdan ele alınması uygundur.	%3,1	Ders İçeriği ve Ders Saati

Tablo 30’den anlaşılabacağı üzere, öğretim elemanlarının Çocuk Edebiyatı dersine yönelik görüşleri şu şekildedir:

1. Öğretim elemanları, Çocuk Edebiyatı dersinde, öğretmen adaylarında okuma kültürü oluşturmak amacıyla, kitap inceleme çalışmaları yaptırılması gerektiğini,
2. Çocuk Edebiyatı dersinde, öğretmen adaylarında okuma kültürü oluşturmak amacıyla, kitaplar hakkında yaratıcı ve eleştirel yazı yazma çalışması yaptırılması gerektiğini,
3. Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında öğretmen adaylarına, ders kitapları dışında, edebi eserler okutulması gerektiğini,
4. Çocuk Edebiyatı dersinde, ders kitabı dışında kaynak kullanımını gerekli gördüklerini,
5. Çocuk Edebiyatı dersi için uygulama saatinin gerekli olduğunu, (Edebi eser okuması, metin tahlili çalışmalarının gibi uygulamaların yapıldığı uygulama saati)
6. Çocuk Edebiyatı dersinde, öğretmen adaylarında okuma kültürü oluşturmak amacıyla, zorunlu okuma listeleri oluşturulması gerektiğini,
7. Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında, öğretmen adaylarında okuma kültürü oluşturmak amacıyla, onları çocuk edebiyatı alanında hazırlanan bilimsel toplantılara katılmak konusunda teşvik edilmesi gerektiğini,
8. Çocuk Edebiyatı dersinin, öğretmen adaylarına çocuğa uygun kitap belirleyebilme becerisi kazandırdığını,
9. Öğretmen adaylarının meslek hayatlarında öğrencilerine okuma kültürü kazandırmaları ile lisans eğitimi sürecinde aldıkları Çocuk Edebiyatı dersi arasında ilişki olduğunu,
10. Çocuk Edebiyatı dersinde, ders kitabı dışında okutulan edebî eserlerin, öğretmen adaylarının meslek hayatlarında kullanabilecekleri nitelikte olduğunu,
11. Çocuk Edebiyatı dersinin, öğretmen adaylarına, meslek hayatlarında öğrencilerine çocuk edebiyatıyla ilgili farkındalık kazandıracak nitelikte olduğunu,
12. Çocuk edebiyatına yönelik temel kavramların adlandırılması ve tanımlanmasında sorun olduğunu,
13. Çocuk Edebiyatı dersinin, öğretmen adaylarına “erken çocukluk” ve “çocukluk” dönemlerinin gelişim özelliklerine uygunluk boyutunda bakış açısı kazandıracak nitelikte olup olmadığıyla ilgili kararsız olduklarını,
14. Çocuk Edebiyatı dersinin, öğretmen adaylarında okuma kültürü oluşturacak nitelikte bir içeriğe sahip olup olmadığıyla ilgili kararsız olduklarını,

15. Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında, öğretmen adaylarında okuma kültürü oluşturmak amacıyla, onları üniversite kütüphanesinde görevlendirmenin uygun olup olmadığıyla ilgili karasız olduklarını,
16. Çocuk edebiyatı alanının kapsadığı bilgiyle, YÖK tarafından belirlenen ders içeriği bağdaşmadığını,
17. Mevcut çocuk edebiyatı ders kitaplarının, biçim ve içerik yönleriyle, alanla ilgili ders kitabında bulunması gereken kriterlere uygun olmadığını,
18. 5-8. sınıfların Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerin, çocuk edebiyatı çerçevesinde ele alınabilecek nitelikte olmadığını,
19. YÖK tarafından hazırlanan ders içeriğinin yeterli olmadığını,
20. Çocuk Edebiyatı dersinin, ders saati, uygulama ve ders içeriği açısından öğretmen adaylarının mesleki hayatlarında kullanabilecekleri bilgi ve yeterliğe ulaşmaları açısından yeterli olmadığını,
21. Çocuk Edebiyatı dersinin, öğretmen adaylarına çocuk edebiyatı ürünlerini biçim ve içerik yönünden değerlendirebilme ve doğru ürünleri belirleyebilme yeterliğini kazandıracak nitelikte olmadığını,
22. Çocuk Edebiyatı dersinin YÖK tarafından belirlenen ders saati dağılımının yeterli olmadığını,
23. Çocuk Edebiyatı dersinin yalnızca teorik açıdan ele alınmasının uygun olmadığını, katılım oranlarıyla ifade etmişlerdir.

Araştırmanın Öğretmen Adayı Boyutuna Yönelik Sonuçları

6. Araştırmanın altıncı alt probleminde “Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarıyla almayan öğretmen adayları arasında, çocuk edebiyatı alanına yönelik kazanımlar açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır.

H₀: Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarıyla almayan öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı alanına yönelik kazanımları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_a: Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarıyla almayan öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı alanına yönelik kazanımları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Araştırmanın altıncı alt probleminde “Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarıyla almayan öğretmen adayları arasında, çocuk edebiyatı alanına yönelik kazanımlar açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaçla, Çocuk Edebiyatı dersini alan öğretmen adaylarıyla, almayan öğretmen adaylarının, çocuk edebiyatına dair kazanımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla, dersi alan ve almayan öğretmen adaylarının test puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için ilişkisiz örneklem t-testi uygulanmıştır. Yapılan t testi uygulaması sonucunda, Çocuk Edebiyatı dersini alan ve almayan öğretmen adaylarının, testten aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t(215,840)=1,434$; $p>0,05$). Buna göre H_a hipotezi reddedilmiştir ($p>0,05$). Çocuk Edebiyatı dersini alma değişkenine göre Türkçe öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı alanına yönelik kazanım düzeyleri 0,05 anlamlılık düzeyinde önemli bulunmamıştır. Her iki grubun çocuk edebiyatı kazanım düzeylerinin benzer olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre Türkçe öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı alanına yönelik kazanım düzeyleri, Çocuk Edebiyatı dersini alma değişkenine göre farklılaşmamaktadır.

Araştırmanın Ders Kitabı Boyutuna Yönelik Sonuçları

7. Araştırmanın yedinci alt probleminde “1950-2010 yılları arasında yayımlanan çocuk edebiyatı ders kitapları, içerik açısından Çocuk Edebiyatı dersine uygun mudur?” sorusuna cevap aranmıştır.

İncelenen kitapların, ders kitaplarının içeriklerinin ortak konularına göre hazırlanan kontrol listesine uygunluk gösterdiği belirlenmiştir. Ancak kitapların tamamının yalnızca kuramsal bilgi içerdiği tespit edilmiştir. Çocuk edebiyatı alanına ait kuramsal bilgilerin öğretim uygulamalarında nasıl kullanılacağına dair uygulama, etkinlik örneklerine yer verilmemiştir.

Araştırmanın Öğretim Programına Yönelik Sonuçları

8. Araştırmanın sekizinci alt probleminde “Cumhuriyet tarihi boyunca Türkçe öğretmeni yetiştiren kurumların programlarında Çocuk Edebiyatı dersinin yeri nedir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Araştırmanın bu boyutunda, Cumhuriyet tarihinde Türkçe öğretmeni yetiştiren okulların ders programlarında Çocuk Edebiyatı dersinin konumunu belirlemek amacıyla, Eğitim

Enstitülerinin 1931, 1941, 1944, 1949, 1957, 1966, 1968 Programlarında Türkçe-Edebiyat Şubelerinin ders dağılımı, Yüksek Öğretmen Okullarının Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün 1980 Programı ve Eğitim Fakültelerinin Türkçe Öğretmenliği Programlarının 1994, 1998, 2007 Programlarında Türkçe Öğretmenliği Programlarının ders dağılımı incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda, Eğitim Enstitülerinin Türkçe-Edebiyat Şubelerinde, 1931-1968 yılları arasında kullanılan hiçbir ders programında Çocuk Edebiyatı dersine rastlanmamıştır. 1927-1978 yılları arasında, yaklaşık 50 yıl boyunca Türkçe öğretmeni yetiştiren Eğitim Enstitülerinin Türkçe-Edebiyat Şubelerinde, Çocuk Edebiyatı dersi hiç okutulmamıştır. Aynı şekilde Yüksek Öğretmen Okullarının Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinin 1980 programında da Çocuk Edebiyatı dersi yer almamaktadır.

Eğitim Fakültelerinin Türkçe Öğretmenliği Programlarının 1994, 1998 ve 2007 yıllarında düzenlenen ders programlarında ise Çocuk Edebiyatı dersi mevcuttur. Çocuk Edebiyatı, Eğitim Fakültelerine bağlı Türkçe Eğitimi Bölümlerinin kurulmasıyla, Türkçe öğretmeni yetiştiren kurumların ders programında ilk kez bir ders olarak görülmektedir. 1994-1998 yılları arasında uygulanan ders programında 2 dönem ve her dönem 2 kredi olmak üzere toplam 4 kredilik bir derstir. 1998-2007 yılları arasında tek dönemlik ve 3 kredilik bir ders olarak okutulmuştur. 2007 yılından bu yana, tek dönemlik ve 2 kredilik bir ders olarak okutulmaya devam etmektedir.

Araştırma kapsamında toplanan nicel ve nitel verilerin analizinden elde edilen sonuçlar birbirlerini destekler durumdadır. Öğretim elemanlarına uygulanan anket sonucunda, öğretim elemanlarının Çocuk Edebiyatı ders saatini, içeriğini, ders kitaplarını, ders uygulamalarını genel olarak yetersiz buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarına uygulanan başarı testi sonucunda ise, Çocuk Edebiyatı dersinin öğretmen adaylarının alana yönelik kazanımları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretim elemanlarının genel anlamda ders sürecini yetersiz bulmaları ile öğretmen adaylarının ders sürecinden başarı elde edemedikleri sonucu birbirini destekler niteliktedir. Diğer taraftan 94 yıllık Cumhuriyet tarihi boyunca Türkçe öğretmeni yetiştiren kurumların ders programlarında Çocuk Edebiyatı dersine son yirmi üç yıldan bu yana yer veriliyor olması da çocuk edebiyatı alanına gerekli önemin verilmediği sonucuna ulaştırmaktadır. Ders kitaplarının içeriklerinde yalnızca teorik bilgiye yer vermesi, öğretmen adaylarının Türkçe öğretimi boyutunda çocuk edebiyatını nasıl kullanacaklarına dair bilgiye yer verilememesi de çocuk edebiyatı öğretimini olumsuz etkileyen özelliklerden biri olarak

karşımıza çıkmaktadır. Sonuç olarak çocuk edebiyatı öğretiminin dört farklı boyutta ele alındığı araştırmada, her boyutta ulaşılan sonuç çocuk edebiyatı öğretiminde yetersiz olduğu durumunu destekler niteliktedir.

Öneriler

Araştırma sonucu elde edilen bulgulara dayanarak çocuk edebiyatı öğretiminin amacına uygun ve işlevsel olabilmesi için aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

Yapılan araştırmaya göre Çocuk Edebiyatı dersinin, Türkçe öğretmen adaylarının çocuk edebiyatı alanına yönelik bilgi ve kazanımları üzerinde bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç, Çocuk Edebiyatı dersinin amaçlarını gerçekleştiremediği ve işlevini yerine getiremediği anlamına gelmektedir. Diğer taraftan dersi veren öğretim elemanları da Çocuk Edebiyatı dersini; ders içeriği, ders saati, öğretmen adaylarına sağladığı kazanımlar ve okuma kültürü oluşturma açısından yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuçlara göre Çocuk Edebiyatı dersi ile ilgili şu önerilerde bulunmak mümkündür:

- Çocuk Edebiyatı ders içeriği, çocuk edebiyatı alanının mevcut bilgileri ve bu bilgilerin öğretim uygulamalarında nasıl kullanılacağı göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır. Öğretmen adayları, bu ders sürecinde yalnızca edebî tür bilgisi ve çocuk edebiyatı tarihine yönelik bilgilerle donatılmamalı; aynı zamanda bu edebî türleri, eserleri eğitim öğretimde nasıl kullanacağını ve hedef kitlenin gelişim, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak nasıl ayırt edeceğini de öğrenmelidir. Öğretmen adaylarının bu kazanımlara ulaşması için ders sürecinde mümkün olduğunca fazla edebî eser ve metin tahlili okuması, okuduğu eserleri hedef kitlenin yaş, ilgi ve ihtiyaç durumlarına göre değerlendirebilmesi ve öğretim sürecinde bu eserleri nasıl kullanacağına yönelik uygulamalar yapması gerekmektedir. Öğretmen adaylarına edebi eser okutmanın yanı sıra mümkün olduğunca fazla metin tahlili kitabı da okutulmalıdır. Dil öğretiminin metinlerle yapıldığı göz önünde bulundurulursa, metin tahlillerinin de öğretmen adayları açısından önemi kavranmış olur. YÖK tarafından hazırlanan ders içeriği, bu anlamda iki ifadeye yer verilmiştir. Bu ifadelerde, öğretmen adaylarının edebî eser ve türleri, çocukların yaş gruplarına uygunluğu ve gelişimlerine katkısı yönlerinden belirleyebilmesi üzerinde durulmaktadır. Ancak öğretmen adayının bu eserleri ve türleri, dil öğretimi sürecinde nasıl kullanacaklarına dair herhangi bir ifadeye yer verilmemektedir. Bir bilgiye sahip

olmakla, o bilgiyi işlevsel hale getirmek arasında ciddi bir fark vardır. Bu anlamda ders içeriği, uygulamayı da kapsayacak şekilde düzenlenmelidir.

- Çocuk Edebiyatı dersi, tek dönemde ve haftada 2 saat şeklinde yürütülmektedir. Öğretim elemanları ders saatini yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Diğer taraftan Çocuk Edebiyatı dersinin içeriği ve ders saati de birbiriyle uyumlu görülmemektedir. Haftada 2 saat olan bir derste, alanın kuramsal bilgilerini vermek bile sıkıntıya girerken; bu ders sürecinde eser okuma, inceleme ve dil öğretiminde nasıl kullanılacağını ele almak pek mümkün görülmemektedir. Bu bağlamda dersin amacına ulaşabilmesi adına ders dönemi ve saati arttırılmalıdır.
- Öğretim elemanları, Çocuk Edebiyatı dersini öğretmen adaylarına gerekli kazanımları sağlama konusunda yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Diğer yandan, öğretmen adaylarına uygulanan başarı testini sonuçları da öğretim elemanlarının bu görüşünü destekler niteliktedir. Bu anlamda, Çocuk Edebiyatı ders sürecinin amacına ulaşması adına uygulamalar yapılmalıdır. Elbette bu konuda öncelikli yapılması gerekenler, ders içeriğinin düzenlenmesi ve ders saatinin arttırılmasıdır. Ancak bu önlemler tek başına yeterli değildir. Dersi yürüten öğretim elemanlarının uygulamaları da ders sürecinin amacına ulaşmasında büyük önem taşımaktadır. Öğretim elemanlarının bu konuda uzmanlaşmış kişilerden oluşması gerekmektedir.
- Çocuk edebiyatının temel amaçlarından biri okuma alışkanlığı kazandırmak ve okuma kültürü oluşturmaktır. Çocuk edebiyatı öğretimi de bu temele oturtularak sürdürülmelidir. Ancak okuma alışkanlığına ve kültürüne sahip bir öğretmen öğrencilerine bu alışkanlığı kazandırabilir. Ayrıca okuma alışkanlığı kazandırmada, öğrencilerin yaş seviyelerine, gelişimlerine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun eserler belirlemek ve bu eserleri onlara sunmak önemli uygulamadır. Öğretmen adayının, öğrencilerine uygun eseri sunabilmesi için Çocuk Edebiyatı dersinde mümkün olduğu kadar fazla ve nitelikli çocuk kitabı okuması gerekmektedir. Bundan dolayı, Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında öğretmen adaylarına olduğunca fazla eser okutulmalı ve okuma alışkanlığı kazanmaları adına çeşitli uygulamalar yapılmalıdır.
- Üniversitelerde okutulan Çocuk Edebiyatı dersinde kullanılmak üzere pek çok ders kitabı mevcuttur. Bu kitaplar genel anlamda içerik açısından birbirlerine yakın kitaplardır. Kitaplarda yoğun olarak alan bilgisi verilmektedir. Öğretmen adaylarının bu

bilgileri ne şekilde kullanacağına dair pek fazla bilgiye yer verilmemiştir. Ders kitapları bu kapsamda gözden geçirilmeli, düzenlenmeli ve bir standarda ulaştırılmalıdır.

Çocuk edebiyatı öğretiminin bilimsel temellere dayanması için her şeyden önce çocuk edebiyatının bir bilim alanı olduğu kabul edilerek, üniversitelerde bu alanda akademik eğitim verebilecek uzmanlık alanları kurulmalıdır. Uzmanlık alanlarının kurulmasıyla, çocuk edebiyatı alanında lisans üstü eğitim imkânı sağlanarak alan uzmanları yetiştirilmeli, alanla ilgili akademik çalışmalar teşvik edilmeli ve dolayısıyla çocuk edebiyatı alanıyla ilgili farkındalık oluşturularak, çocuk edebiyatının bilimsel bir çalışma alanı olması sağlanmalıdır.

Çocuk edebiyatı öğretimi çok boyutlu olarak ele alınmalı ve planlanmalıdır. Öğretim elemanı, ders içeriği, ders süreci, ders kitabı boyutlarıyla birlikte, bütüncül bir anlayışla incelenmeli ve her boyuta yönelik eksiklikler belirlenerek, düzenlemeler yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açık, F. (2010a). *15-18 Yaş Grubu Çocuklara Okuma Alışkanlığı Kazandırmak İçin Öneriler*. Ankara.
- Açık, F. (2010b). Türkçe öğretmeni yetiştirme programında mevcut alan derslerinin kültürel boyutu. *Türklük Bilimi Araştırmaları*(27), 1-10.
- Akbayır, S. (2005, Ağustos-Eylül). Çocuk edebiyatı derslerine yönelik hazırlanan kaynak kitapların yöntem ve örnek seçimi açısından incelenmesi. *Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*(104-105), 58-75.
- Akman, E. (2013). Eğitim fakülteleri sınıf öğretmenliği programında okutulan çocuk edebiyatı dersi ile ilgili bazı düşünceler. *XII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu* (s. 7-10). Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi.
- Aksan, D. (1975). Ana dili. *Türk Dili*(285).
- Aksan, D. (2003). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Akyüz, E. (2000). *Ulusal ve uluslararası hukukta çocuğun haklarının ve güvenliğinin korunması*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Akyüz, Y. (2003). Eğitim tarihimizde günümüze kadar öğretmen yetiştirilmesi ve sağlanması ilkeleri, uygulamaları. *Eğitimde Yansımalar: VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme*. 8, s. 47-66. Ankara: Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Yayınları.
- Akyüz, Y. (2012). *Türkiye'de öğretmenlerin toplumsal değişimdeki etkileri (1839-1950)*. Ankara: Pegem Akademi.

- Altunya, H. (2012). *Türk çocuk edebiyatı kaynakçası*. Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi Eğitim, Araştırma ve İnceleme Dizisi-2.
- Altunya, N. (2006). *Gazi eğitim enstitüsü*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Arıcan, S., & Yılmaz, B. (2010). 100 Temel eser uygulamasının öğrencilerin okuma alışkanlıklarına etkisi ve bu uygulamada kütüphanelerin rolü konusunda öğretmen görüşleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 24(3), 495-518.
- Balcı, A. (2009). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlık ve ilgileri üzerine bir araştırma*. Doktora Tezi: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baş, B. (2015). *Türkçe öğretimi açısından çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bilkan, A. F. (2005). Çocuk edebiyatı -kavram ve mahiyeti-. *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*(104-105), 7-17.
- Birleşmiş Milletler Genel Kurulu. (2004). *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*. UNICEF.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., & Köklü, N. (2013). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Celepoğlu, A., & Çetindağ, Z. (2012). Çocuk edebiyatı öğretimi üzerine bir araştırma. VII. *Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildirileri* (s. 284-292). Selanik: Bilkent Üniversitesi.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2015). *Karma yöntem araştırmaları*. (Y. Dede, & S. B. Demir, Çev.) Ankara: Anı.
- Çavuşoğlu, A. (2006). *Ana dili çocuk edebiyatı*. Kayseri: Ufuk.
- Çavuşoğlu, A. (2006). *Ana dili çocuk edebiyatı*. Kayseri: Ufuk.
- Çıkla, S. (2005, Ağustos-Eylül). Tanzimattan günümüze çocuk edebiyatı ve bazı öneriler. *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*(104-105), 89-107.
- Çocuk Vakfı. (2003). *Okuyan Türkiye*. İstanbul: Hayalevi.

- Çocuk Vakfı. (2009). *100 Temel Eser Raporu*. İstanbul: Çocuk Akademisi Çocuk ve İlkgençlik Edebiyatı Araştırmaları Merkezi.
- Demiray, K. (1970). *Türkçe çocuk edebiyatı* (12. Baskı b.). İstanbul: Milli Eğitim.
- Demirel, Ş., Çeçen, M. A., Seven, S., Tozlu, N., & Uludağ, M. E. (2010). *Edebi metinlerle çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Duman, T. (1991). *Türkiye’de ortaöğretime öğretmen yetiştirme*. İstanbul: Millî Eğitim.
- Ergin, M. (2002). *Türk dili*. İstanbul: Bayrak.
- Gökşen, E. N. (1960). *Çocuklar için edebiyat*. İstanbul: Bakış.
- Gökşen, E. N. (1975). *Örnekleriyle çocuk edebiyatımız* (3. b.). İstanbul: Hikmet-Dava-Çağ.
- Güleryüz, H. (2006). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gültekin, A., Çiftçi, Z., & Yetim, A. (2011). Üniversitelerde çocuk ve gençlik edebiyatı öğretiminin sorunları. 3. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu* (s. 207-212). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Güneş, F. (2011). Dil öğretim yaklaşımı ve Türkçe öğretimindeki uygulamalar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(15), 123-148.
- Gürel, Z. (1998). *Cumhuriyet devri çocuk edebiyatı*. Ankara: Çocuk Edebiyatçıları Birliği.
- Gürel, Z., Temizyürek, F., & Şahbaz, N. K. (2007). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Öncü.
- Güzel, A. (2003a). Eğitim fakültelerinde Türkçe öğretmenliği bölümünün kuruluşu ve hedefleri-I. *Türklük Bilimi Araştırmaları*(XIII), 7-17.
- Güzel, A. (2003b). Türkçenin eğitimi öğretimi bölümlerinde kurulması gerekli görülen anabilim dalları hakkında yeni projelerimiz. *Selçuk Üni. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*(13), 63-86.
- Kan, M. O. (2011). Türkçe öğretmenlerinin çocuk edebiyatı ile ilgili görüşleri üzerine nitel bir araştırma. 3. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu* (s. 109-118). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.

- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Engin.
- Kavcar, C., & Samur İnce, Ö. (2014). Çocuk edebiyatı öğretiminin önemi. *Türk Dili Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 289-290.
- Kaya, M. (2006). Okuma yazma öğretiminde çocuk edebiyatının öğretim amaçlı kullanımında yöntem ve teknikler. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu* (s. 117-123). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Kıbrıs, İ. (2002). *Uygulamalı çocuk edebiyatı*. Ankara: Eylül.
- Kılıç, A., & Acat, M. B. (2007). Öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmen yetiştirme programlarındaki derslerin gereklilik ve işe vurukluk düzeyi. *Kırgızistan Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21-37.
- Kolaç, E., Demir, T., & Karadağ, R. (2012). Öğretmen adaylarının dil eğitiminde çocuk edebiyatı metinlerinin kullanımına yönelik görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*(161).
- Kuran Büyükkavas, Ş., & Ersözlü, Z. N. (2009, Haziran). Sınıf öğretmenlerinin çocuk Edebiyatına ilişkin görüşleri. *Yüzüncüyıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, IV(I), 1-17.
- Küçüköğlu, A. (2006). Türk öğretmen yetiştirme sisteminde eğitim enstitüleri (Bir model olarak Kazım Karabekir Eğitim Enstitüsü). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 377-392.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2011). *Türkiye Okuma Kültürü Haritası*. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Maarif Vekilliği. (1941). *Gazi orta öğretmen okulu ve terbiye enstitüsü müfredat programı*. Ankara: Maarif.
- Maarif Vekilliği. (1944). *Tebliğler Dergisi*, 7(105), 88.
- Maltepe, S. (2009, Haziran). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yeterlilikleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), s. 398-412.
- MEB. (1949). *IV: Milli Eğitim Şurası*. Ankara.
- MEB. (1966). *Tebliğler Dergisi*, 29(1422), 237.

- MEB. (1968). *Tebliğler Dergisi*, 31(1508), 292.
- MEB TTKB. (1992). *Öğretmen yetiştirmede koordinasyon*. Ankara : Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB TTKB. (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6-8) Öğretim Programı*. Ankara: MEB.
- Nas, R. (2014). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi.
- Neydim, N. (1998). *Çocuk ve edebiyat çocukluğun kısa tarihi edebiyatta çocuk figürleri*. İstanbul: Bu.
- Oğuzkan, A. F. (1977). *Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle çocuk edebiyatı* (1. b.). Ankara: Kadioğlu.
- Oğuzkan, A. F. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı.
- Okuryazarlık. (2016, Ocak). Vikipedi: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Okuryazarl%C4%B1k> adresinden alındı
- Onur, B. (2005). *Türkiye'de çocukluğun tarihi*. Ankara: İmge.
- Onur, B. (2009). *Türk modernleşmesinde çocuk*. Ankara: İmge.
- Parıltı, C. (1999). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramında kendini gerçekleştirme ihtiyacı. *Kamu İş-İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 4(4), 267-277.
- Rousseau, J. J. (2007). *Emile "Bir çocuk büyüyor"*. İstanbul: Selis.
- Sağlamtunç, T. (1990). Türkiye'de üniversite kütüphanecilik bölümlerinin 4. sınıf öğrencilerinin özgür (boş) zaman ders dışı okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, IV(1), s. 3-21.
- Sever, S. (2006). Çocuk edebiyatı öğretimi nasıl olmalıdır? *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu* (s. 41-57). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Sever, S. (2007). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kök.
- Sever, S. (2013). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. İzmir: TUDEM.
- Sınar Çılgın, A. (2007). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Morpa.
- Şahin, A., Arıcı, A. F., Celepoğlu, A., Dursunoğlu, H., Toz, H., Erdal, K., . . . Kılıç, Y. (2007). *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Şimşek, T. (2007). *Çocuk edebiyatı* (4. b.). Gümüşhane: Suna.

- Şirin, M. R. (2000). *99 Soruda çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Şirin, M. R. (2007a). *Çocuk edebiyatı kültürü*. Ankara: Kök.
- Şirin, M. R. (2007b). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış*. Ankara: Kök.
- Şirin, M. R. (2012). *Çocuk ve ilköğretim edebiyatı ders notları*. İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Tosunoğlu, M. (2007). Yeni öğretmen değiştirme düzeni ve Türkçe öğretmenliği. *Kümbet Altında Dergisi Türk Dili Özel Sayısı*(3), 18-23.
- Türkyılmaz, M. (2011). Öğretmen adaylarının çocuk ve gençlik edebiyatı algıları üzerine nitel bir araştırma. 3. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu* (s. 705-713). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Uçgun, D. (2006). *Cumhuriyet döneminde Türkçe öğretmenlerinin yetiştirilmesi*. Doktora Tezi: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uçgun, D. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı dersi ve çocuk edebiyatı ürünlerine ilişkin tutumları. 9. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, (s. 472-477). Elazığ.
- UNICEF. (2008). *Okul Öncesi Eğitimde Bilgi, Tutum ve Uygulama Araştırması*.
- UNICEF. (2011). *Türkiye'de Çocukların Durumu Raporu*.
- Yalçın, A. (2002). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Akçağ.
- Yalçın, A., & Aytaş, G. (2005). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ.
- Yardımcı, M., & Tuncer, H. (2002). *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. Ankara: Ürün.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, B. (2004). Öğrencilerin okuma ve kütüphaneyi kullanma alışkanlıklarında ebeveyn duyarlılığı. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 115-136.
- Yılmaz, O. (2014, Aralık). 100 temel eser listesi ve bu listenin etkileri. *Türk Dili Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*(756), 725-735.
- Yılmaz, O. (2016). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı dersine ilişkin görüşleri üzerine olgubilimsel bir araştırma. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(31), 33-59.

- YÖK. (1998). *Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları*. Ankara.
- YÖK. (2006). *Eğitim Fakültelerinde Uygulanacak Yeni Programlar Hakkında Açıklama*. Ankara.
- YÖK. (2007a). *Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları*.
- YÖK. (2007b). *Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri (1982-2007)*. Ankara: Yüksek Öğretim Kurulu.
- Zengin, A. Y., & Zengin, N. (2009). *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. İstanbul: Truva.

EKLER

Ek 1- Öğretim Elemanlarına Yönelik Anket Formu

ÖĞRETİM ELEMANLARINA YÖNELİK ANKET FORMU

TC GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

Sayın Öğretim Elemanı,

Bu ölçek, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında hazırlanan *Üniversitelerde Çocuk Edebiyatı Öğretiminin Öğretim Elemanı, Ders Kitabı ve Öğrenci Başarı Düzeyine Göre Değerlendirilmesi* adlı doktora tezi için araştırma materyali olarak kullanılacaktır. Bu araştırmanın amacı, Eğitim Fakültelerinde Çocuk Edebiyatı dersi veren öğretim elemanlarının, Çocuk Edebiyatı ders içeriği, ders saati, ders kitapları, diğer ders materyalleri ve dersin kazanımlarına yönelik görüşlerini ortaya koymaktır. Bu amaçla öğretim elemanlarının, Çocuk Edebiyatı dersine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Ölçme aracındaki maddeleri cevaplamanızdan memnuniyet duyacağım.

İlgi ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Yağmur Özge Uğurelli

BÖLÜM 1: Öğretim Elemanlarının Kişisel Bilgi ve Görüşlerine Yönelik Sorular

1. Cinsiyetiniz?

() Kadın

() Erkek

2. Görev yaptığınız üniversite, fakülte ve bölüm:

3. Eğitim durumunuz

() Lisans

() Yüksek Lisans

() Doktora

4. Akademik unvanınız:

- ☐ Prof. Dr. ☐ Öğr. Görv. ☐ Öğr. Görv. Dr.
☐ Doç. Dr. ☐ Araş. Gör. ☐ Araş. Gör. Dr.
☐ Yrd. Doç. Dr. ☐ Okutman ☐ Okutman Dr.

5. Lisans, yüksek lisans ve doktora mezun olduğunuz bölümler:

Lisans :

Yüksek Lisans:

Doktora:

6. Çocuk Edebiyatı dersini hangi eğitim seviyesinde ders olarak aldınız? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

- ☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora

7. Çocuk edebiyatı alanında ne tür akademik yayınlarınız mevcuttur? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

- ☐ Kitap ☐ Tez ☐ Makale ☐ Bildiri ☐ Diğer

8. Çocuk Edebiyatı dersi, Eğitim Fakültelerinin hangi lisans programları için mutlaka okutulması gereken bir derstir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

- ☐ Türkçe Öğretmenliği ☐ Sınıf Öğretmenliği
☐ İşitme Engelliler Öğretmenliği ☐ Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
☐ Okul Öncesi Öğretmenliği ☐ Diğer:

9. Çocuk edebiyatı alanındaki akademik yayınlarınızın adını yazınız.

10. Çocuk Edebiyatı dersini hangi lisans programlarında ve kaç dönem okuttunuz?

11. Çocuk Edebiyatı dersinde temel kaynak olarak hangi yazara/yazarlara ait ders kitabını/kitaplarını kullanıyorsunuz?

12. Çocuk Edebiyatı dersinde, ders kitabı dışında kullandığınız kaynakların türlerini ve isimlerini yazınız.

13. Çocuk Edebiyatı dersinde, çocuk edebiyatı ürünleri okutuyor musunuz? Okutuyorsanız hangilerini okutuyorsunuz?

14. Çocuk Edebiyatı dersinin işlenişinde, ders içeriği, ders planı ve haftalık ders saati arasındaki ilişkiyle ilgili yaşadığınız sorunlarla ilgili bilgi verir misiniz?

15. Çocuk edebiyatı tarihinin ders kapsamında ele alınması konusundaki görüşleriniz nelerdir?

Bölüm 2: Öğretim Elemanlarının, Çocuk Edebiyatı Dersi ile İlgili Görüşlerine Yönelik Sorular

Bu bölüm, öğretim elemanlarının, lisans eğitiminde verilen Çocuk Edebiyatı dersi ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Lütfen her cümleyi dikkatle okuyup sizin için uygun olan seçeneğe (X) işareti koyarak düşüncelerinizi belirtiniz. Hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Çocuk Edebiyatı alanının kapsadığı bilgiyle YÖK tarafından belirlenen ders içeriği bağdaşmaktadır.						
2. YÖK tarafından hazırlanan ders içeriği yeterlidir.						
3. Çocuk Edebiyatı dersinin YÖK tarafından belirlenen ders saati dağılımında, uygulama ve teori kredileri (ders saatleri) genel olarak yeterlidir.						
4. Çocuk Edebiyatı dersinin yalnızca teorik açıdan ele alınması uygundur.						
5. Çocuk Edebiyatı dersi için uygulama saati gereklidir.						
6. Çocuk edebiyatına yönelik temel kavramların adlandırılması ve tanımlanmasında sorun vardır.						
7. Mevcut çocuk edebiyatı ders kitapları, biçim ve içerik yönleriyle, alanla ilgili ders kitabında bulunması gereken kriterlere uygundur.						
8. Çocuk Edebiyatı dersinde, ders kitabı dışında kaynak kullanımı gereklidir.						
9. Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına çocuğa uygun kitap belirleyebilme becerisi kazandırır.						
10. Çocuk Edebiyatı dersi, ders saati, uygulamalar ve ders içeriği açısından öğretmen adaylarının mesleki hayatlarında kullanabilecekleri bilgi ve yeterliğe ulaşmaları açısından yeterlidir.						
11. Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına çocuk edebiyatı ürünlerini biçim ve içerik yönünden değerlendirebilme ve doğru ürünleri belirleyebilme yeterliğini kazandıracak niteliktedir.						
12. Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarına “erken çocukluk” ve “çocukluk” dönemlerinin gelişim özelliklerine uygunluk boyutunda bakış açısı kazandıracak niteliktedir.						
13. Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarının meslek hayatlarında öğrencilerine çocuk edebiyatıyla ilgili farkındalık kazandıracak niteliktedir.						
14. 5-8. sınıfların Türkçe ders kitaplarında bulunan metinler, çocuk edebiyatı çerçevesinde ele alınabilecek niteliktedir.						
15. Çocuk Edebiyatı dersi, öğretmen adaylarında okuma kültürü oluşturacak nitelikte bir içeriğe sahiptir.						
16. Çocuk Edebiyatı dersinde, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, zorunlu okuma listeleri oluşturulmalıdır.						
17. Çocuk Edebiyatı dersinde, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, kitap inceleme çalışmaları yaptırılmalıdır.						
18. Çocuk Edebiyatı dersinde, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, kitaplar hakkında yaratıcı ve eleştirel yazı yazma çalışmaları yaptırılmalıdır.						
19. Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında, öğretmen adaylarında okuma kültürünü oluşturmak amacıyla, öğretmen adayları en az iki ay yarı zamanlı olarak, üniversitenin kütüphanesinde görevlendirilmelidir.						
20. Çocuk edebiyatı dersi kapsamında, öğretmen adaylarında okuma kültürü oluşturmak amacıyla, öğretmen adayları, çocuk edebiyatı kapsamında hazırlanan bilimsel toplantılara katılmak konusunda teşvik edilmelidir.						
21. Çocuk Edebiyatı dersi kapsamında öğretmen adaylarına, ders kitapları dışında, edebi eserler okutulmalıdır.						
22. Çocuk Edebiyatı dersinde, ders kitabı dışında okutulacak edebi eserler, öğretmen adaylarının meslek hayatlarında kullanabilecekleri niteliktedir.						
23. Öğretmen adaylarının meslek hayatlarında öğrencilerine okuma kültürü kazandırmaları ile lisans eğitimi sürecinde aldıkları Çocuk Edebiyatı dersi arasında ilişki vardır.						

Ek 2-Çocuk Edebiyatı Başarı Testi

ÇOCUK EDEBİYATI DERSİ BAŞARI TESTİ

Değerli Öğretmen Adayları,

Bu ölçek, Çocuk Edebiyatı dersine dair başarınızı ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Test, çoktan seçmeli 35 adet sorudan oluşmaktadır. Her soruyu dikkatlice okuyup cevaplayınız. Cevaplarınızı soru kâğıdı ve cevap kâğıdı üzerine işaretleyiniz. Soruları gerçekçi bir şekilde cevaplamanız, araştırma bulgularının geçerliği açısından son derece önemlidir. Lütfen cevapsız soru bırakmayınız.

Başarılar dilerim.

Yağmur Özge Uğurelli

1. “Çocuk Edebiyatı” kavramı ile ilgili aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A. Çocuk edebiyatı alanında yazılmayan birçok edebi eser zaman içerisinde çocuk edebiyatı alanında ele alınarak değerlendirilmiş ve çocuklara okutulmuştur.
- B. Çocuk edebiyatı alanında yazılan eserlerde, kahraman kadrosunu çocuklar oluşturmaktadır.
- C. Çocuk edebiyatı aracılığıyla çocuğun hem alıcı dil gelişimine hem de ifade edici dil gelişimine katkı sağlanır.
- D. Çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine; hayallerine, duygularına, düşüncelerine, yeteneklerine ve zevklerine hitap eden, eğitirken eğlenmelerine katkı sağlayan sözlü ve yazılı kaynaklardır.
- E. Çocuk edebiyatı, çocuklar için yazılı ve sözlü kaynaklara duyulan ihtiyaç karşısında ortaya çıkmıştır.

2. Aşağıdakilerden hangisi II. Meşrutiyet Döneminde çocuk edebiyatında ortaya çıkan gelişmelerden değildir?

- A. Şura-yı Ümmet gazetesinde çocuk edebiyatının önemi ilk kez vurgulayan yazılar.
- B. Tedrisat-ı İptidaiye dergisinde çocuklar için müzik ve edebiyat ürünlerinin gerekliliğini anlatan yazılar.
- C. Dünya klasikleri çocuklar için Türkçeye çevrilmiştir.
- D. Tevfik Fikret gibi önemli bir şairin çocuklar için şiir yazması.
- E. Ali Ulvi'nin yazdığı “Çocuklara Neşideler” adlı eserin yazılması.

3. Aşağıdakilerden hangisi Tanzimat Döneminde çocuk edebiyatında ortaya çıkan gelişmelerden değildir?
- A. Ünlü Divan şairlerinden biri olan Nabi, oğluna öğütler vermek amacıyla kaleme aldığı “Hayriyye” adlı eseri, Tanzimat Döneminde yazılan ilk çocuk eserleri arasında yer almaktadır.
 - B. İlk çocuk kitapları, Şinasi, Recaizade Mahmut Ekrem ve Ahmet Mithat Efendi’nin Fransızcadan dilimize çevirdikleri kısa şiirler ve fabllerdir.
 - C. Ziya Paşa, J. J. Rousseau’nun “Emile” adlı eserini çocuklar için çevirmiştir.
 - D. Muallim Naci’nin sekiz yaşına kadarki çocukluk anılarını kapsayan “Ömer’in Çocukluğu (1899)” adlı kitabı, çocukların okuduğu eserler arasındadır.
 - E. İlk çocuk edebiyatı çevirmenleri arasında yer alan Ahmet İhsan, Jules Verne’den “Gizli Ada” ve “80 Günde Devriale” adlı kitapları, çocukların kolayca anlayabileceği bir dille çevirmiştir.
4. Aşağıdakilerden hangisi Millî Edebiyat döneminde çocuk edebiyatı alanında görülen gelişmelerden biri değildir?
- A. Edebiyatın yalnızca yetişkinler için değil, çocuklar için de bir eğitim aracı olması gerektiği fikri vurgulanmıştır.
 - B. Siracettin Hasırcıoğlu’nun *Çocuk Şiirleri*, Fuat Köprülü’nün *Mektep Şiirleri*, Ali Ekrem Bolayır’ın *Çocuk Şiirleri* adlı eserleri, bu dönemde çocuklar için kaleme alınmıştır.
 - C. Millî Eğitim Bakanı Ahmet Şükrü tarafından *Çocuklara Hikâye Anlatma Sanatı* adlı bir eser hazırlanmıştır.
 - D. Doğrudan çocukların hedef kitle olarak seçildiği, düz yazı türünde çocuk edebiyatı eserlerine pek rastlanmamaktadır.
 - E. Ahmet Rasim, Ömer Seyfettin, Hüseyin Rahmi Gürpınar gibi yazarlar tarafından çocuklar için önemli eserler kaleme alınmıştır.
5. Aşağıdakilerden hangisi, ülkemizde 1923-1940 yılları arasında çocuk edebiyatı alanında görülen çalışmalardan biri değildir?
- A. Ali Canip, Hasan Ali gibi sanatçılar, *Cihan Edebiyatından Numuneler* adıyla bir çocuk kitabı dizisi hazırlamışlardır.
 - B. İbnürrefik Ahmet Nuri, Mahmut Yesari gibi tiyatrocular, *Mektep Temsilleri* adıyla, kız ve erkek okulları için ayrı ayrı tiyatrolar hazırlamıştır.
 - C. Yeni Türk harflerinin kabulü (1928), çocuk edebiyatı alanında yayın yaşamına durgunluk getirmiştir.
 - D. *Arı Maya*, *Heidi* gibi dünya klasikleri Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Türkçeye çevrilmiştir.
 - E. *Temel Bilgiler*, *Bilgi Demeti* gibi didaktik eserler, çocukların düzeylerine uygun olarak sadeleştirilmiş ve yeniden basılmıştır.

6. Türkiye’de çocuklar, Cumhuriyet döneminin başlarında yetişkinler için yazılan kitapları okuyarak edebiyat gereksinimlerini gidermeye çalışmışlardır. Bu dönemde, doğrudan çocuklara seslenen eserler yazan, az sayıda yazar mevcuttur. Abdullah Ziya Kozanoğlu’nun bazı eserleri de bu istisnalar içerisinde yer almaktadır.

Aşağıdakilerden hangisinde, Abdullah Ziya Kozanoğlu’nun doğrudan çocuklara seslenmek amacıyla yazdığı eserler doğru olarak verilmiştir?

- A. Atlı Han, Bağrıyanık Ömer, Kızıltuğ
- B. Kızıltuğ, Atlı Han, Türk Korsanları
- C. Savcı Bey, Atlı Han, Türk Korsanları
- D. Atlı Han, Kızıltuğ, Savcı Bey
- E. Türk Korsanları, Kızıltuğ, Malkoçoğlu
7. **Aşağıdakilerden hangisi, ülkemizde 1940-1970 arası dönemde, çocuk edebiyatı alanında görülen gelişmelerden biri değildir?**
- A. Öğretmen-eğitimci ozanların çokluğu, ilköğretim programlarında yer alan üniteler ve belirli günler-haftalarla ilgili didaktik şiirler yazmayı gündeme getirmiştir.
- B. 1940 sonrası çocuk şiirinde ilk atılım, Fazıl Hüsnü Dağlarca tarafından gösterilmiştir.
- C. Türk masallarının yeni bir anlatım biçimiyle yeniden yazılması çalışmaları hız kazanmıştır.
- D. Orhan Veli Kanık tarafından ilk kez La Fontaine çevirileri, bu dönemde yapılmıştır.
- E. Bu dönemde Naki Tezel, Cahit Uçuk ve Oğuz Tansel gibi isimler sözlü Türk edebiyatı eseri olan birçok masalı derleyerek çocuk edebiyatına kazandırmıştır.
8. **Aşağıdakilerden hangisi, ülkemizde 1980-2000 yılları arasında, çocuk edebiyatı alanında görülen gelişmelerden biri değildir?**
- A. Çocuk şiirlerindeki hece vezni ve kafiyeli şiir anlayışı geçmişteki yoğunlukla devam etmiştir.
- B. Birçok yayınevi ve kurum tarafından çeşitli çocuk dergileri çıkarılmıştır.
- C. TÜBİTAK, *Okul Öncesi Kitaplığı*, *Resimli Çocuk Kitapları* adlarıyla çeşitli kitap dizileri hazırlamıştır.
- D. Bu yıllarda, Millî Eğitim Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı çocuklara yönelik kitap dizileri oluşturmuştur.
- E. M. Ruhi Şirin tarafından, çocuklarla ilgili birçok faaliyet yürütmenin yanı sıra çocuk kitapları da yayımlayan *Çocuk Vakfı* kurulmuştur.

9. Bağımsız bir çocuk edebiyatı hareketinin başlaması ve gelişmesi doğrultusunda ilk bilinçli girişimlere sahne olan ülke İngiltere'dir.

Yukarıda verilen bilgiye göre İngiltere'de çocuk edebiyatının başlaması ve gelişmesiyle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A. Birçok din adamı ve öğretmen şiddetli eleştirilerine rağmen, ülkede çocukları göz önünde tutarak hazırlanan, heyecan verici kitapların yayını giderek artmıştır.
- B. İngiltere'de 18. yüzyılda ilk çocuk dergisi olarak kabul edilen *Juvenile Magazine* yayınlanmıştır.
- C. İlk çocuk kütüphanesi 1748'de İngiltere'de kurulmuştur.
- D. Sadece ulusal balatlardan, çocuk şarkı ve tekerlemelerinden yararlanmamışlar; çocuğun toplumsal değişimine uygun olarak, çocuk kitaplarında değişimler gerçekleştirmişlerdir.
- E. Çocuk edebiyatı kavramının ortaya çıkmasında halkın bütün tabakalarından olumlu eleştiriler alınmıştır.
10. 20. yüzyılda, dünyada çocuk edebiyatı alanında en çok dikkat çeken eserdir. Bu eser, çocuk edebiyatında bir zirve olarak kabul edilmektedir. Yazar, bu eserde bir yetişkinin çocuklar için yazılmış kitapları okuyabileceğini belirtir. Çocukluğa adanmış bir mektup olarak nitelenen eser, çocukların ve yetişkinlerin hala ilgiyle okudukları önemli eserler arasında yer alır. Asteroid B 612 gezegeninden gelen eserin kahramanı, roman boyunca yetişkinleri tuhaf bulan, onları eleştiren bir portre çizer.

Yukarıda, hakkında bilgi verilen eser ve eserin yazarı, aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak eşleştirilmiştir?

- A. Mark Twain-Tom Sawyer'in Maceraları
- B. Hector Malot-Kimsesiz Çocuk
- C. Saint-Exupery-Küçük Prens
- D. Comtesse de Segur-Sophie'nin Başına Gelenler
- E. George Sand-Köyün İkizleri
11. Almanya'da 19. yüzyılın ilk dönemlerinde başlayan romantizm akımı ve ulusal kültür kaynaklarından yararlanma eğilimi, çocuk kitabı yazarlarını da etkilemiştir. 19. yüzyılın ikinci yarısında, yani realizm döneminde ise sanayileşmenin getirdiği yenilikler çocuk edebiyatına yansır. Bu dönemde çocuk kitaplarında çocukların merak ve ilgilerine yönelik konulara ağırlık verilmiştir.

Aşağıda verilen 19. yüzyıl Alman çocuk edebiyatına ait eserlerden hangisi, bu özelliklere sahip değildir?

- A. Kızıl Derililer (Karl May)
- B. Küçük Hafiye (Erich Kästner)
- C. Paskalya Yumurtaları (Christophe Schmid)
- D. Kurnaz Tilki (Goethe)
- E. Robinson Ölmeli (Friedrich Forster)

12. Çocuklar için yazılan ilk ürünler, öğreticiliğe ve ahlak kurallarının benimsetilmesine yöneliktir. 19. Yüzyılın sonlarına doğru romantik yaklaşımın egemen olduğu görülür. Bu dönemde yazılan çocuk edebiyatı eserlerinde, halk kahramanlarının serüvenleri ve destansı hikâyeler, duygusal ve pastoral şiirler ön plana çıkar. Özellikle Brunett’in “Küçük Lord”, “Bir Küçük Prenses” ve “Gizli Bahçe” adlı kitapları romantizm akımının tesirinde yazılmış önemli çocuk edebiyatı ürünlerindendir.

Yukarıda tarihsel gelişimiyle ilgili bilgi verilen çocuk edebiyatı, hangi topluma aittir?

- A. Fransız çocuk edebiyatı
 - B. İngiliz çocuk edebiyatı
 - C. Avusturya çocuk edebiyatı
 - D. İskandinav çocuk edebiyatı
 - E. Amerikan çocuk edebiyatı
13. 1637’de yayımlanan Orbis Pictus (Resimlerle Dünya), ilk resimli çocuk kitabıdır.

Bu kitabın yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

- A. La Fontaine
 - B. Johann Amos Comenius
 - C. Carlo Collodi
 - D. Selma Lagerlöf
 - E. Anne Holm
14. Unesco ve Çocuk Vakfı’nın ortak yaptığı bir çalışmaya göre evlerinde çok çocuk kitabı bulunan çocuklar, az çocuk kitabı bulunanlardan daha başarılıdır.

Bu bilgiye göre aşağıdakilerden hangisini söylemek doğru olur?

- A. Çocuğun edebiyatla ilişkili olması başarısını olumlu yönde etkileyen bir durumdur.
- B. Edebiyat, çocuk için vazgeçilmez bir ihtiyaçtır.
- C. Bireylerin çocukluk döneminde kitaplarla ilişkili olmaları, başarılı olmaları için yeterlidir.
- D. Çocuk kitapları, başarı odaklı yazılan eserler olduğu için çocukların gelecek yaşantısındaki başarı durumlarını olumlu etkiler.
- E. Başarı, bireyin en önemli vasıflarından biri olduğu için çocukluk döneminde çocuk kitaplarıyla ilgili yaşantıları olmalıdır.

15. I. Çocuk edebiyatı alanında en büyük atılım, Andersen'in 1884 yılında ocakbaşı hikâyeleriyle gerçekleşmiştir.

II. 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra, çocuk edebiyatı alanında Selma Lagerlöf, Nils Holgerson gibi önemli yazarlar ve eserleri mevcuttur.

III. Hayali bir dünyada yaşayan varlıkları anlatan roman dizisiyle tanınan Tore Jansson ve çocuklar için yazdıkları şiirleriyle dikkat çeken Aila ve Kirsi Kunnas gibi önemli çocuk edebiyatı yazarları vardır.

Yukarıda, hakkında bilgi verilen çocuk edebiyatı dairesi, hangi topluma aittir?

- A. Fransız çocuk edebiyatı
- B. Alman çocuk edebiyatı
- C. İskandinav çocuk edebiyatı
- D. İngiliz çocuk edebiyatı
- E. Türk çocuk edebiyatı
16. James Matthew Barrie tarafından yazılan romanda, yedi günlük bir çocukken uçarak evinden ayrılan ve hiçbir zaman büyümek istemeyen fantastik kahraman Peter Pan ve başta Wendy olmak üzere tüm arkadaşları, çocukların merak ve beğeni ile okudukları kahramanlardır. Başlangıçta sahnelenen bir oyun olan eser, sonradan yazar tarafından romanlaştırılmıştır. Çocukların hayal gücünü pekiştirmesi açısından önemli olan eserde, anne sevgisi de en güzel şekilde işlenmiştir.

Yukarıdaki metinde, hakkında bilgi verilen çocuk romanı, hangi toplumun çocuk edebiyatı içerisinde yer almaktadır?

- A. Fransız çocuk edebiyatı
- B. İngiliz çocuk edebiyatı
- C. Amerikan çocuk edebiyatı
- D. İskoç çocuk edebiyatı
- E. İskandinav çocuk edebiyatı
17. Roman, 5-8. sınıf öğrencilerine en fazla hitap eden türdür. Öğrenciler ilgileri doğrultusunda okudukları romanlardan büyük haz duyarlar. Gençlik edebiyatına da köprü oluşturan bu dönem, yetişkinlere yönelik yazılmış bazı romanları da öğrenciler için cazip hale getirir.

Bu bilgilere dayanarak, aşağıdaki eserlerden hangisi tür bakımından, 5-8. sınıf öğrencilerinin okuma eğitiminde daha az tercih edilir?

- A. İp Cambazları (Gülsüm Cengiz)
- B. Yılkı Atı (Abbas Sayar)
- C. Fadış (Gülten Dayıoğlu)
- D. Hababam Sınıfı Serisi (Rifat Ilgaz)
- E. İçimde Çiçekler Açınca (Muzaffer İzgü)

18. **Aşağıdakilerden hangisi günümüzde yayın hayatını devam ettiren çocuk dergilerinden ikisi değildir?**

- A. Altın Çocuk - Miço
- B. Bilim Çocuk – Milliyet Çocuk
- C. Atlas Çocuk – Diyanet Çocuk
- D. Can Kardeş – Türkiye Çocuk
- E. Milliyet Kardeş– Cumhuriyet Çocuk

19. “Türkçe öğretiminin, öğüt vermek amacıyla hazırlanmış, çocuk gerçekliğini yadsıyan, “hazır/kullanmalık” metinlerle yürütülmesi önemli bir sorundur. Çocuklarda duygu ve düşünce devinimine katkı sağlamayan, dilsel düzenleniş bakımından yetersiz, Türkçenin söz varlığını yansıtmı açısından da yoksul olan metinler; Türkçe öğretimini, okur yetiştirme sorumluluğundan uzaklaştırmaktadır.

Türkçe öğretiminde; öğrencilerin, okuma isteği uyandıracak, düzeye uygun, nitelikli yazınsal (masal, şiir, öykü, roman vb.) ve öğretici metinlerle (makale, deneme, söyleşi vb.) karşılaştırılması; sanatsal özellikler taşıyan resimler, fotoğraflar, karikatürler, çocuk şarkıları ve kısa filmlerle buluşturulması temel bir ilke olarak benimsenmelidir.”

Metne göre aşağıdakilerden hangisi, çocuk edebiyatı eserlerinin Türkçe öğretimi açısından işlevlerinden biridir?

- A. Okuma kültürü edinmiş, düşünen, duyarlı bireylerin yetiştirilmesini sağlamak.
- B. Öğrencilere okuma kültürü edindirmek, Türkçe dersinin yegâne amacıdır.
- C. Türkçe öğretiminde kullanılan metinlerin öğretici ya da yazınsal olması bir zorunluluktur.
- D. Türkçe öğretiminin amacı yalnızca söz varlığına katkı sağlamak olmadığından metinlerin söz varlığını dikkate almak gerekmemektedir.
- E. Türkçe öğretiminde kullanılan öğretici metinlerin düzeye uygun olması her zaman dikkate alınmayabilir.

20. 1-4. sınıflarda masal ve hikâye gibi tahkiyeli çocuk edebiyatı ürünleri dinleme metni olmaya daha müsaittir. 5-8. sınıflarda ise, bunların yanında deneme, sohbet, köşe yazısı gibi bilgi verici çocuk edebiyatı türleri de kullanılabilir. Betimleyici özelliği olan gezi yazısı da dinleme eğitimine uygundur. Şiir ve tiyatro türü ise dinleme eğitimi açısından 5-8. sınıflarda daha önceliklidir.

Bu bilgilere dayanarak, aşağıdaki eserlerden hangisi tür bakımından, 5-8. sınıf öğrencilerinin dinleme eğitiminde daha az tercih edilir?

- A. Balım Kız Dalım Oğlan (Ceyhun Atuf Kansu)
- B. Peri Kızı ve Çoban Hikâyesi (Orhan Seyfi Orhon)
- C. Gümüş Kanat (Cahit Uçuk)
- D. Yürekdede ile Padişah (Cahit Zarifoğlu)
- E. Koçyiğit Köroğlu (Ahmet Kutsi Tecer)

21. Ortaokul 5. sınıfların Türkçe dersine giren Ayşe öğretmen, öğrencilerinin bir dönem boyunca okumaları gereken kitapları listelemiştir. Bu listeyi, öğrencilerin ilgi alanlarına ve gelişim ihtiyaçlarına göre ve her haftaya bir kitap denk gelecek şekilde hazırlamıştır. Ekim ayı kitap listesi şu şekildedir:

1. Hafta: Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz (Aziz Nesin)
2. Hafta: Bizim Korsanlar (Alper Uygur)
3. Hafta: Arkaüstü (Fazıl Hüsnü Dağlarca)
4. Hafta: Önce: Suç ve Ceza (Dostoyevski)

Sonra: Çocuklarla Beraber (Dostoyevski)

Ayşe öğretmen listeyi öğrencilerine dağıtmadan önce son kez gözden geçirmiş ve 4. hafta kitabını değiştirdikten sonra listeyi dağıtmıştır.

Ayşe öğretmenin 4. hafta kitabını değiştirme nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Kitabın edebi türünü, ortaokul 5. Sınıf çocuklarının seviyesine uygun bulmadığı için kitabı değiştirmiştir.
- B. Kitap içeriğini, ortaokul 5. sınıf çocuklarının ilgi ve ihtiyaçlarına uygun bulmadığı için kitabı değiştirmiştir.
- C. Kitap baskısının, ortaokul 5. sınıf çocukları açısından olumlu bir örnek oluşturmadığı düşüncesiyle kitabı değiştirmiştir.
- D. Yazarın benimsediği sanat anlayışının, ortaokul 5. sınıf öğrencileri için uygun olmadığını düşündüğü için kitabı değiştirmiştir.
- E. Kitap isminin, ortaokul 5. sınıf çocuklarının okuma alışkanlıklarını etkilediği düşüncesiyle kitabı değiştirmiştir.

22. **Aşağıdakilerden hangisi çocuk gazete ve dergilerinde bulunması gereken özelliklerden biri değildir?**

- A. Baskı, dizgi tekniği ve sayfa düzeninin anlaşılır olması.
- B. Resim, desen ve karikatürlerin estetik bir değerinin olması.
- C. Yazıların boy ve puntolarının, çocuğun yaş seviyesine uygun olması.
- D. Ulusal değerlerden ziyade evrensel değerlere öncelik verilmesi.
- E. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerle ilgili son bilgilere yer verilmesi.

23. Çocuk edebiyatıyla ilgili kuramsal çalışmalarının yanı sıra, çocuklar için eserler de kaleme almıştır. *Kuş Ağacı* adlı eseriyle 1993 yılında UNESCO Çocuk Kitabı Ödülünü kazanmıştır. *Guguklu Saatin Kumrusu* adlı masal kitabı Rumenceye, *Masal Mektuplar* kitabı da Makedoncaya çevrilmiştir.

Yukarıdaki metinde, hakkında bilgi verilen çocuk edebiyatı yazarı kimdir?

- A. Yalvaç Ural
B. Mustafa Ruhi Şirin
C. Aytül Akal
D. Mavisel Yener
E. Kemalettin Tuğcu

24. I. Çocuklar tarafından hazırlanmış resim, manzume, hikâye, mektup ve eleştiri gibi yazılara yer verilmelidir.

II. Özellikle çocukluklarına önem verilerek millî ve milletlerarası sanatçı, iş adamı ve kahramanların biyografilerine yer verilmelidir.

III. Biri erkek, diğeri kız çocukları için olmak üzere iki ayrı baskı yapılmalıdır.

IV. Folklorlardan ve her ülkenin halk geleneğinden alınmış bir hikâye veya masal yer almalıdır.

V. Çocuk zihnini bulandırmamak adına, hayattaki değişim ve gelişimlere çok fazla dikkat çekmemelidir.

VI. Çocukların bilgi düzeylerini arttırmak amacıyla daha çok bilgilendirici metinlere yer verilmeli, resimlemeye fazla yer verilmemelidir.

Bu özelliklerden hangileri çocuk dergisinde bulunması gereken özellikler arasından yer alır?

- A. I – II – IV – V
B. II – III – IV – V
C. I – II – III – IV
D. I – III – IV – VI
E. III – IV – V – VI

25. I. Ökkeş

II. Uçan Motor

III. Korku Tüneli

IV. Müzik Satan Çocuklar

V. Afacanlar Çetesi

Aşağıdaki yazarlardan hangisi, yukarıda verilen eserlerden biriyle eşleştirilemez?

- A. Gülten Dayıoğlu
B. Nur İçözü
C. İpek Ongun
D. Muzaffer İzgü
E. Eflatun Cem Güney

26. I. Mavisel Yener-Öğretmen Neden Çıldırıldı?

- II. Sevim Ak-Domates Saçlı Kız
- III. Tarık Dursun K.-Hoşça kal Küçük
- IV. Aytül Akal-Kayıp Kitaplıktaki İskelet
- V. Ayla Çınaroğlu-Gökten İnen Üç Yıldız

Yukarıda verilen eser-yazar eşleştirmelerinden hangisi ya da hangileri yanlıştır?

- A. I-III B. V C. II-III D. IV E. I-IV

27. I.Noel Şarkısı

- II. Alice Harikalar Diyarında
- III. Tom Sawyer
- IV. David Copperfield
- V. Pinokyo'nun Serüvenleri

Aşağıdaki yazarlardan hangisi, yukarıda verilen eserlerden biriyle eşleştirilemez?

- A. Lewis Carol B. Oscar Wilde C. Carlon Collodi D. Mark Twain E. Charles Dickens

28. I. Palavracı Baron-Erich Kästner

- II. Delifışek-José Mauro de Vasconcelos
- III. Afacanların Şenliği-Mikhalkov
- IV. Söz Düş Makinesi-Roald Dahl
- V. Dev Şeftali-Susanna Tamaro

Yukarıda verilen eser-yazar eşleştirmelerinden hangisi ya da hangileri yanlıştır?

- A. I-V

- B. II-III

- C. II-IV

- D. III-V

- E. IV-V

29. I. Gül Hanımın Annesi - Memduh Şevket Esendal - Hikâye

- II. Rüya Kızın Masalı - Mustafa Ruhi Şirin - Masal
- III. Yılkı Atı - Abbas Sayar - Roman
- IV. Güvercin ve Arkadaşları – Beydeba - Fabl
- V. Altın Işık – Ali Ulvi – Şiir

Yukarıda verilen eser-yazar-tür eşleştirmelerinden hangisi ya da hangileri yanlıştır?

- A. II-V

- B. I

- C. II-III

- D. III

- E. IV-V

30. Babaeskili babacan Beberuhi Bedri ile bıyıksız bıçkıcı bingıldak Bigalı bikes Bahri'nin Bigadiç'deki bonbon bonmarşesine varmışlar, oradakilerin yüzlerine bön bön bakarak, büyük buhurdanlığı buğulu buğulu boşaltıp bomboş bırakmışlar, sonra da Bodrum'da gözden kaybolmuşlar.

Yukarıda örneğini gördüğünüz, daha çok diksiyon eğitiminde kullanılabilecek tekerleme türü, aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Oyun sırasında kullanılan sayışmaca tekerlemeleri
- B. Masallarda geçen tekerlemeler
- C. Ses tekrarına dayanan tekerlemeler
- D. Toplu törenlerde söylenen tekerlemeler
- E. Bilmece tekerlemeleri

31. I. Gazete Fısıltıları (Sevim Ak)-5/6/7. Sınıflar

II. Tilki Tilki Saat Kaç? (Refik Durbaş)-3/4/5. Sınıflar

III. Kristal Yelkenli (José)-5/6/7/8. Sınıflar

IV. Ormandaki Arkadaş (Can Göknil)-4/5/6. sınıflar

V. Selo'nun Kuşları (Cemil Kavukçu)-6/7/8. Sınıflar

Yukarıda verilen eser ve seviye eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A. I
- B. II
- C. III
- D. IV
- E. V

32. I. Kumbara

II. Mümeyyiz

III. Ahnk

IV. Başaralım

V. Kuş

Yukarıda adı verilen gazete ve dergilerden hangisi ya da hangileri, çocuklara yönelik değildir?

- A. IV B. II-V C. III D. IV-V E. V

33. I. Arkadaş- Mehmet Şemsi Bey

II. Çocuk Bahçesi-Mustafa Necati

III. Mümeyyiz-Tevfik Bey

IV. Çocuklara Mahsus Gazete-Hakkı Tahir

V. Çocuklara Talim-Mehmet Şemsettin Bey

Yukarıda adı verilen çocuk gazete ve dergilerinin kronolojik sıralaması, aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A. III-I-IV-V-II

B. III-II-V-IV-I

C. III-V-IV-II-I

D. III-II-I-IV-V

E. III-IV-II-I-V

34. – Sizler bu dediklerime inanmıyorsunuz ama, Hintli rahip Mo efsanesinin doğru olduğunu söyledi. İnsanlara bir bakın, efsanede tarif edilen Mo'lara benzemiyorlar mı?

Defne ile Burç bir an düşündüler. Ancak bir şey demelerine fırsat kalmadan, kaptan tezini pekiştirmeye girişti:

– Bunda inanmayacak bir şey yok. Mo'ların bedenleri şekil değiştirip insan bedenine dönüşmüş olamaz mı? Dikkat ederseniz, kimi insanlar çok akıllı, güçlü, yaratıcı... O insanlar varlıklarında, yüksek oranda lider Mo izi taşıyorlar. Bedenlerinde, sıradan Mo mirası taşıyanlar, sıradan insanlar olarak gelişmişler.

Yani, lider Mo kanı taşıyanlar hep lider ve yönetici olarak yaşamışlar. Sıradan insanlar da hep, yönetilen olarak, dünyadan gelip geçmişler...

Yukarıda okuduğunuz metnin türü, yazarı ve dâhil olduğu eser adı ile ilgili, aşağıda verilen bilgilerden hangisi doğrudur?

<u>Tür</u>	<u>Yazar</u>	<u>Eser</u>
A. Hikâye	Bilgin Adalı	Gizemli Öyküler
B. Roman	Gülten Dayıoğlu	Mo'nun Gizemi
C. Efsane	Bilgin Adalı	Atlantis'in Çocukları
D. Roman	Gülten Dayıoğlu	Sırlar Müzesi
E. Masal	Bilgin Adalı	Mo'nun Gizemi

35. Kitap en iyi arkadaş.

Bana neyi sorsam söyler.
Ne anlatsam en sonunda,
Çalış, iyi, doğru ol der.
Geceleri uyumaz o,
Beni kaldırır erkenden.
Okulum kadar güzeldir.
Kitabı çok severim ben.

Yukarıdaki dizeler için aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A. İşlenen ana duygu, kitap sevgisidir.
- B. Şiir, açık bir anlatıma sahiptir.
- C. Şiir, I. tekil kişinin ağzından söylenmiştir.
- D. Şiir, abartıdan uzak, doğal bir söyleyişle yazılmıştır.
- E. Şiir, Cahit Külebi tarafından yazılmıştır.

Ek 3-Eğitim Enstitüsü Türkçe-Edebiyat Şubesinin Yıllara Göre Ders Programları

Eğitim Enstitüsü Türkçe-Edebiyat Şubesi 1931 Yılı Programı

Gazi Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü Edebiyat Şubesi Ders Dağılım Çizelgesi (1931)

Dersler	I. Yarıyıl	II. Yarıyıl	III. Yarıyıl
Türkçe-Edebiyat	5	5	5
Garp Edebiyatı	-	2	2
Tarih	3	-	-
Türk Tarihi	3	3	3
Sanat Tarihi	-	1	1
İçtimaiyat	-	1	1
Kozmografya	-	-	1
Pedagoji	4	5	6
Terbiye	2	2	2
Mantık	2	-	-
Umumi Usul-ü Tedris	-	2	-
Hususi Usul-ü Tedris	-	-	1
Tatbikat		1	3
Hıfzısıhha	1	-	-
Ecnebi Lisanı	6	6	6
Resim	1	1	1
Musiki İlimleri	1	1	1
Jimnastik	1	1	1
El İşleri	1	1	1
Toplam	26	27	29

(Kaynak:Gazi Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü: Teşkilat ve Programlar'dan aktaran Altunya, Niyazi (2006). Gazi Eğitim Enstitüsü. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayını. s. 351)

Eğitim Enstitüsü Türkçe-Edebiyat Şubesi 1941 Yılı Programı

Türkçe Şubesi Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi (1941)

Dersler	I. Sınıf	II. Sınıf
A Türk Dili Bilgisi	3	3
A Kompozisyon	3	3
A Edebî Metinler	3	3
A Edebiyat Tarihi	2	2
A Yazı	2	-
A Garp Edebiyatı	3	3
A Garp Metinleri	2	1
GK Sanat Tarihi	1	1
GK Felsefe	1	1
GK Sosyoloji	1	-
MB Pedagoji ve Umumi Öğretim Usullü	1	1
GK Yabancı Dil	4	4
MB Türkçenin Hususi Öğretim Usulü ve Ders Tatbikatı	-	6
GK Askerlik (Teorik)	2	2
GK Askerlik (Pratik)	2	2
TOPLAM	30	32

(Kaynak: Maarif Vekilliği (1941). Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Terbiye Enstitüsü Müfredat Programı. Ankara: Maarif Matbaası.)

Eğitim Enstitüsü Türkçe-Edebiyat Şubesi 1944 Yılı Programı

Türkçe Şubesi Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi (1944)

Dersler	I. Sınıf	II. Sınıf
A Türk Dili Bilgisi	3	3
A Kompozisyon	3	3
A Edebî Metinler	3	3
A Edebiyat Tarihi	2	2
A Yazı	2	-
A Garp Metinleri	3	3
A Ortaokul Ders Kitapları Üzerinde Çalışmalar	2	2
GK Sanat Tarihi	1	1
GK Felsefe	1	1
GK Toplumbilim	1	-
MB Eğitim Bilim ve Umumi Öğretim Methodu	1	-
GK Yabancı Dil	4	4
MB Türkçenin Hususi Öğretim Usulü ve Ders Tatbikatı	-	5
GK Türk İnkılap Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Rejimi	-	2
GK Askerlik (Teorik)	2	2
GK Askerlik (Pratik)	2	2
TOPLAM	30	33

(Kaynak: Maarif Vekilliği (1944). Tebliğler Dergisi, Cilt 7, Sayı 305.)

Eğitim Enstitüsü Türkçe-Edebiyat Şubesi 1949 Yılı Programı

Edebiyat Bölümü Ders Dağılım Çizelgesi (1949)

Dersler	I. sınıf	II. Sınıf
A Türk Dili ve Edebiyatı	6	6
GK Tarih	5	5
GK Coğrafya	5	5
GK Yurt Bilgisi	2	1
GK Devrim Tarihi	-	2
MB Genel Öğretim Metodu	2	2
MB Eğitim Ruh Bilimi	1	1
MB Ruh Sağlığı Bilgisi	-	1
MB Çocuk ve Gençlik Ruh Bilimi	1	-
A İkinci Branş Dersi	6	6
A Seminer (Türkçe)	2	1
GK Seminer (Tarih/Coğrafya)	2	2
Toplam	32	31

(Kaynak: MEB (1949). IV. Millî Eğitim Şûrası. Ankara.)

Eğitim Enstitüsü Türkçe-Edebiyat Şubesi 1957 Yılı Programı

Edebiyat Bölümü Ders Dağılım Çizelgesi (1957)

Dersler	I. sınıf	II. Sınıf
A Türk Dili ve Edebiyatı	8	8
GK Tarih	5	6
GK Coğrafya	6	5
GK Yurttaşlık Bilgisi	3	1
A Yazı	2	-
GK Devrim Tarihi	-	2
MB Eğitim Psikolojisi	3	2
MB Genel Öğretim Metodu	1	2
MB Değerlendirme	-	2
A Seminer ve Uygulama	4	4
Toplam	32	32

(Kaynak: Maarif Vekaleti (1957). Tebliğler Dergisi)

Eğitim Enstitüsü Türkçe-Edebiyat Şubesi 1966 Yılı Programı

Türkçe Bölümü Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi (1966)

Dersler	I. sınıf	II. Sınıf
A Kompozisyon	2	2
A Türk Dil Bilgisi	3	3
A Edebiyat Bilgileri	3	-
A Eski Türk Edebiyatı	3	4
A Yeni Türk Edebiyatı	5	6
GK Türk Tarihi	2	-
GK Sanat Tarihi	2	2
A Yazı	2	2
A Seminer ve Uygulama	2	3
MB Eğitim Psikolojisi	4	-
MB Değerlendirme	-	1 ½
MB Eğitim Sosyolojisi	-	1 ½
MB Öğretim Bilgisi	-	1 ½
GK Yabancı Dil	4	5
GK Devrim Tarihi	-	2
Toplam	32	32

(Kaynak: MEB (1966). Tebliğler Dergisi, Cilt 29, Sayı 1422.)

Eğitim Enstitüsü Türkçe-Edebiyat Şubesi 1968 Yılı Programı

Türkçe Bölümü Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi (1968)

Dersler	I. Sınıf	II. Sınıf	III. Sınıf
A Türkçe– Kompozisyon	2	2	2
A Türkçe Dil Bilgisi	3	3	2
A Edebiyat Bilgileri	2	2	-
A Eski Türk Edebiyatı	4	3	2
A Yeni Türk Edebiyatı	4	4	3
A Halk Edebiyatı	-	2	2
A Batı Edebiyatı	2	2	2
GK Türk Tarihi	2	2	2
GK Sanat Tarihi	2	2	2
A Yazı	2	-	-
A Seminer	2	2	2
A Özel Öğretim Metodu ve Uygulama	-	-	3
MB Eğitim Psikolojisi	3	-	-
MB Ruh Sağlığı ve Rehberlik	-	2	-
MB Ölçme ve Değerlendirme	-	-	2
MB Eğitim Sosyolojisi	-	2	-
MB Genel Öğretim Bilgisi	-	-	2
GK Türk Devrim Tarihi	-	-	2
GK Yabancı Dil	4	4	4
Toplam	32	32	32

(Kaynak: MEB (1968). Tebliğler Dergisi, Cilt 31, Sayı 1508.)

Ek 4-Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Ders Programı

Yüksek Öğretmen Okulu Geçici Çerçeve Program Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Ders Dağılımı

Ders Adı	I. Sınıf		II. Sınıf		III. Sınıf		IV. Sınıf	
	I. Dn.	II. Dn.	III. Dn.	IV. Dn.	V. Dn.	VI. Dn.	VII. Dn.	VIII. Dn.
Türkçe Kompozisyon I-II	4	4						
Osmanlıca I-II	4	4						
Türk Dil Bilgisi I-II	3	3						
Yeni Türk Edebiyatı I-II	4	4						
Eski Türk Edebiyatı I-II	3	3						
Edebiyat Bilgileri I-II	3	3						
Seminer	2	2						
Eğitime Giriş	2	-						
Eğitim Psikolojisi	-	3						
Yabancı Dil	0	0						
Türkçe Kompozisyon III-IV			2	2				
Osmanlıca III-IV			3	3				
Türk Dil Bilgisi III-IV			3	3				
Yeni Türk Edebiyatı III-IV			4	4				
Eski Türk Edebiyatı III-IV			3	3				
Türk Halk Edebiyatı I-II			2	2				
Edebiyat Bilgileri III-IV			2	2				
Tiyatro Bilgileri			2	-				
Batı Edebiyatı			-	2				
Seminer			2	2				
Araştırma			3	-				
Diksiyon			-	2				
Yabancı Dil			0	0				
Türkçe Kompozisyon V-VI					2	2		
Türk Dil Bilgisi V-VI					3	3		
Yeni Türk Edebiyatı V-VI					4	4		
Eski Türk Edebiyatı V-VI					3	3		
Türk Halk Edebiyatı III-IV					2	2		
Batı Edebiyatı II-III					2	2		
Türk Lehçeleri I-II					3	3		
Türk Medeniyeti Tarihi I-II					2	2		
Ekonomiye Giriş					2	-		
Eğitim Sosyolojisi					2	-		
Rehberlik					-	2		
Eğitim Programı ve Yöntemler					-	3		
Yabancı Dil					0	0		
Türk Dil Bilgisi VII							4	-
Yeni Türk Edebiyatı VII-VIII							4	4
Eski Türk Edebiyatı VII-VIII							3	3
Türk Halk Edebiyatı V-VI							2	2
Batı Edebiyatı IV							2	-
Türk Lehçeleri III-IV							3	3
Tez Çalışması							2	4
Türkiye Cumhuriyeti ve Devrimi Tarihi							2	2
Düşünce Tarihi							-	2
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi							4	-
Yabancı Dil							0	0
Ölçme ve Değerlendirme							-	3
Eğitim Yönetimi							-	2
Uygulama							-	1 ay

(MEB'den aktaran Uçgun, 2006, s. 171-174).

Ek 5-Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Programı Ders Programları

Türkçe Öğretmenliği Programı 1994-1998 Yılları Ders Dağılımı

Ders Adı	I. Sınıf		II. Sınıf		III. Sınıf		IV. Sınıf	
	I. Dn.	II. Dn.	III. Dn.	IV. Dn.	V. Dn.	VI. Dn.	VII. Dn.	VIII. Dn.
Osmanlı Türkçesi	3	3						
Türkçe Kompozisyon	2	2						
Türkçe Dil Bilgisi	2	2						
Türkçenin Öğretim Metotları	2	2						
Güzel Konuşma	2	2						
Türk Edebiyatı Tarihi	2	2						
Yazı Yazma Teknikleri	1	1						
Türk Destan Edebiyatı	2	2						
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2	2						
Yabancı Dil	2	2						
Beden Eğitimi/Güzel Sanatlar	0	0						
Osmanlı Türkçesi			2	2				
Türkçe Kompozisyon			2	2				
Türkçe Dil Bilgisi			2	2				
Türk Halk Edebiyatı			2	-				
Türk Halk Edebiyatı			-	2				
Eski Türk Edebiyatı			2	-				
Eski Türk Edebiyatı			-	2				
Yeni Türk Edebiyatı			2	-				
Yeni Türk Edebiyatı			-	2				
Tarihî Türk Şi'veleri			1	2				
Türkçe Öğretim Metotları-III			1	-				
Türkçe Öğretim Metotları-IV			-	2				
Edebiyat Bilgi ve Teorileri			1	2				
Eğitim Psikolojisi 3 0 3			3	-				
Eğitim Sosyolojisi 2 0 2			-	2				
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi 2 0 2			2	-				
Türk Kültürü ve Medeniyeti Tarihi 2 0 2			-	2				
Yabancı Dil 2 0 2			2	-				
Osmanlıca Metinler 2 0 2					2	-		
Türkçe Dil Bilgisi 2 0 2					2	2		
Yurt Dışındaki Türklere Türkçe Öğretimi					2	2		
Karşılaştırmalı Türk ve Dünya Edebiyatı					2	2		
Çağdaş Türk Şi'veleri 2 0 2					2	2		
Türk Halk Edebiyatı Metin Tahlili 3 0 3					3	3		
Eski Türk Edebiyatı Metin Tahlili 3 0 3					3	3		
Yeni Türk Edebiyatı Metin Tahlili 3 0 3					3	3		
Hızlı Okuma Teknikleri 2 0 2					2	-		
Dinleme Teknikleri 2 0 2					-	2		
Genel Öğretim Metotları 3 0 3					3	-		
Ölçme ve Değerlendirme 2 0 2					-	2		
Seçmeli Eğitim Dersi (Araştırma Teknikleri)					-	2		
Çocuk Edebiyatı							2	2
Türk Kültürü							2	2
Türk Halk Bilimi							2	2
Yabancılarla Türkçe Öğretimi							2	2
Karşılaştırmalı Türk ve Dünya Edebiyatı							2	2
Dil Bilimi							2	2
Türk Halk Edebiyatı							2	2
Eski Türk Edebiyatı							2	2
Yeni Türk Edebiyatı							2	2
Sahneleme Teknikleri							2	2
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Metotları							2	2
Özel Öğretim Metotları							3	-
Rehberlik							-	2
Seçmeli Eğitim Dersi (Eğitim Yönetimi)							-	2

(Uçgun, 2006, s. 284-287).

Türkçe Öğretmenliği Programı 1998-2007 Yılları Ders Dağılımı

Ders Adı	I. Sınıf		II. Sınıf		III. Sınıf		IV. Sınıf	
	I. Dn.	II. Dn.	III. Dn.	IV. Dn.	V. Dn.	VI. Dn.	VII. Dn.	VIII. Dn.
Türk Dil Bilgisi I: Ses Bilgisi	2	-						
Türk Dil Bilgisi II: Şekil Bilgisi	-	2						
Edebiyat Bilgi ve Teorileri	2	2						
Yazılı Anlatım	2	2						
Osmanlı Türkçesi	2	2						
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2	2						
Yabancı Dil	3	3						
Öğretmenlik Mesleğine Giriş	3	-						
Coğrafyaya Giriş	2	-						
Ülkeler Coğrafyası	-	3						
Uygarlık Tarihi	-	2						
Okul Deneyimi I	-	3						
Türk Dil Bilgisi III: Sözcük Bilgisi			2	-				
Türk Dil Bilgisi IV: Cümle Bilgisi			-	3				
Eski Türk Edebiyatı			2	2				
Yeni Türk Edebiyatı			2	2				
Sözlü Anlatım			2	-				
Anlama Teknikleri: Okuma Dinleme			-	2				
Seçmeli I			-	2				
Dil ve Kültür			-	2				
Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği			3	-				
Türk Tarihi ve Kültürü			2	2				
Bilgisayar			3	-				
Gelişim ve Öğrenme			3	-				
Öğretimde Planlama ve Değerlendirme			-	4				
Eski Türkçe ve Metin İncelemeleri					2	-		
Orta Türkçe ve Metin İncelemeleri					-	2		
Konuşma ve Yazma Eğitimi					3	-		
Metin Bilgisi					2	-		
Çağdaş Türk Edebiyatı					-	3		
Çocuk Edebiyatı					-	3		
Yeni Türk Edebiyatı III					2	-		
Türk Halk Edebiyatı					3	-		
Vatandaşlık Bilgisi					3	-		
Sosyal Bilimler Öğretimi					-	3		
Öğretim Tek. Materyal Geliştirme					3	-		
Özel Öğretim Yöntemleri I					-	3		
Sınıf Yönetimi					-	3		
Seçmeli II					-	2		
Yaşayan Türk Lehçeleri							4	-
Türkiye Türkçesi								
Tiyatro ve Drama Uygulamaları							2	-
Konu Alanı Ders Kitabı İncelemeleri							-	3
Özel Öğretim Yöntemleri II							-	2
Rehberlik							2	-
Okul Deneyimi II							-	2
Öğretmenlik Uygulaması							-	2
Seçmeli III							3	-
Seçmeli IV							2	-
Seçmeli V							5	-

(YÖK, Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları, 1998, s. 51)

Türkçe Öğretmenliği Programı 2007'den Günümüze Ders Dağılımı

Ders Adı	I. Sınıf		II. Sınıf		III. Sınıf		IV. Sınıf	
	I. Dn.	II. Dn.	III. Dn.	IV. Dn.	V. Dn.	VI. Dn.	VII. Dn.	VIII. Dn.
Yazı Yazma Teknikleri	3	-						
Türk Dil Bilgisi I: Ses Bilgisi	2	-						
Türk Dil Bilgisi II: Şekil Bilgisi	-	2						
Edebiyat Bilgi ve Kuramları	2	2						
Yazılı Anlatım	2	2						
Sözlü Anlatım	2	2						
Osmanlı Türkçesi	2	2						
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2	2						
Yabancı Dil	3	3						
Eğitim Bilimine Giriş	3	-						
Eğitim Psikolojisi	-	3						
Türk Dil Bilgisi III: Sözcük Bilgisi			2	-				
Türk Dil Bilgisi IV: Cümle Bilgisi			-	3				
Türk Halk Edebiyatı			2	2				
Eski Türk Edebiyatı			2	2				
Yeni Türk Edebiyatı			2	2				
Genel Dil Bilimi			-	3				
Seçmeli I			3	-				
Bilimsel Araştırma Yöntemleri			2	-				
Etkili İletişim			-	3				
Bilgisayar			4	4				
Öğretim İlke ve Yöntemleri			3	-				
Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı			-	4				
Anlama Teknikleri I: Okuma Eğitimi					4	-		
Anlama Teknikleri II: Dinleme Eğitimi					4	-		
Anlama Teknikleri III: Konuşma Eğitimi					-	4		
Anlama Teknikleri IV: Yazma Eğitimi					2	-		
Çocuk Edebiyatı					2	-		
Dünya Edebiyatı					-	4		
Özel Öğretim Yöntemleri II					-	2		
Yabancılarla Türkçe Öğretimi					-	2		
Türk Eğitim Tarihi					-	2		
Uygarlık Tarihi					3	-		
Topluma Hizmet Uygulamaları					4	-		
Özel Öğretim Yöntemleri I					2	-		
Sınıf Yönetimi					-	3		
Ölçme ve Değerlendirme							4	-
Tiyatro ve Drama Uygulamaları							2	-
Türkçe Ders Kitabı İncelemeleri							-	3
Seçmeli II							-	2
Seçmeli III							2	-
Seçmeli I							-	2
Seçmeli II							-	2
Dil ve Kültür							3	-
Rehberlik							2	-
Özel Eğitim							5	-
Okul Deneyimi							-	2
Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi							-	8
Okul Uygulaması								

(YÖK, Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları, 2007a, s. 85)

Ek 6-1950-2010 Yılları Arasında Basılan Çocuk Edebiyatı Ders Kitapları

1950-2010 YILLARI ARASINDA BASILAN ÇOCUK EDEBİYATI DERS KİTAPLARI

1. Demiray, Kemal (1953). Türkçe Çocuk Edebiyatı. Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Okulu Serisi.
2. Gökşen, Enver Naci (1960). Çocuklar İçin Edebiyat (Fikir ve Sanat Eğitimi. Şiir, Masal, Temsil Üzerine İncelemeler). İstanbul: Bakış Matbaa ve Kütüphanesi Yayınları.
3. Gökşen, Enver Naci (1975). Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.
4. Oğuzkan, A. F. (1977). Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı (1. b.). Ankara: Kadioğlu Matbaası.
5. Kıbrıs, İbrahim (1999). Çocuk Edebiyatı: Yeni Yüzyıl İçin (Tarihçe, Türler, Metinler, Açıklamalar, Etkinlikler). Ankara: Eylül Kitap ve Yayınevi.
6. Haz. Şirin, Mustafa Ruhi. (Kat. Enginün, İnci-Can Göknıl-Mübeccel Gönen-A.Ferhan Oğuzkan-Ayla Oktay-Feridun Oral-Nilüfer Tuncer) (2000). 99 Soruda Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
7. Tuncer, Hüseyin-Mehmet Yardımcı (2000). Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı. Ankara: Ürün Yayınları.
8. Şimşek, Tacettin (2002). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Suna Yayınları.
9. Yalçın, Alemdar-Aytaş Gıyasettin (2002). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Akçağ Yayınları.
10. Nas, Recep (2002). Örneklerle Çocuk Edebiyatı. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
11. Çavuşoğlu Ali (2006). Ana Dili Çocuk Edebiyatı. Kayseri: Ufuk Kitap- Kırtasiye Yayıncılık.
12. Güleriyüz, Hasan (2006). Yaratıcı Çocuk Edebiyatı. Ankara: Pegem A Yayınları.
13. Gürel, Zeki-Temizyürek Fahri- Şahbaz Namık Kemal (2007). Çocuk Edebiyatı Ankara: Öncü Basımevi.

14. Sinar Cılgın, Alev (2007). Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
15. Zengin, Ahmet Yaşar- Nesrin Zengin (2009). Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı İstanbul: Truva Yayınları.
16. Ed. Yılar, Ömer-Lokman Turan (2010). Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı. Ankara: Pegem A Yayınları.
17. Demirel, Ş., Çeçen, M. A., Seven, S., Tozlu, N., Uludağ, M. E. (2010). Edebî Metinlerle Çocuk Edebiyatı. Ankara: Pegem A Yayınları.

Çocuk Gelişimi Bölümleri İçin Hazırlanan Ders Kitabı

18. Ciravoğlu, Öner (1997). Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Esin Yayınevi.

Okul Öncesi Öğretmenliği İçin Hazırlanan Ders Kitapları

19. Tür, Gülseren-Turla Ayşe (2005). Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat ve Kitap. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
20. Çakmak Güleç, Havise-Hulusi Geçgel (2006). Çocuk Edebiyatı/ Okulöncesinde Edebiyat ve Kitap. Ankara: Kök Yayıncılık.
21. (Ed. Güneş, Zeliha). Yaz. Sever, Sedat-Selahattin Dilidüzgün- Ali Öztürk- H. Ömer Adıgüzel (2010). Okulöncesinde Çocuk Edebiyatı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.
22. Öztürk, Ayten (2010). Çocuk Edebiyatı ve Okul Öncesi Eğitiminde Türkçe Dil Etkinlikleri. Ankara: Eğiten Kitap.

Sınıf Öğretmenliği İçin Hazırlanan Ders Kitabı

23. Ed. Güneş, Zeliha. Yaz. Sever, Sedat-Selahattin Dilidüzgün- Necdet Neydim- Canan Aslan (2007). İlköğretimde Çocuk Edebiyatı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.

Ulaşılamayan Ders Kitapları

24. Tükmen, Cemal (2000). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Ünsal Yayınevi.
25. (Ed. Yüce, Kemal-Mualla Murat Nuhoğlu (2007). Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Lisans Yayıncılık.

Ek 7-Türkçe Öğretmenliği Programı Bulunan Üniversiteler

TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ BULUNAN DEVLET ÜNİVERSİTELERİ

Sıra No.	Üniversite Adı
1.	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
2.	Adıyaman Üniversitesi
3.	Afyon Kocatepe Üniversitesi
4.	Ahi Evran Üniversitesi
5.	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
6.	Akdeniz Üniversitesi
7.	Aksaray Üniversitesi
8.	Amasya Üniversitesi
9.	Artvin Çoruh Üniversitesi
10.	Atatürk Üniversitesi
11.	Balıkesir Üniversitesi
12.	Bartın Üniversitesi
13.	Bayburt Üniversitesi
14.	Bülent Ecevit Üniversitesi
15.	Celal Bayar Üniversitesi
16.	Cumhuriyet Üniversitesi
17.	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
18.	Çukurova Üniversitesi
19.	Dicle Üniversitesi
20.	Dokuz Eylül Üniversitesi

21. Dumlupınar Üniversitesi
22. Ege Üniversitesi
23. Erciyes Üniversitesi
24. Erzincan Üniversitesi
25. Fırat Üniversitesi
26. Gazi Üniversitesi
27. Gaziantep Üniversitesi
28. Gazi Osman Paşa Üniversitesi
29. Giresun Üniversitesi
30. İnönü Üniversitesi
31. İstanbul Üniversitesi
32. Kafkas Üniversitesi
33. Karadeniz Teknik Üniversitesi
34. Kastamonu Üniversitesi
35. Kırıkkale Üniversitesi
36. Kilis 7 Aralık Üniversitesi
37. Kocaeli Üniversitesi
38. Marmara Üniversitesi
39. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
40. Mersin Üniversitesi
41. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
42. Mustafa Kemal Üniversitesi
43. Muş Alparslan Üniversitesi
44. Necmettin Erbakan Üniversitesi
45. Niğde Üniversitesi

46. Ondokuz Mayıs Üniversitesi
47. Pamukkale Üniversitesi
48. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
49. Sakarya Üniversitesi
50. Siirt Üniversitesi
51. Süleyman Demirel Üniversitesi
52. Trakya Üniversitesi
53. Uludağ Üniversitesi
54. Uşak Üniversitesi
55. Yalova Üniversitesi
56. Yıldız Teknik Üniversitesi
57. Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Ek 8-Çocuk Edebiyatı Başarı Testi Madde Analiz Raporu

Soru 1						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	p
0	53	9,91	4,10	4,718	261	0,000
1	210	12,81	3,99			
Soru 2						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	p
0	147	11,01	3,93	5,619	261	0,000
1	116	13,76	3,97			
Soru 3						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	p
0	137	11,39	4,05	3,452	261	0,001
1	126	13,13	4,12			
Soru 4						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	p
0	225	11,95	4,03	2,651	261	0,009
1	38	13,86	4,61			
Soru 5						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	124	10,41	3,64	7,311	261	0,000
1	139	13,84	3,94			
Soru 6						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	p
0	179	11,50	3,89	4,215	261	0,000
1	84	13,76	4,33			
Soru 7						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	p
0	158	11,49	4,22	3,582	261	0,000
1	105	13,33	3,84			
Soru 8						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	p
0	121	10,57	3,57	6,388	261	0,000
1	142	13,64	4,13			
Soru 9						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	108	10,03	3,52	7,903	261	0,000
1	155	13,75	3,90			
Soru 10						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	110	10,27	3,88	6,990	261	0,000
1	153	13,63	3,79			
Soru 11						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	197	11,76	4,25	3,154	261	0,002
1	66	13,60	3,59			

Soru 12						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	242	12,11	4,18	1,444	261	0,150*
1	22	13,45	3,85			
Soru 13						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	182	11,48	4,009	4,461	261	0,000
1	81	13,88	4,68			
Soru 14						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	144	10,81	3,94	6,481	261	0,000
1	119	13,93	3,79			
Soru 15						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	203	11,93	4,19	2,104	261	0,036
1	60	13,21	3,97			
Soru 16						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	223	11,90	3,95	3,048	261	0,03
1	40	14,05	4,87			
Soru 17						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	228	12,17	4,06	0,522	261	0,602*
1	35	12,57	4,85			
Soru 18						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	182	11,62	3,80	3,568	261	0,000
1	81	13,58	4,63			
Soru 19						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	134	10,67	3,61	6,660	261	0,000
1	129	13,84	4,10			
Soru 20						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	220	11,83	3,94	3,563	261	0,000
1	43	14,25	4,73			
Soru 21						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	144	10,86	3,45	6,260	261	0,000
1	119	13,88	4,36			
Soru 22						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	165	11,17	3,64	5,611	261	0,000
1	98	14,00	4,41			

Soru 23						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	180	11,60	4,07	3,682	261	0,000
1	83	13,59	4,06			
Soru 24						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	218	11,72	3,73	4,418	261	0,000
1	45	14,64	5,25			
Soru 25						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	197	11,51	3,71	4,985	261	0,000
1	66	14,34	4,73			
Soru 26						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	207	11,68	3,96	4,219	261	0,000
1	56	14,25	4,30			
Soru 27						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	204	11,82	3,95	2,969	261	0,003
1	59	13,62	4,62			
Soru 28						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	211	12,04	4,05	1,456	261	0,147*
1	52	12,98	4,56			
Soru 29						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	174	11,31	3,75	5,200	261	0,000
1	89	14,01	4,37			
Soru 30						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	115	10,93	4,55	4,618	261	0,000
1	148	13,23	3,54			
Soru 31						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	218	11,87	4,01	3,102	261	0,02
1	45	13,95	4,49			
Soru 32						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	156	11,10	3,95	5,546	261	0,000
1	107	13,85	3,95			
Soru 33						
Yanıt	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	203	11,76	3,97	3,352	261	0,001
1	60	13,78	4,47			

Soru 34						
Yanit	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	167	11,39	3,99	4,421	261	0,000
1	96	13,67	4,08			
Soru 35						
Yanit	N	Ortalama	Ss	T	sd	P
0	114	10,55	4,05	6,078	261	0,000
1	149	13,51	3,79			

Ek 9- T Testi Normal Dağılım ve Varyansların Homojenliğinin İncelenmesine İlişkin Analiz Sonuçları

İlişkisiz Örneklemeler T-testinin Varsayımları

Grup	N	Çarpıklık (standart hata)	Basıklık (standart hata)
Çocuk edebiyatı dersi alanlar	129	0,184 (0,213)	-0,067 (0,209)
Çocuk edebiyatı dersi almayanlar	134	-0,653 (0,423)	-0,330 (0,416)

Grup	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk			Levene F Testi (p)
	İstatistik	sd	p*	İstatistik	Sd	p*	
Çocuk edebiyatı dersi alanlar	0,096	129	0,006	0,971	129	0,007	31,692 (0,000**)
Çocuk edebiyatı dersi almayanlar	0,091	134	0,008	0,983	134	0,102	

*p<0.001

**Varyansların homojenliği sağlanmadığı için t-testinde varyansların homojen olmama durumuna göre düzenlemeye gidilmiştir.

Ek 10-İlköğretim Okulları İçin 100 Temel Eser Genelgesi ve Listesi

İlköğretim Öğrencileri İçin 100 Temel Eser Genelgesi

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

İlköğretim Genel Müdürlüğü

Sayı : B.0.08.İGM.0.08.04.01/360/8081 04/08/2005

Konu : İlköğretim Okullarında Okutulacak 100 Temel Eser

.....
.VALİLİĞİNE

(İl Millî Eğitim Müdürlüğü)

GENELGE NO

2005/70

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 10. maddesinde, "Millî birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak Türk dilinin, eğitimin her kademesinde, özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçınılmadan öğretilmesine önem verilir; çağdaş eğitim ve bilim dili hâlinde zenginleştirilmesine çalışılır ve bu maksatla Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile iş birliği yapılarak Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli tedbirler alınır." denilmektedir. Millî Eğitim Bakanlığımızın amaçlarından birisi de öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmak; bu yolla onları düşünen, düşündüğünü doğru ve açık bir şekilde ifade eden, algılama gücü yüksek, yorum yapan, analitik düşünen, sentez kabiliyeti kazanmış; doğruların tek noktadan değil, çeşitli yönlerden bakmak yoluyla ortaya çıkacağım kavramış, güzellik duygusu ve estetik anlayışı gelişmiş, kültürlü, millî ve manevî değere sahip, yüksek karakterli bireyler yetiştirmektir. Kitap okuma insan şahsiyetini zenginleştirir. İyi seçilmiş bir kitap, insan için yeni bir uruktur. Dünyaya bakış tarzı kitaplarla şekillenir. Kültür okuma yolu ile, özellikle klasik hâle gelmiş eserleri tekrar tekrar okuma yoluyla, kazanılır. Bu nedenle Bakanlığımızca her türdeki okulda, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı kazanması amacıyla, çocukluk ve ilk gençlik dönemi edebiyatı üzerine uzman

kişilerin yaptığı araştırmalar sonucu belirlenmiş eser isimleri esas alınarak 5,6,7 ve 8. sınıflar için bir liste oluşturulmuştur. Orta öğretim kurumlarındaki bütün öğrencilerin Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin rehberliğinde okuyup inceleyeceği 100 Temel Eser belirlenmiş, 19.08.2004 tarihinde bir Genelge ile kamuoyuna sunulmuş ve Genelgenin sonunda ilköğretim okulları için de böyle bir eserler listesinin hazırlanıp yayımlanacağı duyurulmuştur. Daha alt sınıflar için böyle bir liste oluşturmak oldukça zordur. Bu sınıflara yönelik sayısız yayın vardır. Eserlerin belirlenmesinde orta öğretim için hazırlanan listede tutulan yol izlenmiş, hayatta olan sanatçılarımızın eserlerinden seçme yapılmamıştır. Bu tutum, bugün hayatta olan değerli yazarlarımızın eserlerinin görmemezlikten gelindiği veya onların eserlerinin daha değersiz olduğu anlamına gelmez. Hayatta olan, eser vermeye devam eden yazarlarımızın da şüphesiz çok önemli, okunması ve okutulması gereken yayınları vardır. Ne var ki bunlar arasında tercih yapmanın zorluğu ortadadır. Bugünün çocuklarına, kavramlar dünyası ile muhatap olmanın ancak, yayın hayatını sürdüren hayatta olan yazarların eserleri ile mümkün olacağı, yaklaşımına saygı duymakta birlikte katılmıyoruz. Listede yer alan eserlerle orta öğretim için hazırlanan eser listenin tamamlanması ve ilköğretimden orta öğretime bütün öğrencilerin Türk ve dünya edebiyatının klasikleşmiş önemli eserleri ile doğrudan karşılaşması amaçlanmıştır. Bu eserlerin belli bir program ve metot çerçevesinde okunup işlenmesi öğrencilere dil bilinci, Türkçe ve kültür açısından önemli kazanımlar sağlayacaktır. Aynı eserleri okumuş, o eserlerdeki dil varlığı ile duygu ve düşünce zenginliğini fark etmiş, hatta özümsemiş bireylerden oluşan toplum, hiç şüphesiz daha hoşgörü, daha paylaşımcı, kültür seviyesi yüksek, bağımsız ve demokratik düşünce kabiliyeti kazanmış bireylerden oluşacaktır. Seçilen eserlerin, çocukluk ve ilk gençlik çağında olan öğrencilere seslenmekten uzak olup olmadığı noktasında bazı tereddütler olabilir. Edebiyat dünyası önümüzden bir nehir gibi akmaktadır. Bu akış içinde çocukluk ve ilk gençlik dönemi örnekleri de zengin bir şekilde yer tutmaktadır. Öğrenciler bu örneklerle, ilgi ve imkânları ölçüsünde zaten karşılaşmaktadır. Bu eserler, öğrencileri dilimizin, edebiyatımızın klasik hâle gelmiş örnekleriyle tanıştıracak, onlardaki dil ve muhteva zenginliğini kavramalarını sağlayacak, böylece günümüzde geline nokta görmelerini temin edecek, onlarda edebiyat ve kültür tarihi fikrini oluşturacaktır. Dil ve millet varlığı arasındaki bağı da anlamalarını sağlayacak, sosyal ve kültürel değişimleri görmelerine yardımcı olacaktır. Listede, Dede Korkut Hikâyeleri'nden günümüze kadar çeşitli devrelerden örnekler yer almıştır. Bunlarda ağırlık tabii olarak Cumhuriyet sonrasına verilmiştir. Masallar öğrencilerin hayal gücünü

zenginleştiren önemli eserlerdir. "Her şeyden önce masal vardı." anlayışı ile çocuk ruhunu besleyen ve geliştiren bu eserlere geniş yer verilmiştir. Aynı şekilde dil ve kültür zenginliğimizi ortaya koyan, bir tarafı ile sosyal hayatımızla birlikte ortak ruhumuzu da dile getiren türkülerimizden, atasözlerimizden, bilmecelerimizden, ninnilerimizden, mânilerimizden ve deyimlerimizden yapılacak seçmeler de listede yer almıştır.

Ortak duygu ve bilincin oluşması amacıyla belirlenen 100 Temel Eserin; 1. Öğrencilerin sosyal ve kültürel etkinliklerde faydalanmaları, boş zamanlarını değerlendirmek üzere öncelikle baş vurabilecekleri kaynak eserler olarak-tavsiye edilmesi, 2. Tavsiyesinin öğrencilerin sınıf seviyeleri ve öğretim programları dikkate alınarak zümre öğretmenler kurulunca yapılması, 3. Türkçe dersi müfredatı ile ilişkilendirilip okutulması, 4. Çoğunu okuyan öğrencilere Bayrak Törenlerinde ödül verilmesi, 5. Tanıtımları için konularım içeren münazara ve dinleti programlarının düzenlenmesi, dramaların hazırlanması hususlarına özen gösterilecektir. Ayrıca öğrencilerimize okuma alışkanlığı kazandırmak amacıyla okul idaresince hafta içi belirlenecek bir günde 30 dakikalık "Okuma Saati" uygulaması yapılacak, okul kütüphaneleri öğrencilerin severek ve isteyerek gidecekleri sıcak ve sevimli mekânlar hâline dönüştürülecektir. Ekli listede yer alan eserler, Bakanlığımız tarafından öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılmayıp piyasadan temin edilecektir. Piyasada mevcut olmayan eserlerin hazırlanması hususunda Bakanlığımızca gerekli tedbirler alınacaktır. Bilgilerinizi ve gereğim önemle rica ederim.

Doç. Dr. Hüseyin ÇELİK

Millî Eğitim Bakanı

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİ İÇİN 100 TEMEL ESER LİSTESİ:

1. 1.Dede Korkut Hikayeleri (İlköğretim İçin Uyarlama)
2. Mevlana'nın Mesnevisinden Seçme Hikayeler (İlköğretim Çocukları İçin Seçme Hikayeler)
3. Karagöz ile Hacivat (İlköğretim İçin Seçme Hikayeler)
4. Vatan Yahut Silistre (Namık Kemal)
5. Ömer'in Çocukluğu (Muallim Naci)
6. Gulyabani (Hüseyin Rahmi Gürpınar)
7. Şermin (Tevfik Fikret)
8. Altın Işık (Ziya Gökalp)
9. Yalnız Efe (Ömer Seyrettin)
10. Çocuk Şiirleri (İbrahim Alaaddin Gövsa)
11. Hep O Şarkı (Yakup Kadri Karaosmanoğlu)
12. Peri Kızı ile Çoban Hikayesi (Orhan Seyfi Orhon)
13. Uluç Reis (Halikarnas Balıkcısı-Cevat Şakir Kabaağaçlı)
14. Damla Damla (Ruşen Eşref Üneydin)
15. Bağrıyanık Ömer (Mahmut Yesari)
16. Domaniç Dağlarının Yolcusu (Şukufe Nihai)
17. Evvel Zaman İçinde (Eflatun Cem Güney)
18. Cumhuriyet Öncesi Yazarlardan Çocuklara Hikayeler (Mehmet Seyda)
19. Gururlu Peri (Mehmet Seyda)
20. Akın (Faruk Nafiz Çamlıbel)
21. Havaya Uçan At (Peyami Safa)
22. Benim Küçük Dostlarım (Halide Nusret Zorlutuna)
23. Sevdalı Bulut (Nazım Hikmet)
24. Kuklacı (Kemalettin Tuğcu)
25. Yer Altında Bir Şehir (Kemalettin Tuğcu)
26. Arif Nihat Asya'dan Seçme Şiirler (Arif Nihat Asya)
27. Sait Faik Abasıyanık'tan Seçme Hikayeler (Sait Faik Abasıyanık)
28. Koçyiğit Köroğlu (Ahmet Kutsi Tecer)
29. Az Gittik Uz Gittik (Pertev Naili Boratav)

30. Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi (Cemal Süreya)
31. Çocuklara Şiirler (Vehbi Cem Aşkun)
32. 87 Oğuz (Rakım Çalapala)
33. Yonca Kız (Kemal Bilbaşar)
34. Bitmeyen Gece (Mithat Enç)
35. Halime Kaptan (Rıfat Ilgaz)
36. Gümüş Kanat (Cahit Uçuk)
37. Vatan Toprağı (Mükerrem Kamil Su)
38. Barbaros Hayrettin Geliyor (Feridun Fazıl Tülbentçi)
39. Eşref Saati (Şevket Rado)
40. Nasreddin Hoca Hikayeleri (Orhan Veli)
41. İnci'nin Maceraları (Orhan Kemal)
42. Allı ile Fırfırı (Oğuz Tansel)
43. Tiryaki Sözleri (Cenap Şahabettin)
44. Keloğlan Masalları (Tahir Alangu)
45. Billur Köşk Masalları (Tahir Alangu)
46. Osmancık (Tarık Buğra)
47. Balım Kız Dalım Oğul (Ceyhun Atuf Kansu)
48. Falaka (Ahmet Rasim)
49. Bir Gemi Yelken Açtı (Ali Mümtaz Arolat)
50. Üç Minik Serçem (Necati Cumalı)
51. Memleket Şiirleri Antolojisi (Osman Atilla)
52. Ülkemin Efsaneleri (İbrahim Zeki Burdurlu)
53. Necip Fazıl Kısakürek'ten Seçmeler
54. Aldı Sözü Anadolu (Mehmet Önder)
55. Göl Çocukları (İbrahim Örs)
56. Miskinler Tekkesi (Reşat Nuri Güntekin)
57. Tanrı Misafiri (Reşat Nuri Güntekin)
58. Ötleğen Kuşu (Halil Karagöz)
59. Arılar Ordusu (Bekir Yıldız)
60. Yankılı Kayalar (Yılmaz Boyunağa)

61. Yürekdede ile Padişah (Cahit Zarifoğlu)
62. Serçe Kuş (Cahit Zarifoğlu)
63. Bir Küçük Osmancık Vardı (Hasan Nail Canat)

- HAZIRLATILACAK ESERLER-

64. Tekerlemeler
65. Türkçede Deyimler
66. Türk Atasözlerinden Seçmeler
67. Türk Bilmecelerinden Seçmeler
68. Türk Ninnilerinden Seçmeler
69. Türkülerden Seçmeler
70. Türk Manilerinden Seçmeler
71. Mehmet Akif Ersoy'dan Seçmeler
72. Şeker Portakalı (Jose Mauro de Vasconcelos)
73. Oliver Twist (Charles Dickens)
74. Alice Harikalar Ülkesinde (Lewis Carrol)
75. Gülliver'in Gezileri (Swift)
76. Define Adası (Robert Louis Stevenson)
77. Robin Hood (Howard Pyle)
78. Tom Sawyer (Mark Twain)
79. Ezop Masalları
80. Andersen Masalları I-II
81. Üç Silahşörler (Alexander Dumas)
82. La Fontaine'den Seçmeler (La Fontaine)
83. Pinokyo (Carlo Collodi)
84. 80 Günde Devr-i Alem (Jules Verne)
85. İnci (John Steinbeck)
86. Beyaz Yele (Rene Guillot)
87. Peter Pan (James Matthew Barrie)
88. Uçan Sınıf (Erich Kastner)
89. Yağmur Yağdıran Kedi (Marcel Ayme)
90. Ölümsüz Aile (Natalie Babbitt)

91. Yaşlı Adam ve Deniz (Ernest Hemingway)
92. Mutlu Prens (Oscar Wilde)
93. Şamatalı Köy (Astrid Lindgren)
94. Momo (Michael Ende)
95. Heidi (Johanna Styri)
96. İnsan Ne ile Yaşar (Leo Tolstoy)
97. Sol Ayağım (Christy Brown)
98. Hikayeler (Anton Çehov)
99. Değirmenimden Mektuplar (Alfonse Daudet)
100. Pollyanna (Elaanor Porter)

